

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴

کتابخانه مجلس شورای ملی

کتاب: ترجمه قطبش‌های
مؤلف: ابن خلدون
موضوع: تاریخ

شماره ثبت کتاب: ۲۳۸۴۶
۲۰۳۵

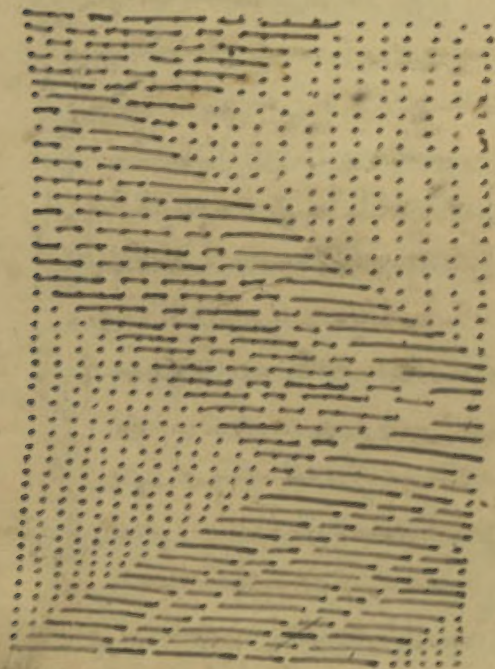
بازرسی شد
۲۶ - ۲۷

بازدید شد
۱۳۸۱

کتابخانه مجلس شورای ملی
۲۰۲۵

سجہ اربعین ابن خاتون
 از صفحہ شریعت شروع شود

۱۳۱۰-۱۳۱۱

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱	۳۲
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

کتابخانه
مجلس شورای اسلامی

ترتیب و در آن یک آیه و دو حدیث باریجه ایراد یافته است **ایقان** تصفا و التوفیق
حدیث لا یقبل الله صلوة امرئ حتى یطهره و ما صنعته **دوم** ابد و ابد الله به
نمایش چهارم استدلال باین حدیث بر آنکه بواسطه صحیح اب نانه برداشت و جایز
و در آن دو حدیث باریجه مذکور است **اقال** براسه لا و قال براسه نعم **نص** یک کفر لا
نمایش پنجم و صحیح یحیی و طیف و منافق شیعه و سنی برسان و در آن حدیث
بازیجه مذکور است **نعم** و الله الذین لید جبریل علی السلام **یا** فی الرجل یقول
سنة **تحد** لقامه **توضاء** و مسح علی بقلبه **ان** کتاب الله بالسمع **و** الوضوء
و سحاک و در ضمن ترجمه آن حکایت با هله حضرت با قار ایراد یافته **و** دلیل الله
نمایش ششم طابت علیا علی السلام توضاء فعل کینه **ان** البقی لا توضاء **و** مسح
و در آن حدیث **نمایش** در بیان بعضی کتب که منصفه و دام ظل در آن با علم است
نمایش حدیث ترجمه شده **اهل** الفیض **ب** و مسح علی مقدم **و** اسد **ج** و اذ است
ب **و** فلما دلیفت او **و** تعیر **و** وصف الکعب **و** طهر القدم **و** وضع یدیه علی ظهر
القدم **الخام** دفع ایراد شیخ شهید بر علامه طهری از حدیث **حدیث پنجم** و تعلیم
و ضو امیر المومنین و محمد حنفیه و دعائی که در کتابی وضوء خوانده اند آن است
و شرح آن مشتمل است بر آغاز و حصار نمایش و الختام **افان** بدستور و در
دوم حدیث مذکور است **اعلال** بینا که در اصل جبه بوده **ب** **اعلال** اللهم **و** الخلاف
در اصل آن و در اصل هر دو **ب** **بیان** غیر توضیح در اصطلاح اهل عربیت **نمایش**
اول بیان اختلافی در معانی که در وضوء خوانده میشود **نمایش دوم** **نمایش**
تکلیف بینا که در وضوء است **تعلیم** تحت خود را از بروردگان **نمایش**
در آن و در آن یک آیه و دو حدیث باریجه ایراد یافته است **ایده** ایوم **یا** فی کل نفس **ب**

نمایش

الذين توحيهم الملكة **حديث** قال ان بين الدنيا والآخرة الف عتبة **دوم** اما انما
ان نزل به نعمة **حديث** بيت ويكلموا الصالحين انما يريد المؤمنون
ان يروا ربهم فليسوا به سعيهم وجرأ الحفظ وشرح ان دجمن اعاد ويكنيا
كناثر يافته **اعان** بدستور ودر پیش اول و آیه ترجمه شده **اول** و اذا انزلت عليك
الحق فقل **دوم** ما انزلكم الرسول فخذوها واما اني في حقيق وضع حديث و در بعض
موضوعه که صفاتی نقل آن کرده و در این بعضی احادیث موضوعه چهار حدیث است
کناثر یافته **الاستی** الان فصل **ب** انظر وجهك والرائحة شاوره و فقه و فقه
د قول الحق و لعلی انفسکم **انجام** در خبر و اذن حضرت امیر المؤمنین علیه السلام آن
در چند موضع و در آن حدیث مذکور است **اول** و الله ما یرید ان العرق کثیر یجری
و فلا یخبر فی رسول الله **الو الله** خیرا **حديث** **بيت** **دوم** و هیئت
المؤمنین علی ما هم حسن علیها السلام و شرح ان ایراد یافته است و در ضمن اعان
اعان بدستور و در پیش دوم و آیه و ده حدیث ترجمه شده است **انیا** و فاکه نما
تخیر **ب** انما یخیر الله من عباده **الحاد** در باب دعایت جانب همایه که ما یرید الجبریل
یوحی الی **ب** و یرا کرا و یستخیر بهمان که من کان یؤمن بالله و الیوم الاخر فلیکرم
ضیف **ج** اذا اصبح فلا تقل نفسک **د** انما خاف علیکم اتین **د** الا تعجبون من انما
و اذا قیل لک هل فی الله فاسکت **و** الله ما عبدک خوفا من نادرک **ج** یا علی هذا
متین **د** اکلک امک و هل لک الناس **س** من کان یؤمن بالله و الیوم الاخر **انجام** در باب
عمیثا ابیا و آیه و هد علیهم السلام که بخود نسبت داده اند و در آن شرح حدیث
بارت جبر براد یافته **د** رب عصمتک بلی **ب** ان رسول الله کان یشویج ان لا
ستغفر الله **د** اعبد الله کانک تراه **د** انه لیغان علی قلبی و حشا الی **و حدیث**

وسیم در پیش که نه از کانه **حديث** **بيت** **دوم** در فم فخر کونیا و جلیان
ان کناثر یافته و در ضمن اعان و الحام **اعان** بدستور و در پیش اول یک آیه ترجمه شده
که و شاکه الی احوال و الا و در پیش دوم و در وقت آنکه مذکور است **انجام** بیان آنکه
شاکت شیطان در اولاد بجه مغناست و در آن سفید مذکور است **د** و اب انزل
که اذا تنج احکم کفر فضع **ب** در آنکه در وقت مجامعت بسم الله یا و گفت کذا
اذا الی الراء و بطر علی **ج** و بعضا **حديث** **بيت** **دوم** در کین خبر
عائنه و از آنکه و حکای که اذان بوضع میرسد و شرح ان نموده شده است
ضمن اعان و دو غایت و الحام **اعان** بدستور **غایت** **اول** در آنکه کین که از آنست
اگر شوهر و نیز از آن باشد او را اختیار و فتح نکاح هست بانه و در آن چهار حدیث
ایرادی افتد است **انما** الله اعتقت فامها بید **ب** ان ذویج بر بری کان عبد **ج** لو
واجبه فانه **د** لا انا انما شافع **طاهر** در استنای و یکصورت ان حکم مذکور و در خبر
دام ظله **غایت** **دوم** درین که صد سنتی بر بفر و آیه علیهم السلام سرامت یافته
و حد مذکور است **اما** سغرت انا لا ناکل الصدقة **ب** اما سحر علی الصدقة **انما**
در حقیق آنکه الی غیر که صدق بر ایشان و و انیت کیا نند **حديث** **بيت** **دوم** و شرح
نقل حضرت رسالت صلی الله علیه و آله حدیث فلیسوا که کلکم ضال الا امر **حديث**
ان استعمال یافته است بر و پیش بدستور و در پیش دوم سیزده آیه و شش
و سغرت مذکور است **آیه** کلهم آتیه یوم القيمة **و** **ب** و الذین قتلوا فی سبیل الله
و اما تمود فهدی لهم **د** انک لا تدر من احببت **د** اهدنا الصراط المستقیم **و** **و** الله
فری **د** ان هذا القرآن یهدی **ج** و الذین جا هدی و ینا هدی فیهم سبیل **د** ان ربکم لک
مغفور **و** قل باعبدوا الذین امنوا **ب** الذین لا یلتعنون الله اله الا **خبر** **ب** ان الله لا یغفر

بمضف

در معنی توبه لغت و اصطلاحاً و ترجمه صولاً در رسد اس در ذکر بعضی تعریفات توبه
 که در بیان آن باطل می باشد در معنی توبه در بیان معنی همانند که باطل است
 قبول توبه است **توبه** در لغت و در معنی توبه و ذکر بعضی خطرها که در آن
 و در آن سلفیت و در وقت بازگشت از گناه است **ایات** و حیل بهم وین وین وین وین
 احد کم التوبه کلام این **توبه** و امن شایسته و التوبه خطیبت و امن عذاب
 و فی قلبه توبه **توبه** در آنکه توبه که ایام هر کجا انداخته باشد صحیح است
 و در آن یکایه و یک حدیث باز می آید یافته **آیه** و لیت التوبه للذین یعملون
توبه آنکه الله یقبل التوبه **توبه** در معنی توبه و توبه و اخلاص و احوال و در آن
 یک آیه و سه حدیث ترجمه شده **آیه** و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 الذی ان التوبه لیس فیها استیفاء **آیه** و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
توبه در معنی توبه و در آن یک حدیث ترجمه شده **آیه** ان التوبه
 و الغوا **حدیث** در معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 او را و آن خانه همانند که بیان و قیام داشته اند که هر چه از غفلت و سرما
 نماند است بقیه علی امر عظیم **لا تظنوا ان الله غافل عما تعملون** و در معنی توبه و ایها الذین آمنوا
 التائبون خود بعد از توبه **حدیث** و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 و شرح آن منقول است بر امان و سه تائیس و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 آیه و حدیث و هشت حدیث مذکور است **ایات** اثبت الله الذین بان اصحاب
 الجنة و اما ان كان من القربین و یوم یرون الملائکة و لا یزال علی الملائکة و
 فیهم بعد از ایام **حدیث** در معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 ان السلام علی القریبین یقع له فی توبه سبعین فرما و لا یقبل فی القبر الا

فدیت بر

آیه و دوم

فیقول یا عبد الله من انت وانی تا کریم فیکم الثقلین و در معنی توبه و ایها الذین آمنوا
 عذاب قبر که ای کشت لا انظر الی الابل و النعم و در معنی توبه و ایها الذین آمنوا
 در معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 انک و قبره باشد که ان الله یسلط علیه نعمة و یمنع ثقیلاً ان الله تعالی
 استیفاء **ایات** بیان روح و حیوان بتلقین بعبود و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 بعد از آنکه بتلقین انک انک **ایات** بیان معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 قره عین بیان معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 بیان انک تکریم منکر اسم هر کس است با اسم حال که در معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 توبه و بیان معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 شاید سب در قبر حیات و عقاب ان در عالم ملکوت نه در عالم ملک عیان **آیه**
توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 تکریم و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 من ذکر **آیه** و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 استیفاء **ایات** بیان معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 منقول است و در معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 الصورة **آیه** و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 بعضی از احادیث که لایزال است در آنکه عین عمل در آن باشد و بعضی از احادیث که
 و در معنی توبه و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 و ان جهم لیس فی النار و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد
 تا ایام لا انظر من شایسته **حدیث** و ایها الذین آمنوا توبوا **حدیث** بتوبه العبد

عاصم كلام حضرت امير رباس نظم كغير خطا من فاعلا انما اوترحل ان بنظم
 ح الذي شرب وانه الذهب الغضه والظلام يوم القيمة الجنة نيات **تحد**
 جهم در بدن مثالي وشرح ان انتظام بافته است در حين اعاد و سه نالين
 واليام و در بيش و هم اعاد سه ايه و يك حديث و در بحث مذكورات **ايتا** ^{يستلزم}
 عن الروح ج و دخل الدنية ملحين غفلت واستعملوا مثلوا لسا **لبن** ^{موت}
 من عرف نفسه **في** ح حقيقت روح واختلاف اقوال علماء و ان بعد استعالي
 بعض في استنها وان بعض في ان في **نابش اول** در انكه هشت و در نوح الا
 مخلوقند يا بعد ان بن خلق و خول هندستند و در ان بن ايه و يك حديث ترجمه شده
ايتا اعاد للتيقن باعد الكافرين **ح** هذا اهل طوا منها **ح** استبدون الله ^{هو}
 اذ في **و** هذا اهل طوا افضل لبعض عذ **و حد** **سنا** در باب الله بحث آدم با غيرة
 از باغها و نيا كه جنة من جنة الدنيا يطلع فيها الشمس والقمر **يا بش** **و** ^م
 اثبات بقاء نفس بالحقه و مخلوقان بعد از مفارقت بدن بدلهای مثالی و
 ان يك حديث ترجمه شده **ايتا** وللحسن الذين قتلوا **ح** ان الارواح في
 الاجساد في شجرة الجنة **ح** ان ارواح المؤمنين في شجرة في الجنة **ح** سبحان الله
 المؤمن اكرم على الله من ذلك **نابش** **سجم** در دفع توهم بعض كه كان يوده الله
 كه تعلق نفس بعد از خواب ببدن شيخي مثالي قول نبينا سجت **القيام** ^{در انكه}
 مثالي كبر ان ثا الله نفس يان تعلق يكره از كفايت جانيات و در گذشته و
 بلها بفهم ذات زسيده والله اعلم بما في الامور **عنت**

ايتا و سجم

ببروفيق الله
والسلام

الاستغناء في التعميم **مقدمه اول** و ثابت کرده است جامع کتاب مذکور
 الا نال بها فضله مشار اليه على تمام الایام والاهوار باسناد بکر و
 عالم فقه برائی و عالم نواری شیخ حسین بن عبد الصمد الحارثی الهذلی
 که نسب غیر فیض جاد است همدانی که انشاء و تصانیف اهل المومنین و قاضی خراسانی
 همدان من مکتب برائی بوده میرسد و در غایت حق و خصوصاً حق فقه و حدیث
 مهتاد تمام داشته و چند رساله و کتاب از آنها شرح و تفسیر بر صفحه هفت
 دایره سایر است و مدتی مدید در مروجین بیچم اکابر اهلای خراسان بوده و
 استقلال شیخ الاسلامی آن دیار با ما خلفه من مروجین و حل و عقد امور عجمه
 آن مالک بر او بیشتر بود و معروف بوده است بطریق سماع و از کرامت **الثلثا**
 دوم شرح جلاله مرتبه در منزل ملک ایان در مشهد مقدس مرقوم علی
 مشرفان الشیخ اکاها و انماها و قریه با فقه **ان** شهید ثانی فرموده جاد و
 شیخ ذین اللغه و الذین العالمی که انشاء هی علایق و عالم فقههای متاخرین است
 چندین کتاب و رساله مثل شرح شرایع الاحکام که در ضمن هفت جلد مختص
 یافته و شرح لعمده و تفسیر کما ان غایت مناسبت و تنقیح علم اعتبار و استظهار اول
 شرح الفقه و غایه و چند کتاب معتبر دیگر معروف بعد از شیخ محمد علی که اکثر
 انشاء الله مذکور خواهد شد او به مرتبه شهادت فائز شده علما در تصانیف
 خود تغییراتی شهید ثانی میکنند تولد شریع و مصلحت باز ده انتفاع افتاده
 و شهادت مذکور که در قسطنطنیه بعلت تنقیح واقع شده است بنا بر تفسیر
 و تفسیر و بیچ **ان** شیخ عامل کامل شیخ جمال الدین احمد خاتون که جد بیک واسطه
 شرح جنت و نهایت تبحر و علوم دین داشته **ان** شیخ علی بن عبد العالی که فقههای

عاشره بلکه ناسعه و ثامنه که در حدیث و کثرت فضلی او بر سید خراسانی
 شرح قواعد الاحکام و رساله جفریه و بعضی تصانیف دیگر از ظاهر میشود و اغایت
 سحر که در علم و کلیفین و تبیین و ترویج شعار و هدایای معصومین صلوات
 علیهم اجمعین بتقدیم رسانیده است بخیار عامه فی العین که از عباد با جهالت
 اخذ و احتیاج بذهبی حق داده اند محله و تحت آن او امید اند و مقتضای
 تاریخ رحلت است شکر الله سیده و اجل فی العین و قد **ان** شیخ صالح و اهل
 علی بن ابی طالب که انشاء هی من عین فرهاد معصوم بوده **ان** شیخ جمال الدین
 بر فقه الحنفی که از جمله مجتهدین ترقیه ناجیه و علی عظیمه امامیه است و اقوال فقه
 او که کتب معتبره و قول شده **ان** شیخ ذین الدین علی بن خاتون که سرانجام تقیای و زبان
ان شیخ الکافی الکلی شیخ علی بن مکی بواسطه تفرقه به شهادت که فریم الحنفی
 جامع الاول هفتصد و هشتاد و شش و در مقام افاضات و جهات شایسته
 است بجهت اواسم شریفین شیخ شهید میکند و جریه نسبت استفاده و تلافی نصف
 و بیابا واسطه با میرسد و هجده کتاب و در دیگر مصنفان خود تغییراتی
 میکند و کتاب ذکر و در شرح قواعد الاحکام و رساله الفقه و نقلیه و چند
 دیگر از مصنفان است خلاصه علماء زمان مولانا فاضل الدین محمد از کرامت
 تبحر و توفیق حکمت و کلام و علوم معقول و خیالیه مثل ما که شرح استاد شیخ
 مطلع و چند کتاب دیگر از مصنفان او و معضلات مطلع آنظار علای و ذوالعباد
 ربط تمام بطلان بقیه و تحکیم داشته اند و بر کتاب قواعد الاحکام حاشیه ترتیب
 که چنانچه فطریه موسومست و در تاریخ هفتصد و ده از هجرت ایام عمر شریفین و طایفه
 علماء زمان خلاصه فضلاء عالیشان جامع متوفی العلم بالاستیجاب الکلی

برایت

شیخ گفت چه میگوید در خبری که حریف و ملک علی قاضی گفت صحبت شیخ
در حق آنجا چه میگوید ها نا بانی قول کا فر بوده باشند قاضی گفت ایضا
کردند شیخ گفت ایضا قاضی حریف را بقت و خبر توبه و روایت خود در سوال
فرمودید که مردم عاقل درایت را دست ندهند قاضی جواب فرمود سر شریف
بعد از آن مانی سر بر آورد و نام و نسب شیخ پرسید استغفار نمود شیخ گفت
محمد النعمانی المادنی قاضی ریخاست و شیخ را گرفته بر جای خود نشاند گفت
استغفار بچقا است لطفی بچقا چون این خبر بطهران رفت عضد الدوله دلی
شیخ را بچلی خود حاضر کرده ادعا جاری و با قاضی استغفار نمود و او را تعظیم بسیار
نمود و قاضی خاص و محبوب الاق با قنده و سرافا در زمین و صدقین و سرخ و یک
نواختر نمود و بیدیه لایق از کشت و کندم و غیره فرمود که هر روز بر سر سینه باشد
بعد از آن شیخ باین لقب مشهور شد و یافت و این ادب در کتاب سراجین کات
بر سر وجه نقل کرده که بعد از آن که شیخ را بکلی که مولد اصل او است بخدا آمده
ابو عبد الله جعل جمیل مشغول شد و بعد از آن که ادب علی بن ابی طالب را در و
عبدی توانی خود و چون بچلی و حاضر شد قبل از آنکه کسی را معرفت بملا و حاصل
شود مرد بصیر که بر کبر آمده اند پیش غلامی حکایت غار سوال و در میان گفت
محمد غلامی روایت است و غار درایت و علم کی بلایت حاصل میشود و بعد از
میشود و بصیر کتبی شده بر معرفت شیخ را تاب نماند حضرت سوال خواست گفت
میگوید در کتابی که با امام زمان حریف نمیدانم گفت کا ورت باز نماند که خود
نا سفت شیخ گفت چه میگوید در این طایفه و زهر و جگر که در میان جمعی امام
زمان کرده اند گفت ایشان از آن علایق بوده که در شیخ گفت حریف درایت و توبه

و شای

و شای الحال باین مرد بصیر گفتند که بلایت حاصل میشود و الله بلایت حاصل میشود
و بانی قصه کلام داده از شیخ پرسید که نام شیخ و پیشوای کد در میان خوانده
شیخ باین عالم شهرم و غیر ابو عبد الله جعل جمیل علم نموده ام بعد از آن که
بیت فرمود بعد از آنکه دفعه سر بر آورد و شیخ داد که به ابو عبد الله بده و دعا
ما با و بر ما و شیخ بر قند و بر داشته شد ابو عبد الله آمد و چون ابو عبد الله رفته
گشوده مطالع نموده و بیکم آن گفت میان تو و منی جبهه کشید که در نزد
شفاعتی تو بمن نوشته و با الله یاد کرده و ترانید لقب ده شیخ حقیقت نموده
شرح داد بعد از آن باین لقب مشهور شد و با شیخ او را شایر فضلا و ایام و عالم
علا و اسلامت علی بن ابی طالب شیخ طوسی شیخ مذکور شد و بعد از آنکه و غیر از خود
بیشتر آن ستانید و قاضی بیضا و اثرها را در کتاب بقریب و ویت بخدا رسیده
طی حقا و هفت مراد از مراد آن که با اعتقاد و بیخ علی اختلاف القولین فیه در
جمعه سوم شهر رمضان شمس در شش عشره و بعد از آنکه در حجت ایزدی سوست است
و منتهای ملا اعلای که جیت تا تاریخ جلوس سلطه الله و بعد از آنکه چند سال در
خود مدتی بود جدا کرد و بمقبره و قریب نقل نموده اند در جواب بر پدر امام محمد
علیه السلام دفن کرده اند روح الله و وجه العزیزان فقیه منزه الله عن
الخطیئ و القبی و هیون اخبار الرضا و الجعفر بن محمد علی بن ابی طالب و القری و منی
را احوال و در هر استاد و دنیا و علی و اعلام است و قریب سید محمد علی است
در علم و دنیا و صفات اتمام یا نکست و در تاریخ انسید و هشتاد و یک
در لایت و شربت موات جسد است و کلمه شفا تا بیخ و جلوس است و شربت
الله رحمة الله علیه که در انفات و مات محمد است و بعد از آنکه و بعد از آنکه

صحت بیج علی و بر وجه ثانی و ثالث هفت و نهم و بر وجه دیگر هفت و نهم که بر آن
 اعتقاد کرده اند اینها را بر اصل جملگی بمعنی نیست معتمد و درست علی امتیاز علی
 تحت بمعنی خود که بر است مناسب تمام نیست و ظاهر آنست که بمعنی لام استغفار باشد
 که که در حدیث آمده بر هر یک از معانی مذکور از جهت استغفار است و جملگی در حدیث
 کریمه و **وَلَا تَقْرَأُوا لَهُمْ** که معنی بر گفته اند که علی علیه السلام بمعنی بر که خداوند
 حق عزت را از جهت هدایتی که خدا را بر او حق کرده است و میسر اند بود که
 مراد باشد از جمله همین که بعضی معنی بر و نصیر است و از هفت **اِذَا تَوَلَّى**
الْفَاسِ بَسْمِ وَتَوَلَّى ایراد کرده اند که معنی اِذَا تَوَلَّى امر است و بر تقدیر
 بود که بمعنی مراد باشد یعنی کسی که حفظ کند و مرا کرد از امت اجابت مراد از
 که جملگی اسلام بر علی باشد چنانکه از تألیفات نیست که از ایشان گفته اند
 اگر گویند باینکه این حدیثی که از پیغمبر صلی الله علیه و آله ذکر کرده شود
 چرا که بر آن صادر نمی آید که از امت گرفته شده است و جواب آنست که در آن
 بقیاس بر طریق اولی معلوم میشود چه هرگاه حدیثی که از امت گرفته شده است
 توانست بر تریب شود بر حفظ حدیثی که از پیغمبر صلی الله علیه و آله شنیده باشد بطریق
 شریک خواهد بود و می تواند که بمعنی مراد باشد و می تواند که حفظ کند و از جهت
 مراد باشد بمعنی عسر است و از پیغمبر صلی الله علیه و آله آمده است و الله اعلم
 باید دانست که تحت و لغت عرب بمعنی سخت و سختی را از جهت حدیث می گویند
 که حرف فاعل حدیث می شود و در اصطلاح بعضی در قوله **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا**
 که حکایت کند بمعنی خبری هلا از قول پیغمبر صلی الله علیه و آله یا ای کسانی که ایمان
 اسلام علیه السلام چنین یا قولی یا ای کسانی که ایمان را گرفته اند یا ای کسانی که

ایشان جدا شده است یا خبری هلا از قول ایشان که بر پیغمبر صلی الله علیه و آله
 که بر پیغمبر صلی الله علیه و آله در حضور ایشان بوالی آمده و منع نکرده اند و بعضی از احادیث
 دانسته اند که جملگی حکایت کنند از قول یا فعل را تفریع معصوم و کلامی که می باشد
 قول صحابی یا ای غیر ایشان را از حدیث می دانند **مَرَجَمُ كَوْنِهِ** مراد با لفظ معصومیت
 دو از ده اند صلوات الله علیهم که از لفظ **لَا تَقْرَأُوا لَهُمْ** و از آن است و از آن است که از حدیث
 الهی علیه و آله یا ای کسانی که ایمان را گرفته اند و از لفظ **لَا تَقْرَأُوا لَهُمْ** و از آن است که از حدیث
 و آله مراد باشد یا ای پیغمبر صلی الله علیه و آله و از آن است که از حدیث
 ملاقات الحنفی است و دانسته اند که در این حدیث الحنفی علیه السلام در حال
 ملاقات عاده و یا ایمان از دنیا رفته اند بعد از ملاقات گفته اند بعد از ملاقات
 ام مکتوم که از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده
 که بعد از زمان پیغمبر صلی الله علیه و آله در واقع دیده باشند و از حدیثی مراد
 و تقدیر صحابه و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده
 می آید که مراد باشد و قبل از آن ندیده باشند و تقدیر بحال اسلام بر اسطفا
 بعضی از کلمات زمان الحنفی است که با آنکه در آن ملاقات و ملاقات و ملاقات
 و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده
 بعضی از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده
 و سلم مراد اند از تقدیر بر مراد بعد از ملاقات ایشان در پیغمبر صلی الله علیه و آله
 و جدا شده باشند و باید که بعد از حدیثی یا ایمان از دنیا رفته باشند ظاهر است و
 یا پیغمبر صلی الله علیه و آله که بعد از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده
 الحنفی علیه السلام و آله مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده و از حدیثی مراد بوده

ملا

گفته اند که اگر کسی در نماز از عهد و پیمان بگذرد و بگوید یا الله یا الله و غیره و از آن بگذرد
و استدلال کرده اند باینکه اگر **ان هذا هو الحق الاول** بر هر چه که خدا در این
اشادت بفرست یعنی بدین معنی که قرآن حکما را که بر بنیای سابق نازل شده است
و ظاهر است که این باین عبادت و القائلین بلکه باین لغت نیز نیست و در این اظهار
بر آن شده پس غیر این القائلین که باین معنی باشد که قرآن صحیح باشد و بر هر چه
ترجمه شد و این بخلاف لغت و این استدلال ضعیف است **منجم کور** بواسطه آنکه
هوا اگر چه اشتد بقرآن اما دلالت ندارد بر اینکه قرآن با وصف قرآن است که کمال
مذکور باشد چه میتواند بود که الحقه در قرآن از مواضع و احکام و اخبار الهی باشد
و لکن قرآن بر آن نتوان کرد و این که علم الحقیقی کرده اند که حدیث را با بعضی نقل نمایند
یعنی معنی آنرا اگر چه باقت و دیگر باشد نقل کنند دلالت ندارد بر هر یک معنی حدیث
حدیث توان گفت جائز طبع سلیم شاهد است بر آن **ما فی** **دوم** مذکور شد
ظاهر است که لفظ علی در قرآن بمعنی لام استقامت و چون نام اسم جنس است
بصرف در علم و غیره و معنی که اسم جنس را که مضاف واقع شود ظاهر هر صورت
راه از آن جمیع است خواه در این و ثواب مذکور یا باین ظاهر باشد که یکی که حفظ
احادیث را که جمیع فراموش است از اهل سنت و شیعه اثنی عشری و غیر اثنی عشری
در خود بآن محتاج باشند و این احتیاج را باید و این معنی حقوق ظاهر و مکرر
احادیثی که در هر صحت آن فرستد و بطریق همد منقول شده باشد بخلاف
لاصلوة الا بطریق که همد نقل کرده اند و معنی اینست که حدیثی که در هر صحت و نقل
مکرر آنکه فی او آمده آن باطریق است باشد که آن وضو و غسل و تیمم و غیره و حدیث
فی الاثر صحیح و در این ظاهر است که بر این حدیث قصد است بر هر صورت و الله علیه

مثل

جاری شده و همد بر صحت این اتفاق دارند و باین معنیست که در مقام شکر و اظهار نعم
میفرمایند که گردانیده شده است از برای من و امت من و میفرمایند که خداوند
بر آن سجده میکرد و با شکر و خاک آن ظهور یعنی پاک و پاک کننده تا پاک سازد باین
الحقه بآن پاک شده باشد و نقل محل استغفار بطریق معتبر و گفت با و نه گفت و اشغال
گاهی که باین خود باطریق مطهر تا پاک در بریم انرا در وقت اراده تا خروج استغفار
آب باشد یعنی تم کیم و حدیث **لیم من الصاع** ما لیم من الصاع که در صحت آن
نکرده اند و حاصل معنی اینست که حرام میشود بر کسی سبب رضاع الحقه
حرامست بطلان نسبه عبارت از خویشی و قرابت یعنی جائزه حرامست بر آن
خواستن مادر حقیقی و خواهر حقیقی و همچنین جد و دختر و پسر و عمه و خاله و
زاد و خواهر زاده هرگاه حقیقی باشد حرامست خواستن هر یک از ایشان که هر یک
باشد یعنی نسبت مذکور بسبب رضاع لیم رسد که آن عبارت از شیر خوردن و شرب
است بر هر یک که نسبت بقریب و تفصیل بشرط آن مذکور است و مسائل این احادیث
متفق علیه و اگر کسی حدیثی حفظ کند که در طریق بعضی وارد باشد و بعضی نقل آن نکر
باشد مثل احادیثی که در مرجع پاد و ضوابط نقل شده است و اهل سنت
میفایند و احادیثی که در مشتن یا اهل سنت نقل کرده اند و شیعه افزاینده
نقد البیضا باطریق و ما لیم بقره که اگر بوجیه انکار آن کرده و باین معنیست که بقره
واقع شود هر یک از این معنی و مشتن تا از هر حد اندیشه این اختیار و از آنکه فرج
نمایند ثواب مذکور را خواهند دریافت پس اگر خواهیم که حکم مذکور را بطلان
نقد باشد تا فایده اش عام شود یا امت را بر طریقه ظاهر حمل بر این دیگر
که شامل بعضی است و جمیع امت باید باشد یا احتیاج و انتفاع را هم باید گرفت

احتیاج و انتفاع بالفعل و از احتیاج و انتفاع بالقوه که مراد از احتیاجی باشد که در واقع است
و احتیاجی است که بان احتیاج باشد و از آن انتفاع یابد و اگر چه با اعتقاد خفیه است
باشد چه هیچ شک نیست که مراد از احتیاجی که در واقع است یا اعتقاد مثلا و مراد شده از احتیاج
است که هیچ است بان احتیاج باشد و از آن انتفاع یابد و بعضی وقت آن عمل نمایند
بعضی از روی عاده یا قوت فطریه آنکه او کنند قلع در میان آن عمل نمایند اگر گویند
ناجایب است که مراد از امت و در عینیت بعضی است باشد چرا که بعضی از احوال است
انتفاع دارند و بان احتیاج اند و اما در باب احتیاج که در وقت استیسا است
ی بریند و بعضی عوام الناس که حقیقت معنی آن توانستند رسید خصوصا که در زمان
عربان و نباشند از انتفاع آن بهره نمی دهند و بان احتیاج نخواهند بود و این
تعمیم یافته مترتب نباشد جواب گویم که احتیاج و انتفاع اعم از آن است که در وسط
باشد همچون احتیاج علم و مجتهدین یا بواسطه و بعضی عوام مذکور اگر چه بواسطه
اتحاد انتفاع ندارند و بان احتیاج نیستند اما از مسئله که بعد از حدیث است احتیاج
میکنند انتفاع و یابند و بانه محتاجند پس بواسطه احتیاج و منتفع باشند **نکته**
حدیثی که مشتمل باشد بر جمل حکم در ضمن چند فقره کلامی که هر یک بدیگری مربوط باشد
بر وجهی که معنی مقصود از آن بدو آن دیگر نفهم شود مثل حدیث لا یصل
او خف و حاف و یسکون یا وقته یلهم و یارب شده است و بر تقدیر اول و معنی
که معنی است و بر یکدیگر معنی که تقریر عنوان شرط و کمر و و امیت و بر تقدیر اول
و ادن و سندن مالی که شرط و کرد مذکور بان واقع شود در هیچ ماده مراد است
و از آنجا شروع نمی بر نشده است مگر در ماده فصل یعنی تر یکان و از آنجا مراد است
باشد مثل فقره و شش و امثال آن بر وجهی که در کس گویند و شرط کنند که

کدام

کدام رود و بر خود را بر نشانده رسانند یا هر کدام و مراد از آنند یا ضعیف
برنده تر باشند یا بیشتر طعن خیزه دیگر بر آرد و تواند کرد سبق مذکور را بر باشند یا
در یکا خف که گفته از مراد است که قسم نداشته باشند مثل فصل یا حاف که بعضی
سهم است مانند اسب و اسق و خربین و چه که گویند و بسته شود بر آنکه مراد است
و هر دو باید بر دیگری بوقت کرد و سبق مذکور را بر باشند که ایضا و آنکه در
دیگر مثل آنکه و کس شرط کنند که هر کدام در و یکدیگر بر دیگری بوقت کرد یا در
او اینها نزد یا انسانی فریحت بر یکدیگر یا چیزی است که بر آرد و امثال آن
جایز نیست و بخشد من نزل علی قوم فلا یصومون تطوعا الا باللفظ یعنی کسی که در
ایام عیوی و میهن ایشان شود باید که روزی حق نگیرد مگر برضا آن قوم
ملا نکرده است و آنکه جایز نیست نفقات از اهل هم جدا کردن و بعضی این
بعضی نقل کردن مثل آنکه در حدیث او گویند که سفر فرموده است لا یصل
او حاف که تقدم مشیت ذکر میکند و در حدیث دوم گویند سفر فرموده است
من نزل علی قوم فلا یصومون تطوعا و الا باللفظ و اگر معنی آنست که گویند اما حدیثی
مفهوم داشته باشد که هر یک حکم باشد تا هم و موافق بر فقره دیگر باشد حدیث
من نزل علی قوم فلا یصومون فی حدیثی لا یصل و در حدیثی دیگر
و حاجه الخیه کان الله و من نزل علی الخیه سرا الله علیه و الدینا و الا
و الله تعالی و چون الفیه ما کان العبد فی عین الخیه که ترجمه آنست که هر که مراد
این شود که عین عیال و دنیا از خود اهر بر آرد و عین بر داشته شود و حقین عزت محل
عین و عیال و عیال است و از این مراد بداند و هر دو معنی که در آوردن حاجت
مؤمن خود ساعی باشد و حقش عزت و در آوردن حاجت او توجیه نماید و هر دو معنی

هر کدام

اخذ
بنا

و از ادب و دانسته اند و حال آنکه آن نیز بر طبق مذکور لایق دانسته و از او بیانش با
مستفاد از نظر سیر است اینست که اگر خبر را حجت نباشد و آن عمل توان کرد هر گاه
علم است و از آن استماع نخواهد بود و بانی احتیاج نخواهد داشت و حال آنکه ظاهر
حدیث دلالت دارد بر نفی احتیاج بآن و حقوق استماع است از آن بواسطه آنکه
موصول در هر خطه چون از ادب است موصوفی ظاهر دلالت بر عموم دارد یعنی هر
حفظ کند از جهت استماع است چه از ادب است که احتیاج الیه ایشان نباشد و چه از
باشند و حفظ آن یا حتی که عدد ایشان بعد از ترسید و خواه متوجه باشند از آن
مذکور را در روایید بسط خواهد شد که حدیثی که راوی در روایتان متوجه باشند میگوید
که احتیاج الیه مستفاد به امت باشد و حدیثی که تحت نباشد و اعتماد و استناد بخدا
الیه و مستفاد به امت نیست پس خبر را حجت نباشد اگر گویند باین بر این لازم می آید
که خبر ناسق و مجهول الحال یعنی کسی که عادل بودن و ناسق بودن او معلوم نباشد
حجت نباشد چرا که موصول خود از ادب است و عورت شامل ایشان نیز هست و
علی بن ابی طالب است جوابش اینست که عامل هر فردی و باید که دلیل دیگر دلالت
بر احتیاج بودن آن فرد نکند و اینجا دلیل دیگر دلالت دارد بر اینکه خبر ناسق و مجهول
الحال حجت دانی شاید و آن در باب ناسق آیه کریمه **ان جاءكم ناسق فبنا**
یعنی اگر بیاید ناسق نزد شما بجزی یعنی خبری دهد شما را از امری بر قول و اعتماد
نکرده طلبت دهد و بنده کیداف و در ماده مجهول الحال ابی و او هدایت **بر ال**
نکته یعنی ناسق و باید و اعتماد نکند بر خبری که شمار بر آن علم نباشد
یعنی صدق و کذب را وی آن بر شما معلوم نباشد پس خبر ناسق و مجهول الحال اگر
تحت بیرون نباشد و غیر ایشان بنا بر اصل عموم داخل نباشد و باینش میتوان گفت

مستفاد
است

حدیث

تحت بیرون نیست در آنکه احتیاج است بآن در حال انفراد و اوی باشد چه می تواند بود که
استماع حجتی سابق در کلمات آنها باشد از احتیاج و استماع بالفعل و از احتیاج و استماع
بالقوة و حدیثی که شخص را حجت می کند اگر چه در حق خبر واحد است احتیاج الیه
اما مستفاد بود و ایشان آن است که احتیاج الیه شود و آن وقت که متواتر شود
احتمال اگر چه ظاهر است اما با اعتناء مستفاد دلیل میشود چرا که استناد لایق ظاهر
بآیه را بعد از آنکه اصل مقتضی خلاف آن نباشد ضعیف دانسته اند و باقی اصل عدم حجت
و احداث بر استلال بظاهر حدیث که عموم بر حجت آن ضعیف باشد و الله اعلم
الحکم میباید دانست که فقده لغت عرب بمعنی فهم است که فقیه بمعنی فهم باشد یعنی
دارد در او مطلق بمعنی فقه و اهل شرع عبارت است از علم بایا و احکام شرعی که از روی
ادله شرعیه که قرآن و حدیث و اجماع و استلال است فهم میرسد و هیچ یک از اینها بمعنی
انقیاد نیست اما معنی اول بواسطه آنکه فهم در ظاهر هر کلمه فهم داریم و آنی بر سر
بناست که فهم بودن و در معنی اول آن کمال بوده باشد و این ظاهر است و اما معنی دوم
آنکه معنی دیگر از مستفاد این همانست که در مستفاد است و آنکه اول آن حدیث و اول
حکمی میباید و در حدیثی که در آن حضرت است مستفاد سه سببی و بعد از حصول سبب
صلوات الله علیه و علیه السلام طریق علم بایا و احکام جمیع از لغت در روایات آمده
است بواسطه بایا و واسطه و چون معنی است که علم بایا حاصل کند از ایشان بر
بر سبب و هر طور جواب می شنیده اند باین عمل میکرده اند و حکم خدا از میان دانسته
و بدلیل دیگر خود از احتیاج عند استناد بلکه مراد فقده درین حدیث بنا بر آنست
و احوال آخرت و خدا شایسته فقیه بمعنی صاحب این بصیرت و بینائی باشد و در اکثر
احادیث که لفظ فقده واقع شده است بر معنی مجهول است و کلام بمعنی نظام حصی

وَقِيْلَ لَهُ

در سندان بعضی را و بآن ضعیف نظر رسد **مجلس** سندان که در شاهیه و بیان
و مصنف چند جلد کتاب و اگر چه بعضی علماء رجال ضعیف میدانند و حکم ضعیف
و امین کرده اما شیخ مفید رحمه الله در کتاب توفیق کرده است و شیخ طوسی
رحمته علیه نقل کرده است که امام محمد جواد علیه السلام در ضمن دعای کبیره
او کرده اند اللهم ارحم اوصیای خود را و فرموده اند و عبادت دعای امام علیه السلام
رضی الله عنه برضا ائمه ما خالفن و لا خالفنا یعنی خدا را رضای او از و خالفه
از و رضای او بدست منی که هرگز در مقام مخالفت مروی نیست **بزرگوار** من در بیان
علیه بر این حدیث که از روایان ثقه امام جعفر صادق است **امام** علی بن بابویه
حکایت محمد الصادق علیه السلام را باین بزرگوار و اجناد عالم نقل کرده اند **امیر المؤمنین**
و یسئلو الذین سلام الله علیه و علیه السلام کما یخفون فرموده اند قال رسول الله
الله علیه و آله و سلم من عرف الله و عظمه من قاه من الكلام و بلغه من الطعام و نما
مفسد بالعباد و القیام قالوا یا ناسنا و اصحابنا یا رسول الله ههنا و اولیاء الله
قالوا لا و اولیاء الله سئلوا ان کان سکونهم قیلا و کلوا ان کان کلامهم ذکر او نظرا
ان کان نظرهم عبث و نظفوا ان کان نظفهم حکما و مشوا ان کان شیعه من الناس
اولا الا اجمالا التي کنت **مجلس** امار و احکم فی اجسادهم خوفا من العذاب **مجلس**
الاعراب **شیخ** کلام معنی نظام در ضمن احادیث و مکتوبات و الجوام **امام** مشغول
بر و پیش **بزرگوار** خلاصه بعضی بلاغت مشغول انکه حضرت مقدس سرین
صلوات الله علیه فرموده اند که هر که شایسته حق غایت را جانهای حق شناخت
او است و مرتبه عظمت و بزرگی او را بداند و در یاد میآورد دهان خود را
گردد و شکم خود را از خوردن طعام منع میآورد نفس خود را برود و ا

راجع است که هیت نفس خود را محفل شفق آن میبارد فالوایا باشد و اما
 با رسول الله با بی با شاد اگر کسی بان با تقدیه نماید و گفته اند نعلی از طلب
 و باشد و کلام در شفق است که گفتند که با شاد و اما شاد و حقیقت هان با
 عروفت که هان و حقیقت بیان اقسام با حرفی که کرده اند مثل با حقیقت
 بعد از این که این در عوض آن و بعضی مفسرین با کلام را در کرمه ادخل
 با کلام تعلیل از این قسم نموده اند یعنی داخل شود بهشت با ای مومنان در عوض
 صالحی که از شما در جود آمده که از آنکه شست در عوض اعمال صالحه و باشد به
 تفصل و بعضی دیگر از مفسرین با با ی معیت گرفته اند یعنی داخل شود بهشت با با
 اعمال و شایسته و سیاقی که از شما در جود آمده که رحمت و فضل الهی نسبت شما
 بر این شمول دارد که شما در این مواخذة نماید تا کمال یافتن باشد که اعمال شست
 و عطا و نعم آخری بعضی تفصل و موهبت است نه در عوض عمل صالح جنایه کسی
 هرگز با شریع صالح نشده باشد میتواند بود که داخل بهشت شود و بعضی از مفسرین
 بعد هر لایه اولیاء الله یعنی جمعی از امتا که روی سخن حضرت باقیان بود صفا
 مذکور و انوقت مرتبه امتا خود داشته گفتند خدا با در تری پندارن و با در این
 امر رسول خدا ای امتا که ذکر و صفای ایشان کردی اولیاء الله اند و این کلام
 و او احتمالات است بیکر آنکه عرض ایشان استقامت حال بقا عت باشد تا معلوم
 که ایشان اولیاء الله هستند یا نه و ادوات استقامت را از کلام خود جدا کرده با
 یا آنکه کلام مذکور جمعی را نبیند که قصد کرده باشد بان لایزم حکم را یعنی
 اعتقاد خود را در باب اولیاء الله از شستن صفات مذکور از آن ذکر است
 ما را علم حاصل شد ای رسول خدا که ایشان اولیاء الله اند قال ان اولیاء الله ا

دخول

حرف تاکید است و بر افعال اول که عرض امتا از کلام سابق استقامت باشد چون
 استقامت شکم یا زرد خالری است وجه تاکید در جواب آن ظاهر است و بر افعال
 ثانی اگر مقصود حضرت رسالت علی الله علیه و آله و سلم عرض ایشان باشد یعنی
 نموده اند ایشان اولیاء الله نیستند بلکه اولیاء الله جمعی اند که مقصود این صفت
 صفت باشند بان تاکید بر افعال خود است تا دلالت کند بر یزادی اهتمام حضرت و روح
 اعتقاد ایشان اما اگر مقصود حضرت تقوی کلام ایشان و تصدیق ایشان باشد
 و حکم مذکور یعنی ایشان اولیاء الله اند و سوا آنها مذکور تصاف با این صفا
 نیز دارند مقام ظاهر مقتضی تاکید نیست و این در حق تاکید حق است که
 اثر آنست که درین بیان ذکر این شده که هرگاه روی سخن با جمعی باشد که حق
 اعتقاد ایشان در باب اولیاء الله متکلم و یقین ایشان بقصد کلام و مقتضی رغبت ایشان با
 بشیند در سخن مذکور چون ظاهر است که این معنی سبب شوق و نشاط متکلم است
 او میشود بدین سخن و بسط کلام خصوصاً اگر کسی که حق را ندیده و دیگر کسی
 بوده باشد مقام را کجایشان تا کمال خواهد بود و این ادوات تاکید صافی بلاغت
 لغز اهل کفر و مبالغه و این قبیل است بعد سخن تائید حق که در ظاهرها
 در قبول و تصدیق بان مجبورند و در توصیف جمعی که همانا از کفر و انانیت
 التذات نام حاصل پس تاکید مذکور در حق خود با شجاعت صاحب کائنات
 آید که به **وَادْعُوا الْاَوْلِيَاءَ اَنْ يَتَّبِعُوا اَمْرَ اللَّهِ وَ اَمْرَ رَسُولِهِ**
 که در میان منافقان آن زمان که بطاهر دعوی ایمان میکردند و در باطن کفر
 برقرار بوده نازل شده یعنی چون با مومنان ملاقات نمایند بگویند که ما ایمان
 آورده و چون با شیاطین قوم خود که را همی فی ایشان باین عمل کرده اند خلوت

ثابت

و شنیدند

میزان امتحان و آنگاه هم کدام بر دیگری غلبه دارد و نام حق ناطق جبر و خیر
علیه روایت که بر زبان مبارک جاری ساخته اند که هیچ جا کان فی وصیه لقول
ان قال لا اله الا الله حقیقه است و باین تعلیل اندک و در جواب الله بجا آید
حقیقه بلایق القلوب است که بعضی خدایانند که در وصیت لقمان سبزه
علی نبیا و علی السلام است که بعضی از خود گفتند که من را در این امر و کار
خود نمیدانم که چنین بگویم که اگر نزد او ای بگویم که مرا از ملک بگو
چون دانستم که خداوند مخلص من خواهد شد و امیدوارم که مرا از این امر و کار
که کان بر او اگر با کسی در معرض مغفرت و عفو قرار گیرد که با خداوند حق
امر زنده خواهد شد و باینکه دانست که مراد بعبودت و شایسته حق جل و علا
اطلاع بر صفا جلای و جمالی است که عباد از دانستن صفات شرف و سلوی آید
و هیچ مطابق با نیای و با پای بودن بکنه و حقیقت ذات مقدس الهی بکنه صفا
انوریت که ایدادی دارد که ملائکه مقربین و نامرئوسان بنیای و سلطان از رسیدن
و کلف بگوناگون و اعتراف دارند که جای غیر ایشان از بنی نوع انسان و کائنات
بر هیچ کلام بلاغت نظام خلقت انام علیه و الله شریف التمجید و التسلیم
مقام اعزاف و بزرگوار بر زبان معجزان جاری ساخته اند که ساعی الحق
مترک بعضی شایسته ذات مقدس را چنانچه حق شناسانی است بعضی حقیقت
آن بر سیدم و در حد و اوست که ان الله تعالی حق جبر العقول و الاحیاء
الایصار یعنی بدستی که حق عزت بهائت از نظر دانش موقل همگان را
دید و ظاهر بهائت و جلالت چشم سر شاهه جلال او ممکن نیست بدیده عقل
بکنه حقیقت و نمیتوان رسید به التفات نباید کرد بکلامی که حق از غایت

بلکه

فضلات و معنی رسیدن بآن میباشد و گمان می رود که وصول بآن سعادت در مرتبه
بلکه سزاوارست که خاک انکار و در دهان شان در نری و کان مذکور و فصل **ان بعضی**
الانسان دانسته بخوبی کذب و افتراء و عین ضلالت و غیثا سبیه باین مرتبه
بلند تر از آنست که بآن توان رسید و لایق بجهت صامت از آنکه بلوغ در آن شریک
بدری تواند کرد و بدینکه نصابت آنجا در آن را بایب در که و تعیین آن میرسد از یک سو
کیرالی او بر سخنان در و غایت آنچه نظر محقق و فکر و فیه بریندگان و اوی می بیند
آن میباشد بهائت مرتبه در آن و دانای تر یک چنانچه گفته اند **بیت** آنچه پیش
غیر از آن ره نیست شمایتم نعمت الله نیست او محقق ربانی افضل الذین کاشانی
نیز درین مقام رباعی دارد **رباعی** کفتم عند ملک حق سرایه نت سحر شد نلک
چو خیره در سایه نت گفتا غلطی و نادانی توان یافت از تره های دیده اند
بهر صفا جانی و جلای که سنده بیاها با نبات و سلای دارد و حقیقت فراخ و در
و مقام است نه صفا و حق برورد که درجه پائینه مرتبه کبریا و کنگر عشق و وفای
دفعه تر سنا و صفا با مثال بن صفا جانی کلام بلاغت نظام امام محمد باقر علیه السلام
اشعار تمام دارد که فرموده اند کلام بر عرق با وها مکرر از حق معاینه خلقت مصنوع
مشکر مردود الیک و حل الهمل الصفا و تروان الله تعالی دبا بین مان و نلک کاهها
و تروان عد بها نقصان من الاصف بها و هكذا حال العفلا فیا صغیر الله شای
و خلاصه مصون کلام حقیقت نظام آنکه هر یک از صفا کمال که توهم متین آن کرده اند
نهایت دقت معنی دانسته بهترین صفا نشینند از دید خلوقیت مثل شما که دست صنعت
او را آفریده و چون نسبت آن به پروردگار قیاس بخود کرده اند سزاوارست
که همان شما بآن مصطفی باشید و با باشد که معرفت ریزه حق هرگاه در مقام شناسایی

در ایند کاف برید که برود کالیانه داد و ساخت استخای ایشان بفرجه کالیان
 و آن دیده اند و حق خود را در آن دانسته اند پس معلوم شد که برین قیاس است حال
 عقل و ابواب دانش را تصاف برود کاد خود بصفتی که صفای کالی می باشد و
 جلالتی که در ذات حق حاشیه ندیم نمید بعد از نقل این حدیث در بیان صفات
 خود کلامی را آورد که که خلاصه مضمونش اینست که این کلامیت در نهایت وقت
 و لحاظ که صادر شده است هیچ تصدیق و مورد تدقیق و سرش از آن که جوی کالی
 با بره که زیاد بر بریتیه قدرت باشد عقل جوی نکرده اند و تکلیف با لایطاش
 انسان زیاد ازین مکلف نیست که البته از مراتب کمال و صفات جلال تواند در حیطه
 در کرد و از هر دو فهمان را بر خیر می باشد و اگر او باشد برود کاد خود را که صفات
 کالی می باشد بدان مقصد دارد و البته متذکر او تواند و از آن که انصاف باشد متضمن
 و مقصودیت جوی او را می باید از صفات که مقصود نقص باشد بری و اند از وصف
 و آنچه مثل آن در خود و اسال خود مشاهده کرده باشد و گفت بان نکرست از بریتیه
 و فهمان بر و انت و اگر او نقص و کالی آن متی تواند رسید پس مکلف خواهد
 بود که با اثبات و سلب صفاتی که انصاف اسال خود را بان مقصود نقص و کالی
 پس با جاد قیاس نمید کرده آنچه در خود کالی دانده اثبات خواهد کرد و آنچه نقص
 سلب خواهد کرد کالی خود را درین مشاهده میکند که قادر حق و قادر و قادر
 و متذکر و صادر و وسیع و بصیر باشد مکلف شد دست با صفات مذکور
 او و بر نقص خود را در احتیاج بغير و اموری که لازم دارد احتیاج را مثل جسم بودن
 بود و در حقیر بودن و امثال آن و نمید مکلف شده است سلب صفات مذکور
 از وجه دیگر زیاد بر بر تکلف باشد تکلیف با لایطاش لازم آید و تکلیف با لایطاش

جایز نیست پس آنچه انصاف خدا دانسته باشد و حقیقت صفای باشد نه صفای خدا
 بکار معانی کلام حق است امیر المؤمنین علیه السلام که من عرف نفسه فقد عرف ربه **محرر**
 این مقام استنباط نموده در و یا چه کتاب خرد و خرد و خرد و خرد و خرد و خرد و خرد
 ثانی برین وجه بنظم آورد **مثنوی** صفات و احوال مدحیه ذات **لکما** ممکن گفته
 صفات صفات و احوال ذات نیست مانند که ذاتی ناخنی در حق کند بلند او را مثال
 اینچنین احوال که صوری ممکن در بر سران توحید شمر که از بر در بر سران توحید شمر
 که هر که نیست صلا شست و کاشت ز حدیثی یافت ازین صفات گفته طعم
 تند از طعم قاف در کشتی حله صیران و دیگر گرفته از بدانشی حله صیران می بردند
 هفت دریا را بریدن شکل یاری صوفی در کشیدن اهران در و که در توحید صوفی
 و قیام آن در خود کردی کینه و او گفت شری فریاد نه عشق امیر الی اینچنین بگفته
 اهران و صوفی که کردی و صف صبر است نزار در وصف این در دیده کورست از حقیقت
 حقایق نه جوهر اعلیت و حکمیت و مضمون بکشاف کرا علت و حکمت **لکما**
 از کس بر تر ز قدرت زاعی صفت مانی خواهد و نموده سلطانی خواهد سر خود
 طرف دانش پیش ازین نیست چشم بینم جمع جز این نیست رفیق کویش
 ازین بود شرا و است اعطا کردی دل و پیشی بادت **لکما** این معنی خواهد بود
 همه یکان بود پیش جلالتی کالی علم مادر وصف امور بود دانش آن مقدر
 جو نقص و غلطت مادر خواهد در ما جز در خود غلطت نخواهد و گویند که باید
 باید عالیت صبر شد و در جرم و الجلالیت **لکما** حقانست و فی و از هائی **لکما**
 اوصاف در آنکه اوصاف خدا **لکما** از اهر دانش چون نزارند از است طرف
 و او ند سازد تا غرورت و نه بلی ند او ندت و علم الاقلی **لکما** این علم نایل

این بر طبق حقیقت اولی که لاف داشت مکتب حقیقت خداوند را بهر چه با هر کس از
بی سیر که اولی که بهر چه را از الهی زبان شکر باش و گاهی که از آن جزو نه خود بیتی
در هر چه میگوید باید **مسلک** باید دانست که معرفت و شاکلی که داشت از آن
می تواند بسیار مرتبه دارد که هر مرتبه و طبقه جمعیت و سلطان الهی و حق تعالی
الذی بنظر حق علیه الوحد و المعز و یعقل بمصفا خود آورده است که در آن
ان از مراتب معرفت باشی باید کرد چه اولی مراتب آن است که شنیده شود که
موجود است هر چه با او میرسد معنی و میشود و آنچه می آید در او آید و روشنی
و هر چند از آن بر می آید که می شود و مردم بغیر از آن باشی می کند و بلکه اثباتی
باشد و احساس از آن کرده و نظیر این مرتبه در شاکست حق شاکستی سالی جمعیت
حقیقتی که در آن است و مفصل حق میجو حق کرده اند و آنکه دلیل و برهان
و است و این اعتبار کرده اند که از برهان و است و آن خود می بینند و این اعتبار
در هیچ یک از این مرتبه با آن مرتبه معرفت آن مرتبه جمعیت که در او وجود
کند و یقین کنند که وجود حق که این اوقات و از آن برخاسته و نظیر این مرتبه
واجب نظام معرفت جمعیت که دلیل و برهان اثبات واجب کرده باشند و این
مکلفات و ملاحظه معصوم علی خود مانع بهم رسانیده و این مرتبه و شاکستی
مرتبه جمعیت که احساس کرده اند و بر شاکستی آن غیاظت دارند
نظر بر داشته مانده بعضی میگویند که اگر آن طاعت از آن مانع بود و این مانع
این مرتبه در خلا شاکستی مرتبه برخاسته از معنی خالق که الهی از خالق و در
حق ایشان را بهم رسیده باشد و علم یقین دانست که او است که خالق کائنات
و روشنایی این ستم است خواجه خود در توصیف خود صیر میاید که **افراد**

استقامت و الاض و ازین بلند تر مرتبه کسی که بیکر وجود خود را با شاکستی داده تمامه
باشد و خاکست که دیده و نظیر این مرتبه در معرفت واجب معرفت ادب است
که بعضی یقین شاهه معشوق حقیق کرده اند و از ثبات آن و از آن وجود خود
در میان ندیده و نداننده و در هر چه میگویند عین او می بینند و غم با حق علی
الحال و طی هذا الحال **ربای** اما آنکه در تمام معرفت سرشارند و در طوطی دیده غیر را
نکند از این معرفت در نظر پیش شان غیر نیست و در هر نظر کنند حق پیدا مرتبه و از این مرتبه
تا این مرتبه بلند تر نیست و ازین پایه پایه رفیع تر نه ظاهر است که از معرفت که درین
خداوند کورست می تواند بود که بر تبار اول مراد باشد که در حق تعالی مقبول است
بلکه مرتبه ثانی نیز مراتب خواجه کلام مولوی معنوی و معنوی شاهد بر آنست که
بیت پای است لایزال جوین بود پای جوین سخت و یقین بود او مولا نا موین
بردی و حجت الله نیز در مقام ربای آورده که در آن نیز اگر چه در اصل نیست مانع بود
ربای و حق و استقامت است که کتاب حکمت نیز در راه باقیم صواب و در وادی
براهین و حکیم جعفر حاده هاست و چرا که در باب این مرتبه سیم خواهد بود
تحقیق یقین از آن علم یقین میکند و مرتبه چهارم که محققین عین یقینش می مانند
و الله اعلم **ربای** آنچه در هر یک از صفات اولیا و معانی عارفین بالله بر زبان می آید
حقیقت جاد شده است و مراد صفات که ایشان با آن مقصوف و می باشد **اولی**
صفت و سکونت است که با با حقیقت با بیانش و دانسته اند و ملاحظه بسیار در هر یک
آن کرده و مقصود از ملاحظه و مشق است **بیت** صحت عباد که یک گفتند که مشق
دنا در این تحت الحنک **تعب دوم** و جویم و کم خود دانست که یکدیگر اندکی میباش
سیم تعب و توفیق نفسی است در عبادت پروردگار خود هر روز دانستن و بر پای بودن

مراد

که گایه از غایت و شب زنده داریت و بعضی از جاهلان مسوی تا گمان بردند که کارها
و اوصاف بی از آن مستغنی اند و ایشان را چون ترک تعلقات دنیا نموده اند و قریب به
حاصل است بلکه با اعتقاد باطل خود هلاک شدند و باطل حجت نیست و بیان مکه رفتن
اعتقاد بعضی ضلالت و کراهیت چرا که کسی را از دنیا و حصول و عرفان استغفار از
حاصل می شود و در بعضی از تکلیف غیب و محضت و منتهی مصطفی می رود و تکلیف
سایه به بیان با و تمامت و حال آنکه محض شقت نماز آنقدر بیشترند که در تربیت
باید که تاد و مرم بظهور می رسد و جناب و لایق مآب مرقوم می شود و تکلیف
سنگین ایشان همه باوست و طریق هر سلفه و لایق که باطن با قدش و شش
نمایانند و بصورت پیوسته که جناب در شش هزار حرکت نماز او میگرداند که در
هر یک از کار او دنیا و اعظم باب عرفان معظم او قات خود را صرف نماز و سایر عباد
میگرداند و جناب از انلا خط کتب سیر و قاریان خدا را بظهور می رسد **مقدم** و
که در وقت و امر شده که تفکر باغی خیر و عبادت سابق است یعنی صرف کردن ساری
ساعات هر روز فکر خدا و خدای اسی و امور که بان تعلق داشته باشند بصورت
خدای تعالی و عبادت شست سال و بعضی کار گفته اند سبب یکدسته فکر کردن
عبادت ریحان یافته است که فکر عمل قلیت و عبادت عمل جوارح و اعضا و هیچ تک
نیت که طایفه را از اعضا است بر عمل او نیز اشرف باشد از عمل اعضا **مقدم**
که بعد از **مقدم** **الصلوة الذکر** نیز اشعار و مان دارد جدا که در بعضی از اینها
کرده اند یعنی برای او دیده نماز را براسط فکر و معرفت که مقصود اشرف است
و سبب حصول است **مقدم** ذکر است و مراد دیگر که این است چه ذکر تعلق و حرکت
و الفاظی که ذکر و عرفان حاصل است بیا نهایت این را با حال **لا اله الا الله**

است
احیاء کرده اند بنا بر چند وجه که مقام کجا باشد ذکر آن ندارد **مقدم** و در آنجا که
که در میان آن اشرف است که لفظ الله است ترکیب یافته و ترکیبیکانه بیان در دنیا
و دم آنکه ذکر حق که ایشان را نهایت اهتمام ایشان است و در بعضی از بعضی تحقیق
شد وجه در هر یک از حق و شوق که محتاج لحکمت است و بیاید منت و مستوان و در بیان
مردم بر وجه بیان قیام عزیز که بر این اطلاع حاصل شود بخواهد که در بعضی از اشیا
الله مالک و الله اگر با حال آن که نه بین و جهت سبب آنکه سؤال آن بر صورت
کاشفی و معرفت حق تعالی و قیام جمیع عباد باوست و حال آنکه هر یک از حق و شوق
گفته اند و در بیان خود او را فطرت و لایق است بیشتر از سایر عباد **مقدم**
استفاد آن باعث و در بیان بعضی از عبادت و در بیان عبادت که لا اله الا
الله حضرت حق و در بعضی از عبادت و بعضی دیگر وجه نیز گفته شده که اگر از آن
بجز طول کلام و در هر یک سخن میشود و مقام کجا باشد ذکر آن ندارد **مقدم** نظر آنست
که هر چه عباد از آن جناب در دنیا پیدا می شود و در است که **ما عبادا با اولاد** و **ما عباد**
احیاء کنند و بعضی که در دنیا شاهد و مصفا الله ای صاحبان بعضی و بیانی **مقدم**
کردن حکمت که لکان نظمهم حکم عباد از آن است و مراد حکمت امر است که مستغنی
صلاح دنیا و آخرت باشد یا صلاح آخرت تنها و علوم و معاد اما آنست که مستغنی
حال دنیا و تنها باشد مثل علم بقوا عدیم و شرعی و نکاح و طلاق و مرار و مفا
آن کاه که عرض آنست که بان تعلق باشد شایسته حکمت خود را داشت **مقدم**
و سبب حیر و برکت است مردم از رفقا و ایشان که مستغنی از تقاضا خلق است **مقدم**
و عزیز است از حفظ و غضب الهی که در بعضی و دوم ذکر مرتبه آن شد **مقدم** و در
غیر شایسته که در بعضی و هم در بعضی از آن که در بعضی از آنست که در بعضی از آنست

الله از تعجب بفرموده خود بر جلوه می دهد و همچنین احوال سید را در آن
مقرب و مادر و عقبات آتشی در آمده و مقام عذاب و لذای و در حال بد و بد
و شد بر اسناد بر این معنی است پس می تواند بود که کلام همان مجاز بر سر باشد
قبیل تنبیه شئی باسم یا یولی الیه یعنی ذکر لفظ را در ده معنی که در زمان آید و ایل
معنی حقیقی خواهد شد مثل راوی اعصر خیر که خبر گفته شده و آنکه خواسته شده
قربت تقدیر او قد متوها و لطیفها ترشیع مجاز خواهد بود چنانکه گذشت و
امیت که این وجه از وجه ثلثه سابقه انت باشد و الله اعلم **باین** کلام
در آخر این حد که فاطمه بیها بصلواتکم یعنی رفع کند ثقل گناهان خود را از
پادای ناز صریح در اینکه غایب رخ گناه میکند و ساقط می سازد عذاب را که بر
از نکالین ترغیب می شود و قرآن عظیم مجید نیز با معنی الفاظ جاذبه
از آیت وافی هدایت **ان الخصال بذهن الیات** لطیفه نفهم و رایج را که
سابقه مذکوره و جاذبه مذکوره خواهد شد و الت بر آنکه مرا حلی نماز
بجایگاه است و در بسیار از نهاد که بطل می شود و معنی آن است بجهت سید
باین معنی است از لفظ روایت ابو جعفر غالب از بعضی ائمه هدی علیه السلام
التا که از ابراهیم بن علی علیه السلام نقل کرده اند گفت سرور فرموده اند که
مقد مصطوفی صلی الله علیه و آله فرموده است که **واللّٰی یغنی بخلق بیا و نقد**
ان احکم لبقوم من رعی نه فکظ من جلاله الذنوب تا اذا استقبل الله
بوجه قلبه لم یقبل علیه و ذنوبه غفر لیوم ولدته الله اما نیز از الصادق علیه السلام
لائی که جابر علی ابی اهل کم غایب احکم لریکان علی جبهه و در تمام اصل
الله غنی ملت لکان بقی احده و در آن گذشت که **والله الصکر المملک**

یعنی

یعنی قسم بر جلال پروردگار که بر اینها حق و ربی فرستاده اند پیغمبر
دهنده باشم بر خلق از رحمت بجا آید و ترسانده باشم بایان را از عذاب
و عذاب بجا آید و کبیرستی که هرگاه بر خیزد یکی از شما مؤمنان از وضو خود یعنی
فایز شود هر اینه میریزد نخل خدا را از اعضا او گناه را همچنانکه سر زد بر
از عذاب و چون در مقابل آید خدای یبار و یبار هر چه می یابن که عباد او قلب
یعنی وی بقبول آورد و در این احوال وارد و در شود از مکان خود تا پاک سازد خدا
تعالی او را از گناهان است که در آن وقت او را در متولد شده باشد و در
که عار بچکان نسبت بابت بر عین هر بیت که بر صریح هر کس جاوید و گدا
و در هر آنکه منبر لعل کردن در آن نظر را با جبرکان و بر کس از شما بدین اوال
باد تا ناسخا هر یک شد جوف و در دست هیچ مرتبه و در آن نفع عمل نماید و بدین
در آن شود اما کان میرود که جبر از ادناس مذکور درین اوباق مانده یعنی جایگاه
نسبت همچنین است خدای قسم سال تا پنج وقت نسبت بابت من در پاک شد از لوث
بعد از او ای که بعد از او ای که تا این که بایستی بقیای گناه نسبت و بابت
کرده اند در سبب نزد آیه وافی **هذه الیات بذهن الیات** که شخصی از اصحاب
صلوات الله علیه و آله از نه نا محرم بر غیر وجه حلول بوسه گرفته بود بعد از آن آمد
خود ایشان شده بوجوه حضرت رسانید و حقیقت چنانکه عادت ایشان بود سر صید
شدند که ناگاه جبریل نازل شد و این است که **ان الله قد علم فی القاد**
واللیل ان الملائکة بذهن الیات یعنی پیرای و از او حد و است خود را امر که
بر پایی داند تا نزد روبرو که عباد او نصف اول روز و نصف شب آخر
که گنایه از نماز صبح و ظهر و عصر باشد و در نماز شب یعنی اوایل شب شب

در بقیه از معاش دانسته و علامه علیه الرحمة نیز حکم بصورت خود کرده است
باشد و الله اعلم بیدار و محمد بن الحنفی بن احمد بن علی که شیخ علمای قم و بقیه و
القدر و نقه و صاحب تصانیف از حین بن حسن بن ابان که بعضی از علمای رجال
اشهر است **ابن** حسین بن علی که از مالک بن ابی العباس علیه السلام بود
و از امام رضا و امام تقی و امام علی علیه السلام هر سه عقد نقل کرده و علامه
محمد بن سید کریم اند و بعضی نقل کرده اند و بعضی نقل کرده اند و بعضی نقل کرده اند
این آیه از کلام الله و صحیح المذهب معتقد علیه و نقد و جمیع علماء اتفاق کرده اند
الحمد لله از ایشان روایت شده و هیچ کس که در طریق یا وضعی نباشد از این
علیه السلام که مکتبی یا از تصحیح بوده و نقل جلیل العظمی علیه السلام علیه السلام علیه السلام
در راه بن ابراهیم که گفت علی ای الامام محمد بن علی الباقی علیه السلام بوضو و سوره
الله جل شانه علیه و الله قد عاين من ماء فا دخل يده اليه فاحس كفا صرا
تأسد لها على وجهه من ماء الوجه ثم مسح بها بين يديه ثم مسح بها على العروق والاراء
تأسد لها على العروق ثم مسح بها على وجهه ثم مسح بها على العروق والاراء
منه بها كالمسح بالطين ثم مسح ببقية ما بقى في يده راسه ووجهه ولبسها
في الاناء **شرح** کلام را برای امام علیه السلام در ضمن اعان و شش تا پیش و امام
اعان منقول بود و پیش **بیشتر** از حکایت کرده و بیان نمود که امام حق و امام
محمد باقر علیه السلام از برای وضو رسول خدا را برین وجه که نقل شد از اب
و جو حاضری استند و اصل ساخت دست و است خود را در آن قلع و کلب
بر گرفت و در آن از برای مبارک خود انقباض بالای روی و پس داند دست مبارک
خود را بر روی و جانب رو یا آب به جای آن جا کرد و بعد از آن دست چپ

قلح ساخت و کفی آبیان و دست برداشته بر دست راست و چپ و از آن دست
بر روی جانب آن تا آب به جا شود بعد از آن اعاده کرد دست راست را بر روی
و دیگر یک دست کفی آب برگرفت و بر دست چپ خود ریخت و آن همان عمل کرد که بد
دست کرده بود یعنی دست مبارک را بر روی جانب آن داند تا آب به جا شود و بعد
از آن مسح کرد ببقیه الحده از خطی در دستهای حضرت باقی مانده بود و سر خود
و پای خود را و اعاده فرمود دست را در آن آب یعنی آب تازه بواسطه مسح بر آن
بیشتر و دم قلع بقلع من ماء است لال کرد ما ندانیم این فعل حضرت بر آنکه آب و روغن
از برای وضو ساختن از جمله استغاثی که نقه در وضو مکرر دانسته اند و گفت
و گفته اند استغاثت مکرر آنست که دیگر آب در دست انگشت و نیز و انگشت
و ضو کند و در اینست لال جانیه یعنی نیست لب است **شرح** می تواند بود
مصنف از طلا که از لبش مذکور است و این باشد که نقه استغاثت را در وضو
مکرر و آنست که مقصود از آن اباحت نماز باشد یا امری دیگر از امور که فرض
بوضو است و غیر امام علیه السلام بخلافه تغییر راوی و شعر آنست حکایت و هو
حضرت رسالت صلی الله علیه و آله بود و بعد از آن برای نه اباحت فعل از افعال
مشرط بوضو جانیه که سکوت مذکور است که بعد از وضو و وضو استغاثت
نیز می دانست پس فعل امام علیه السلام درین مقام استغاثت بر عدم کراهت
مکرر دانسته اند و دانسته باشند و در نه استغاثت بر آنکه فعل مذکور
بغیر صلوات الله علیه نیز در حال ادا وضو واقع شده است تا بان مستحکمان
که می توان گفت که حدیثی است در این مورد غیر از برای امام علیه السلام
بود که مقصود راوی ازین کلام این باشد که حضرت در مقام احضار آب دارند

اعمال آنکه کسی بگوید و بگوید و تعبیر ازین حال بطلب کلام برآید
 جمله بعد از تنقیح کلام این ظاهر میشود و بر تقدیر این است که
 حق از فعل مذکور تشبیه بجوانان باشد و اشعار بر آنکه اسفالت در وضو حرام
 نیست خصوصاً که مقام نیز چون مقام تعلیم است باقی زان ندارد بلکه بعضی
 هست و الله اعلم فاسد لها علی وجهی من علی الوجه سداد اصل لغت یعنی افعال
 و امثال آنست یعنی فو کذا شتی جامه و بره و نقاب و آینه و مانند آن باشد و اینها
 که اینها محقق و کافه و امثال آن میشوند سدید بگویند و مراد اینجا ازین است
 بعلاوه تشبیه از قبیل استعاره تبعیه که عباد از استعاره افعال و سرفهت یعنی
 باسرفه و کلام مذکور شود و آنرا باین معنی خواسته شود غیر معنی موضوع و لایست
 که معنی مذکور را باین معنی موضوع نداده باشد و مراد باعلاهی و جمیع اینها
 حکم از این است که بدست راست از قیاس بر داشته برونند و بر کمالی که بخت از این است
 رو که عباد از سر نگاه و بیکش شربت انعام و آیه و مانند آنست و امثال
 جمله مذکور خواهد شد تا الله تعالی شرم میدهد اما این جمله در بعضی
 تقدیرها که اینها باین حد شده و اینها عاجز بر آید شده و آن نسخ میباید
 از انبیا و مشرکان است و باید دانست که لفظ شهر بر خدایت و چند
 که مذکور است یعنی خود که ترا خدایت مسئول نیست بلکه بگوید از معنی خود
 شده است و استعمال شرم بر وجه کلام بقا بسیارست **مردم کو بیایک**
 اجمال آنکه هرگاه در عطف امر بر امری و اجتماع و مشارکت ایشان داد و خطی باشد
 میکنند و بر او عطف میکنند مثل جاء زید و عمر که بر او بزرگوار است و در آنکه
 هر دو آمده اند اعلم آنکه با هم آمده باشند یا یکی مقدم بر دیگر آمده باشد و آن

حدیث

خواهد

و اما این که کسی از ایشان بگوید و بگوید و واقع شده و آنکه زمان فاصله شده باشد
 میان ایشان امر لاحق را بر سابق بقای عطف میکند مثل جاء زید و عمر که در آن
 دارد و آنکه آمدن عمر و بعد از آمدن زید واقع شده بیفاصله زمان و اگر زمان فاصله
 شده باشد و خواهد اندازد و اما بیفاصله مذکور را به شتم ادا میکند مثل جاء زید
 که باین معنیست که زید آمد و بعد از زمانی عمر آمد و این معنی از این میگویند و شتم
 بر این معنی و موضوعت و ظاهر است که در مقام تراخ و در بیان افعال و صورت
 بلکه موالاتی است و در موضوع شرط است پس با جار شتم و بجز در بعضی
 باید گفت که بعضی ما باشد شتم اعدا الیه و ذکر اعدا در مرقه عبا کلام فقه است
 که اعدا الیه باشد جملهاست که معنی اعدا که اتباع تا زیت در فعل و حال
 و در حقیقت نیست جملهاست اعدا است راست بوده و توهم نشود که مرعایت
 باشد که عباد از این لفظ و فقه از کلام باز و بعضی که لفظ مذکور را بر این
 موضوع نیست و شکی نیست که لفظ آن فقه با فقه دیگر از کلام که قرینه است
 و لفظ مذکور را با معنی خود استعمال شده است مقدم بودن شاکل اسم معقول بر
 اسم فاعل شرط است یعنی شرط است که لفظ که بر اسطران این لفظ در غیر معنی
 شده و کلام مذکور آن مقدم داشته باشد و ذکر این لفظ چون اینجا مقدم نیست بر
 میتوان حل کرد و جمیع یک لفظ معنی این شرط را مذکور ناخته بلکه بر خلاف
 تصریح کرده اند جمله در آنکه **مردم را پیش علی بنده و خیم و بیایک**
 که در مقام امتان فاعل انواع مختلف از حیث تا آن آمده و باین معنیست که بعضی
 از ایشان بیکباره میروند مثل ما هی و امثال آن و بعضی با جری سار و جریانات
 که در کتب و فقه اول با آنکه مشق و لغت معنی را به تفریق با هاست و حرک و تکلف

بسی است که دلیل بر آن نبوده باشد و آنرا که در این کتاب است
چیز بر آن موده نقص بر دلیل مگر بر آن نبوده بود و یکی دلیل بر آن است که بر حق و نقل
است لای بر حق بیانی بر اینست صلوات الله علیه و الله که بقصد تعلیم است
صادق است بر این وجه که حضرت در این شریف و مبارک است در این
ابتدا با علی کرده اند یا با اسفل میفرماید بود که ابتدا با اسفل کرده باشند و الا
شد علی الدین راست چه بود اتفاق و از آنکه حضرت بعد از فراغ این
بیانی فرموده اند که هذا وضوء لا یقبل الله الصلوة الا به یعنی این وضوء
غشوه نماز در حضرت غرت مگر آنکه وضوء آن نماز مثل این وضوء است خود
آنکه هیچ یک از آنست قابل قبول ابتدا با اسفل علی الدین شده اند و اتفاق است
خطا صحیح نیست مگر ابتدا با علی کرده باشند و هر چه ایشان در آن وقت کرده اند
کلام مذکور که بعد از فراغ نماز بر زبان مبارک جاری ساخته اند واجب است بر آنکه
واجب باشد و بر این است لای اعتبار کرده اند که میفرماید بود که ابتدا با اسفل
واقع شده باشد باین قصد که او نموده شود که آن نیز عاریت و ابتدا با علی
نیت و کاهی اگر آنحضرت بر آن وجه صادر شده باشد یا شود از روی
جائزه سکوت واهی وضوء بیانی مذکور از آنکه نیز از عبادان دارد و
حضرت بر آن وجه صحیح لازم نیاید و اتفاق بر عدم و چون اتفاق است بر خطا
با آنکه در وضوء بیانی صحیح است یا ابتدا با علی میسر است لای آنکه بر مطلق مذکور
میدانست بخلاف هر چه که بر تقدیر کتابت شود که حضرت در وضوء بیانی
با علی کرده اند نیز لایالت بر حق آن خواهد کرد چه بعضی گفته اند بر علی
الآن میباید که با وجود آنکه حد و این بر حق دیگر با الطبع بر آن وجه عمل کرده

آنکه

الشم

جائزه که در خوردن طعام دست بر واسطه گرفتن گفته میسازد و هنگام شستن
و امثال آنرا واسطه ساخته ابر بر یکدیگر انداخته لای آرب بطریق
با وجود امکان مشقوق دیگر میسر میسر میسر میسر میسر میسر میسر میسر میسر
باشد باینکه امر بدین عمل اعضا که بر یکدیگر بعد از آن حضرت نا حق است اکثر علی
بر آن حمل کرده اند و قابل بیجوب آن نبوده مگر لای آنکه باینکه که از آن نیز واجب است
بلای ثابت شود که حضرت در اینجا بر آن وجه قصد فرموده اند دلیل بر اینست
و دعوی آن در بعضی حضرت لای نشاء لای لای فعل باشد که در وقت در آن قصد شده و از
وضوء و آن لازم ندارد که مقصود از آن نیز وقت باشد و کلام حضرت که بعد از
از وضوء بیانی فرموده اند که هذا وضوء لا یقبل الله الصلوة الا به باین معنی است که
باین معنی قول نمیشود نماز در نماز است مگر وضوءی که مثل این وضوء باشد باین
و موصول میسر شده است که اصل عدم تکلیف بر آن است باقی الله در عرف و ائمت
گویند از عهد تکلیف بر توان آمد و هیچ تکلیف که با آنکه کفیه از کفیه فعل تبدیل
دیگر باید دفع مالت و لای لای شد مثلا هرگاه علا و لای باشد صلوات خود ماست
ما بیک کار که فعل کار که زید کرده مکلف بر آن از این شرط اهل است که بر آن
از وضوء شود که گفت مانتند که در زیدیت نه اند و هیچ یک که از آن مانتند
آن مقصود نباشد و کان اینست که اگر برین مطلب استدلال کنند مایه کریمه **نا غل**
نا غل حذانه و برینست برین که در علم بیان مقرر شده که مطلق منصرف بر آن
مشترک میشود و هرگاه امری برین موضع حالی از اصناع و احوال امراد شود
مراد از آن فرستادن از افراد آن خواهد بود چه اگر فرد دیگر مقصود می
تجدد معینه مثلا هرگاه سید غلام کمره که خود گوید از برین کمره و با برین

طرح و وضع آن کنند باین مکان خواهد بود که گویید با در وجه معارضه میان
 مثل شکل السطولی مثلا پس اگر بچکله یکسان در مثل ثمن یا مسکه و اما لایه مثل امر شد
 نخواهد بود هند و است و بعضی احوال را نیز منسوب هند ساخت پس کویم فعل وجه
 که مرمان در آیت واقع است مطلق است و عقیده عقیده نیست پس بنا بر این مذکور
 مراد از آن نزدی خواهد بود و از آنرا فعل وجه که شایع و معارف مرد میباشد نظائر
 که شایع و معارف در عمل وجه اند که ابتدا از جانب بالا واقع شود نه از جانب
 پس عمل بر آن وجه واجب ماضی باشد و اگر کیند این استدلال را برای این
 وجه ظاهر است که شایع و معارف در عمل اعضا است که با هم برین باشد و حال آنکه
 قابل و جوان نسبت به این است که این نقص مشترک است میان این دلیل و دلیل
 سابق که قوم فکر آن کرده اند و هیچ ایشان از مرد و آن روی که خراب گویند
 از این دلیل نیز میسر اند و الله اعلم **باب دوم** در عقیده وجه یعنی تعیین نما
 طول و عرض و تا معلوم شود که در هر جانب تا کجا و باید شد که وجه هر چه است
 مذکور است و در بیان مردم مشهورها نیز چنین بود و چون کثیرا پس رسیده و بگوید
 ایراد کرده اند و جالبی در تعیین بان و استنباط آن از روایت خود را متذکر میگردانند
 مقام را مناسب بدان دانسته و گویند که هیچ فرق اسلام و سایر غیر از این است
 گویند و این دلیل را هم دانسته اتفاق دارند بر آنکه طول دو دو داده از قصاص ماضی
 تا آخر وقت که عباد از سر بختان باشند نیست و عرض آن از وقت که کثیرا پس رسیده و بگوید
 است تا و بگوید و کثیرا پس و قصاص در وقت ختم است و در نگاه موی سرست خواهد بود
 و خواه از عقب و مراد اینها نیست بر نگاه موی سرست که از دو جانب تا قصاص ماضی
 پیش سر را از جهت گرفته بد و نیز عباد آن دو و یا عرض طول است که از دو جانب

سوی آید با افزوده فرد آمده است و مواضع تقدیر که در پیش حد گذشتند
 واقع است و زمان و مطلقان موی از این است که رسیده و از آنجا بد و صانعین در
 شده است از دو جانب بعد از عباد از صورت است که در هر دو طرف از کثیرا پس رسیده و بگوید
 شقیق و عارف را با یکدیگر کرد و کثیرا پس رسیده و از آنجا بد و صانعین در
 مؤخر است نه مقدم فاینکه علی و یا رضوان الله علیه هم نقد میزدند و از هر دو
 مذکور خواهد شد اینچنین استنباط کرده اند که طول ماضی از قصاص ماضی است
 دقت و عرض آن از آنرا که گرفت از این الهام و وسطی که عباد از آن است
 میباشد است چون بر عرض می فاده شود و در نزد بدلی ظاهر نیز تعیین و نقد
 داخل است مواضع تقدیر و عذر برین بیافیه اما باین عذر و کثیرا پس رسیده و بگوید
 نیز تعیین را خواهد ساخت و استنباط و گفته اند مراد از قصاص ماضی و صانعین در
 بر سمت آن باشد از دو جانب تا عذر یعنی خط عرضی که واصل باشد میان قصاص
 و عذر از دو جانب بر آن گذرد و نیز تعیین بر سمت خط مذکور نیست بلکه ماضی
 مذکور و وقت اما صانعین با آنکه در وقت خط مذکور و وقت و نقد مذکور
 آن هست همه اتفاق کرده اند بر آنکه آن داخل روی نیست و واجب نیست شستن
 بواسطه آنکه وقت مذکور مذکور یعنی با خارج آن وقت و نقد مذکور نیست که
 زمانه بر این تعیین که ارتفاع را و بیان حدیث است از امام محمد باقر علیه السلام روایت
 است که باین حدیث گفت خبر ده مرا از حد و جوی که از او باید شست و خدا استعالی
 در کلام مجید امر است آن کرده است امام علیه السلام بلفظ صریح و از هر دو
 الوجه الذي امر الله عز وجل بغيره الذي لا يفي لاحد ان يزيل الوسط والاهام
 قصاص شعر الرأس الى الذقن وما جرت عليه الاصبع استند بر نفس من الوجه

عليه و لا يفيق منه انما وعليه
 لم يوفى وان نقص منه ثم ما ذكر
 عليه

ذلك فليس من الوجوه صحت كلامه بغير نظام انكروا كحضرت عزت عليا عليه السلام
 آن کرده است چنانچه سرور ایدت همگی را که بر آن زیاده شوید باید که از آن
 از آن چیز که کند اگر بر آن چیز زیاده کند چیزی بر آن نخواهد یافت و اگر چیزی
 کم کند در بعضی از آن و عقاب در خواهد آمد ما فقیها در هر یک از آن که بر آن
 و اجهام در حالتی که آن ساق و رقصا صومعه می باشد تا طرف و قف و آنجا جاد
 شود بر آن اصبعین مذکورین از روست و قفین آن چیزی را که در روست بعد از آن
 از حضرت سوال کردم که آیا شقیقه داخل روکت یا نه حضرت فرمودند لا یعنی
 داخل رویت بعد از آن که قفم خبر ده مرا از آنجه می آید و وینده است و روکت
 از آن گرفته باشند ویرها سن و سبیل و امثال آن فرمودند کلا اطلاق بالشرطین
 علی العبادان بطوره و الا ان یختارعه و لکن علی علیه السلام یعنی آنکه در آن دو
 و در میان می بینان است نیست بر یکدیگر که در مقام بر آوردن آن از بر می آید
 یا از آن جهت که تمام می باید که آب بر روی صومعه که بر آن موضع روینده جاری سازند
 و این بخندیده و دلیل علیا امامیه است از برای بخندید و بعد و اقوال و نیز دلیل بر آن
 و در کتاب کلینی و کتاب من لا یحضره الفقیه حکم بصحت آن شده و شیخ طوسی و یحیی
 محمد از احسن دانسته و در بخندید مذکور کلینی اگر چه بر وجهی از آن نقل کرده
 یعنی تصریح با ما که نریزاده از هر رویت کرده شده و قد مضی از امام ضعیف
 میدانند اما این اخبار در جهت بخند نکرده بواسطه آنکه شیخ طوسی که مصنف آن
 است در کتاب خلاصه که در تصنیفات اوست تصریح کرده است با آنکه امامی که بر آن
 سوال کرده یکبار از امام است امام محمد باقر علیه السلام یا امام جعفر صادق علیه السلام
 و این باب در کتاب من لا یحضره الفقیه تصریح کرده است که امام محمد باقر است

مواضع قد یقع عذارین خلاصه آیهان علیا امامیه در آنکه ایشان داخل رویت
 و در بعضی نوشته اند واجب است یا نه بعضی مواضع قد یقع را داخل دانسته اند باین
 که بخندید مذکور که از آن جهت نفی شد تا آنکه است جبه انفراج اصبعین در اغلب
 مان میرسد و خط مذکور بر بالای آن میگذرد و شیخ جمال الدین مطهر علیه السلام
 تذکره الفقها حکم نمی وچ آن رو کرده بنا بر آنکه اصل بر آنست و مذمت از وجوب
 عمل آن وجوب محلی موی که بر آن روینده اتصال دارد و از روی سطر ظاهر
 است که داخل سر باشد نه داخل رویت و بعضی علما اهل سنت نیز با او در حکم
 و بعضی مثل شیخ ابوالقاسم و شیخ جمال الدین مطهر علیهما التمهید می گویند که غی و ج علیا
 کرده اند بجه دلیل **اول** آنکه اصل بر آنست و ذرات از وجوب عمل آن **دوم** آنکه
 بخندید مذکور تا آنکه نیست جبه انفراج اصبعین در اغلب بان غیر رسد **سیم**
 آنکه وجه دان و ابوجه که گفته اند و عذارین مواضع ایشان نیست بر داخل
 وجه باشد همان شکی نیست که اگر هر یک از مواضع قد یقع و عذارین مواضع
 و نوشته شود با احتیاط او بخندد بوده اما با یاضین مابین عذار و کوشش علیا
 امامیه اتفاق دارند بر آنکه از حد وجوب بیرونست و عمل آن واجبیت و اگر
 علما اهل سنت داخل میدانند که رویش ایشان از کنار گوش است تا کنار گوش
 و باینکه از تقریر آن مقدم ما ظاهرند که خدا علی و وجه بنا بر آنکه از کلام علیا
 با رضوان الله علیهم فهم میشود و دستگاه صومعه است یا آنجه بر دست
 باشد از دو جانب بر استقامت خط عرض مذکور تا حدی که سر انگشتان مذکور
 وقت انفراج بان رسد و هیچ شکی نیست که مواضع قد یقع و صدقین در این
 خط اند و اجهام و وسط وقت انفراج از ایشان میگذرد پس این قد یقع

دانشمندان و اهل علم و بعضی اتباع او با این که در مسئله مرافقت
و شیخ جمال الدین مظهر علیه الرحمه در مختلف بر مذمت ظهور کرده و چون امر
برین وجه برآید دلیل کرده است که عقل و حقیقت از آنکه کرمه فاعله و جوهر حکم
آن ثابت و حقیقت در حق عقل با امر را محقق است در عقل و امر را در حق
پس در حق هر شیئی که عقل بفعل امر اینان با امر و به واقع شده خواهد بود و
از عهده تکلیف بر آن برآمده و اصل هم تکلیف برآمده است و جوهری خطی میکند
که این دلیل کافی تمام میشود که در وضو بیانی که این خط مستقیم است و حقیقت
در بعضی قولش را آورده و بعضی شرح کرده اند اما در این خط مستقیم آمده باشد اما
بهم آید و آن انحضرت امام علیه السلام چنانچه حدیث آن مطلق است این
و بعضی میگویند که خصم با صریح میگوید امام علیه السلام در بعضی از این
بلاست باید که کتب برداشته بر روی میزند و دست مبارک خود و جانب روی بلندند
چنانچه شرح میدهد الحاشیه بر این نص بر آنست پس باید دست و اجابت شد چنانچه
ابتدا با عقل و حقیقت کند و برین وجه استدلال کرده و نیز در باب وجوب ابتدا با عقل
وجه استدلال شده بود که حضرت در وضو بیانی که بعد از فرج از آن فرموده اند
وضوء لا تقبل الله الصلوة الا به یا ابتداء باعلا و بعد کرده اند یا با عقل یا آخر
حق و دلیل مذکور شد در زیارت شریف میگویند حضرت در حال عقل و بعد از آن وضو
امر را به عقل آورده و یا نیاورده و نمیتواند بود که عقل یا نیاورده باشد و الا ترک آن بر
واجب و بود و هیچکس آن قائل نشده پس البته عقل آورده اند پس امر را به عقل
عقل و بعد از آن باشد و باطل و دلیل علامه بر وجهی که دلالت بر عدم وجوب امر
و از عدم و حق ابتداء با عقل میفرماید هر چند جواب آن شود جواب این نیز

بود و الله الموفق **مسئله** شیخ زین الدین علیه الرحمه در بعضی مسائل حکم کرده است
در حق دوم و وضو بخود ابتداء انحصار کافی نیست بلکه باید نسبت به جمیع اجزای
رعایت عقل الاعلی تا الاعلی بشود یعنی هر جزء را لا بد از آنست که نسبت شود به
عقل و بعضی همین قدر که در عرف گویند رعایت مذکور واقع شده کافیست چرا که
آن حسب حقیقت که یک معنی مختلف نمیشود معنی نیست در این اشکال و بعضی
استماع و قدرت بر آن تکلفی که خلل در رعایت عرف نمیکند مافی خواهد بود
از آن ذکر کرده است که اگر گفتا شود بوجهی تقدیم عقل هر جزء را لا بد نسبت به عقل
که در حقیقت آن باشد یعنی یک خط مستقیم بر هر دو مقرر کند نسبت به جمیع اجزای
و اگر چه بر آن مستنبط شد خالی از وجهی نخواهد بود و آنچه در بعضی مسائل است
همان ابتدا و بجز اینها عقل کافیست رعایت الاعلی تا الاعلی در باقی اجزای مطلقا
نیست نه نسبت با عقلی که در عرف یک معنی است باشد و نه نسبت با چیزی دیگر
رعایت عرفی نه حقیقت چرا که شقت عظمی در حق التزام است که تکلیف
با عقل آن که در شرع و قوع یافته و اصل بر اوست و نه تکلیف است از وجهی
در هیچ یک از افتاد اشعار و یا نه نیست نه احادیثی که مذکور شد و نه عبارات الحقه
از حد مذکور نه این شد و یا نه بر آن نیست که حضرت امام علیه السلام در عقل
با عقل و بعد کرده اند و این معنی چنانچه در حق رعایت الاعلی تا الاعلی محقق است
رعایت مذکور برین محقق خواهد بود که اگر ابتدا با عقل و اعلی شده باشد و اول
که درین حدیث اشعار و یا نه بود که انحضرت در حال عقل واقع شدند و الا
نداره و باطل در هیچ یک از کتب استدلال و دلیل دیده نشده که دلالت بر وجوب
تعماد کند پس حکم بوجهی آن وجهی نباشد باشد یا قامت دلیل **مسئله**

باید دانست که بجز تقدیم غسل بر استنجاء و کفایت غسل استنجاء بر صحت آن
 علیه السلام دارد دلیل که در آنجا می آید استنجاء با عسل و وجه دیگر آنست که آنست
 از عسل و آب که عسل و آب که در وضو آنست و وضو آنست و وضو آنست و وضو آنست
 علماء اهل سنت هیچکدام قایل نشده بلکه بعضی از ایشان مثل شافعی و احمد و حنبل گفتند
 کرده اند بر بجز ترتیب میان غسل و بقیه و مسح بر سر و مسح بر پا و بقیه و قایل نیستند
 دستها و پاها باشد و بعضی دیگر مثل ابوحنیفه و مالک ترتیبی مطلقا واجب ندانند
 و میگویند ابتدا بجز وضو که واقع شود جایز است و استدلال کرده اند بر اینست
 خود با آنکه اصل بر آنست و نه ستم و چون آن در آید وضو است و بجز آن نیست
 که او عطف کند در میان اعضا و آمده افاده ترتیب میکند بر صورتی که در میان جایز است
 وضو بر آن وجه واقع شود هفتصد و بیست و شش بود که در آنست و علماء امامیه وضو آن
 علیه السلام جمیع افعال باطل است الا وضو بجز غسل که ترتیب واجب را واجب ندانند
 و بجز آن کرده که باری جمیع تقدیم بر پای است و آنچه شود و یک صورت دیگر بجز آنست
 نکرده و در مسح پاها ترتیب واجب میدانند و بیان وصول صورت دیگر بعد از آنست
 اعضا و مضمون و مسح در وضو شستن و وجه و بدن و سر و چپین و ترتیب
 عدم و بجز ترتیب میان آنست ابتدا بجز آنست و اعضا شستن و مسح و اعضا
 هر تقدیر عضو و بجز آنست خواهد داشت که جمیع سعی احتمالی باشد و بر هر یک
 اذا احتمل الا سعی که عضو سیم با احتمال او احتمال است با حاصل هر سعی و چهار
 یکصد و بیست و بعضی چهارم را بر هر یک از وجه مذکور و احتمال حاصل آنست
 ضرب صد و بیست و سه سیصد و شصت و عضو سیم را بر هر وجه از آن و احتمال
 حاصل صدها سیصد و شصت و سه و هفتصد و بیست و بجز آنست و بجز آنست

سببی که بیشتر باقی میماند و حاصل آنست هر عدد در واحد همان عدد انتظام آن باقیست
 عدد صحت بخند میشود **مترجم گوید** الحضا عدد و صورتی در هفتصد و بیست و یک
 است که ایشان بجز ترجیح میان اعضا و غسل نکرده باشند و ظاهر اینست که آن
 بجز هایشان جایز است بجز صورتی که بجز ترتیب آنست هفتصد و بیست و یک
 از جمیع افعال که میگردانند از جمله آنست و اما عسل وضو آنست و وضو آنست
 و بجز ترتیب میان بقیه نیستند سه صورت صحیح باشد که ثالثا جامع میان
 است برین وجه که هر دو با با هم می شود و الله اعلم و شیخ جمال الدین مطهر علیه
 بر بجز ترتیبی که صفت علیه امامیه درست بر چند وجه استدلال کرده اند
 مقام اقتضاء ذکر آن میکند و صورت مذکور با بقیه که بر هر وجهی باطل است
 میگرد و والله الموفق **مترجم گوید** در کتاب فصول الفرائض و آن کرده اند
 که در آنست که هر یک فاعل و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله
 و لالت دارد و آنکه غسل و باید و فاعله بعد از آنکه قیام نماز واقع شود و بجز
 فاعله تراخی میکند چنانکه سبق ذکر آنست بر تقدیم غسل حکم است مذکور و او
 باشد و هر کسی قایل بوجوب تقدیم غسل شده ترتیبی واجب میدانند پس ترتیب
 باشد و این کلام چنانچه بجز فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله
 شیخ شهید علیه الرحمه بر آن حمل کرده غسل واجب باشد یعنی هر کسی قایل بوجوب
 غسل و حاشا که ترتیبی واجب است و جمیع اعضا واجب میدانند و برین تقدیر باطل است
 که دلیل مذکور از جهاد استقامت بر کثرت و باشد چه فاعله داخل نشده مگر بر فاعله
 که بجز صحیح و جمیع وجه و بدن و سر و چپین و فاعله فاعله فاعله فاعله فاعله فاعله فاعله
 زیاده برین دلالت ندارد که غسل و بجز فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله و فاعله

آورده خواهد بود مقدم باشد و خواه یکی از این دو که با و عطف زاده بر جمع شد
با معطوف علیه در حکم دلالت ندارد چنانچه گذشت و تقدیم و تکرار چنانچه
عربیت محرم شده معینه مقصود نیست مثلاً اگر شخصی از اهل آن گفت شو
لا شیت و بعداً انقبل و بعداً ویدی یعنی چون نزدیک و جوار شوی پیوسته
اولاده ستها و او را زاده و سر زنی اهد نمید که فعل هر دو و می باید معاً در
دید واقع شود و در ضمن هر یک که ابتداء محقق شود خود را متصل امرید که خوا
دانت **و** مگر در فعل مطلق عمل باشد یعنی هر کس قابل و چون تقدیم مطلق
علت بر جمع ترتیب داده جمیع اعضاء واجب میداند و بر تقدیم بر یکدیگر پس که دلیل
تمام نباشد چرا که با و عطف چنانچه مذکور شد او را برای فاده مطلق جمعیت و دلالت
بر تکیه و تعقیب ندارد خواه در عطف مفرد بر مفرد باشد مثل عطف جمله بدین بر
مجموعین بر بر و خواه در عطف بدین بر بدین مثل عطف جمله اسمی بر افعال اینست
در آیت عطف شده است اسمی بر افعال او و در جمیع معطوف و معطوف علیه
با هم جزء شرط و ملحوظ فای بعضی است یعنی هرگاه اراده قیام بخار نمایند
جمیع این افعال را افضل و معنی او را علم از آنکه عمل مقدم باشد با معنی
بلکه تا تعقیب زاده برین دلالت ندارد که مجموع افعال و ضوابط بعد از آنکه زاده
قیام بخار نماید و در دلالت آن بر وجوب تقدیم عمل و جمیع مطلق عمل
صفت مستند با معنی که مذکور شد و باینکه اگر شخصی از اهل آن در بعضی
خطا و در آنکه اذالک الایم و تلف عامتک و البس ثوبک یعنی هرگاه این را بپوش
در حال بیچ دستا خود را و بپوش جام خود را زاده از این خواهد فهمید که هر
معارف طلب امری را باید آورد و تقدیم کنی ثوب بر لثام عار در معنی ثوب

مذکور

مذکور در لغت اینها ملازمی که مذکور دلالت بر ترتیب نباشد و الله اعلم
که در کتابت الاحکام ایراد کرده است لایان حدیث که لا یقبل الله صلوة امرأ
حتى یضع الظفر مواضع فعل و جمیع فعل قبل بدین ترتیب است که هر چه در
قبول در غیر آورد خدا تعالی غایب نماید تا آنکه در آب پاک و پاک کننده بر وضو
برای آن تعیین شده بر وجهی که بشود وضو را بعد از آن بشوید دستها و
بعد از آن مسح کند سر خود را بعد از آن باها و در آخر جمله گذشت از برای
تعیین با ترتیب و باطریق پس که این وجه نیز ثابت شد و جمیع اعضاء
از عبارت نهائیه الاحکام ظاهر میشود و وجه ترتیب است که امامیه بر وجهی آن گفته
یعنی ترتیب میان جمیع اعضاء و تقدیم مذکور چنانچه از جمیع آن فهم شد دلالت
مکرم بر ترتیبی که شایسته آنرا واجب میداند یعنی تقدیم عمل بر بدین و بدین بر جمع
و مع امر بر جمیع و اینک دست راست را بر دست چپ مقدم باید داشت چنانچه
در حدیث آمده است یا ای حبی از برای اینست که جمیع باید کرد و چنانچه مذکور
از اینهاست از تقدیم نمیشود بر عمل مذکور برید ما اینطریق نداشته باشد
و جمیع که در نهائیه الاحکام بعد از ذکر و بعد و هم نقل کرده است که حضرت
در زمان عید ضایع عمل بر مرقین ساخته و نهائیه مع را که این جمیع عامل و عطف
چنان است بقوی حرف عطف بیان این حال آنکه در ترتیب مقرر شد که عامل در
معطوف همان عامل و معطوف علیه است بقوی که عامل از توسط حرف عطف و یا بدین
اعضای که در این و متعلق است هم عامل باشد و بعضی هم در این یک و همچنین
برگ سکه و از حکم و از این امر قوی که از برای استقامت غایت فعل متعلق بر است متعلق
باشد و در این که این با معنی این باید که عمل را در بر وجه و بدین متعلق شود

و هیچ دلیلی بر این وجود نیست مگر اینست که بگویند پس برین وجه باید که عمل برین
برود و واقع شود یا برین طریق واقع خواهد شد یا در میان هر دو و برین تقدیر
عمل برین طریق خواهد بود و برین وجه قیاس را برین چنین تقدیر نماید انشأ الله
که این سخن خواهد شد و اما آنکه می گویند مستغنی است در ضمن آن حاصل خواهد بود و
بود که اگر الهیات قبل باشد باعتبار نوع آن برین سخن و الهیات مع باشد
باعتبار نوع آن برین چنین خواهد بود برین تقدیر اعتبار را متعلق به معنی خواهد بود
بعل و معنی که بر وجه و برین واقع است پس معنی را هم خواهد رسید میان عامل معقول
و عامل معقول و این سخن است که در مرتبه آخر می رسد که این سخن
انطباق ندارد مگر برین معنی که شافعی واجب می داند و اثبات برین ترتیبی که در الهیات
ضمیمه باشد و تقدیر بر این باب حکم است یکدیگر می توان گفت که لالت بر وجهی که
ندارد و جملاتی که بعد از عمل و قال بسیار لازم می آید و چون تقدیر عمل برین
و تقدیر معنی برین چنین یا انشأ الله عمل برین واقع شود و انشأ الله مع بگویند
اصل عمل برین مع تقدیر باید داشت چنانکه در الهیات ضمیمه است انشأ الله
آید بر تقدیر معنی انشأ الله مذکور و محقق است و اگر محقق شوند بقای تعینی
برین فعلی و در آمده مع و کلام خواهد بود دلیل اول و در بعضی جای مذکور شد
می توان گفت که دلیل مذکور لالت بر وجهی تقدیر عمل برین و مع لالت
نیزند امر و چون اگر از استنباط برین معنی زیاد برین لازم نیاید که الهیات قبل از
واقع شود و الهیات مع که این بر تقدیر عمل و جملاتی که راست واقع
و بعد از آن دست چسبیده شود و همچنین مع سر بر بعد از پای است و قبل از آن
بفعل آید و خواهد بود که عمل برین واقع شده و مع بگویند و الهیات مشاهده

که

که بر تقدیر مذکور الهیات عمل برین خواهد بود نه مطلق و الهیات مع که خواهد شد
نمود است و بر وجهی که مطلق با اعتبار معنی است نه باعتبار هر شخص
تقدیر انشأ الله متفق نیست مگر یک مرتبه و یک کسب پس این حدیث را بیان شود چنانکه
تواند بود و تقدیر بر وجهی که در کتاب تذکره العقاب بیان است لالت کرده کلام
حق تعالی برینست صلوات الله علیه و آله که در چنین اسوال ز سعی صفا و سر و کلام
انشأ الله باید کرد برین بیان چنانکه ساختن باید که انشأ الله باید که الله به بعضی است
که یا باقیه خدا قضا و کلام خود بیان است که کرده بعضی چنانچه در این کتب الهیات
ملاحظه من شما الله انشأ الله که صفا شده و ذکر مرقه بعد از ذکر آن وقوع یافته
نیز در مرتبه بعد که الهیات تقدیر بر ساینده عمل خود را مطلق قول برین
سازند و انشأ الله صفا کرده سعی خود را با تمام ساینده بر وجهی که اگر چه
حضرت که سوال ز سعی صفا و مرقه است خاصست و شامل هر چه در الهیات
لفظ حضرت که انشأ الله باید که است هاست و در علم مرتبه مقرر است
همچنین لفظ است نه بعضی که در این اسوال متعدد و الافعال باشند
قرآن مجید که انشأ الله باشد یا بفعل یا بکرد که قرآن انشأ الله کرده و در الهیات
انشأ الله که فعل و جملاتی که در بعضی است که در بعضی است و جملاتی که
از آن عمل یا بر اعضا و ترتیبی که در الهیات مقرر است بفعل یا بکرد پس ترتیب و
باشد و برین دلیل نیز یا بعضی از سابقه شریک است و در الهیات لالت و در الهیات
ترتیبی که شافعی طلبه یافته و لهذا اعلام نیز بر وجهی که ترتیب دلیل اخذ شده
دلالت آن بر وجهی که ترتیب شافعی نیز چنانچه خاطر رسیده عمل الهیات است بر آنکه
مذکور می باشد برین لازم نمی آید که انشأ الله بفعل یا بکرد بر اسطر آنکه در الهیات

شده اما آنکه بعد از آن آیه در ذکر مقدم شده مقدم بعمل باید آمد و مفاد حدیثی که
دارد نیست که مشایخ باقی الله به و نشوایا ثلث الله به و اگر ابتدا در حدیث بر این
اضافه می شود تا شامل ابتدا و اول و ثانوی و ثالثی و رابعی و پنجمی و ششمی و هفتمی و هشتمی
بود باشد عملی نظر خواهد بود و بر بعضی بخاری که فرموده بر آن در کلام یا عظام
باشد و این پیش از آنکه بگوید که اگر کسی خواهد که با حق باشد اول بر حق
گردد و باید مقدمه که در لیل اول یا خود بردارد و آن است که هر کس بخواهد
بر حق باشد ابتدا بعمل بجهت است قایل بر حق است و متوجه بود که غفله مذکور شود که
علامه قدس سره می فرماید که این پیش از آنکه از کلام او بگذرد و دست را بر الله اعلم
نایب محاسن بیاید و است که این حدیث از جمله احادیث است که استدلال کرده اند
بر عدم جواز استیناف از حدیث بواسطه مع در هر دو و گفته اند که این حدیث
وضو بواسطه مع آنکه در برگرداند بلکه می باید همان روی که از غسل اعتقاد است
مانده مع کرده شود و این مذهب صحیح علم امام است و می توان از حدیث
ابن الحنفی در بیان گفتار گفته کرده و می باید مذهب اهل سنت بر این است
نیز بخبر کرده و باقی علم اهل سنت که بر جمیع استیناف مذکور کرده مع ضمیمه
غسل بخبر نکرده اند و در طریق امامیه احادیثی که در حدیث و در حدیث
و غیر جمیع بیست و شش حدیث و روایت بعمل بیان دارند که ظاهر این است
در اهل اهل سنت بر آن فرموده اند اول روایت مؤلف خود که گفتار است
ابن الحسن مویزی که کلام علی السلام الحیرة الرجل ان مع قدیمه بفضل
داده فقال ان الله لا یقبل ما بعد ید فقال برائته نعم یعنی پرسیدم از امام
تایم امام موسی کلام علی السلام که آیا جایز است در هر امری که ناپاهای خود

بر آنکه هر که بعد از آن سر بر او نهاده باشد امام علیه السلام در حقیقت آن
اشعار و مرودند که نه بعد از آن که کلام بر او نهاده می باید کرد و پس از آنکه
زیاده که بی بقی و حال حرمی بر آن معجزان جاری ساخته خستند و فقیرم تصور
باشند پس بر آنکه فرمودند و دوم روایت است که از ابو نصر نقل شده که گفت
سالت اماما علیا که حضرت جعفر بن محمد الصادق علیه السلام عن الامام علی الراس مع باقی
من الحدیث و استقال الی بل نضع یدک فی الماء مع یعنی پرسیدم از امام علی بن الحنفی
جعفر بن محمد الصادق علیه السلام از مع سر خود را امام علی السلام از مع سر خود را
مع کف با نه در دست خدا نری و غسل اعضا باقی مانده و سر خود را امام علیه السلام
خبر فرمودند نه بلکه دست خود را بر آب برسان بعد از آن مع کن و شیخ جمال الدین
مطهر علیه الرحمه در کتاب شریف المصابیح در روایت نقل کرده و دلیل این چند ماخذ
و است استخرج این حدیث بکذا و کذا و حال آنکه هر دو روایت صحیح در حدیث
مذهب اهل سنت است چه در حدیث یا در حدیث مذکور شده و استیناف واجب نیست
یعنی
یعنی بودن مؤلف است بیان مع کردن بقیه و استیناف باقیه و استیناف مذکور
باقیه باقیه است یعنی استیناف است و مع بقیه پس چون دلیل او را ندانند
مگر آنکه بگویم این حدیثی است مع بقیه و این حدیثی است که کرده و مع بر آن وجه مذکور
میداند و استیناف واجب نیست و استیناف هم بکذا و کذا حکم مذکور بر این وجه
نقل کرده اند و استیناف بمقام حدیث علی السلام الحیرة و روایت مذکور بر این ظاهر
نماز است دارد باقی جمیع علماء امامیه حکم بر آن کرده اند ناجا شده است این از آن
آن مع غرض ظاهر نموده تا و یل کنند که شیخ ابو جعفر طوسی قدس سره و حال
بر عقب کرده و گفته است که جعفر در وقت سوال از وی جوابی نداد و حاضر بود
بر وجهی می باشد بخوبی فرموده اند که موافق مذهب ایشان باشد و بعضی ضعیف است

عابد نکرده و احتمال این نیز داده که عرض امام علیه السلام مع در حال اعتقه جفا
اعضا باشد یعنی چون در دست و سایر اعضای و صورتی که بان مع توان که مانده
باشد دست مع نباید کرد و آب تازه بواسطه مع بر باید دانست بعد از آن گفته اند
تواند بود که مراد امام علیه السلام در روایت ثانی از مانی که در کلام واقف
نقص یک کمالا یعنی بلکه برسان دست خود را آب بعد از آن مع کن ای باشد
که در همان روبرو ها باقی مانده باشد نه آب تازه و و الله بن کوا که شش تا خوا
اود و بیایه مذکور شد در جوابی که در کتاب استها نوشته گفته است که این
احتمال غایت بعد است بر کسایل برین وجه سوال کرده که آیا مع کف باقی دست
نیز از شری باقی مانده است پس چون تواند بود که امام علیه السلام از آن نه فرما
دار کنند یا نه از همان روبرو ها که آن و آن مشروط بعد مع بقای دست
و تحقیق نماید که اصل این مذکورین بر بعضا اعضا که محمول است نیز غایت دست
چرا که سوال را می در روایت اول برین وجه واقف که آیا جایز است مرد که یک دست
بفضل سر خود یعنی برادتی شری که بعد از مع سر خود دست داشته باشد و در روایت
دوم برین وجه که آیا مع کف باقی دست مراد نه بوده باشد پس چون در حال غنا
اعضا که عباد انبیا باقی نمایند شود دست و سایر اعضا که محمول توان کرد و باطل
این عقلها از اشکال پنج قدس و غایت عجیب غیر بیست لغات یعنی در میان
شکل است که الحاد نه بکبر و الهام نه تدبیر یعنی اسلیم کاه سیر و می آید
شهرت نیز کاهی در حال بریدگی معلوم میگردد و الله الهاد و صحت حمل برایت اول
بر تفسیر نیز عالی از خالی نیست چرا که سوال سایل در روایت مذکور از مع جاها
و محال یعنی مع یا مطلقا تا بل نیست نه بر عیاقی در دست و نه آب تازه در حال

حکم خنث با سنی است و باید بواسطه ملاحظه از ایشان و چون داشت باشد مکرر الکلا
و نه سوال را می خصا بلخی که ملاحظه حضرت از ایشان بود متوجه نبوده اند و
چون ایشان را غافل یافته اند لطایف سایل بر سر هر که اشادت کرده که الحال دست سوال
غیت و دیگر استقامت تا جواب حق توانی شنید سایل مقصود حضرت از اشادت
نفس نکرده که آن کرده است که مکرر حق در مقام حق از مع بقیه تربیت و عاده سوال
کرده و در برین آن جماعت واقف شده است پس بعضا حضرت بوده اند لکن ظاهرا
حق دانسته اند که آن ایشان این بود که سوال مطلق است نه از مع یاها حق
بالضرورة در جواب برین حرکت داده اند و فریده بر تحقیق آنکه داب و شعار حضرت
صلوات الله علیه نبوده است که القاء احکام شرع یا شارت بر کس شعار آنرا نکند
نماید بلکه کلام خود را وقف القاء احکام شرع و امر و نهی داشته باشد و مع و نهی
سایل میفرمودند پس بر کتاب خلاصه دارک عاقد خود که در زیارت ایشان و قوی مانده
اشعار بر آن دارد که بر وجه مذکور واقع باشد و احتمال دارد که مراد مع حق
که الخالقین بر حق بر آن گفته اند و الله اعلم **بناش** **خیم** باید دانست که وجوب شستن
در وضو که این تقدیر دالالت واضح و برسد و آن را امام علیه السلام و عرض می آید
از نه قصاص و عباد است که از زمانه بزرگوار پیشوایان عالم نقل از خود و صلا
علیهم و اگر گفته اند و برقی یا صهی و تواتر با ایشان رسیده که آن سالکان سالک
و هدایت بران وجه عمل ورده اند و اما در شیعه خود را در سیر و علانیه بر آن
بالا بران و لغوی از صاحب فضل منبوه اند از انجمله روایت عالیه این هدایت
که گفته است سلسله الامام اباجعفر محمد بن علی الباقر علیه السلام عن مع الاطین
مقال نعم هو الله عز وجل یعزیز بن یعقوب سیدم از امام محمد باقر علیه السلام از مع جاها

کتابا بانه بان در وضو لا غرض حضرت زهرا و ندبل ساحت که جبریل آید نازل شد
کلام خدا که جبریل آنرا آن کرده بان حاکم است و روایت کرده است از امام جعفر
جعفر الخاق علیه السلام که حضرت زهرا اند یا علی الرجل سون و سبح
سنة ما قبل الله منه صلوة قلت وكيف ذلك قال لانه ليس بصل و اما الله
محمد یعنی میگوید بر روی شصت سال و هفتاد سال که بکره از او درگاه احدیت
قبول نمایند بر سیدم که سبب تواند بود آن ای فرزند رسول خدا می فرمودند
سبب آنکه بشوید در وضو خود را بجهت بر سر کار و در کلام خود امر می آن کرده
و امثال این روایات و احادیث بسیار در طریق ایشان منقول است و در کتب حدیث
ایشان مذکور در طریق اهل سنت نیز بعضی روایات وارد است که لایق
بر آن دارد مثل روایت اوس بن قیس النخعی که گفته است سألت النبي صلى الله عليه
وآله ان كان في قوم بالطائف فتوصاهم و مع علی بن محمد یعنی دیدم رسول خدا
را صلوات الله علیه و آله که آمدند بکلام مجتبی در شهر طائف و وضو کردند و در آن
پاهای مبارک را مسح کردند و کلامه بکر کاف عبادت جاهیت که در جلو پاها می
گذاشته باشند و در میان هر دو در زنی را می باشد که آب نیکی بدینکری آید
و روایت خدیجه بر الحاقی در آن الله عنه که گفته است سألت النبي صلى الله عليه وآله
و مع علی بن الخطاب دیدم پیغمبر خدا را صلوات الله علیه و آله که وضو کردند و مسح کردند بر خطم
خود و مرا در میان نعل عریض که بندها از سبب از سبب بر پشت پا نیست و لهذا انما به
نحو بر کرده اند که مسح بر آن واقع شود و از این معاس نقل است که درین میان بعضی
رسالت صلی الله علیه و آله گفته است آنکه مسح بر خطم مسح کردن بر پاها
مباد که خود هم از این معاس منقول است که می گفته است آن که سألت النبي صلى الله عليه وآله

الا فضل الوضوء و روی که کتاب خدا نازل است بر من و ما از آن ابان و نه بعد از آن
و غیر غسل را واجب نمیدانند و می گفته است الوضوء عند ان و مستحب ان می باشد باهله
یعنی وضو بهتر از وضو است که غسل و وضو و مستحب باشد و وضو که مسح بر سر
پاها باشد هر که را من در حکم باهله میکند من بنی او باهله میکنم **مخرج گویند**
باهله است که دو کسر که در امر نزاع و محله داشته باشند بمنصف حقیقه التی امر به
دو با اتفاق و حق اهل الجملین و دعای بد کنند و ظهور استیجاب عباد علامت ظهور
حق دانسته باشد در سال دوم از هجرت که چهارده کفر علی رضای و یوسف علی بن
رسالت صلی الله علیه و آله مدینه طیه آمدند و بعد از آن که اسکات ایشان
و لای حضرت میفرستد و دست از پا و پا میبازارند و وضو آن باهله خطا
در رسید که نقل قالوا ادع ابناءنا و ابناکم و بنائنا و بنائکم و انقضاء
ثم یقول یعمل لکم الله یعنی ای فرزندان ما و ای فرزندان شما و ای پسران ما و ای پسران شما
یا سیدنا یا خیر فرزند خدا و خود را و فرزندان شما و فرزندان خود را و فرزندان شما و فرزندان خود را
خود را و انقضاء شما را یعنی هر کدام هر چه خواستید را حاضر سازیم و متوجه درگاه احدیت
مبا هلا کنیم و لغت و غضب الهی باحوال بد می گویند و از این بطلان غایب تا آنکه
شعور که کبر باطل است و کبر حق این خون دیدند که حضرت رسالت امیر المومنین
و خاتم النبیین و حسین را بواسطه این کار اختیار کردند و دیگر را بشوید و شستن
و استند که دینی معاذ ایشان و اسوا و خیر این امری حاصل می آید بود و درین
سوا از امام جعفر از آن ابان و نه بعد از آن ابان و نه بعد از آن ابان و نه بعد از آن ابان
تفضیل بر کتب میرزا گویند و بعضی دیگر احادیث و روایات نیز در طریق ایشان
باب وارد است که اگر آن موجب طهارت است و مخالف بعضی وجوب غسل نیست

مبارت از امام

تعلیه الی الکعبین ثم قام فاختطف ظهره فشریه و هو قائم ثم قال ان اریکم کیف
 کان ظهر رسول الله صلی الله علیه و آله یخفی یدم امیر المؤمنین علی علیه السلام و انک
 وضو کردند برین وجه که هر دو دستها را داشتند تا با یک ساختند از آن هر که
 داشت بعد از آن سه مرتبه ایستاده و من مبارک کردند و سه مرتبه استنشاق فرمود
 و سه مرتبه رکع مبارک خود را داشتند و سه مرتبه ساعدها را وضع کردند
 بعضی از خود را یک مرتبه بعد از آن نشستند باها خود را تا کعبین بعد از آن بر
 و اندک ایستادند از وضو فاضل آمده بود اشامیدند بعد از آن خطا
 بخاک کردند و فرمودند که میخواستم بنمایم شما که چقدر در رسالت صلی الله علیه و آله
 جود وضو می ساختند با مثال این دو آیه را بخواند بسیار در جواب مذکور که اگر
 بر ظاهرند که قرآن مقدس هر دو آیه بر فضل طاهر و الحار و بارش میگویند و اول
 و متضمن تحریف کما یزین و عد و المنهت رسول ملک منان که با خود داشته
 الا انما هیستکرمی و تبیت هوای نفس و علم اشعه که قایل می اند میگویند ای
 برادران در حق و شرکایان و طلب حق و یقین اگر بدیده انصاف بدلول آید
 کریمه در نگردید و شباهه انصاف آن توجه نباید در آینه و باید که است مذکور
 محبت است بر شایسته نه محبت شمار یا اما بر تقدیر نصب بر حکم بواسطه انکشاف
 از برای آن در توجه مذکور ساختند آید که ما و شما در توحید ثالث شریکیم چنانکه
 تقدیر و سبقت و خیال شما را می رسد که تقدیر را غلو کنید تا محبت شما باشد
 نیز میتوانیم اسمی تقدیر کرد تا محبت ما باشد و قرینه اسمی از برای آن که از قرینه آن
 بعد نیست بر برای ماند توحید و آنکه عطف بر جوهر باشد و آن چنانچه هیچ علم
 بر آن شاهد است بتمام کلام خلفت و کلام را از راحت و نظام و لذت از حجاب

که از قبیل آنست که کسی قصد کند ضرورت بکلمه و بکلمه نصرت نماید و عروا اگر وقت
 دیگر اعطای بکلمه نماید بر عاذا یعنی قسم نگیرد و عروا را که می شناسد خال را بکلمه
 یعنی قسم بکلمه و عدم دعوت خود را و اسامع باین طرز کلام زیاده بر آنست که توان خوان
 که با این بیان واقع است آن منزله است از جمله که در سوط اند که معطوف و یا باشد بر توکم
 و نصب بر عبارت چنان باشد که معقولی است با او و اگر حکم معنی و یا باشد و هر
 تقدیر صحت دارد که ما مدعی ایم و خیال که عطف بر فعل و لغت عرب و کلام فصحا
 بسیار واقع است و هیچکس بر آنست و عدم سداد آن نرفته و او بعضی مع نیز در اینست
 ایشان شایع و دایر است و هیچکس بر عدم آن نرفته و شیخ العارفین شیخ محی الدین
 اعرابی و جرجانی است از کلمات و کلمات و از کلمات و کلمات و کلمات و کلمات و کلمات
 او انیت و اما القرائه و قوله تعالى و احکم بنوعی الامم و کلماتها من اجل العطف علی
 المسجوع فالحق و علی القول فالحق فلهذا ان الفقه و الامم الخیضه عن
 المسجوع فان هذا الاول و قد تکرر و او مع و او المعنی نصب بقول قام زید و
 مع عربی فلهذا من قول بالحق و هذه الآية اقوی لانه یأکرر القایل بالفضل و لا لایله
 التي اعتبرها و هي فتح الامم لانه یأکرر بقول بالفضل فحقض الامم یعنی و انما یکرر
 لام در و احکم از جهت اتصال عطف آنست بر مسجوع و معقول و عطف بر مسجوع حقیقه
 کثرت و عطف بر معقول مقتضی فتح و مذهب من است که قرأت فتح لام از آنست که
 بودن بر غیر و چرا که فعل این و او که با معنی معنی باشد و او بعضی مع اسم را
 میکند چنانچه میگویند نام زید و عروا را و میگویند از آنست که عروا یعنی برخواست زید
 عروا و بی محبت کسی قایل به محبت در برای آنست که در برای آنست که در برای آنست
 شریکیت با قایل بفضیل در چنانچه بر وجه صحیح و قایل بفضیل در قرآن و کلام با او و کلام

نقحه لام و مع

بر وجهی که در کتاب است و چون شیخ مذکور از علمای مشایخ است کلامی که در کتاب است
 مشایخ است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 بر وجهی که در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 شود و عمل واقع شد و شبیه به این هر دو عمل خیالیه ظاهر است در مقامات و در
 و ناخوشیت و عمل به خفیه که در توحید دیگر گفته اند اما نهاده و در توحید
 جرحی بر واسطه آنکه اگر چه خیال آن کار آن کرده اند و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 کرده اند و شرط اعتبار کرده اند و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 مقصود و یکی عدم و ساطت حرف عطف میان مقادیر و برین مثل نصب حرف که بواسطه
 و تحقیق بر این مذکور برین جرحی کرده اند که حرف یا وجود آنکه حرف خبر است و یا خبر
 باشد بواسطه مجاز و نصب باشد و یا مجاز و شرط معقود است برین عمل این عطف
 یکسان خیال می باشد و کلامی که بران عمل را مختلف می باشد اما اگر چه در کتاب است
 تا آخری و نشانه باشد و اما عطف برین عمل بواسطه اشعار مذکور که در کتاب است
 این را آن کرده است اما تا آخری این فرایده بر آنست که بر کس عملی و یا نهاده که با اتفاق
 معطوف و یا بدو حکم معطوف علیه باشد و بر تقدیر برین مذکور معطوف علیه حکم بهیچ مطلق
 و معطوف معلوم بخل شبیه بهیچ برین عمل متفق علیه نشده باشد و اما بر تقدیر برین لایق است
 سزاوارتر نماید که بگوید که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 بکن برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 سبق که یافت یکجاست و بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 و بر معطوف علیه بهیچ حقیقی آنرا داده شده باشد و با اعتبار عمل در معطوف معنی همان است
 عموم همان که صانع از استعمال القیاسات در حقیقی و مجازی و اعمال آن بهیچ حقیقی

این بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 معنی بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 و چون و بدب شود و گفتند است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 استعمال آن در هر دو و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 کرده است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 و بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 هیچ یک از این لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 اینها را و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است
 که نزد ما از آنکه اطهار و صلوات الله علیهم بطریق متعدده و در مقامات متغیر و غیر
 نقل آن بهیچ نیست که در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 الله علیه و زوده اند که در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 بر حالت صلوات الله علیه و اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 از ایشان فرایده ای می آید که در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 اینست که اینها را می آید و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 از احادیث علمای و شایسته و غیر او نقل کرده اند که منتهی بهیچ بوده و اما احادیث
 و بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 که در این یاها واضح کرده بود و بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 باینست که افعال یا شایسته که در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 کردن در یاها افعال یا شایسته که در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است
 و منتهی بهیچ که اینان چون در بی علاج آنست که در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است که اگر چه در کتاب است و اما بر تقدیر برین لایق است

خود را در آن بیان می کند پس چون نتواند بود که حضرت جعفر با شیطان و ایشان را با
و بعضی ها که می گویند و می گویند که جعفر اینها را باها عاقل کند و سادست بکار این
عبادت کردند تا بنده ایشان شود و غسل بظهور آن عاقل است مذکور و انشا
مقصود حضرت را بنماید که آن مجرور باشد که شستن با افعال و وضو است و
محبت و بنویسند که عبد الله عمر و جعفر که با وضو کرده بودند و باها را در آن وضو
کرده اند چون از جعفر حضرت بوده اند و طریق عبادت و عمل باین اسلام را آن
را می گویند که اندک نیست که بعلت وضو سادست و لوازم آن عرف بودند
از او شیطان و بعضی ها که شیطان تا علی را از حضرت مشاهده نموده
حضرت در مقام بیان آن بایشان عیب انداخته اند و چون حضرت
یقین ایشان را بر نبرده خود را با شیطان با جماعت در اعمال که صورت طاعت عبادت
حضرت را اعمالی که مثل وضو هر روز هر ساعت از حضرت مکرر واقع شده باشند
می گویند ایشان در آن وضو را عارف شیطان واقع شده است و دلیل باشد بر آنکه ایشان
از حضرت مشاهده می کرده اند و عدم نهی حضرت هیچ از وضو مذکور و غیر
ایشان بر آن بر اشعار بر صحت می دانسته باشند چرا که خوف حضرت ایشان را از انجام
مذکور بود وضو وضو از وضو نیست و احتمال تنبیه بر ظهور باها اینهاست ظاهر
نهایت می شود که گویند بعد از تدقیق نظر بجهت ما باشد و شیطان جهت شیطان
بر باطن آیه که می جان بود و اینها را از المؤمنین علی علیه السلام نقل آن کرده اند
ما بر و یا مسدود مترانه از حضرت و اولاد اطهار ایشان صلوات الله علیهم و علیهم
سلام آن نقل شده و شیطان در کتب خود از امام محمد باقر و امام جعفر صادق علیه السلام
نقل کرده و هیچ شک نیست که ایشان بطریق دیگر خود را در آن شیطان و الله شای

اصحابه

و اما شکی که شما در سخن منظر خود می گردید و نسبت فرقی قرآن و حدیث را
ما احسانه بنی آن با شما بنویسیم بلکه می گویم غفله شما و لکم و لکم و لکم و لکم و لکم و لکم
و علیکم بالتوفیق و الهادیة و عصما و یا لکم عا یوجب الفضل و العوازم این بیت
العالین **نابین ششم** بیاید دانست که مراد بکعبین در آیه کریمه نزد اکثر علما اهل
و استخوان برآمده است از وجابت قدم یعنی نایب است و جانیب یک کعب
الاسرار کلید یا میگویند یا نزد علما را می بیند و می بیند آیه مفسرین ایشان که
شیخ شهید بر خطی است و ذکر کرده اند آنست که و استخوان برآمده است و می بیند
یا مابین مفصل ساق و قدم و شرط استخوان پنج انگشتان باشد و از علما و مفسرین
بعضی عبارت را و بعضی ایشان یافت شده که بظاهر اشعار بیان دارد و شیخ
الذین ظهر علیه الرحمة بر آن رفته است که کعب عبارت از مفصل میان ساق و قدم
و تفریح کرده است با آنکه مذهب را می خواند و جمع که از کلام و عبادت اصحاب
این معنی نموده اند معنی کلام ایشان را از سخن تفسیر و اندیشه در کلام مختلف
اروشتا و استخوان عبارت از آنکه کعب الرحمة من ویر الاصابع الی الکعبین
ویراد بالکعبین هنا الفصل بین الساق و القدم و فی عبارت عبادت علامنا استنباه
علی غیر الفصل یعنی می یابا می یابا از سر انگشتان پا واقع شود تا کعبین و مابین
مقام مفصل میان ساق و قدم است و جمیع اگر عبارت علامنا این معنی نموده
و حکم کرده اند با آنکه کعب قیام و قدم یعنی بلند می ایستد یا استنباه شده
است و معنی عبارت ایشان را خوب تفصیل کرده اند و بعضی عبارت ایشان را نقل
کرده و بر حقیقت مذکور خود چند دلیل ابرار کرده **اول** حدیث معنی که شیخ از بعضی
طوسی علیه الرحمة از زمره و بکیر بیان این نقل کرده است و در سخن آن حدیث

جانبه بعد از این مذکور خواهد شد مذکور است که ایشان گفته اند سوال کردیم از امام
محمد باقر علیه السلام که کجاست حق بنی بر زبان مبارک جاد ساخت که کجاست
یعنی المصل و من عظم الناق یعنی شاد است کردند بمفصل که بنی بر زبان ساق است
اینجا است **در حدیثی** که این بابیه از امام محمد باقر علیه السلام روایت کرده
الخصوف حکایت و صور سفر و شواهد علیه میگردند تا آنکه گفتند و مع علی قد
راسته و ظهر علیه یعنی سر کردند پیش سر و پشت پاها را برین وجه که این
عبادت خج ظاهری لالت دارد بر آنکه تمام پشت پاها را مع میاید کرد و این کاهی
متحقق میشود که مع تا مفصل ساق واقع شود **در حدیثی** که بیان معنی آن
است بآیه اهل الفت در حق آن ذکر کرده اند و در کتاب فقه الملک بنی است
اوست باین عبادت ایراد کرده است و قد استبه عبارته علی ما من بعض من لا یفید
له معنی الکتاب بالصواب فیده ما راه نه از حق و الصبح یعنی تحقیق که معنی آنست
عباده علی آثار بعضی که نیاید فی ممانت در خصل معنی از عبارت نمانند و معنی
که اعتقاد بر خصل معنی است که نه از روایت کرده و روایت اولی از بعد از آن
نقل کرده است و جمیع علی که بعد از نه از خصل معنی در میان دانسته اند
انکار این معنی کرده اند و در مقام تشبیح بسیار بر رفته اند که جرات تشبیح علی
کرده است و حال آنکه الخ و بران رفت است احدا قول ثالث و خلاصه مع علیه
جمیع است است از الخ و تشبیح تشدید علیه الرحمة در کتاب ذکر عبادت می اراد
کرده است که نه از جلیب نیست شیخ جمال الدین و طبرستانی قایل شده است به آنکه
مفصل میان ساق و قدامت و عبادت اعتقاد تمام بر آن عمل کرده و حکم مذکور شد
مدلول کلام امام محمد باقر علیه السلام دانسته و استدلالات کرده است بر روایت

امام محمد باقر علیه السلام برین وجه که روایت مذکور متضمن حکم معنی ظاهر است
تفسیر و عبارت حدیث نیست که اشارت بر تفسیر و تفسیر داشته باشد باطن ظاهر
اناده و چون استیقا میکند یعنی اگر حق مع تمام پشت پاها را و این کاهی متحقق
شد که گفته اند نهایت مسجوت مفصل میان ساق و قدم باشد که متضمن طهر و است
و با آنکه معنی مذکور نه یک است بلکه است باطنی لغت در تفسیر و کتب ذکر کرده اند و چون
او اینست که طهر و معنی که نه از جلیب و واقع نمیشود که بر وجه اطلاق
باشد بلکه ناجاست که بر تفسیر محمول شود که معنی اطلاق و چون استیقا تمام
قدم طهر و معنی که نه از جلیب و معنی اطلاق باشد و جاز کلام هیچکس که در حدیث
استیقا معنی ظاهر است و کلام امام محمد باقر علیه السلام که از استیقا معنی ظاهر است
او بنی مرقوم یک مابین کجیک الخاطی و الاصابه فقل لای اک یعنی هرگاه که
بعضی از سر خود را یا بعضی از پاها خود را از کجایی تا سرانگشتان هر آنکه کافی
خالی دهد بود ترا وادی واجب و معنی آن متحقق خواهد بود در روایت نه از
و دیگر پیرانی این کلمات را نه از سر ساق ذکر یافت قصد نصت در خلاصه این شیخ
ابو القاسم علیه الرحمة در کتاب مفصل که نه از معنی او است گفته است که وقت
استیقا باین معنی معنی بلکه گفته است آنقدر که معنی معنی آن متحقق باشد
سرانگشتان تا کجایی و اگر وجه بعضی را نگشت باشد بدو دلیل اول اجماع فقهاء
اهل بیت علیه السلام بران **در حدیثی** معطوف بودن چنین روایت و معنی که معنی که
بر روی که بافتنای معنی بعضی از این واجبات است چرا که معطوف میاید جمیع اجزاء
و حکم معطوف علیه باشد و اهل الفت که نسبت این تفسیر را بیان داده اگر از او
لغت اهل سنت است ایشان را در این خلاصه است و معنی بران نیستند و اگر از اهل

شیعه است و بعضی از ایشان بآن قایل نشده اند بلکه همه اتفاق دارند بر آنکه
 قدامت تا اینجا ترجمه کلام شیخ شهید بود و در ذکر الحقیقت شیخ بر علامه و
 الله سر العزیز و خاتم العلماء قیافه داده است و سخن را در تطبیق و تزیین
 او بکار گرفته و حال آنکه عقرب بوضوح خواهد بیست که حق با علامه
 و تشیع مذکور و موقع خود نیست ان شاء الله تعالی و عجب ترا سبکه شیخ علی الله
 شانه نیز در تشیع نبیت آورده و در شرح قواعد الاحکام عاقلانه
 کرده که ترجمه اشراقت با علامه در تفهیم کتب ذکر کرده خلاف آنکه
 علماء ما بر آن اجماع کرده اند و او در تغییر متفرد است و مع هذا در بعضی کتب
 خود ادعا کرده است که مراد از عبارت اتفاق و تغییر کعبانیت و کسی که عبارت
 ایشان را بر غیر این معنی حمل کرده تحصیل معنی کلام ایشان خوب نکرده است و
 استدلال کرده است بر مطلق مذکور بعضی احادیث و کلام اهل ائمت و این
 از علامه متعجب است که کعبانیت علی اصلیت در خلاصه الجواب دعوی کرده
 و تالو است با آنکه کعبان و اسحقانست که از میان ظاهر قدیم را بیده و کعبان
 در بنی ساق که جای مفضل شرک فعل عربی و قایلان بر بنیت و احادیث
 و احادیث نیز صریح و این و کلام اهل ائمت در باب مذکور محکوم است و اهل
 لغت شیعه هیچکس از این نکرده و در کتب کعب بر اید که ظاهر قدامت و عهد الزمان
 که از زمانه اهل لغت شیعه است در کتب کعبان که خود سخن را در بر نفعام
 تمام داده و خواهد بسیار آورده بر آنکه کعب بر ملک مذکور است و الجمله
 اگر از مفضل میان ساق و قدیم کعبان بانی تغییر کرده نفس مفضل را آورده کرده
 نه عبارت هر یک از آنهاست و شیعه بانی موافق است و نه کلام اهل لغت الذی

لفظ کعب آورده اند آن اما تمام دارد که اشتقاق از آن کعب یعنی از شیخ و
 کرده اند و گفته اند که بنی ساق کعبان و خضر و آید عرب میگوید کعبان
 و حال آنکه در فصل برآمد که بنی ساق و اگر برآمد که خواست که در بین و ساق
 و ائمت جانانه مذکور است که بنی ساق است و بنی ساق کعبان و بنی ساق
 و حال آنکه بنی ساق است که کعبان میباید ثابت می باشد تمام شد ترجمه کلام
 علی علیه السلام در شرح قواعد و شیخ زبیر الدین علیه السلام بنی ساق کعبان کرده
 در شرح اشرا و کعبان کعب و قد نقل کرده که دلالت دارد بر آنکه مظهر قدیم و ائمت
 آورده که حاصل معنی آن است که بنی ساق کعبان که مصنف معنی کرده و مظهر قدیم
 بنی ساق کعبان میان ساق و قد است و مفضل میان و و شیخ بنی ساق
 در مفضل میان ساق و قد است و مفضل میان و و شیخ بنی ساق
 است که صحیح که از جهات اشتقاق این معنی فیه اند معنی کلام ایشان از این تحصیل
 اند و در آن باب اشتباه و یا حاصل کرده اند با علامه که معنی عبارت ایشان را
 خوب تحصیل کرده و مفضل قدیم را در کعبان کعبان میان ساق و قد
 و بعد از آن نقل عبارت مذکور بنی ساق کرده و حال آنکه هر کس هر دو نظری معانی اشتباه
 داشته باشد اگر خواهد معنی مقصود از عبارت مذکور تحصیل نماید نه خود را از این
 یافت و نه از این راه از این خواهد نمود از این ترجمه کلام مذکور که خلاصه
 کلام آنکه تشیع این سه شیخ بر کعبان و مفضل و مفضل بر علامه قدیم و مفضل
 از عبارت ایشان که در مصنفات خود ابرار کرده اند و ترجمان مذکور شد ظاهر
 دایر است بر این است که کعبان معنی کعبان است که هیچکس از اهل اسلام بآن قایل
 و این حرف اجماع مرکب و احادیث قول عالیشانست که هیچکس از بنی ساق نکرده اند

مفضل

اواز امام مذکور علیه السلام نقل کرد هاست که آنکه علی السلام وضع بدنه علی ظهر
 القدم و قال هذا اهل الکعب یعنی امام علیه السلام گذاشتند دست مبارک خود را بر پشت
 و فرمودند اینست کعب حال آنکه هیچ یک از یزید و یحیی و لایق نداری به عیلا ما نصیب
 علاقه جبراک منقطع که او را از کعب بیگانه است بر پشت ما و اوقت جفا که بعد از یزید
 خواهد رسید تا الله تعالی و اما اهل الفت اکثر ایشان تصریح کرده اند با آنکه هیچ یک از
 و سید هانی که در میان یزید و یحیی کعب بنواستند الحمله و صحاح بار عیلا
 مذکور است که کعب بنو یزید و یحیی و اکثر اطراف الانا عیب و در حین بیان عیلا
 العدة بین الابنین بین القصب و یزید و یحیی عیلا که الکعب فصل الخطاب
 و العظم الاشر فوق القدم و حاصل موقوف عیلا مذکور است که منضم است و یزید
 یزید و یحیی کعب بنواستند و ابو عبید که از شافعی اهل الفت گفته است الکعب
 الله و اصل القدم بظهر الیه الساق یعنی که کعب بنو القاه یعنی کعب است که در
 قدم و اوقت و ساق با آن منتهی میشود مانند بندهای یزید و امام فخر
 در تفسیر کعب تصریح کرده است با آنکه منضم الکعب بگوید پس ظاهر شد
 که علاقه و کعب گفت منضم تحت اهل الفت نکرده است بلکه اکثر اهل الفت
 مذکور موافقت و تشیع شیخ علی بن محمد الله بر او ایله او گفتست موافق هیچ یک از
 علماء نیست و اصل الفت بنو یزید و یحیی است و اندک از هیچ استقامت و سید هانی
 تشیع مثل جالبین و شیخ ابو علی و بعض دیگر از شرح آیه قانون مثل و شیخ
 کرده اند که عدم مرکب از یزید و یحیی استخوان است و بالا یزید که یزید است کعب
 استخوان است و در حال یزید و یحیی و کعب و اوقت و اصل ساق و قدم و یزید

اریه و جاسنق در جهت فوق و اوقت که در یزید هر یک از آنها در سوراخ سوراخ است
 ساق و اوقت و در برآمدگی دیگر در جهت تحت که در یزید و یحیی در سوراخ است
 استخوان باشد باست و ساق مرکب از یزید و یحیی است و فصل فصل فصل فصل فصل
 یعنی آنکه جانب راست که در یزید و یحیی است و از انقباض منقبض میمانند
 و آن منضم است از جانب الی الی استخوان یزید و یحیی یعنی آنکه در جانب یزید و یحیی
 استخوان و از یزید گرفته و یزید منتهی تا آنکه از رسیدن با ساق
 از انقطاع و باید در یزید و یحیی هر یک از یزید و یحیی و اوقت
 که مذکور شد که جانب الی الی کعب واقع اند در نهاد و یزید و یحیی و این
 نصب کعب از هر جانب از امیکر و سوا جانب منضم که استخوان میان باست
 انگشتان پس کعب استخوانی باشد در پشت با میان استخوان ساق و استخوان باشد
 بان اتصال و باید ساق و قدم بواسطه تا یزید این کلام اقتضای میرود و بر نقل
 شیخ ابو علی و قانون جیس و ترجیح است شایع و یزید و شرح آن تا الی شیخ
 تشیع اعظام القدم من القانون و اما الکعبان الانسان منه استند تکلیف
 سایر لطوفا و کاند اشرف عظام القدم النافقه و الکعب که کاند العقبه و عظام
 الرجل النافقه و الثبات و الکعب موضوع بین الطرفين النابین من العقبین
 حیوان علیه مرجع انبه اعنی مرعلاه و قناه و جانب الوحش و الانس و بد
 طرفاه و العقبه النقرین دخلی کرب و الکعب اسطه بین الساق و العقبه
 حیوان اتصالها و یزید و یحیی فصل بینها و هو موضع و الوسط بالحقیر کان
 تدنیر سبب الاختصاص من خوف الوحش و شایع و یزید و شرح آن

کعبه

بشن
 عارضه ابرار کرده است که ترجیح از طبیعت بدست می آید که استخوانها و قدیم نیست
 قسم که باشد و عظم در قعر عظام رُبع و عظام مشط و عظام انگشتان و بنا
 مقام نیز به هر یک بیان میکنیم اما که باید دانست که برآمدگی کردی که استخوان
 که بر سر حوضه است و بیشتر است بواسطه آنکه پاهای انسان را قند و هست و استخوان
 بواسطه سهولت حرکت دادن قدم با تقاضای این که عباد از هم برآمدگی
 و از هم داشتن است احتیاج دارد تا انسان شود بر و از هم رفت در راه الا
 و در زمین هر یک از جهت که احتیاج دارد تا آنکه مفصل ساق او با قدمها حرکت
 استحکام ملازم و سهل الحکام باشد و میشود که مفصل مذکور یک برآمدگی که در
 که استخوان ساق در آنجا قرار گرفته باشد لازم برآید که حرکت راه رفتن
 با اینان سهل حرکت باشد بلکه گاه باشد که جانب عقب برآید و در این لازم
 که ترک ساق با قدم ناسد باشد و همیشه در وقت راه رفتن باها برهم میسازند
 باشد پس با جا درست که بد و برآمدگی باشد که از او و نایده میگویند تا آنکه اتصال
 یکدیگر از دو استخوان ساق مانع آید از حرکت دیگر و وجود و عینا بدو که
 از او برآید و کل باشد و یک در عقبه اگر انسان باشد حرکت تقاضای و اجالی
 که به پیش برآید واقع میشود و شواخ خواهد شد پس البته باید که از او نایده و یکی
 جانب راست واقع باشد و یک در جانب چپ و باها درست که از یکدیگر جدا باشند
 مافوق معده به تمام لغت هر یک حرکت دیگر برآید و خود پیشتر باشد و از جهت
 است که غشقی ند بود که ساق با قصبه داشته باشد بلکه ناچار است که ترک ساق
 دو قصبه باشد که هر یک از آنها در جوفه یکی از استخوان باشد و یکی

در پیش

هر دو این دو جزیره دو جانبند واقع باشد لازم خواهد آمد که کند و جسم باشد
 از آن گویانی و تمام حاصل باشد و از جهت است که همین جانب پایین ساق که متصل
 به فصل مذکور است و قصبه است و در جانب فوق که با استخوان را از اتصال
 یکدیگر گشاده و یکدیگر از وصول بر اثر انقطاع یافته و این که لازم است که اتصال
 ایشان بر روی خود باشد که جوفه در قصبه ساق باشد و زائده در استخوان قدیم
 بر عکس بواسطه آنست که غرض از تعدد قصبه چنانچه مذکور شد حفت ساق است
 و این ساق را در دانه زائده بر آن واقع شود و زائده با عکس کافی و نقل میشود
 حفره که آنجا نایده ظاهر است موجب یادی حفت پس نیز جهت که وضع این
 بر روی جهت که حفره در قصبه های ساق واقعت در این که در آنها در برآید
 استخوان قدیم است هر چه کلاهه می کلام علماء و تشریحین در جهت در آنکه استخوان
 و مفصل ساق و قدیم و از جا است و ضربه و کلام اهل لغت که با تریج است و مذکور شد
 بظهور رسید که نفس مفصل و اکبر میگویند و گویا اطلاق که بعد از آن مجاز است استخوان
 مذکور باشند بطریق حقیقت و باطل ظاهر شد که اکبر بر چهار چیز اطلاق کرده
 و برآمدگی بلندی میان پشت پا که مابین مفصل ساق و مشط واقعت **برآمدگی**
 که بر روی جانبی است که عوام آنرا کله یا میگویند **مفصل** مفصل استخوان را
 که در پشت پا واقعت مفصل بقصین ساق و علامه رحمة الله علیه بر آنجا
 کرده و آنرا و نگه نداشتند بر آنکه در کعب نشو و برآمدگی هست تا آنجا از آنها
 اشتقاق لفظ گویا باشد بلکه در کتاب مذکور است که اینها بر آن بان کرده و گفته
 که اکبر جمع ساق و قدیم است بر ظاهر شد که مراد او عظم مذکور است نه نفس مفصل

کفایت

اختیار

فصل اجماع علی، اما صیه بر مذهب مذکور که مذهب بلاد چین می باشد و از جمله
 که صریح علامت است در نسبت این قول بعلما اما صیه است که اکثر کتب حاصل
 شدت شجرت با آنکه کتب نزد جماعه که قابل مع انداخته اند نیست که در فصل
 سابق و قدم و اقصای از جمله امام غیر از این در تفسیر کبریا که تفسیر قول **فان**
الی الکعبین میکند کلامی ایراد کرده است که ترجمه اش اینست جمیع علما، مابراین
 که بعضی عبارت از او بر اینست که در دو جانب سابق و اقصای و علما، اما صیه
 و جمعی که بر وجه صحیح با رفته اند گفته اند که کعب عبارت از استخوان است و بدین
 که کعب سفید و کاه و کشاده شده است در زیر استخوان سابق بمبیتی که در فصل
 و قدم شده است مابین جبهت و اقصای نیز این قول کرده است بعد از آن میگو
 و لیل اما صیه بر اقصای ن است که اسامی جمیع حیوانات بر استخوان مذکور
 و اطلاق میکند پس میباید در داده آنان نیز صحت باشد و فصل از آنکه کعب
 و از نیماست که بنده ها نیز با کعب می مانند و در میان قدم نیز منصف است و میباید
 از این کعب توان گفت تا آنکه نیما ترجمه کلام امامی بود در تفسیر کبریا و صحت
 که با شایسته بر کفایت نزد تفسیر است مذکور کلامی ایراد کرده که ترجمه اش اینست
 اگر مراد در آن جمع می شود هر آینه بای **الی الکعبین** الی الکعبان بصیغه جمع الی
 الکعب بصیغه مفرد گفته میشود چرا که بر بر تفسیر کعب مفصل سابق و قدم را
 بود و آن در هر یک است پس اگر نظر هر جهت مفرد میباید واقع شود و الی
 بصیغه جمع اما هرگاه عمل بر آن نباشد کعبان بر آن که های و جانب با خواهد بود
 و آن هر دو و است پس بر آن بصیغه نشین صحیح خواهد بود باعتبار هر جهت

و فاضل

و فاضل بنیاد بر تفسیر خود بعد از آنکه نقل مذهب جمیع علما اهل سنه کرده گفته
 که اما صیه و هر کس که قابل بحث میگوید که کعب استخوان است مذکور که در استخوان سا
 نهاده شده در جای که بنده ها بن کعب میگویند دلیل جمیع علما اینست که اگر کعب
 میبود که اما صیه میگویند چون در هر یک است هر آینه سزاوار این بود که واجد کلام
 الکعبان گفته شود چنانچه در هر حق چون در هر وقت یک وقت الی المراقب گفته
 شده و نیز استخوان مذکور که در فصل سابق و قدم است چیزی میباید است که در
 بان حاصل شود نیست که از باب علم نشین را و و استخوان برآمده از دو جانب
 که کعب میگویند اینم محسوس است و حقانی ندارد و صفا طحلیف مذکور
 ظاهر است پس حمل کعب بر آن اولی باشد از هر ترجمه کلامی و بالجله میباید تفسیر
 حاصل است از علما مذکور که با وجود ملاحظاتی است که مستشادات و است
 و اصحیح چون در ساحت ایستقامت پای علی بر ایشان ثبات نموده و در مقام
 هر نشین بر علامه و اختیار این مذهب برآمده اند و گفته اند که او گفته اند
 اجماع بر کلیت و همگی از علما اسلام بان قابل نبوده و کان انیت که این
 کانیان را در بر می طلبند اختیار اشتباه عباد علی است چنانچه علامه خود
 در مختلف و متشابه اظهار کرده است و معانی آن است که اینان نظر
 کرده اند که کعب الی الکعبین یعنی ارفع شرف و اکثر علما عبارت از ایشان نا حق
 با آنکه بعضی و استخوان برآمده است در پشت قدم و میباید برآمده از هر دو
 اند که برآمدگان ظاهر و محسوس باشد بخیر و در پشت یا ها استخوانی بر آن
 نشو و برآمدگان و محسوس ظاهر باشد نیست الا در برآمدگی و جانب سابق
 و برآمدگی بر آن پشت یا مابین مفصل و مشط و وی اول بر او نیست با تقاطع

که فصل سابق و قدم است همچنانکه
 در یا ها و سایر حیوانات و فصل را
 نیز کعب می نامند و از نیماست

بهم و وجد خوانند آن جایز است هر چه مشهور است اللهم حقن
نار الله اصابه علی مغربیت ذکر کرده است که اصل اللهم یا ایتنا یا ایزیت یعنی
تصدقن ما یا ایزیت یعنی و چه کسی بخیر یارب یا بر سر هر کجا و صاع و احوال و معروف
بیزر باشد و شرعاً باید نکرده و بواسطه تخفیف در کلام تعبیر از آن عبارت بلفظ اللهم
شده که چون در میان کثیر الدوام است و اکثر اوقات بلفظ آن واقع میشود
که آن نباشد و اکثر خوانی باین باشد که اصل اللهم یا الله است که حرف نکره حذف
کرده اند و معنی شده و دعوی آن ملحق ساخته و شیخ بعضی از علما علی حق
فرموده است و باطل دانسته باین دلیل که عرب کاهی که در مقام نفرین باشد
بگوید اللهم لا توهم یا ایزیت یا بعد یا قصد کن ایشان را بخیر پس اگر اصل اللهم
یا الله ایتنا یا ایزیت باشد لغو است و منافق خواهد بود میان حق و باطل و اگر چه
اللهم است و چه بر آن است و استعمال آن صحیح نخواهد بود لیکن استعمال شد پس اصل
اللهم آن نباشد و در بر ذیل نظر است چنانچه بر مامل مخفی نیست **مترجم گوید**
و چه نظر در حاشیه برین و جدا براد شده که اصل اللهم یا برین الحی و دعوی که
یا الله ایتنا یا ایزیت بضمیر مطلق و جز آن در مثال مذکور که شیخ بعضی و عرب
آمدن آن در کلام عرب کرده است و حد آن در کلام لا توهم یا ایزیت و غیر
پس میان ایشان تناقض نباشد بل اگر اللهم لا ایتنا یا ایزیت عرب شنیده میشود
اولاً و جوی میشود نظرها را بلی که بران و جدا عرب شنیده نشده است و باطل
میرسد که میتوان بود که مد شیخ بعضی از مثال مذکور اللهم لا توهم یا ایزیت باشد
و تعبیر از غیر کلام بضمیر غایب نباشد آن کرده باشد که لغو است که بلفظ او
مهم نیست نفرین بخود باشد چه فصاحت مقتضی است که هر کجا است

بفرد نیستند بآنکه مقام اقتضا صیغه مکارم یا بصیغه غیبی و اکثر اخبار
در لایق لغات در کلام حضرت عزت جل برهانده که **والحاشیه ان لغته الله علیه**
ان کان من الکاذبین برین وجه عمل آمد و جالبه لایق و بعد از شهادت آن بعد
لغتنا الله علی الکاذبین است و بواسطه رعایت امر مذکور که مقتضا و فصاحت
تعبیر از آن بضمیر غایب شده و ظهور عدم بیاض مثال مذکور بران و جدا عرب
مقتضا و مطلق در حاشیه معنی و چه نظر ساخته اند و درینست که خطای تمام بود
شیخ بعضی که بظاهر اینست که اگر شخصی در مقام نفرین بخود در آمده کلام مذکور
بر زبان آورد آنرا از آن عرب تقلید او نکرده و درینست خواهند دانست و از برای ایشان
منع و شیخ بعضی همین تذکره کاتب و الله علم و عمل محقق فرج نگاه داشتن آنست
حرام و ستر آن نیز نا حرم و عطف اعتقاد بران عطف تعذیر است و عطف و انقراض
که بعد از آن مذکور است بران انقراض عطف علت بر ظاهر چه عطف عبارت از عطف
که با مانع باشد از کشفان و ابرجی است از فرج پس ستر عطف اعلیٰ خصم فرج
باشد لفظ حق یعنی بقا و نبین شده است و متعلق از متعلق یعنی تعلیمت تعلیم
کن مؤمن در آن و نه حجت بر آن با آن احتجاج حرم فن بشم و لجه و نه و حجتان
بقی متین است و در اصل شتم بد و معنی بوده برین و بعد نقل شده است و قدیم
و معنی و عام یافته و واحد یا صلی و شتم کسر میم است از باب علم و نه و شتم
مقام بضمیر ایزیت است که عبارت از یزید خود باشد و فرج بقیه را نسیم و شتم
و چه برین معنی شود الوجه مبتدأ بود و کبایض و چه کما یزید که کفر و باشد
در جن ادراک سرت عظیم و فرج مفرد هم میرسد و سواد و چه کما یزید که کفر و
در حال خوف و خجلت دست میدهد و میتوان بود که بر این سواد و حقیقت باشد

ان کنت من

و بگویند کاران حسب واقع و سفید شده باشند و گناه کاران و سیاه باشند
برابر عالمان ظاهر باشد و آن نیز لذت باشد طبق اولی و عقای باشد طبق ثانی
و برین وجه و در هر کده اندازد آنرا تفسیر کند **یوم یقیض و یجوه و یجوه و یجوه**
قرآن و لغت مطلقا الی غیر آن مطلقا و یجوه عرب هر جا میگویند که آنرا بریده با
و دوخته اند بر این وجه و اما آن و آنچه نریزد باشند و دوخته اند
و در دوستان از قطعیات میگویند و میگویند که بعد از اینها آن شیئی که بر
کاف از این طاعت میکند مبطعات شده است که جامه های ایشان بدین طاعت
فراموش کرد و بر یک جهان تربت و این نیز را و در عبادت ایشان از بعضی اهل لغت
اند که مبطعات صحیح است که واحدی از لفظ خود ندارد و واحدی و تربت و
و کبر مطلقا بفا و مطلقا تعریف کرده اند از قطع الامر فی قطع او شده است
مطلقا الی غیر آن یعنی شد و دانش و فرج باشد و این تعریف صحیح است و در
بر وجه اول مبطعات غنی و چنگ یعنی در پیشان و شامل ساز مراد است خود
عبارة صحیح و الی است بر آن که میباید غنی معنی می باشد نه مبطعات غنی
اه مستغنی شود و تفسیر به ای تخطی به پس با تفسیر معنی التبیان است و اما
آن مبطعات غنی است یا آنکه با در کلام مبطعات و چنگ غنی و غنی و غنی
چه گاه است که حرف جمل خلاف میکند و مبطعات از مبطعات غنی است و این را
بنی خافض میگویند **مترجم گوید** تفسیر در اصطلاح ایشان عبارت از خروج
معنی فعلیت از فعل برین وجه که هر دو را فعل بدو کور قصد شده باشد و آنکه
حد و تقدیر در کلام باشد چنانچه اگر خواهند بعبارة دیگرند فعل تا حال آنرا
شناختن فعل اول تا در چنین یک لفظ افاده و معنی تواند شد و بصیرت و عبارت

کلام

کلام بکار گرفته باشد و بواسطه آنکه قرینه باشد در کلام بر عمل مذکور نسبت دهند
معمول و در هر چه نسبت باقی آن معمول بر غیر آن و بعد از این نسبت قبل
آنکه اگر مبطعات غنی باشد مبطعات غنی و مبطعات غنی و اگر مبطعات غنی
غنی یا غنی دیگر غنی که تقدیر به آن با حق مبطعات غنی است تا معلوم شود که
معنی فعلی و آن شده که تقدیر به آن فعل برین وجه است و با اعتبار آن فعل برین وجه
نسبت یافته است مثلا در این فیه چون عاده گفت بر آن جاریست که غنی هر جا
واقع شود مبطعات یا باشد چنانکه کلام صاحب صحاح که سبق ذکر یافته در لغت
و در هر کلام مبطعات غنی است و استیم که تقدیر به آن با اعتبار تفسیر معنی التبیان
است که تقدیر به آن مبطعات می باشد و مقام ایشان را از آنکه مبطعات غنی حال واقع شود
مفعول غنی و کلام باین آید که لایا غنی و چنگ **مترجم گوید** باید دانست
این حد در آنکه کتب مشهور حدیث مثل تلمیذ و کاتب فی الحضره الفقهیه و
این بابویه مذکور است و آنرا حدیث اکثر نقل آن کرده اند لغات غنی عاها و مبطعات
حدیث مبطعات است در هیچ کتب مذکور مبطعات غنی آمده و در بعضی از آنکه تفسیر معنی
آن مبطعات شده از آن جمله معانی و استیم و بعضی نسخ برین وجه دیده شده
که اللفظ غنی و چنگ و استیم و چنگ و استیم و چنگ و استیم و چنگ و استیم و چنگ و استیم
باین حد و ایشان با اعتبار لفظ و معانی که در هر کلام مبطعات غنی و خصوص در این حد
اندرین حدت با این اعتبار که یکی مخصوص است و یکی مستور و اگر کلام غنی تفسیر تا و نشانی
خبرانده شود تفسیر بودن ضمیر مذکور تفسیر به احتیاج لغت اهل داشت چنانچه ظاهر
و در بعضی نسخ در دعاء مخصوصه اللهم انطق لانی بذاک و احاطی عن ترغیبه
واقع یعنی باینکه یا گوید در زبان مرا بگو خود و بگو دان مرا از جمله جملی که

یا اثم

17

وینا

[illegible]

بریده تره بر کوه دوزخ کشیده شده و شده خاک و وقت عزای علی علیه السلام
 بان سرگراست و سقین باقی دوزخ که بعضی عاصیان است را قبل از دوزخ
 هفت خواهد بود و امثال این از عقوبات و فریاد است **دوم** آنکه بای بیای
 سبیت باشد یعنی خلود در هفت بار و هر کون بسبب شوق من دست
 در عباد تو خدایتی باین برای پیغمبر و رفیق اول نیز میاید بای بیای
 دوزخ که در توبه واقع شده اند مناسب یکدیگر باشند و آن نظیر و در **سوم**
 آنکه مراد خلود در عباد خدا کو برایت خلود در هفت باشد و هفت در کلام
 باشد و باین هر طریقت خود باقی بوده باشد یعنی عطا کن تا ما اعمال را بدست
 راست من تا علامت و سکا و من باشد و بر آن خلود غیر سرشت را بدست
 جبر تا آن نیز بفرمانده و هر دو دست عام الی جان تو باشد و این وجه
 محضیت در وجه دیگر بقضای دیگر است و الله اعلم **چهارم** آنکه مراد بیاید
 در عباد باین باشد بلکه بیاید در عباد اعدا باشد و مثل محاسن که معنی تو
 و فرای حال است و مراد از آن کثرت طاعت عباد باشد یعنی عطا کن من خلود
 هفت را باین بیاید طاعت و فریاد عباد من و برین تفسیر نیز بای بیاید و بسبب
 خواهد بود و در کلام الهام مناسب رعایت شده خواهد بود و آن عبارت است
 آنکه هر کس در کلام جان دو لفظ کلمه معنی که از ایشان مراد شده باشد
 نباشد همانا ایشان را با یکی از ایشان را معنی دیگر باشد که با عباد آن معنی
 با هم داشته باشند مثل قوله تعالی **والله اعلم** **والله اعلم** **والله اعلم**
 در کلام معنی ما یخیم من الامر استعجال شده یعنی الجبار من بعد و آن
 سابق نباشد و طاعت که با معنی مناسب نفس و فریاد همانا ایشان

معنی دیگر که آن کو که است مناسب است و این ضمت شد مشهور **اول** الهام
 حق مقصود از انصاف و حق یعنی هفت خدای که حیده باشند مانند غریب در بر و آن
 میباشند و اما که قصه شود و آنرا و آنکه باین قصه کرد و و گفته اند که آنکه
 اگر آنکه خواب را ناکند در آن از آنکه بد بظن غیر بدی که در بر خطیست بقدر
 قصه کردن که آنرا مراده شده مناسب است که با او در کلام جمعیت همانا ایشان
 معنی دیگر است که با آن معنی مناسب است و او در جعفر در لغت عرب معنی بریدن بال
 نیز آمده است پس نظیر آن معنی کلام را معنی خواهد شد که معنی خواهد شد
 بر و لغت دست تا بال و مراد از آنکه چون بال و بریده شود و افتد از شوق
 اگر چه مقصود نیست اما اجزاء کلام بر وجهی از قسام بلاغت و این وجه اگر
 قصد در وجهی از لطف نیست **نایب چهارم** ظاهر این حد دلالت دارد بر
 حق و معنی دیگر که هر یک از او و دستها را زیاد و از یک تبه نباشد
 و این مرید قول جمعیت از عطا گفته اند شوق مرید دوم سنت نیست
 معنی میاید یک مرتبه شست شود که غسل با فی سنت میبود و چون حضرت
 در مقام ساختن و صورتی از اجزاء بودند از حضرت واقع میشود و اگر واقع
 را و اگر آن دیگر در جایی بعضی است و دیگر سبب که آن حضرت بعمل آمده
 کرده است و دیگر آنکه حضرت در آن حد میفرمودند که خلق الله مکرل قطعی ملک
 بقدر و بیجه و هیچ شک نیست که اگر او و با و اقصا شود که مرسته شده باشد
 عدد و قطعی است بیشتر خواهد بود و مقام انصاف و اگر آن خواست نمود پس معلوم
 شد که سکوت را و ای آن کو آن بواسطه عدم وقوع آن از حضرت است معلوم
 الله علیه و آله و بعضی گفته اند چون استجاب و مرتبه شوق اعضا در

دگر

از آنکه حضرت امام علیه السلام عمل آنرا نقل کردند ما از وی پرسیدیم که این تیمم را چه
 کرد و حضرت امام تیمم را بر وجه مذکور بعمل آوردند و می گفتند که کلام صحابه رضوا
 الله عنهم یعنی وقتی که عمل مذکور بر آن وجه از عمار واقع شد حضرت ربه
 با او انطیاب فرمودند و آنرا معلوم شد که تیمم بعد از وضو حضرت بیت جمعا
 کردند آن مجلس با عمار حاضر بود و آن حضرت رسالت صلی الله علیه و آله سوال
 کرده باشند که کیفیت تیمم و تیمم مذکور بواسطه تعلیم ایشان از رسول صلی الله
 صا در شده باشد و بعد از آن ایشان صورت مجلس را نقل کرده باشند و تعیین
 خود آن حضرت به نقل کرده و امام علیه السلام ایشان را بلفظ حکایت کرد
 و الا این کلام اقتضای آن میکند که گویای نقلنا افعال گفته شود و برین
 ضمیر غایب در قاعه و معراج به پیغمبر صلی الله علیه و آله خواهد بود
 و مرید ترجمه تا نیست بجهت این باب و در کتاب من لا یحضره الفقیه و روایت
 است بطریق صحیح از زید بن ابراهیم از امام محمد باقر علیه السلام که حضرت فرمودند
قال رسول الله صلی الله علیه و آله ذات یوم لما فرغ من سفره عمار یلقا الکت
تکلیف صنعت قال غرث یا رسول الله و التراب قال فقال له کذا کسر غرث الخ
انلا صنعت کذا ثم اهو یبذیه الى الارض و وضعها علی الصید ثم مسح بیده
باصابعه و کفیه احدیها بالآخری ثم لم یعد ذلک یعنی رسول خدا صلی الله
علیه و آله و سلم که عمار را خطا کرده فرمودند ای عمار باد سیاه است که تو خراب
شد و بودی چو آب بنده که غل کنی چون کردی عمار گفت بدین خود را و عمار
کردند ای رسول خدا صلی الله علیه و آله گفت بعد از آن حضرت پیغمبر صلی الله
و آله با و گفتند الاغان برین وجه در خاک صلی الله علیه و آله و سلم که می کردی و هر دو

مبارک

مبارک و ایات زمین فرو داد و دند و بر خاک نهادند و بعد از آن مسح کردند و بیا
 خود را با انگشتان خود و هر دو دست را یکی با یکدیگر و عاده نکردند بواسطه مسح
 دست نهادند بر خاک را و روایتی که علی بن الحنفیه از عمار اهل سنت است در کتاب
 صحاح و تفصیل آمده است و عبادت این انیت قال عمار کانی مرتبه فاجتبت فقلت
 فضلیت تذکرت المفی صلی الله علیه و آله فقال انما کما یفیک هذا فترک المفی
 الله علیه و آله و کفیه الارض یعنی مسح بها وجه و کفیه یعنی عمار گفت در
 یومیم و احببتی دست فادرس بر خاک غلطیدم و عمار کردیم بعد از آن نقل کردیم
 حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله چون خدمت حضرت رسیدیم حضرت فرمودند
 بپرسیدم از استیذان که می فرمود که عمل او را هر دو کف مبارک بر زمین نزنند و در
 نفس بزد و می بیند که اگر خاک بر آن کوفته شده باشد و بشود بعد از آن مسح
 بآن و می خورد و در دستها خود را بکافانیت که عمل و بعد از آن که قلنا کلام را
 باشد تفکلام صحابه بعد از آن که عمل بآنکه قلنا کلام صحابه است
 و درست در حدیث صحیحی که از زید بن ابراهیم روایت کرده است باین عبارت
وافقت که وضع ابو جعفر علیه السلام علیه علی الارض ثم مسح وجهه و کفیه
این باب و به بر آنکه تیمم مذکور فعل پیغمبر صلی الله علیه و آله باشد در معرض صنعت
دارد که تغییر اهو در روایت مذکور و حاج با امام علیه السلام باشد و بر تقدیر
تسلیم که حاج پیغمبر صلی الله علیه و آله علیه السلام می آید که ضمیر این روایت بنی
جنان باشد چه می تواند بود که حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله بخت عمار بیان کرده
باشد و امام هر لحظه او در بخت آن اگر کوین حاج عمار و اسأل او بپرسید
تیمم جزدان و در نهایت جی که می تواند بود که او فرمود که در میان اسلام بوده یا

حکایت از زید

قبل از آنکه این تیم نامی شود و کیفیت آن اظهار باید اما احتیاج و او به نفعان
کیفیت تیم امام علیه السلام نجاست و دورست و نهایت استبعاد دارد و چون اگر برای
مذکور از او حاصل بر یافان حکمت است و هر کس تو فیله بفضل و کمال کرده اند
و احادیث و یا از هر روایت شده چون تواند بود که کیفیت تیم که دانستن آن امر
ضروری است بر اینست بر مخفی مانده باشد پس حمل روایت بر آنکه استقامت و دلگرمی
عما و اصحاب واقع شده باشد و تیم مذکور فعل حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله
باشد بلکه همین جوایش است که احتیاج و او به نفعان بشا هده تیم امام علیه
نه بر سلطان بوده است که او نیلانی است که تیم غلطی در آن است
بلکه بواسطه اختلاف کیفیت تیم میان اهل اسلام بوده چرا که در
را اقول مختلف دارند و بعضی تمامه و بی تمامه و دستها و تا مرقی واجب
و بعضی قسیمی کرده اند و بعضی مع را به بیانی و سر و ستها افزند و بعضی
مطلق تیم خواه بدل از غل باشد و خواه بدل از وضو بگیرند و بعضی
بر زمین واجب می دانند و بعضی دو مرتبه و بعضی تفصیل داده اند و بعضی
در تیمی که بدل از وضو باشد بگیرند واجب و در تیم بدل از غسل دو مرتبه
گفته اند سه مرتبه واجب بگیرند و بعضی چهار مرتبه و بعضی پنج مرتبه
راست و بگیرند و بعضی مع دست بگیرند و بعضی شاهی این افعال مختلف
اگر داده و آمده کرده باشند که با امانت از حضرت امام علیه السلام باشد
تا او و اهل بیتان حاضر می رسد و شهادت که از ملاحظه اختلاف مذکور و او را
داده باشد رفع شود چنانکه در روایات آمده بود و الله اعلم **ما فی قول**
امام علیه السلام در بر حلیه نسبت به پیغمبر صلی الله علیه و آله و بعضی

مع

به ظاهر و معضرات کمال است و احتیاج بتوجه دارد چرا که استقامت و تحمل
سزاوار مرتبه نبوت و نبوت و از این جهت است که چون قوم موسی علیه السلام
علیه السلام با و گفتند **ما محمدنا حق** یعنی ایا با استقامت و تحمل و عباد قابل
آن اند کرده **قال الله ما اصابکم من النعمه الا انکم من النعمه** گفت چنانچه پیغمبر به مردم
خود را آنکه از جلاله و با شرم گزیده از آنکه استقامت و تحمل را برایت حیات
و نا دانست و بعضی که با این معرفت و دانایی تمام ایشان رسیده است و خود را از
غیر کرده اند و بعضی از آن میگویند پس امری که مثل موسی پیغمبر را از اعظم اولوالعزم
از اهل جاهلان خوانده است چون تواند بود که آن حضرت مقدس صلی الله علیه و آله
علیه السلام از کاه و در التماس انا ها و قوع باید و بر تقدیر تسلیم چون از قوع
از آن حضرت صلی الله علیه و آله نسبت به خود که با آن باشد صد و ران انصاف نسبت
و با آنکه از اعیان صحابه حضرت الله علیه بوده است و مرتبه بزرگ و با
ایشان دانسته و شربت بر سر است که حضرت صلی الله علیه و آله همیشه او را
گواهی میداشتند و با او بتعظیم و توقیر سلوک میکردند و نهایت محبت
با او داشته اند چنانچه نسبت با او من زبان معجز بیان جای ساخته اند که عادت
جلالت بین عبثی تقبل العینه الباعیه یعنی عا ر عزال پرست میان جنها گفت
یعنی چنانکه گمانش را می که بر سایر اعضا دارد محل سجده برود کار واقع
شهادت خواهند ساخت و از حق که اهل حق و ضلالت نباشند و آخر در حد
بر دست لشکر معادیه گفته شد چنانچه مجوز باشد و نهایت و آله در روایت
گفت آن استقامت و تحمل و بعضی معتقدند بلکه بعضی مجاز و آن را آمده
و مراد از آن مناج و مطایبه است که از جانب شیخ معجز در این حدت و معاد

جنهای

انحصار و انحصار نقل شده و وقوع آن نسبت به افعال و افعال
نمیباشد بلکه شعری زیادتی منزه است از حضور صلات الله علیه و آله
از این که وقوع نماید مگر بجای که زیادتی منزه از ایشان موضوعاتند
خیلی انسان است که هر کس خصوصیت و محبت ببقی دارد و توانست
گفته است ببقی اولاد و عرض مزاج و مطالبه که از افعال است باطل و طاری
میشود و در آورده است بیست و سه که حضرت مرآت صلوات الله علیه و آله
که فی ارج و لا اقول الا لایق یعنی ارج مزاج و مطالبه واقع میشود و از این
مکان حق باشد و اما آن فعل از افعال و باطل الاشی عمد و حکایه و
حضرت باین که از افعال القاسیه که از جهت او عاقل که حضرت عز و جل
از این دار معهود است و ایشان بوده که حضرت و جواب بعد رسل و مطالبه
فرمودند ما علی الف الف لایق لایق لایق لایق یعنی هنر ندانسته که جنت علی
افعال یعنی از این نیست و همان افعال یعنی هنر ندانسته که جنت علی
منور که گناه نیز از اینجه باشد که از اینجه است و منور مانده اند حضرت چون از خط
او را مشاهده کردند شب فرموده این است و تلاوت کردند که **ما شاء الله**
فعلنا من انما را عیالنا با یعنی بدین کسی که او فرمودیم در جهت ایشان و از
آفریدن نمانده که بر وجهی و ولادت باشد پس میگویند این ایشان از حضرت
کوهرگاه نزد شوهران خود آیند بگریزید و دوست مرغان شوهران با
و همه با یکدیگر هم آید باشند درین سی و سه سالگی که یک جوان باشند
نقل است از ام سلمه که از خبر صلوات الله علیه و آله پرسید که ایشان کیانند
هنر اللواتی و نفس و دار الدنیا همان خطا و مصایب یعنی جوانانند که

روح ایشان شده باشند و حال که مجوز و میر شده باشند و میر شده اند
کوشا چشم ایشان درم گرفته باشد و در بعضی تقاسیر مذکور است که حضرت
خود را آن سن برسانند و باین سال ادرا بان سن رو نمایند و بشهر
خود که در دیار داشته اند دهند و اگر شوهران ایشان معطل باشند
آنرا بدهند و اگر دریا شوهر نداشته باشند یا داشته باشند و هشتون
یکم از آن هشت هفت هشت و نه و ده و یازده و بیست که شوهران و این بیست و یک نفر
میباشد چنانچه از خبر صلوات الله علیه و آله است که فرموده اند بقی الف الف
جنت خود را و اینها طایفه ای از ابناء ملت و ملتین است یعنی اهل میشود اهل
جنت را و حال که بی سی و سه سالگی باشد و خوش چشم و سر کشیده و جعد
درین سی و سه سالگی **ما شاء الله** وضع بدین مزاج و حال نیم که در حدیث
واقع است اگر چه در بعضی حدیث دیگر نیز باین عبارت واقع است اما در اکثر احادیث
تعبیر از آن باین شده است یعنی در سن دست بر خاک آن وضع با اعتقاد
به بوضع مطلق و والد بر کوه را در مقام جنب است که در شرح رساله الفیه
نکاشته قلم تصدیق است ایراد آن کرده است چون مقام معتبر و کرات
کوه که اطلاع بر آن داشته باشند شرح مذکور رجوع نماید و بر هر نظر که
میان علم مادرانکه فعل مذکور جزو افعال نیست و واجب است که بیست و یک نفر
باشند یا آنکه بمنزله اعترازان و خصوص است که عبارت از بر داشت آفت است
و واسطه شفق روی و چنانچه از افعال و صفات فرموده اند از این افعال
خیر نیست و ظاهر کلام اکثر علما و رضوان الله علیهم استعاره بر اختیار و شوق
دارد که بیست و یک نفر شیخ جمال الدین نظر علی الرحمة در کتابهای الاحکام

اهل

عبادت

شوق تا از اختیار کرده است و فعل مذکور اجزای وضع می باشد و خواه فعل مذکور
 جزو قیاس باشد چنانچه اعتبار از جنس و خصوصیت بلکه فعل فعل مذکور عیناً است
 واجب خارج افعال قیاسی شریعتیه علیها الحزم و در اینجا این مذهب و
 اعتبار کرده است **اما** آنکه اعتزاف در وضو و نیت واجب است بلکه اگر
 دیگر بر این آید اب نیز و غیر اینست مثل زدن دو بر آب یا داشتن دو در
 ناودان و مسائل آن و حتی اعتزاف ساقط خواهد بود و بطلان فعل مذکور در تمام
 نفس واجب است و فعل دیگر مثل وضع بکفش یا شال آن بدل آن نیست
 شد پس میان آن و اعتزاف فرق باشد و جواز آنست که فرق مذکور مذکور
 ضمیمه ندارد و این قیاس است بلکه فعل مذکور در نیت واجب است
 می دانند و جزو و خصوصیت آنرا که فاعل عبادتی واجب و جزو باشد چنانچه
 در اعکاف و که در شهر رمضان واقع باشد گفته اند که هر قدر ایام اعتکاف
 شرط است و جزو اعتکاف نیت مگر آنکه عرض شیخ شهید علیه الرحمه آن باشد
 قیاس آن را اعتزاف و نیت جزا که با نیت فرق مذکور قیاس مع الفارق خواهد
 می شود و قیاس مع الفارق با اعتبار نکرده اند **م** آنکه اگر حلف واقع شود
 اعتزاف و شوق و عهد اتفاق دارند بر آنکه خلل در وضو عیب است و چون
 بجهان آب نیت کرده و در آن شود وضو صحیح است بلکه فعل مذکور در تمام
 اعتبار آن و فعل از هیچ وجه اگر حلف واقع شود بان دست مع حمله
 کرد و اعاده و اعاده ضرر یا وضع بد را بر وضو واجب است و جواز آنست که اگر
 شیخ شهید علیه الرحمه آنست که وقوع عذر میانه موجب بد وضو و هیچ وجه
 موجب ابطال قیاس است و واجب است اعاده آن را از آنکه چنان باشد اجزاء

بقایه الاحکام تصریح کرده است بلکه وقوع عذر مذکور خلل در نیت نمی کند و
 اعاده ضرر باید بر وضو نیت و اگر عذر آنست که خلل مذکور عیب دیگر است
 مذکور و اگر قیاس می باشد بعد از ضرر غیر جلد آنرا اهدا داشت و باید دانست
 عذر مذکور با وجود آنکه عدم جزو نیت فعل مذکور کرده است چنانچه
 است که نیت قیاسی آن واقع شود بنا برین بر او اهدا است که هرگاه چنانچه
 شود لازم و آنکه نیت مقارن هر چیزی باشد چه مقارن نیت تحقق نیت
 بمقارن داشتن آن چیزی و اول حال آنکه مقارن نیت در هیچ عبادت واجب است
 که نگوید که در وضو بنویسند است که نیت را مقارن شوق سر و دستها
 یا وضو است شاق دارند و حال آنکه هیچکدام از آنها جزو وضو نیست پس قیاس
 مقارن نیت قیاسی که جزو باشد تحقق عدم تحقق مقارن نیت واجب
 باشد جزو آنها اگر چه با الاصل تجرد وضو واجب نیست اما بعد از مقارن
 نیت آن جزو وضو کامل میشود چنانچه اعلای تصریح بیان واقع شده است
 مقارن نیت بیان مقصود مقارن نیت وضو کامل خواهد بود و وضو کامل
 فرد وضو واجب است پس مقارن نیت وضو واجب می شود تحقق شده باشد و آنکه
 بگویم مذهب علامه نیز آنست که فعل مذکور نیز با الاصل تجرد نیت حقیقیه
 واجب باشد تقدیم نیت بر آن مانند مسح چهره و بیدین اما هرگاه نیت مقارن آن
 شود جزو قیاس می شود بر نیت اعتزاف و وضو بنا برین هیچ تفرقه میان فعل مذکور
 و اعتزاف نخواهد بود **اما** ظاهر فعل ایام علیه السلام مسح و مسح اشیا بر آن دارد
 مسح تمام دو واجب باشد از مسح علی سر یا بید است از غلای یا مسح
 و بگوید حکم بر او اهدا است نیت بر نیت علم الله اجماع نقل کرده است

حکم

اجزاء نیت

برای دفعه مع نام و واجبیت و بعضی از معاصد قول و اینست که بعضی از اینها
ناطق است و بعضی مع جهل و بعضی مع جهل و بعضی مع جهل و بعضی مع جهل و بعضی مع جهل
تجیر میان مع نام و بعضی مع جهل و بعضی مع جهل و بعضی مع جهل و بعضی مع جهل
آن فعل آمده است و نقل مذکور از ابن ابی عمیر بن کرمه است و کما را حجت
مع نام و و اگر که کلام سید مرتضی رحمه الله و ائمه است و کما را حجت
بعینه و اما استیفاء دستها و مع حقیقه که مع دستها تا موقوف واجب باشد از حد
صراط و عدم آن نهایتی علی بن ابی حمزه از واجب دانسته بواسطه آنکه در بعضی
برین وجه وارد شده است و اگر در آن نیز قایل بنحیر شوم میان مع دستها تا
و میان سر و دستها تا نزد ما نماند و چندان دلیلی از حد و ائمه اهل
دانت کظاهر از حد دلالت دارد و در آنکه عا و حال اجازت بر حضرت رسالت
صلی الله علیه و آله یا حضرت رسالت صلی الله علیه و آله حال بیان تمیز و علی الاختیار
الذکر برین دین دستها را بر یک است که اگر کرده باشد و هیچ شک نیست که
سخن از تمیز بگذشته است بواسطه آنکه عا و بواسطه دفع خجاست تمیز
بود جائز و سبوق یافت بر امر حد ظاهر حجت جمع تواند بود که در مطلق
تمیز خواه بدل از وضو باشد و خواه بدل از غسل بکریمه ددن دست و این برین
میدانند و بین التیمین تفرقه نکرده اند و نقل سید مرتضی رحمه الله و ائمه و شیخ مفید
الرحمة و مؤید مذکور ایشان است که موقوفی که بر سر بره در زیارت واجب است کرده
حجتی که از این مقام نقل از قبلی رسیده است **ترجم** که با حدیث مؤلف
تحدایت که عبدالله بر یک از فراده را عین و وایه کرده است که او گفت
ابا جعفر مر القیم فزیب سید به الا در فرقه و بعضی از بعضی شام مع بها جبهه

مره و اعدا بعضی سوال کرد از امام محمد باقر علیه السلام که کیفیت تمیز یعنی بر سیدم السلام
که تمیز واجب و باید کرد امام عا و مقام تعلیم آن من در آمده و دند هر دو دست
بر زمین بعد از آن برداشتن و تکان دادند که اگر خاکی بر آن گرفتند باشت برین بعد
مع کردند بان دستها بینا می خواند و هر دو دست خود را بر تریه و حدیث حسن
حدیثی که عمر بن الخطاب از امام باقر ناطق امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است که آنکه
و صفای التیم فزیب سید به الا در فرقه و بعضی از بعضی شام مع بها جبهه
بنویسای که در امام علیه السلام کیفیت تمیز را برین وجه که دند هر دو دست
بر زمین پس برداشتن و تکان دادند بعد از آن مع کردند هر دو و جبهه و هر دو
خود را بر تریه و حدیث حسن و حدیثی که بعضی از ائمه است تمیز به تمیز بدل
از وضو یا تمیز بدل از غسل و هر دو حدیثی که در آنکه امام علیه السلام هر دو دست
ضو یا تمیز کردند هر آینه مؤید و مقوی مذکور سید مرتضی و شیخ مفید علیهما السلام
که در مطلق تمیز خواه بدل از غسل باشد و خواه بدل از وضو بکریمه ددن دستها
بر زمین کافی میدانند و میگویند که در تمیز بدل از غسل احتیاج بد وضو نیست و چون
عبدالله بر یک از فراده ای تحدایت است اگر چه تفرقه در مذهب خود عا و اول بوده است
مذهب بوده است یعنی بعد از امام جعفر صادق علیه السلام ائمه اهل بیت که کما را حجت
میدانند و اما مات امام موسی کاظم عا قابل نبود و غیر از ائمه اهل القدام را حدیث
دوم اگر چه امام مع مذهب بوده و حال مذهبش کرده اند و صفات
اول و اگر کرده اما مادل و تفرقه نبوده است تحدایت اول و مؤلفی نامیده و حدیث
دوم را حسن چه مادل حدیثی موقوف است که را و وایه آن تا معصوم همه تفرقه
باشند و حال مادل حدیثی که مؤلف تفرقه بودن ایشان خبر داده باشد و مراد

فقط است تا آنکه آن تحت و اشکال آن و کلامه و الف و غیره و خوانده شود و بظن
الوضوح جانی که ظاهر است و جمله ضرب باید یک لایحه تغییر ضرب مذکور بوده
یعنی مطلق تم خواهد بود از فعل و خواه بدل از نفس باید که ضرب بد بر وجه
بوده باشد که در سعاد و مرتبه بر مرتبه نده شود و هر مرتبه بعد از مرتبه است از مرتبه
نکاده شود و یک مرتبه بواسطه مع و دیگر مرتبه بواسطه مع بدین وجه است که
ضرب مع خود باشد جانی که ظاهر است و کلامه و الف و غیره و خوانده شود که
استدلالی که بوده باشد و کلام اول یا بعد از خوانده شود و مرتبه مرتبه و معانی
تغییر که کلام در مرتبه تغییر باشد که و تغییر باید یک لایحه تغییر مرتبه است
و عطف از قبل عطف جمله فعل باشد بر جمله اسمی حاصل یعنی آنکه تم از برای و تغییر
است و تغییر از برای و تغییر جانی که مشهور است و بدلیل بهر و تغییر جانی که
مذکور از کتاب علامه ظاهر از برای اول بواسطه اللفظ ظاهر از ضرب مرتبه تغییر است
یعنی زدن دست باشد نه یعنی نوع و یا بر برای بواسطه اللفظ ظاهر عطف مع
نه عطف جمله بر جمله و تغییر است که در کلام مذکور شد از برای اصل است
و لغو از برای برید که ممکن است که تغییر محمول شود بر ضرب بد بر این وجه که ظاهر است
و کل و الف و غیره و خوانده شود و معطوف باشد بر الوضوح جانی که ظاهر است
فما بیش در ادوات و قول حضرت که ضرب واحد و واحد و واحد و واحد و واحد و واحد
ضرب بد بر این وجه و مطلق تم خواهد بدل از و معنی باشد و خواه بدل از فعل و غیره
یعنی همان است که گفتیم و در همین مختلف باید که واقع شود مثل آنکه در یک لایحه
در ضرب بیشتر باشد و دیگر کمتر یا در یکی علقه تر از دیگری باشد و دیگر
باشد و اشکال آن از اختلافات محله و محل و وقت و نوع و غیره که در محله است

شده اگر چه خلاف ظاهر است اما برین تقدیر باید که جملها هر جانی که معنی است که مرتبه
سابق و الله اعلم **باب** باید دانست که میان علما و افاضان الله علیهم السلام
است که در تم علقه تر از ضرب بد و سها شرط است یعنی لازم است که زدن دستها
بر مرتبه بر وجهی واقع باشد که قدری خاک بچسبند از کفها گرفته شود و از چسبیدن
ما و جملها و علما و اهل سنت علقه مذکور در مرتبه شرط میدانند و بر وجهی که
وجه استدلال شده است که بعضی روایا صحیح و یا که است که دلالت بر استقامت
تغییر دارد که عباد اگر کمالی باشند دستهاست بعد از زدن است از مرتبه
علی تر است پس علقه تغیر و لایحه شرط است عیب و وجهی که تغیر بواسطه
آنست که اگر کسی یا کرد و دستها مانده باشد بر مرتبه در وقت مع و در یک مرتبه
بر هرگاه دو مرتبه خاک از دست است باشد یعنی ن تواند بود که علقه آن واجب است
و دلالت بر کمال در شرح الفیه اشاره بصفتها بر استدلال کرده اند و گفته اند که
خبریه مالک با لایحه بخیر نکادن دست جمیع لایحه از خاک و کفها گرفته شده باشد
غیر از یک لایحه او صغیر عباد باقی می ماند پس می تواند بود که غرض از تغیر آن باشد
خاک بسیار در دستها بوده باشد که مع آن با عین آن باشد که در خاک انور
نماند و پاوه بچسبند شود و آن مرتبه باقی نماند نه آنکه مطلقا اثری از آن دست
پس احتیاجا تغیر یافته باشد باشد باشد علقه و روایات مذکور است
بر علم است از علقه تر از آن که بدلیل می توان دعوی کرد که دلالت بر استقامت
که احتیاجا تغیر روایا مذکور مطلق واقع شده و آنکه تغیر لایحه علقه تر از
و ظاهر است که تا علقه تر از محقق باشد تغیر واقع می تواند شد و است
خواهد آمد بر علقه تر از شرط باشد و ظاهر است که در جواب توان گفت آنست که

در

والله
اربع عشرين للعبادة اذا لم يستر هاتم الحارس اربع عشرين اربع الفين
او ثلث او جعفر طوسي قدس سره اربع عشرين جليل القدر شيخ مفيد رحمه الله
ابو القاسم جعفر بن محمد بن محمد بن يعقوب الكليعي اربع عشرين ابراهيم بن ابراهيم
كما احوال ائمه در صد خت بجم سبق ذكرها فانت اذا دفعت صدق حاد بر عيني
لجهره البصر ككفت قال ابو عبد الله جعفر بن محمد الصادق ع يوم يا احاد
الحسن ان تصلي قال فقلت سيدي ما احفظ كتاب حزين في الصلوة فقال لا احلك
يا احاد ثم فصل قال فقلت بين يديه سترها الى القلب ما سفت الصلوة ككفت
وسجدت فقال يا احاد الحسن ان تصلي ما اقم بالرجل منكم باقى عليه من سنة
او سبعون سنة فليقيم صلوته واحدة فودعها تامة قال احاد فاحاسني في
نفسه الذل فقلت جعلت فداك فقلني الصلوة فقام ابو عبد الله ع مستقبل
القلب متصفا ما رسل يد بيد جميعا على تحذيد فله صلواته مفرق بين يديه
حيث كان ينيها فذكرت اصابع متوجات واستقبل اصابع رجليه القلب لم
يلقها من القبلة فقال الخبيث ع الله اكبر ثم قرأ الحمد ثم قيل ان الله احد
ثم صبر هنيهة قبل ما ينصرف هو قائم ثم رفع يده خيال وجهه قال الله اكبر
وهو قائم ثم ركع وركع كغيره من ركعتين متفرجات ورد ركعتيه الى خلف ثم
سكن ظهره حتى رصبت عليه قطرة من ماء اوده من لم تنال الاستواظوه ومنه
منقذ وغرق عبيد ثم سجد ثانيا ثم سجد فقال سبحان ربك العظيم ولحمدك ثم سجد
ثانيا فلما استكمل من القيام قال سمع الله لمن حمده ثم كبر وهو قائم ورفع يديه
حيال وجهه ثم سجد وركع كغيره من ركعتين متفرجات اصابع بين يديه وليقبير حال وجهه
فقال سبحان ربك الاعلى ولحمدك ثلاث مرات ولم يرفع شيئا من جسده على شئ منه

وسجد على ثمانية اعظم الكفين والركبتين واما مل الجاهل الرجولين والجبهة والاذن
وقال سبعة منهن روض يمد عليها وهي التي ذكرها الله عز وجل في كتابه فقال **وان**
المساجد لله فلا تدعوا مع الله حاجا وهي الجبهة والكفان والركبتان والا
بها مائة ووضعت الاذن على الارض سنة ثم رفع راسه من السجدة فلما استوى ساجدا
قال الله اكبر ثم قد على سجدة الاسرة وقد وضع قدمه الايمن على يمين قدمه الايسر
وقال استغفر الله ربّي واتوب اليه ثم كبر وهو جالس في سجدة السجدة الثانية وقال
والا اذ لم يرفع شيئا من يديه على شئ منه في ركوع ولا سجدة وكان تحتها ولم يرفع
ذراعيه على الارض وصل ركعتين على هذا ويذنه مفتوحا الاصابع بجالس في
السجدة فلما فرغ من السجدة سلم فقال يا احاد هكذا صل **شرح** كلام بلام نظام
در سخن افاد و دو نایش و افهام **افهام** متقوله و بنش **شرح** خلاصه
معنى كلامه اولى ان ككفت بين دو سر امام بحق ناظر جعفر بن محمد الصادق ع
احاد ايا نيكو ميگذارد و يا نازان كنتم اي سيد و مهتر كايان مر حفظ ميكنم
حزينه كده علم ناز تصنيف كده است جود نوازند بود كه نوازان ميكنم نوازان كده
فرمودند هي مانت بديت قايوم نوازان تا به بينم كه جود بان قيام مبنا في راي
رجواستم و يا امام ع و قد كوجب قبل اسلام امروم و افتاح ناز نيكو سر امام كده
و كبر و سجود و سائر ركعتيه و نوازان و امروم و يا امام ع و بين
كوده فرمودند يا احاد نيكو نوازان و نوازان و نوازان و نوازان و نوازان
استقام كده نوازان و نوازان و نوازان و نوازان و نوازان و نوازان
كه نوازان و نوازان و نوازان و نوازان و نوازان و نوازان و نوازان
امام ع بين نهايت حزن و الم بغض و استغفار و نوازان و نوازان و نوازان

بن نماز را با بطن زنی ران و جبهه پای و آغوش و با شمشیر با هم بواسطه میان نماز بر سر
خاستند و در کتبه بقل کرده دست ایشانند و هر دست مبارک را در کتبه
بر روی رانها انداخته و انگشتان را بهم فرو برد و باها مبارک را در کتبه بقل کرده
ناصبه میان ایشان مقدار سه انگشت از هم گشاده بود و سر انگشتان را با هم در کتبه
کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
گفتند الله اکبر بعلان ران سوره فاتحه را بر تریل و تریل کردند و سوره فاتحه را بقل کرده
بعلان ران خوانند و بعلان ران از قراءت و تریل و تریل کردند که کتبه بقل کرده و در کتبه
باشد در کتبه کردند و با قیام و بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
گرفتند و گفتند الله اکبر بعلان ران کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
زانوها و انگشتان دست را در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
مبارک را با ایمان مستوی راست نگاه داشتند که اگر قطره آب یا خون بر میان انگشتان
بهم جانب حرکت ظهر بنگرد هر اگر هم جانب آن از جانب دیگر بر تریل و تریل
آب یا قضا حرکت آن جانب کند و کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
و سه مرتبه با تریل و تریل تسبیح را بر زبان میخوانند و میگویند که سبحان ربی
الاعظم و بجهه بعلان ران راست ایستادند و چون هدایت نام جانوران ایشان بر تریل
ایستاد گفتند سبحان الله اثنی عشره و در همان حال ایستادند و تکیه کردند بعلان ران
دو دست مبارک را بر ران بر کرده داشتند و بعلان ران بقل کرده و در کتبه بقل کرده
دست را در بر رانها گذاشتند و انگشتان را بهم فرو برد و باها مبارک را در کتبه بقل کرده
و سه مرتبه این تسبیح را گفتند سبحان ربی الاعظم و بجهه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
خود را بخانه نکردند که بر عضو دیگر نهاده شود و بر هفت عضو مجده کردند یعنی

کردند

کردند که بر وجه اعتماد هفت عضو ایشان بر زمین نهاده شده و کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
زانوها و انگشتان شصت پا و جبهه و رانها و عباد این تسبیح را بقل کرده و در کتبه بقل کرده
عضو از هر یک و هفت که اگر نکرد شود نماز باطل میشود و آن هفت انگشت که حضرت
در کلام مجید یاد فرموده اند در این کلام **و ان الله احد** و ان الله احد
و آن هر دو کتبه دست و دوازده و در سر انگشت پا و جبهه و سینه بر
که نام آنها است شصت یعنی بقل کرده و در آن مقصود ثواب بسیار است و در
آن عقاب و تریل و تریل و آن نیز نماز مجید است بعلان ران بر داشتند و سر مبارک را
سجده و چون راست نشست گفتند الله اکبر بعلان ران بر تریل و تریل کردند و در کتبه بقل کرده
پیش پای است را بر سر مبارک ایستادند و گفتند استغفر الله ربی و انوب الیه یعنی طلب مغفرت
و از سر خطبایم از خطی که بر هر دو کتبه دست و جبهه و سینه و رانها و پا و سینه
در وضو و در حقیقت آن در حقیقت سوختن یا زان الله تعالی بعلان ران و در حال
نشستن تکیه کردند و بجهه دوم کردند و گفتند ربی الاعظم و در سجده اول گفتند
یعنی سه مرتبه گفتند سبحان ربی الاعظم و بجهه و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
و دیگر نگذاشتند که نهاده شود و در هر یک و در هر دو حال تسبیح را
یعنی ایستادند که ایستادند ساعد های باز و هاترا از بدن مبارک جدا کردند و در کتبه بقل کرده
کردند که بر زمین نهاده شود و بعلان ران بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
دست را بهم فرو برد و بجهه بقل کرده و در کتبه بقل کرده و در کتبه بقل کرده
بسلام نمودند و مراد در بعضی خطبای آورده فرمودند ای ساجد برین وجه نماز
بخش دوم یا ساجد الحسن ان تعالی مراد ساجد برین وجه نماز یا ساجد برین وجه نماز
چشم از قبل و عقب و از زوایای آن شصت شصت است و خدمت تمام جعفر

اچ دوق طرکت

فَدَاؤُهُ

از

[illegible]

که در جبهه او شایسته باشد و شد تغییر از حال بی شایسته چشم شده و همان را
در سجده بر جبهه جانبداری نیست بقدر و نیست و احتمال تغییر بر میان بر جبهه
چشم که این جبهه با ناطق است و میان نظر انگشت میان و این که میان ظاهر
اشهاد یافته است و شد دل بر سر و لالت بر آن دارد و جبهه نماز نشسته
است حال از جبهه نیست و الله اعلم **فاما شیخ دوم** ظاهر آنست که سجده برانف که این
نقطه دلالت بر استقامت آن دارد غیر از ارغام باشد که در بعضی روایات دیگر
برست بر آن در سجده است بر ارغام عبارت از نهادن انگشت بر غلام
و اگر بعضی خاکست و سجده برانف که حقیقاً از اهل بیت علیهم السلام دانسته
است دلالت بر استقامت آن دارد و جبهه در حق ارغام تحقیق در بعضی
انف و دیگر ایشان که سجده بران را جایزه استند اند مثل جوب و بویا و بعضی
دوخت و اشکال آن اینجور هائی که مالک و ملتوی نسبت عاده نیز ضعف است
مذکور نیست لاجری صلوة لا یصلی الا بفی الجنبین یعنی مجز و مقبول
تا در کافری سید بانف الجنبین رسیده است و آنچه گفته اند که ارغام مذکور تحقیق
میشود بر سائید انف خاک و اگر چه بر وجه اعتماد که در سجده برانف است
باشد بر سائید بر میان ارغام و سجده برانف نسبت عوم من وجه خواهد بود یعنی
جانبه صحیح است که هر دو با هم در یک ماده تحقق باشد فلانکه وضع بانفا
بر خاک واقع شود صحیح خواهد بود که هر یک یکی دیگر یافت شود پس اگر
وضع با اعتماد بر غیر تاب واقع شود سجده برانف تحقیق خواهد بود و ارغام بی
وضع انف بر سائید وجه اعتماد باشد ارغام بنا بر این که بعضی گفته اند تحقیق
بود و سجده برانف و در کلام شیخ شهید علیه الرحمه اشعار بر آن است که

برانف ارغام یکبار است میان ایشان تفرقه نیست و حال آنکه هر دو بعضی
خود هر کدام از ارغام و سجده برانف و است عاده شمرده است و برانف و کت
ارغام وضع انف بر سائید خواهد با اعتماد و خواه با اعتماد و وضع انف
ما یصح السجود علیه و اگر چه خاک باشد است ارغام بعل و باید یا نه شیخ
علیه السلام بر آن کرده اند و وضع بر سائید جبهه است و درین حکم نظر است
که هیچکس در سجده نکرده است که ارغام وضع انف بر خاک و قیاس ما یصح السجود
بر خاک قیاس العاقبة است قیاس بر العاقبة یعنی عاقبت و سابقاً **فاما**
قولی که فیصله و کفایت علی هذا اشهاد بر آن دارد که امام محمد و در هر دو کت
انرا از حد سوره توحید خوانده باشند و اینها یاد دارد با سبباً مغایر
و کت تا از سوره رکعت اول و مکروه بودن تکرار سوره واحد هر دو کت
علامه اشهاد یافته است که هر دو مصحح سوره و یک غیر از اینها خوانند و در
برخی جعفر ازین روایت خود امام موسی کاظم بر آن دال است و میگوید مذکور است
از علامه که سوره اخلاص را از هر حکم صفت می دانند و میگویند که اوست اعاده سوره
و کت اول رکعت ثانی نسبت به سوره اخلاص است و این نسبت اخلاص
است لاجری کفر از امام محمد باقر و روایت کرده است و قد مذکور است
ان رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و کفایت و قرأ فی کل سماء من الله احدی
رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم و کت تا از کت دارند و در هر دو کت بعد از سجده
قل هو الله احد خوانند و حمل فعل صلی الله علیه و آله بر اعلام جی آن و تشبیه
سجده که چه ممکن است باقیات و نیست که یا سو کردن سوره اخلاص در سجده
بر سائید یاد نموده و شرف است بر سایر سوره از جانب شیخ صلواتی محمد باقر

در ایده
 هست که سزاوارست و آن از آن و غنچه با جمل و غیره و تمام کلمات
 فرمودند ایامی که مراد ازین کلام چه معنی داده کرده اند گفتند نه ای سزاوار
 حضرت فرمودند گاه هست که از مراد بدین و اما آن اندک خراشید و بدین
 هم میرسد و گاه او را که در دست ظاهر و خورجست میدهد و گاه هست که در دست
 رفتن بای او بفرستد و او را که او را اندک تا نوازی و بیار دست میدهد و گاه
 در پای او بدین او میرود و آنچه ما سزاوار باشد میفرموند تا آنکه بدین چشم
 نیز و غیره از آن که در کتب آمده اند مراد بافتن آن است این امور است و ادای
 بدن در حق هر یک از اینها محقق میشود و کم کسیت که در اینها حاصل میشود که این
 امور نیست مایه وقوع و نیاید و زکات بدن او داده شود **دوم** ملعون کل
 مال اگر بگوید این خبر برکت دورست و صاحبش از آن خبری نهد و بدین حال که
 زکات آن داده شده باشد گناه آنرا که ادای زکات حقیقی خبر و برکت
 در مال جانی باشد که بگوید **زکات** مال این که در فضل و زهد و جویایان غیر
 بیشتر و هلا نکود و می تواند بود که ملعون بجهت خود مستعمل باشد که در حق آن
 است و مراد مال صاحب مال باشد بحد و قصاصی ملعون است و از رحمت الهی
 دور کسی که زکوة مال خود را نهد بر قیاس فقره دیگر از کلام بجهت ملعون کل
 جلد از آن که ملعون در آن این معنی را داده شده است میاید و از آن که در
 زکوة و فقره ثانی و آنست بدین و زکات گفتن از باب مشاکلات که معنی
 در حد و حد هم ملکی شد چه بناست فقره اول تغییر از آن زکات شد و الا
 لب حقیقت لفظ زکات بر آن صحیح نیست و می تواند بود که بطریق
 تبعیه باشد که تشبیه شده باشد و معنی آنست بدین با داشتن زکات مال

در آنکه هر دو یک ظاهر و وجهی هستند که در ایده یک در بدن و معنی هر دو
 نفی و آن در مال حصول خبر و برکت است و معنی بدین و وصولی حتمی و آنرا
 غیر متناهی خدش اندیشه اندیشه و در کلام بصیغه مجهول است و همچنین
 و مراد اندیشه فقره اتصال است که بنحسب سخن و آن در پوست بدن نه
 خواه خفته ظاهر شود و خواه نه و بغير العترة مراد بغير لغزیدن باست
 و می تواند بود که عام باشد از لغزیدن با و لغزیدن با آن در حال تکلم و لیکن
 و پوست و یا آنکه الشوکه عرب میگوید شاکته الشوکه یعنی خار در بدن او
 خلیل و منسوب بودن الشوکه در فقره معقول مطلق بودن است و همچنین
 الخشنة و النکبة و العترة و المرصدة فقره های دیگر اگر گویند آنها مصدر است
 و معنی که معقول مطلق واقع شود بحد و الشوکه که مصدر است بجهت
 تواند بود که بعضی نصبی است یا اعتبار معقول مطلق بودن باشد و این
 آنست که گاه هست که معقول مطلق غیر مصدرین می باشد بنا بر ما است
 و ملائمت که مصدر داشته باشد بر فقره که آنست مصدر باشد یا مضاف
 یا مضاف آن مثل ضرب سوطا که سوطا یا آنکه مصدر است معقول مطلق شده
 یا سوطا آنکه سوطا محضتا و یا آنکه است و آن تصریفات و ضرب مصدر
 و اگر معقول نفی که معقول مطلق غیر مصدر می باشد میگوید که منسوب بود
 آن فقره ماضی است جانی از پیش رفت و کلام در این تقدیر است که یا آنکه
 بالشوکه و ما باشد هذا می تواند بود که کلام بغير حتمی الله علیه باشد یعنی که
 بدین وقوع امر امر است و آنچه ما سزاوار باشد بحد و حق بدین چشم و می تواند بود
 کلام امام باستان یعنی حضرت رسالت صلی الله علیه و آله و آله اسما و غیره

ذکر کرده تا آنکه برین چشم را نیز مذکور یافتند و سبب آنکه حضرت رسالت صلی الله
 علیه و آله اختلاج عین را این که عباد از بریدن چشم از آن باز نهند و انداخت
 اختلاج عین نیز یا بر اثر غلبه الجفا ذکر کرده اند و اختلاج انداختن بدل جان حرکت است
 بود را یکی بر غیر عادت از خود بدین واقع میشود بسبب نیادنی طوبی و غلبه غلبه
 که در بدن بجم می رسد و بعد از آنکه کلاه خنده شد با دغای علیط می شود و خروج
 و مقام دفع آن میشود بواسطه غلبه که دارد و حرکت و اختلاج با سالی از غلبه
 آن بر نمی آید و باعث حرکت و اضطراب میشود **حدیث**
 روایت شده است مذکور شد که در دفعه الاسلام محمد بن ابی حمزه حجة
 از احمد بن حسن القطان از احمد بن محمد بن عید الجعفی العریضی با بر نقل کرده
 تقدیر و جلیل القدر و صاحب کتب بوده و با آنکه در مذهب یک بوده و چون
 بسیار در وفات امامیه نقل کرده و مخطوب بسیار ایشان داشته از اصحاب
 ما شمرده اند و بعضی از نقل کرده اند که گفته است عرض کرد و بیست و
 باستند از اربعه بر یاد دارم و این تصدیق از حدیثی است و نامزد و مولد خود
 و بیست و چهار نفر است بوده و فاشتر در سید و موسی در حدیثی است
 علی بن الحسن بر نقل کرده از فقهای گفته بوده و نهایت معرفت با حدیث است
 و علای و رجال را حسن کرده اند و وجه و اما و مذهب نقد است و آنست و گفته
 اند نقلی مذهب بوده و علامه در خلاصه گفته است و اما احمد علی و اینست
 کان مذهب فاشتر از پدر و حسن بر نقل کرده از محمد و علی و رجال از امام
 و قبله نعمت الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام الحقیقه و الثنا از پدر بر کمال
 عالی با نام موسی کاظم از پدر علیه السلام فاشتر از امام موسی کاظم علیه السلام

محمد الصادق عليه السلام والاكرام اذ قد سئل ان قدوة انبياءه في ظاهر ايامهم
ما قر عليه من الصفات والسيما لفظ الكامل والوسط الوافق ازديت عباد امان ان يكون
خالق ليل ولها اياما من العبادين على محمد بن علي عليه السلام ملا الى اقصا من
يدري على الكون فحسده سيد امام حسين بن علي عليه السلام الله الملك الوهاب في ذلك
اذ والاكرام امير المؤمنين وعيسى الذي وسيد الوصيين وقايد غير المجدين امام
الشارع والغايب علي بن ابي طالب والشراف الصلوة والسلام من الله تعالى
قال في رسول الله صخطبا ذات يوم فقال لها اا امرنا قد قبل اليك من الله
بالبر والرحمة والعفة منهم هو عند الله افضل الشهور وايضا افضل الايام واما
افضل الايام في ساعاته افضل انما هو شهر ربيع فيه امة الله وجعلتم فيه
مرايا لامة الله انما سكر فيه نبيك ونزولكم فيه عبادة وعلم فيه قبول دعاكم
فيه مستجاب فاسئلوا الله بكنيات صادقة وتلو بظاهره ان يوفقكم لبيتنا
وتلاوة كتابه فان الشيع من غفران الله وهذا الشهر العظيم واذا كروا
لجوعكم وعطشكم فاجمع اهل القبلة وعظمتهم وصدقوا على اهل ايامكم ومساكنكم
وقروا لبايادكم واجروا صغادكم وصلوا اوصامكم وحفظوا السننكم وعضوا
اعانكم لاجل النظر اليه ايضا اكرم وعما لاصح ليل الا استمع اليها معا على من
على ايام الناس يحسن على ايامكم وتوبوا الى الله من ذنوبكم واربعوا اليه ايديكم
بالدعاء واوقات صلواتكم فاما افضل الايام في نظر الله تعالى فيها بالرحمة الى
عباده فيجبهم اذا حاجوه ويطلبهم اذا نادوه ويستجيب لهم اذا دعوه الى الله
ان انفسكم مودة هوية باعائكم فكنوا لها باستغفاركم وطهروكم فكنوا من
ذامكم فغفروا عنها بطول جودكم وعلى ان الله تعالى على ذكره اسم بقرته ان

و گفته اند امری بود که در هر عصر خود داشت تا مقام اقتضا ناکند که می تواند بود که آنرا
بر او فرض گرام باشد البته ظاهر تعصا آن میکند و منکر انکار سخن امری که انکار آن
مندانست باشد بواسطه ظهور علما و آن انرا وجهی که وی سخن باینست که نامه
از آنکه اگر ممکن غیر بودند نسبت آن بران وجه ملوک میباشد فضل الهی و عظم
فهم و روح که بعضی از شعرا و عرب گفته اند خطاب یقیق نام مردی که با آنکه یقین
میدانست که سخن را عام و همه نیزه و زده و نیزه از میان ایشان هست و یقین
که بغیر چنان ایشان میرفته است نیزه خود را بر عرض دست گرفته بی پروا یافته و
پایان داشته است بعد بدستی که در میان غم نیزه و این هستند و نیزه ها را زایل
کنایه از آنکه اگر تو ممکن نبوده و اعتقاد آن میباشد اینچنین بی پروا یافته و میگوید
نیزه و نیزه خود را راست میکردی پس چون حضرت جبریل آمد در عرض خطاب
بوده است و لاحظ کرده اند که اصلا راست ندارد و این نیزه شهر رمضان میباشد
وقت و حکما بواسطه اظهار روزه و این وقت دادن در این عسکته و اظهارات
و خوشحالان است اینچنین ماهی که مضمون آن نیزه است و قبول طاعت و استغنا
دعوا است از ایشان ظاهر نیست اما صحیح که منکر زبان باشد حال ایشان را
منکر بر تشبیه کرده ایشان را در هر عصر خطاب میکرد و آورده اند تا تشبیه
ایشان بر آنکه حضرت زینت توجه بآن باید نمود و لهذا است که حکم بآن انکار کرده و
مقام انجام آن بصغر شأن و ایراد قلحقیق نیزه را نهاده اند و می تواند بود که آنرا
مذکور بر ماضی مطلقا ظاهر باشد چنانکه اگر چه تردد و انکار ایشان را در اقبال و
در مضایحی نیست اما احتمال دارد که آنان از این وجه که مضمون فقر بسیار
است و منکر کراهان و شوال رحمت الهی نسبت به بندگانش است اعتقاد نداشتند

باشد و نزد و شک دارد داشته باشد یا آنکه خطا جمع باشد که بعضی از آن متنا
بوده اند و آنکه این امور داشته اند از قبیل آنکه متصرف با هم باشند یعنی که بعضی
با نفع داشته باشند و اسناد اقبال و مراد و در شهرها آنکه ظاهر است که اقبال اقل
نیت مجاز عقلیت که عباد از مجاز در نیت بجز نسبت دادن فعل مجزی که در واقع
فاعل آن نسبت بجز سطح علمه و مناسبت که بفاعل آن داشته باشد و مستوفی
که اسناد حقیقه باشد و از کتاب مجاز و در طرفه باشد بجز یکی از طرفین اسناد
عبارة ارشد و مندر الیه است و بعضی مجازی مستعمل باشد اما در متدبرین
که از اقبال و قرب و نزدیکی اراده شده باشد بطریق مجازی مثل آنکه بعضی حقیقه و
است و علامه ظاهر است و اما در مستند الیه بطریق استعاره بالکائنات کثیری
باشد شهر رمضان در قرب و نزدیکی انسانی که در بیان کثیری است باشد و کثاف
شد میباشد و کلام بدک شده است و همچنین از شبه و ادوات تشبیه کثیری شده
جایزه تا عده استعاره بالکائنات است و اما اسناد اقبال از برای و بطریق عقل
که عبارت است از اشبات و بعضی از لوازم تشبیه با زبان و تشبیه نادر است و تشبیه
کند و ممکن است که اسناد حقیقه باشد و هر یک از طرفین نیز در بعضی خود مستوفی باشد
شده باشد تشبیه تشبیهی بطریق فاعلی که عبارت از تشبیه شهر رمضان است و تشبیه
و تشبیهی بملکی و فاعلی مثل تشبیه انسان موجب با اقبال و استعمال شده باشد
و از الفاظی که موضوع است از برای تشبیه فاعلی از قبیل استعاره تشبیهی مثل ابراهیم
جمله و نحو آخری که تشبیه شده است و در دخولی که مخاطب را می دانسته
شخصی که در وقت اراده و دفع بجای پای پیش گذارد و پای پس و استعمال شده است
الفاظی که در این مقام مستعمل میشود بجهان معانی خود داشته اند و اما تشبیهی

سه روز در وسط و نه روز در میان باشد و او است چندین دلیل **اول** آنکه حضرت
 در کلام مجید در جای گذر هر دو طایفه کرده است ابتدا بمقتضای کرده **قال** یعنی
انا الصدقات الفقراء و الاکین و ابتدا بآن دلالت نموده و اهتمام دارد نشان
 دهنده بر مقام نبوت مگر بواسطه زیادتی احتیاج **دوم** آنکه حضرت مقدس
 صلی الله علیه و آله فقر و بی گدایی را در مقام استقامه از آن در آمده و مسکن را
 کرده اند و بدعا از خداوند خود خواسته چنانچه بوده اند **اللهم احیی مسکینا و امنی**
مسکینا و احش یعنی بار خدایا مرا در زندگن مسکین دار و در مسکن
 بپراکنده و در مقام در زمره مسکینان محسوب را در فقر بچین مطلق باشد
 لازم دارد احتیاج را بخلق بواسطه و چون تحصیل قوت لا یومر که فقر سواد ایوب
 و الدار بر کنایه از است و مراد مسکینان آنکه این قدر که دفع احتیاج ضرورت نماید
 باشد و بجهت قوت لا یومر و حاجت که باشد **سوم** آنکه فقر با فقره احسن
 که بقاوت یعنی شکی استخوان نیست ظاهرست که بشت طاعت و شکیانی
 شکر میشود که هایت احتیاج که عباد از بچین مطلق است حاصل باشد و لغیا
 با فقره که در دلایل خصم بر وجه جواب گفته اند که ایوب بچین مطلق لازم
 و اثبات مال از برای فقر که در شعر طحا و اقصا معارضه باشد و فقره که
 از فقر مسکین **قال تعالی انا المسکین و الاکین و الاکین** و حق آنست که مسکین بر
 حال زیادت فقر و نه هبل و بچان دارد نه بواسطه دلایل مذکور و جواب
 از آن گفته شد بلکه بواسطه حدیث صحیح که شیخ ابو جعفر طوسی قدس سره در کتاب
 تقدیب نقل کرده است آنکه در فقر و بچین از علی بن ابراهیم از احمد بن محمد
 بن خالد از عبدالله بن علی از عبدالله بن سنان از ابی بصیر که گفت پرسیدم از امام

روایت

خلق خلق جعفر بن محمد الصادق علیه السلام از فقیران که **قال تعالی انا المسکین و الاکین**
 که مراد از فقره در فقره جیت و مسکینان که شاکر حضرت صلی الله علیه و آله و سلم بودند
 که **الفقر** که الاکین و الاکین که شاکر حضرت صلی الله علیه و آله و سلم بودند
 که طلب نکند و مسکین را مشقت و تعب در تحصیل معاش و بچین از فقر بیشتر است
 بایس از هر دو بیشتر و مولا حضرت که بچین است که اگر بچین طلب نکند ظاهر اینست
 از آن باشد که او را اندک مالی یکم باشد که با آن قناعت تواند نمود و الا احتیاج
 لا یومر که فقره آنست مانع خواهد بود از عدم طلب و قناعت حضرت که مسکین را
 مشقت و تعب بچین از و بیشتر است که ایاز آن که مسکین آنست که هیچ چیز نداشته
 نه مالی که در قناعت لا یومر و تواند نمود و نه یکم که حاصل آن وسیله مسکین
 شد و چون آن بر آنکه چیزی داشته باشد اما از فقر بچین مطلق علی است چنانچه
 بفرمود اتفاق دارند بر آنکه یکی از ایشان میباشد بچین مطلق باشد و چنانچه
 حق از این احتیاج بچین بیان کرده است و کلام صحیح نیز مشعر بر آن و اگر
 باشد مشعر بر آن و از مسکین و اگر از فقرین مذکور شد و چون خواهد بود همانست
 بهر نوع فقره دیگران کلام حضرت که و بایس از فقره شکل میشود که مسکین
 فقره آنست که بایس از مشقت و تعب از هر دو بچین از هر دو بیشتر است زیرا که اگر
 فقره بچین فقره مشقت ظاهر است که بچین مطلق مشقت بچین بیشتر است و از فقر
 مذکور که ایوب بچین میتواند بود که زیاد از مشقت بایس از فقره بچین نباشد بلکه
 از فقره ضعف بدنی و غیر از زردی و در تحصیل معاش و اما آنکه باشد چنانچه
 در فقره از این است که کرده است و علی باید دانست که فایده حدیث و آنکه فقر و مسکین
 و بیک فقره است یا غیر یکدیگرند و از آنکه در فقره مذکور مترتب میشود آنست

استدلال

آیه در جی اند و از نزد امام عز و جاست که در دعا خواند و عوده اول و دوم و سبزه
حاضر ساجده امام عز و ج اند و در سجده امام را در حال گرفت و تعظیم بسیار
عوده نیز یک سجده و او گفت یا ابا الحسن استجدوا لله المؤمنین علی الصلاة
در واقع و یک کلمه ای که در این بابین می خوانند و آنست که بواسطه انوشی که از حق
است چه شود که عهده که برین و اولاد من بعد خلافت خروج نکنی و دانه اما
را از سر بگذاری تا من در آن خطای تو عوده دست انوشی تو باز دادم حضرت
و الله لا یفلت ذلک الا هو من شانی یعنی خدا قسم که تا غایت در مقام آن نشانی
تو باطل کرده کار من نیست خدا گفت راست گفت ای میرجعین و سهروردی
طلعه از خانه بگریه رفته راه حضرت مقرر داشته او را تعظیم نام برد و از خانه
خود کن بیرون کرد و گفت ای من که صبح شود و در همان شب سر لجام که حضرت
ایشان را برانند مدینه طیبه نمودم و تا مکان هارون الرشید در مدینه طیبه
بسیر میرفتم و بعد از آن هارون الرشید باز ایشان را بقتل داد و در جسد او
تا بر تبه شهادت نایز شدند و وجه نمایند نقل مذکور و مناسب کار
مقام بر طبع سلیم تحقیق خواهد بود و خلاصه دعای آنست که ایام است
هستار شما ایضا مقام چون متولی امور خلافت شود و امر امانت و سلطنت
بر گردن گیرید که فساد کنید در زمین و قطع صلح نکنید از هر کسی
نفس او **لک الذین یؤمنون بالله** آن کرده که قصدند و علی ضربت و هم
نیامند آنانند که لغت کرده است خدا تعالی و از نه است از حجت خود
و مرا بصلح جسم که در نزد خدا و در هر کجا که امر آن واقع شده است شما را
آن چنین است که نسبت با ایشان نیکو و احسان باشد و در عرف را احسان گویند

مبارک
خود

چه به پیش و سلام و اشک باشد بخانه و شهادت بر سر الله علیه و آله و
ند و است که صلوات بر امام و اولاد امام را هم نکند که هر چند نیکو و احسان در
ایشان بیشتر رعایت شود و بیشتر مقرب ثواب و اجر خواهد بود و الحق اعلی
ایام الناس رجحانی الی الله عز و ج از شوق و میل بقتل یس که و حیات بقیه
یعنی حیات است و از آن ماحول دست خزان بشنید نون بکلام اسماء حضرت
است تعالی شاه معجم و فی الفتح الحق علیای رحم علیه و ج و ج
بود که مرغانی و زخم نمایند بر پیکان مردم تا ایام شایین شول مرغانی و ج
باشند و انفسکم هر نه با عالم که بفرع اعتبار کرده اند و زعفران و شبنم
خلاصه نفس از غذا بلقی بر علی صالح دارم و سقوف که خلاصه نفس براد او
تا کلام استعاده بالکتاب باشد و ذکر فو ها قبل آن و حیات است که در بر فو ها
استعاده بالکتاب باشد است جعفر و فی تشیه که نفس و شیء هر هفت است هر
مذکور است و استعاده بالکتاب باشد و فی تشیه که نفس و شیء هر هفت است هر
ارکان تشیه مذکور باشد بلکه کلام تشیه بلفظ که عبارت از رعایت تشیه
میان در شیء با خدایا و تشیه مثل پیدا شد که در بر نقد ریاست که در
لاسد و بواسطه بالقد تشیه کا و کذا و اوقات تشیه است و تشیه است
تیا سراید و است نقره و کرا ز شد را که فطرت که تشیه من اولاد که تشیه
بنت ایشان در حال گناهان به دشت جوانی که بواسطه بار کران بار شده باشد
تشیه در کلام مذکور است و لا ارجع و هم دوع یعنی فرغ و زست که تشیه
بشدید ما و معنی خود تشیه باشند یعنی مهربانان باقی و نمیکند و تشیه
و زمان باشند از آن جایی که میگوید و وقت تلافا هرگاه ترساید و باشد

انقول ان شاء الله ودر شق مرقه یعنی باوگان شقی مرقه که کان با اسم خود از کلام مذکور
و هکذا کتاب و اول در مقام وای حالی داشت یعنی همین کنید و آنچه خود و مراد
آنست و پنج داده چنانکه که بر همین تا سبب بیدل نصف نمایی باشد و بعضی تحقیق
و اول و او را منظره استند اند و بعضی گفته اند و او را طراف است و بعضی علیه
است بخانه و عده مشهور الطریق العلم و لعل القیمن گفته اند که در هر تعداد است
که الطریق العلم لعل یکن بالقیمن و لعل القیمن یعنی یکد علم و در بعضی از اینها
و اگر چه عده چنان باشد یعنی بواسطه تحصیل آن تقبیل بقیمن بلکه چنان را که در حقیقت
در هر ستمانی باشد و شق بعضی نصف است قال فی الصالح الشق بالکسر نصف
کان له ثواب برادری سبعین فریضه می تواند بود که در سبعین در هر مقام هر عدد
اراد شق باشد که هفتاد است و ثواب دایمی که در هر یک در هر یک معاد لعل یکن باشد و هفتاد
فریضه شل آن کند در آنها دیگر می تواند بود که در سبعین که از آن عدد بسیار
هم در میان عرب غیر از شل است که هر که خواهد نمیرد شق عدد و شل است
از او تا نماید بعد از آن سبعین می کنند چنانکه از باب تفصیل را بترک عده از شخص
فهم سبعین مرقه و از غیر از شق که در میان جمع از کفاده و منافقین نازل شده یعنی
اگر استغفار کنی عده از اینان و مغفرت ایشان را هفتاد مرقه از خدا می
دهد که چنانکه ایشان را قابلیت آن نیست هرگز در معرض آمرزش و مغفرت الهی
غیر از هفتاد سبعین را بر ما لغز و گزیده استغفار چنان کرده اند و مخصوص
عدده هفتاد را و خل نداد و سبب آنکه سبعین را از میان باقی عددها بر
اربعین تفضیل کرده اند در کلام بعضی بر این است که در سبعین اکل احاد که
سبعه است بعدد عددها کامل که عتره است فکر یافته است یعنی هفت

مکرر شده است و هفتاد حاصل شده اما آنکه عتره عددها کامل است بواسطه آنکه
خارج که در عده که عباد از نصف و ثلث و ربع و خمس و سبک و ثمن و ثمن و ثمن
اشمال از امر و هفتاد که عبارت از اقل عدوت که آن کل از آن عدد صحیح می باشد
مثل سه که پنج ثلث است و چهار که پنج ربع است و بر این قاس و بواسطه آنکه جمع
ما فوق عتره یا هرگاه باضافه اتحاد با حاصل میشود یا بتکثیر یا بکثیره یا باین
یا باضافه نال هر دو و چنانچه از لحاظ اعداد ظاهر میشود و اما آنکه سبب اکل
احاد است و اتحاد عدد که از یکیت تا از آن کاملی نیست بواسطه آنکه کمتر عدد
فوق است از اتحاد که بر اکثر اقسام عدد اشمال از هر جمعی که عدد یا نه حجت یا نه
یا فرد اول یا غیر اول یا مجرد یا غیر مجرد و یا زوج الزوجت یا زوج الزوج
یا نامت یا غیر نامت یا ناقص و سبعین جمع این اقسام مثل است از اعداد و در
مترجم گوید بیان ابراهیم علیه السلام که از باب علم حادی عدد در باب اقسام مقسم
اند و از زوج عدد میگویند که نصف صحیح داشته باشد مثل چهار که نصف دو است
و یک نصف یک است و از فرد عدد میگویند که نصف صحیح نداشته باشد مثل سه
و از فرد اول عدد فردی که عدد غیر واحد عتبات شود که فرد یعنی غیر از واحد عدد
بنویسد باشد که شمار از اینان تواند کرد و چون چند مرتبه اول از آنان که نمایند چنان
تواند مثل پنج و سه که چون دو را دو مرتبه ادا که یک مرتبه از ثانی که یک است یک
میباشد و از فرد غیر اول عدد فردی که غیر واحد عدد الحیات یافت شود مثل
که چون سه را سه مرتبه از آن که یک است چنانچه باقی نیامد و از عدد مجرد و عدد که
داشته باشد و چند عدد است که چون از او فرض می شود خبری که آن عدد حاصل شود
چهار کرد و عدد را دست و نه که چهار و سه است و از غیر عدد و از آنکه چنانچه داشته

باشد مثل شش و از پنج از زوج آنکه قبول نصف جمیع کند و از یک
 چهار که نصفش دو است و نصف دو واحد است و زوج الف و ا و ک و ح و ط و ی
 جمیع کند اما الله تا واحد و قبل از وصول نصفش بر واحد کس باشد و قبل
 شش که نصفش سه است و نصف سه یک باشد و قبل شش که نصفش
 و نصف سه منکرت و عدد تمام عدد است که چون اجزاء عادت از بعضی
 و از آن که عدد آن تواند کرد جمیع کند بر آن باشد مثل شش که اجزاء عاده
 آن نصف است که سه است و ثلث که دو است و سدس که یک است و حاصل
 جمیع اینها همان شش است و از این که حاصل جمیع اجزاء عاده افزوده شود
 مثل و از ده که چون نصفش را که شش است با ششش که چهار است و بعضی که
 سه است و سدس که یک است و است جمیع کنی باشد و حاصل میشود و ناقص
 آنکه حاصل جمیع اجزای او کمتر از و شود مثل چهار که حاصل جمیع نصفش
 سه میشود و اگر یک دیگر ندارد و اشمال سبعه جمیع این اقسام سوا از این
 شد و بعضی فکر اند اقسام مذکور بطریق رسیدند بر نقل الله عزوجل
 شد و از او عمل کنایه از بسیار کلمات و کثرت احوال صالحه است و از جمیع
 بر احوال سیه و بیاید دانست که میان اهل اسلام اختلاف است و از این که
 آورده اعمال یکیشان آن دلالت نماند که از آن حدیث بآن ناظر است
 چه جهت این که از این احوال آوردن آنست از هر که عدل و انصاف کرد که از این
 داور بر دیگر و بطریق مجاز تعبیر از آن یکیشان در ترازو شده است اما
 در واقع معنی اعمال یکیشان و در ترازوی حقیقت میکنند بطریق
 اجناس بعضی شش و اول را اختیار کرده اند و مذهب جزو ساخته باینکه آنها

از فقو لغرضت و عرضت را که شش و نیت و جهات اهل اسلام بر احوال
 و نه اند و کلام بر حقیقت حمل کرده بواسطه آنکه در آن حدیث و صفات
 بنکینه و سیکه واقع شده و حمل بنکینه و سیکه بر چنان و عدم چنان که شش
 و نیت عمل بسیار و در هر بعضی از اینان بر آن گفته اند که معانی که در
 و ناما اعمال یکیشان و خواهد آمد و بعضی گفته اند که نفس عمل آن نیت
 جمیع از خواهد آمد و بعضی گفته اند که شش خواهد شد و الله اعلم العروج عن عالم
 الله بیاید دانست که بعضی محققین و عوام جهاد مرتبه و درجه قرار داده اند
 و عوام را که توبه و انابت و از امر است که اینک از منق و معانی بسیار
 و اهل آن عباد که کواهی و ارباب شریع ظاهر در معنوی قول آورند **مهم**
 ارباب صلاحیت و آن باز داشتند خودست انداز بکار آمدن که شبهه در حقیقت
 آن بوده باشد و احوال مرتبه آن رود و از خوف آنکه مباد از ایشان آری
 صالح نشود و بالذات ایشان که در واقع و الفتن شریع است و داشته باشند
 عرب میکنند و در حقیقت الحی و شکیان بدخله یعنی کسی که در حقیقت نگاه
 کند بچنان هست که در آن داخل شود که ایمان از آنکه نباید در حقیقت که با
 داخل آن شوند و مورد اعتراض کردند و در حقیقت از حقیقت معنی صلو
 علیه روایت شده است که دعای هر یک از اینها یک معنی و الذا را می و اگر ترا
 مثل آن در کتاب اندازد که مباد از آن خوب باشد و بعد از آنکه فعل آن بر آن
 ننهاد و بعضی و ای که ترجیح بر کتاب این **مهم** و معنی صفت و از باب حق
 و عفت است و آن عبارت از باز داشتند نفس است از کتاب است که
 در حقیقت و عمل آن باشد از ترس آنکه مباد از این کتاب است و شود که کلام

تانی

خانی که است بابت کلام یعنی نظام خلاصه کتابی است که الله علیه و آله و
 اکر ما که لا یکن الرجل من الموقنین حتی یدعی ما لا یأس به فإما ما یأس به
 کسی که قدر و قدره متعین و اهل تقوی در هر آید تا و اکر از آنجا که او را کمال متعین
 تصور و متنی از جانب شارع نیست بواسطه ترسیدن از نادان یا کسی که تصور
 داشته باشد از جانب شارع اذن مبادرت با حاصل نیاندخل آنکه حکایت
 کردن از احوال مردم را هیچ شک نیست ترک نماید که مبادا عیبی نیست نشود
مجامع و مع صلیحی را باید بدقت دان باز داشتن نفس از **مجامع**
 آنچه غیر خداست تقاطع با الغریز و اهل او شدن و هر چه بگریستن او را بداند
 ترس آنکه مبادا الخط از عمر عزیز در غیاب او فکر معجز و حقیقه صرف شود و نفس
 بطن مشغول شود که متعین حصول قریب یا نباشد فان ذلک عند غیر خدا
 عظیم و برادر بود و کلام حقیقت مقدس مصطوی در خطیب می تواند بود
 مرتبه او را باشد از مرتبه اربعه که در هر چه انسان برآید بران مکلف است
 مرتبه دوم و سیم اراده شود باشد جلدان و در حق او بود و او را هر چه
 اعلم علی قریب که در بعضی جانب سرست قال فی الصحاح العزیز جلد جلد
 و ذلک فی سلسله مردی و ذلک است اولت بهاده حضرت امیر المومنین
 که کلام سابق بر این بران دلالت و اضمار است و فی در بر فقره معنی مع است
 در آیه کریمه **اعطوا اولئکم منکم من الذین والایه فی الدنیا** و غیر
 گفته اند که در این آیه معنی مع است و معنی و است جانچه در آیه کریمه
اذا انزلنا من السماء ماء فلیجعلنا من ذلک نبأ نل می آید دانست
 خطبه در کلام حضرت امیر المومنین علیه السلام بر توضیح معنی و عطا الله

و در هر آیه

آن نفس معنی باشد جانچه سبوقه کربانیت و اعلی اذخل آن برین معنی خافض
 که نفسین در لغت عرب بیشتر و درست و بلاغت و صحت این بیشتر حاصل شده
 از بعضی مجاز دانسته اند و بر تقلید که مجاز باشد متعین شد و اختار
 کلام نیست بلکه آن معنی خافض و حق است که نفسین حقیقت است نه مجاز
 و متعین اصداوی در کلام نیست جانچه نیست که لفظ در هر دو معنی استعمال
 باشد تا مجاز باشد یا آنکه بواسطه افاده معنی دیگر لفظ در کلام معنی باشد
 تا کلام اختار شده باشد بلکه لفظ همان در معنی حقیقه استعمال است
 و مقصود بالاصالة از آن معنی حقیقت نهایش تبعیت آن معنی دیگر
 قصد شده است بر آنکه لفظ مذکور را در استعمال باشد با لفظ دیگر در کلام
 از برای افاده آن مقدر باشد پس خطاب بر تقدیر نفسین در معنی خود استعمال
 است نهایش از متعین شدن آن به نفس فهم شده است که معنی عظم
 نیز به تبعیت آن مقصود است که باعتبار آن متعین نفس است و همچنین
 کریمه **تکلموا فی الدنیا** که مفسرین حکم نفسین معنی خود کرده اند لفظ تکلم
 در معنی خود استعمال یافته است و از جهت شدن آن بجهل بطن یا فایانست
 که تبعیت آن معنی خود نیز مقصود است بر آنکه از کتاب مجاز شده باشد
 در کلام معنی باشد مگر آنکه بگویم دلالت لفظ بر معنی تبعیت معنی حقیقه بین
 مجاز است جانچه بعضی بران گفته اند قدس بر **نابش و مع** حق آنست که لفظ
 در آن نشاء بکشتن و بر آید نفس اعمال است نه صحایف جانچه سبوقه که
 و لکن در آن مذکور شد که اعمال عرضند و بوزن در آمدن اعراض و صبر
 قبول عقل در عبادت کلامیت عام پسند که لحاظ ظاهر معنی یافته و لکن

رجال فقه بودن چنانکه گفته اند از همدیگر الحاق الصغار که گفته اند و بعد از آن
 بعد از آنکه نه فقه اظهار داشت که همان عهد الحاق الصغار است و بعد از آن
 خرد فقه دانست و بعضی مدح مذکور در وی استباه است که در اسم آورده
 و اما علم از وی می رسد که بیش از حد تفات رجال فقه است و بعضی
 جلد کتاب از صفوان و ابن عمیر که از اعیان تفات رجال فقه است و بعد از آن
 که بعضی فقه اش دانسته اند و بعضی مدح و نکات که عراوی یکصد
 و پنج سال رسیده است بر میل اتفاق عدد مذکور تاریخ سال حرکت است
 و چون چه تو لک در سال اول هجرت واقع شده از امام باقر ناطق از عباد الله
 محمد الصادق از امام جعفر کزیم و از حضرت صلوات الله علیهم از اسرار الوضی
 و بعضی از امام الشافعی و القاری علی بن ابی طالب علیه السلام که گفته اند
رسول الله صلوات الله علیه و آله علیه اعراب مع الله یا رسول الله اخرجت ابد
الحج فقاتی و نادبیل میل فخران اصنع بالی ما المی به فخر الحجاج فالتقت
الیه رسول الله صلوات الله علیه و آله فقال لا انظر الی الحقیس فلو ان ابا قیس
ذهب مع امرائه لفقته و سبیل الله ما بلغت ما یبلغ الحجاج ثم قال ان الله الحجاج اذا خد
و جهاده لم یرفع شیئا و لم یضعه الا کتب الله له عشر حیات و مائة عشر
سایه و رفع له عشر سبایه و درجات فاذا رکب بعیره یرفع خطا و لم یضعه الا
کتاب الله لعل فک فاذ الحاف و الی بیت خرج مزدنیه فاذا سعى بن الصغار و الی
خرج مزدنیه فاذا اتوقف بعرفات خرج مزدنیه فاذا اتوقف بالشرع الحجاج
مزدنیه فاذا لم یجد الحجاج خرج مزدنیه قال بعد رسول الله صلوات الله علیه ان
لک اذا مرقا اذا وقعها الحجاج خرج مزدنیه ثم قال ان لک تلح ما یبلغ الی

شرح کلام معنی نظام آن نور دیده آفرینی و جنت و دوزخ **نفس اول** خلاصه
 حیدر غیر الانام علیه و علیه شریف البقیه و السلام آنکه بدست می که رسول خدا
 صلوات الله علیه و آله اعراب ملاقات نمود و گفت ای رسول خدا ای سرور این
 دنیا و آخرت خاتم خلایا و پادشاه و سزاوارست که بآن سعادت رسید و توفیق آن در بیان
 مردیم مال را بفرمای تا از مال خود در راه خدا ای فخر بدارد ای سید که تو را بکند بر
 شایسته حاجی تواند نمود و میزان او را که آن محمد غلام نبی رسول خدا و صلوات الله علیه
 و آله بجا بیاید و التفات نمود فخره ندای اعراب بگوید ابو قیس نظر کن بدست سیر که اگر
 ابو قیس نام ملاک آخر شود و دهد و در راه خدا حق نامی و ارباب تحقیق فقه
 نبی از سید شوالی که با هر شوالیج بیت الله للام تواند نمود بعد از آن حضرت
 بدست که هرگاه حاجی غریب در استقامت و حقیر سفر حج نماید بر نام جنت
 سفر مذکور نکند و از آنکه حضرت عزت عطا کند با دای هر یک شایسته و نکند
 نبویید در شفا حفا اوده حنه و کور اندازانند سیات اوده سیده نبی
 کن هان او را بیا مژده و بیکه کرد اندر نه قریب و در نزد خود ده و ده بزرگ
 بر مکر خود سوار شود بر خطره مکر یابی و نکند ای و یکنوا که حضرت شایسته
 بر هر یک شایسته و کفایتی بنویسد بجهت او مثل الیه او نوشته بود و چون بطور
 خانه مبارک تمام نماید از حج که هان بر وی آید و چون میان صفا و مره
 نماید از حج که هان بر وی آید و چون بعرفات آید و توقف عرفات از هر یک
 که هان بر وی آید و چون بعرفات آید و توقف عرفات از هر یک که هان بر وی
 و چون در عرفات از هر یک که هان بر وی آید و چون بعرفات آید و توقف عرفات از هر یک
 صلوات الله علیه بر وجه مرقع معقولات من قبح و انحراف و در هر موقع
 دند

که حاجی چون دین و توفیق پیدا نمیشود که آنها برین مراد بعد از آن خطا با عذر کرده
 کاست ترا اعتقاد مالک بوسیله بدان بواب حج بیت الله الحرام ناله میشد
دوم بقیه اعراقی که بقیع هر وقت منسوب با عرب که عبادت ارکان با دین و حق
 صحرایند و مسکنه شهرها را عرب مکنند و عرب پس چنانست و اعراق جمع آن
 نیت بلکه اعراق جمعیت که واحد ندارد و چنانچه صاحب صحاح تصریح می فرماید
 انظر الى قديم العرب اسلم كوهيت و مركه مغطيه زاده الله شرفا و عظيما
 حرمه او الكي كبر ان كوه خانه با کرده است من با راسم بوده بام او استهار
 با قده است ببر اگر ملائحه اعراقی که با حضرت رسالت خط الله عليه و آله
 اتفاق در مکه افتاده است یا جاکل از نزدیک بگفته بوده ظاهر آنست که نظر بر
 خود مستعمل باشند و مراد دید چشم باشد و الا مراد دید بدست خواهد بود که بقیع
 کردن و بطلان آوردن است او اخذ و بجهان اخذ اینجا بقیع شریعت و بجهان
 جبهه کجیم هر دو آمده است بجهان است و بجهان است و بجهان است و بجهان است
 و التفر بالسر والفتح بالحق چون الیه الاکتفاء مثل کذا ظاهر آنست که مراد
 مثل ذکوره خفا باشد که در باطن ظاهر حیات نرفته میشود و میتوان گفت که آن
 باشد و انچه بیا و رفع در حجاب نیز الله اعلم خرج مرزوبه فتبید شده است
 او از کما هان و خلاصه از بجات آن بیرون آمدن شخص از خانه یا امثال این
 از قبل استقاده معجزه تبعیه است و میتوان بود که تشبیه شده باشد کما
 بیامه و بیا هان و امثال آن کما به از آنکه چنانچه افها بدین و او اسیر در کما
 نیز اطلعه بایر کس میکند چنانچه کلام مجید بانه بالحق است **و احاطت به**
خلیقه و کلام استقاده بالکافی باشد و ذکر عروج خلیل آن و معنی استقا

معجزه و استقاده بالکافی و تبعیه و خلیل بدین یاد کرده شد بد کما
 سوین الصفا و المروه خرج مرزوبه تکرار خرج من ذنوبه یعنی برآمدن
 از کما هان و حجاب اعمال در بر حدیث یا انکه بعد از برین آمدن و بیکلی ظاهر
 بین آمدن میسر نیست میتوان بود که بواسطه ناکید باشد و در مرشدن از کما
 و تعبیر هر مرتبه در کج فرج شده باشد یا انکه مراد کج فرج و برین و انکه
 نوعان انواع کما باشد کما چند نوعت بعضی مایه است بعضی بدینست
 و بدین بعضی قواست بعضی فعلی و بعضی با عبادت اختلاف آلات و اعضا با انواع
 مختلف میکند و چنانچه از ملاحظه کما هان ظاهر میشود و در بعضی اتحاد و اتحاد
 اختلاف و بعد از انواع آن از هر کد و دیگر نیز هم میشود و در حدیث و در حدیث کما
 بعضی باعث تغییر نفس است و بعضی سناء نزول بلا و بعضی موجب تکلیف و بعضی
 و بعضی سبب شکست و بعضی بی عرضی باعث شرف و نیز یک شدن هلاک و قنای
 بر نفع است و چنانچه از اما بحق ناطق اما جبر صلا هم و نیت شده که الان بقیع
 نفع النعم البقر و التقرن الظلم و التقرن الخرق الرنا و التقرن هذا النعم
 شرف الخیر و التقرن هذا النعم طبعه الرحم طبعه مصون بصدق مقرون کلام امام
 انکه کما می که تفرید هنده و برگر دانسته نفقت یعنی که عبادت از رسم و نقد
 کردن است و علوی از حق جبر و امثال آن و کما می که باعث وایه و حصول
 نفقت طاعت که بجهت تفرق در حقوق مالی و عرض و دست اندر کار و نقد
 و بر حله معقنه عدالت سلوک کردن و الحجه عوفت تنگی رفتی و عورت و رفت
 و ناست که عبادت از وطن ناست بخله قانون شریعت مطهره و الحجه عوفت تنگی
 بر هر دو میان مردم است شریعت بر هر یک کدام الحیا نشستن دانسته و برین و

شده و نقص او جلد است و ندان که نقصان چه می تواند کرد و بعد از آنکه نقصان
 بعد از آنکه است و هر قدر که فواید حسن و معنی که بعد از آنکه و این امر
 باعث نقصان پذیرفتن و رتب است و سبب نداشتن در هر کار
 از حد سر زود و غیر آن چه می تواند کرد و بر ریاضت نمودن و باز داشتن از میل شایسته
 و رعایت مقام کسی قوی و نهانی و شکی و در آمدن و سبب نداشتن از میل شایسته
 و این که در این سبب فلاح و غیره که خود ساختن جایزه بان ناطق آیه کریمه **ف**
ان من زکوة و تطهیر من ذلک یعنی بدست که فلاح و غیره که یافت که
 در مقام تذکیر و تطهیر نفس در آمده پاک ساخت و ایمان عفت و از آلاشی پاک
 و ذایل و معایب بپای تمام داشتن و اطمینان و اجتناب از بودن او از شایسته و
 باطن و داد و ستد و در هر حال اجتناب و در کار او بر لال و عطف و شایسته
 کمال و نقصان و از آنکه نقصان و بدست که خایب و بدست که نقصان
 در هر دو احتیاط و نقصان است و احتیاط و اجتناب و شایسته و پاک
 نقصان و طاعت و شایسته و احتیاط و نقصان و شایسته و پاک
 شایسته و احتیاط و شایسته و احتیاط و نقصان و شایسته و پاک
 و این از امور تعلقات است که نقصان می شود و دانند و رتبه خیالات باطله و در هر
 فایده بر آید و تا آن شود و فواید معانی و عروج با بر نایه ممکن
 و خالص شایسته و تا نقصان بر نایه شود و دانند و فواید معانی و عروج
 الیها در هر حال نقصان و حل خبر در کلام که حل من جاهد نفس است و شایسته
 که افضل الیها است و شایسته و رتبه خالص و شایسته و عروج و شایسته و پاک
 بر هر حال که مقتدر است و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و رتبه تقدیر شایسته و افضل

ماید

الیها در هر حال نقصان و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و رتبه تقدیر شایسته و افضل
 تا تقدیر چنین شود که افضل الیها و جاهد هر حال نقصان و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 است که کرده اند و این فقره از حد بر آنکه نقصان و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 مستحق خواهد بود از مکان و در هر کلام اثبات مکان از برای او شده و بر هر حال
 و حوائج که فاعل و دلالته بر مدعا مذکور نیست بلکه کثایه از نهایت رتبه و کمال
 نسبت نسبت به شایسته و نقصان و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 بوده باشد و بر هر حال و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 و مکاشفات و فایده با فایده معاضد و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 دانست که جاهد و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 هدایت خود و در هر حال و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 خالص و کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 که در راه محبت با باطن خود جاهد نموده اند و از آن شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 بطاعت و عبادت و اجتناب و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 هر آینه عبادت و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 این بوده و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 نقصان و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 از لذات و فایده با شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 و خطرها که در راهها هست فاعل و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام
 و جاهد و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام و شایسته و فاعل خدا کرد که کلام

تواند بود با عیون خوان تواند شد بلکه تعدیل کسان میتواند خردمند کنیز و حرم الله
که ابد الابد از این پنج فیضان بهره مند بماند بود و نفع آن از وصفت قنار و آل
این و صوفی باشد و ضایع گذاشت با حق کردن آن در امریکه متعین اندر آن
سعاد باشد نقصانیت پس عظیم و خرافیت پس بزرگ که هیچ عامل اختیار
پیرامون آن نکرده که بضعف عقل متوجع نشود و هیچ دیگر که دانا از این خود را
ندارد که نزد او با درکت و عین دادن و بقیع نماید پس چون مرغ سرور و خوش
سبوح قدوس و یاد و بودن صبح ندای حق علی الصلوة و بعد با دایره
واجب قیام باید نمود و بعد از فراغ از آن نفس را بحراب غافلند خود ساخت
نکاح باید کرد که از نفس بر بضاعه و سر باید که توانم و سبب یافت در دست
خود ساخت سوائی این چند فقره عرفانی نیست و بلکه از آن وقت است در حق
قنار و آل آمده در حقیقت نقصانیت که بر سر المال و سر و بدن را با فتنه
و این رفیق نوبت که از اجل مصلحت جانا یافته و حضرت عزت نعت و نیکوای
در آن دستوار و ناله داشته است تا باقی بعبادت او قیام نماید و نایده کرد
بماند و سرشکای و نباشد در آن بدست آری اگر احیاناً از دایره اجل مصلحت
باقی در فقره مصلحت امور متعین مسود هر آینه از خدا خود و در حق
که حیات امری نباشد از این دایره گذشت که تمام گذشته نموده علی انبیا
آهی که متعین و مسقیم و فرج یافت نبوده باشد همان بندگی را می
آن رفیق که از هی جانا کرده و آری می ترا بر او زید و جاد از آن
امری داشته اند و بعد از در آن آیه در آن روز بجز خدای آورده و بر او
کسی این روز را غنیمت شادی و سعاد از ضایع باطل بلکه امری و بدای

بنوده

دیگر

کشیانه

کشیانه و در سر بیت و چهار ساعت تقسیم یافته است و در چند و آری
که پیش از بعد ساعتی و الیله اربع و عشرون خوانده متعین از مفاخر
نیزها معلوم نوار من خوانده الله علیها و تلك الساعة فیا اصر الفرح و الترهیل
والاستبشار و ما لئلی علی اهل النار لا استغفروا عما فعلتم و احاسر بالما و نفع
از خوانده آخری نیزها مطلقه یعنی نه تنها و نه فاه فله و هو الی الله العزیز
الله تعالی فیها فیه از المرحول و الفرح و ما لئلی الله لنعص علیهم نعماً
و نفع از خوانده آخری نیزها فادع لیس فیها فی و هو الی الله العزیز و ما لئلی الله لنعص
نیزه مریکا الدینا فیحی علی خیرها و بنیدم علی ما فانه من الریح العظیم الله کان قان
در علی تقصیر و تلك الساعة و هكذا فی این و فانه و طول عمره یعنی با نایب و جاد
ساعت شیانده و در کار برای هر بنده بیت و چهار خوانده معلوم شده که عمل بر
از ساعت بیت و چهار کانه او با بر آری در یک از این خوانده گذاشته میشود و چون
قیامت درسد یک خوانده بر عرض نموده بروی او می کشانند پس چون
بکشانند که خلق بیایه داشته است که در اعمال چند و کردار نیک و بد
است خوانده بنظر او در مملو از هر چه است که اعمال حسنه او در آن ساعت مانده
باقی بپوشد و از مشاهده آن فرح و مسرت است دهد که اگر از این اهل و فرج تقسیم
جمع و فرجیان از کثرت لذت و کایا از آن حاصل شود احاسر بالما علی انبیا
و چون خوانده بکشانند که با حق تعالی داشته که صرف معصیت و معاصی اعمال نا
شایسته و بر بنده نادیده هر که و متعین بنظر آید که اگر هر روز و فرج کرد
شاهده آن او را در نماید بر اهل بهشت تقسیم شود جمیع نعمت و عیدها بهشت
برای آن منقص شده از لذت آن محروم باشند و چون خوانده در نظر او نیک و بد

با عهده داشته باشد که از ابطال و بیگانه شدن است یا در حق او برسد است
 مباح که در میان او خدای داشته است صرف نموده از احوال و بداهه چیز نیست
 و ندانست تمام اول دست دهد که بر او با وجود همه احوال و کمتر بر او در آن
 از حجاب آن وجه سلوک داشته است و همچنین یکبار خزانده از خزان ساعی
 هر روز عرا و بر او عرض میکرده باشند و او را حالات ندانده دست میداده باشند
 با تمام رسد پس بعد کن ایستاده بر روی خزان ساعی از او ملو است
 تا با نواران از نظایات این کردی و چنان مکن که بواسطه از ذکر کمال و عقل
 و فراغت خاطر چنان شود که بخود بنظر نواند هر داخل بانی و بر حجاب و ندان
 تو بران نایده مرتب نباشد و حال تو مثل حال انجمن باشد که بر سودای از دست
 تاسف داشته باشد و همیشه بر سودا گردان مقصود بود و حیرت ببرده باشد
 بران مرتب نشود بجای آنکه هیچ سلوک دارم که چون در آن در بر تو کمال
 از هوای طاعت و از آرزوی و تقوی آن توانی قرار گرفت و همیشه از آن در غلبه
 اجازت الله و ایا که عن ذلک **باب** بدان ای عزیز که نفس با طاعت انسانی و اوقات در دنیا
 یک قوت نهوا که بآن ادراک لذات بدنی و حظوظ حیوانی میباشد چنانچه
 و جماع کردن و غلبه جفت بر خصم و امثال آن از لذات ماعده فانیه و موقوت
 که مانعین میکند شکل از بد و خیر از شر و حیرت میشود در کمال طاعت عقیقه
 و تفصیل علوم و تحقیق و انصاف بصفا حمیده و خلاف باطل و بسندیده که در حق
 بجا آید بیده است و ادراک فیوض کاعده فانیه و کلام معجز نظام الهی که **باب**
الغیر یعنی غنیمت و مال انسان را و خیر و راه شرافت و بایز و قوت و همچنین
 کریمه **انا هدینا الی السبیل اما شاکر و اما کفر** از خلاصه معنی آن ساری بعضی

مغیر

که در آن
 مغیر ذکر کرده اند و الله اعلم است که بدو دست که نمودیم مال انسان را و حق و طریقی
 بان موجب رشک و حق است و راه باطل و وسیل شر اگر سلوک در آن باعث می
 و هلاک یا آنست که بر حقوق سلوک خواهد نمود و چون آن نخواهد بود مگر آنکه
 که نفیست از جانب پروردگار و با و عاقبت بنده بر قایف شکل از امری قیام نموده
 شاکر آن خواهد گفت یا راه باطل را اختیار خواهد کرد و سبلا گران لغت گرفتار
 کشیده که در بد و در سلوک کافیهان منتهی خواهد شد و بعضی گفته اند که مراد بسبیل
 کریمه راه حق و طریقی مستقیم است و راه باطل و طریقی غیر مستقیم است معلوم میشود
 یعنی بدینست که نمودیم مال انسان را و راست و طریقی حق بسبب لای باطن و از آن
 بنده یا آنست که قدر لغت دانسته بآن در خواهد آمد و شاکر خواهد بود یا از صفت
 باطن آنان عدول نموده بینه ضلالت گرفتار خواهد گشت و بکفران لغت غش
 گردید پس اگر بدیده بهیشت و در تکریم و قوت شهنش و در طایع و متعاقب قوت عاقله
 ساز گرانیده سعادت اعطیه و کالات کریمه تان خواهی بود و بصراط المستقیم که راه
 لغات و بسبیل حق است خواهی رسید و اگر از ابر قوت عاقله سلطنت دهی چنان کنی
 قرة العات و انصاف اول و حجت خود ساخته هلی و ناس خود را در تحصیل
 شتبا او صرف نماید و بر مقتضای رضا و مراده او جاد دارد از اهل صلات و هلاک
 گردیده در معرض عذاب و **خیر حیل امین** از خواهی آمد ای عزیز و خود تو
 مختصرت در عالم الهی و بدو در عالم موجود است از بیایط و مرکبات و مجرد
 و مآثر اهر در تو من مجرد است و تو خود عالم گیر و بلکه عالم اگر بخواهی بان ناظمی
 است کلامی که منویست بسبب خیل و باب حاکم و سر چشمه جوینا و هدایت
 امیر المؤمنین و سید المرسلین الله علیه و آله و سلم **نظم** و اگر نیکه مانع

و دوا که شک و مانع و ترسم آنکه جرم صغیر و بیک انظار عالم الاکبر و تر
آن دعا به الموفق الفرج مع اصله در ضمن این دعا می رسد معوض بیان و باید
از دست و پای تو را با خبری هم از تو بود و در اگر در کفر از خودی چشم نداری
بدنی تو عالم اگر چه شد که در کفر و بداند که هر چه در عالم کن و عبادت من جو
ترا نمی و از آنجا که با حق باقی حاصل است و از آن بیگانه نیستی که با حق باقی در راه
بیتر ظهور دارد و در طایف از اشیاء دیگر نیز زیاده است چهار صفت اول ملک
که ترا فعال ملک که معرفت و اخلاق و فتنه که در حقیقت این ترغیب و تلمیذ
بر عباد و طاعت پروردگار و تلاطم فصل و در مضایق و احوال و طاعت و عبادت
و در سبب که ترا بر فعال سبب و طاعت و حقیقت در نه مثل و شیخ و سرعت استقامت
حقیق بر خصم بدشنام دادن و زدن و کشتن و امثال آن ترغیب می نماید سیم
بهر که باعث را که حق تعالی و شرف و عزت و شایسته و جلال و کبریا
و آنچه مانند آن باشد از افعال الهامی چهارم شیطانی که حاصل شیطانی یعنی در
مکر و حیل و شعبده و امثال آن در نظر تو جلوه استخفا داده لطیف تر از احوال
مایل می سازد بلکه اگر نیک در نظر می آید که هر کس وجود تو محل اجتماع چهار چیز
دعا می نویسم که با حق در کفر می آید و بیانی بای تو خشن و عجب با و آن
کافران که و خوک و ملک شیطانی جمع آمده و بر باطل استیلا و کعبه آید
قوت غضبیت که با آن آسان از بیگانه نفوذ نکرده و در مقام انتقام از بی نوع
بشتم و ضرب و قتل و امثال آن در راه حق و خوک کفایت از قوت سخنانی که حق
بر تو غالب شد نیک را از بد و خیر را از شر فرقی نکرده مقتضای اراده او می باشد
سینا و شیطانی حیل و تن و بریت که با آن شر را و کفر و خیر و بریت

و باطل را در با حق جلوه می دهد و می آید پس اگر بخواه این سه دشمن خاک را قیام
کند و مکر شیطانی که در و سک و خوک را بر همانا خسته و خوک را بسلط و لا و آن
بر و در هم شکست و کفر نیک و بجا می آید که با حق و حیل و دوزخ و کفر و
دفع کردی و جان شد که هر سه در یکا ده و زمان بر دهم و طاعت تو را در حق
و محکوم تو شد هر آینه از صحبت ملک و هر سه در یکا ده و زمان بر دهم و طاعت تو را در حق
این خد از عهد قیام با فضل الهی و بر آمده دست است خود را از اقدام بآن بر
خواهی ساخت و کار دنیا و آخرت تو نظام یافته عاملان عدل و انصاف در
ملکت بدت تو که عالم الاکبر شرف داشته واه عمل خواهند یافت و جهان خواهد شد
که هیچکدام قدم از جاده استقامت بیرون نترانند فساد و اگر العباد و الله
جهاد با ایشان با اهل کاه و کاه و ده و دقیقه خود را معاش داشته و در رعایت
ایشان خود را هر آینه ترا ذلیل و مغلوب و مکر خود ساخته بر نظام طاعت و انصاف
در راه حق و بر تو سوار شده بهر جا که اراده ایشان نطق کفر و کفر ترا میرانند
چنان میشود که هر کس از ذات تو صرف فضا و فضیلت و حصول ابدت ایشان شود
همیشه بعبادت ملک و خشن بر مشغول خواهد بود بر عیش ایشان اقامت خواهد داشت
حال اکثر اینها اینها است که هر کس از ایشان معصیت طاعت شکم و فرج است
و هر عداوت و بغاوت مردم را شعار و در ناز خود ساخته بلای مردم قیام دارند
و طمطم ترانند که از آن و بر پریش و انصاف انکار و بیعت نمایند و بر عبادت ایشان تصف
و نادان و سبب می سازند و حال آنکه اگر بدیده انصاف در نکرند و پرده غفلت
دوای خود برداشته حقیقت امر را بر وجهی که بر او ایستاده و بر اوست شکست
یعنی الباقی مشاهده نمایند هر آینه و یابند که کاه و دست خود بر سینه طاعت

بر جمیع است که در سوال آنکه ما مکرر و حیوانات بر هر فردی علی التبعین خواه
باشد بر آن و خواه نباشد و خواه عالم مجرد و مکرر بوده باشد و خواه جاهل بالذات
علی ذلك بجهت دلیل بر حیوان بر بعضی است که مذکور است پس شایسته است که
بود که از حیوان و حیوان بر جمیع که بعضی مذکور و انحصار داشته باشد لازم می آید
و حیوان بر بعضی است از نفس خاص چنانکه از حیوان ظاهر است چه لا اله الا الله
بر جمیع مذکور و بعضی صفت و لیکن مکرر است که ما مکرر و صریح و از آنکه
آیه من تبعض است پس آنچه در بعضی تقاضای مذکور است که من مذکور است
بعضی باید که باشد شما ای که با هر فرد و بعضی مکرر قیام میفرموده باشد از صواب
دور باشد و بعد از بعضی حضرت در بحث بر خطه آن از معضای عباد ساقط الله
اعلم فی هذا خاص غیر عام یعنی اگر کسی بگوید که از حیوانان امر مکرر و بعضی مکرر است
است و عام نیست که شامل جمیع است باشد **نایب الدوله** باید دانست که علی آقا
رضوان الله علیه خلاص کرده اند و مذکور و حیوان بر هر فرد و بعضی مکرر که بعضی از آن
بنویسند و بعضی علیه است یعنی بر هر فردی از افراد جمیع که شرط و حیوان در آن
متحقق باشد مخصوصه واجب مانند نادره و مسائل آن یا حیوان که
که ناکس مکرر آن نکرده است بر هر فرد ایشان واجب و بعضی آن قیام نمود
از دیگران ساقط میشود مثل نادریت و جواب سلام و مسائل آن شیخ ابو جعفر
طوسی و شیخ ابوالقاسم طریقی و ابن ادیس و جمیع از متاخرین علی و اگر از آن جمله
شیخ شهید است در شرح ارشاد و شیخ علی الله شانه و بعضی مصنفان خود
بر وجهی غیر گفته اند و بقیام بعضی آن از دیگران ساقط نمیدانند و سید
مرتضی علم الهدی و ابوالصلاح و شیخ جمال الدین مطهر علیهم السلام و بعضی دیگر از

بعضی

متاخرین مثل شیخ زین الدین رحمه الله واجب کافی میدانند و حکم کرده اند با آنکه
جمیعان قیام نمایند و ظن حاصل شود با آنکه قیام ایشان بانه در حصول مقصود کافی
است دیگران ساقط میشود و ایشان را بر عدم امر با کمال انحراف اهد بود و ما از برای
تذلل و توقیع مقام و مقام این را در کافی در آمده میگویم هرگاه فرض کنیم که در هر
شخصی ترک نماز و شرب خمر مثلا اقسام میفرموده باشد و در آن شهرده نفر باشند
که شرط و بعضی حیوانان محقق باشند و از قیام آن ضرری مال باشد یا
عاید نشود چون بگویند آن شرع در آن نماید و بر فعل او ترتیب از مطلق یک مد
آن شخص است بخانه و یا از آمدن او از شرب خمر مطلق دیگران باشد بعد از ظن
قبل از آنکه مذکور بر فعل آن یکس مرتب شود و آن شخص ترک فعل خود کند آباد
حب عباد نه نفر باقی ساقط میشود یا بر ایشان نیز واجب که با وجود ظن مذکور او
مشارکت نمایند و اگر آن ماهر که گذارند خواهند بود و بعضی بر بعضی غیر و بعضی
شوقی و بعضی که کرده اند و بعضی که تقاعد نه نفر باقی را با وجود ظن مذکور
نکرده اند و بعضی که واجب کافی میدانند میگویند مشارکت دیگران با او واجب
و بعد از شروع از یکس و آن از ایشان ساقط میشود و جماعت اولی است که گفته اند
بر مطلق و بعد از آن تحت خطا هر فردی بر جمیع بر هر فرد و بعضی
دیگر که بعضی آن در دیکند مثل بعضی که روایت شده است از ائمه علیهم السلام
که هر یک از آن که در مکرر بوده و الله تعالی و الا جای بعضی هر یک از آن که
مکرر با آن را بداند خود باید است خود یا بر یا خود یا باقی بعد از آنکه
خواهد شد سبق خواهد بود و همان نذر ها را می گویند که بر جمیع است بر آنکه
مکرر بر آن اهد بود و برای بعضی که مقتضای است از امام جعفر صادق علیه السلام که آن حضرت

بطلان قصد و اثر آن بغيره در جميع اوقات باشد دعوی مذکور در بعضی صفت
 منع تفصیل است که در ضمن مثال مذکور گذشت فتدبر **فایز دوم** باید دانست
 که بخلاف شرط وجهی و عیبی یا کفایت علی اختلاف القولین میان مفهومی و
 معنویان الله علیه استوار یافته چهار شرط است **اول** علم بآنکه معنی کلام است
 کدام و حالت غیر ایشان از یکدیگر از غلطایمن باشد یعنی دیگر را معنی نکند
 بآن کند و معنی را تصور نکند و در مقام فهم از آن شود **دوم** اصل در تحقق
 ترک معنی و فعل مکرر ظاهر نبوده علامت ارتفاع آن از **سوم** تحقق باین شرط
 او بغير ترتیب شرط بر فعل او در بعضی احتمالات باشد چنانکه تأثیر مذکور احتمال
 نداشته باشد و دانسته بر قیام او با هر معنی مذکور از هر ترتیب نمیتواند شد
 بلکه غلبان و جوی خود اهدا داشت **چهارم** آنکه ضرر مالی یا بدنی یا عرضی بر کسی
 مذکور مرتب نمیشد مگر در صورتی که تمام معانی و نه نسبت بدیگران از افعال
 و از جمله این چهار شرط الحذف در یک مذکور است و بعد از آن اشعار است
 و شرطی که شرط اول و شرط ثالث باشد و شرط ثانی و رابع از احوال است
 فهمیده است و باید دانست که مراتب آنکه در جمله اشارت بآن سبق گزینا
 است اول آنکه ابدال و مراعاتی مذکور خواهد شد و دوم آنکه بزرگان که
 اول را پیش میگویند و ضمیمه است کمتر را پیش میگویند و ملازم و سبب و کار
 بدست که عبارت از تسکین آلات فنی و در کردن فاعل آن در مقام فعل است
 و در آن او اگر با کمالی تأثیر نشود و اما الله و آنچه از این مراتب بشرط
 مذکور و شرط مرتبه دوم و سیم است و اما مرتبه اول یعنی آنکه ابدال
 جميع انواع آن شرط طریقی این شرط نیست بلکه آن بر چند نوع است و اول

اول اعتقاد و وجوب فیکر کردن شده و حجت فعلی که بعمل آمده و مرتب عقلا الهی بر فعل
 مذکور و ضمانت آن بآن و وجه این نوع همین شرط اول است که علم بوجوب
 و حجت باشد و بعد از تحقق شرط دیگر ماضی می شود **دوم** و ثانی و ثانی
 معنی و فاعل و مکرر ترک فعل مذکور که بعضی از آن که در بعضی احوال امر باین و
 عاصیه است و وجه آن شرط بد و شرط اول و شرط ثالث و رابع که در بعضی
 و عدم ترتیب ضرورت شرط نیست **سوم** آنکه احوال و احوال فاعل و بنا بر آنکه
 که بغير باین و در استیفاء عدم کمال و ترک الخلل و اما الله و این نوع آن
 مرتب بر نسبت مراتب دیگر و شرط طریقی شرط رابع است و بعد از تحقق یکی از آنها
 و جویان ساقط می شود و در این انواع آنکه در قیام و وقوع یا فنی
 بر صانع است که در آن کرده اند و از این نوعی ظاهر شد که لایزال است و اما الله
 و همما الرحمن و جمع دیگر از آنها بر آن ترتیب آنکه که اگر قبلی هیچ یک از شرط اول
 مذکور و شرط نیست از جمله استقامت بر کسارت و تحقیق نماید که الحلاق
 غیر هر یک از این انواع آنکه قبلی بطریق تجارت و همچنین الحلاق امر و غیره و جمیع آن
 حجب سوا بعضی از او و فاعل لایزال و فاعل ثانی باید الحلاق مذکور حقیقت شرعی
 باشد در بعضی اصطلاح اهل شرع در آمده پس تخصیص خود بر مرتبه اول و ثانی
 امکان قیام که از کلام بعضی علما و ظاهر میشود عملی باشد چه اگر مراد از آن
 لغوی است تخصیص را بر جمیع خواهد بود و اگر بجز شرع آمده کرده اند بجز این نوع
 اول نیز در بعضی استیفاء فتدبر **فایز** باید دانست که بخلاف شرط طریقی
 علما و معنویان الله علیه مذکور است و هم بر آن اتفاق گردانند امری چهار شرط است
 که سبق گردانیت و بعضی شرط دیگر نیز اعتبار کرده اند و از این شرط خاص دانسته اند

بیرصد حضرت یوسف شد و در بعضی امور او با و کرامت کند و نیز او را
 و ساند او را و بگوید که کان او بان بی نبوده باشد و لا یحکم استقامت من الزمان
 ان تطلبوه شیء من معصية الله یفعل لا یتعکم ولا یجد وکم وآن در آن تطلبوه
 صدقیت که فعل با تیا و یل صدق میرد و معصیت که از انعام آن معوش
 بر روی و آید منصوب است به و خافض و کلام در تعلیل است که لا یتعکم استقامت
 شیء من الزمان طلبه بالعصیه یعنی بر میگزیند و ندارد و تیا و دیر رسیدن
 در آن حلال که تحت تا مقلد است بر آنکه طلب نماید با رکاب معصیت
 بعضی الله قسم الزمان بین خلقه حلال الا در کلام می بیند که حالت
 الزمان که مفعول است و نصیحت بر حالت است مفعول قسم نصیحت
 و نصیحت بر کلام مفعول است و کلام بیان آنکه قسم الزمان بین خلقه حلال
 و هر شک حاجت ستر الله شک ستر بعد دریدن و یار و کرد است و عاقبت
 بترضا قد بیان است اگر ستر پس بخواهد شود چه ستر که بر میزده
 و حاجت و اضاف لامیت اگر یقع سین باشد که عین معصیت و در
 تقدیر و کلام استفاده مصرجه تبعیه از رکاب شده است باز شیخ تفسیر
 شده است شریعت الله و قانونی که در رکاب از حاجت و گذاشته شده و آنکه
 حایل میشود میان بندگان و گناه برده که حایل میشود میان اینکس و حق
 شده است اذ اذات تشبیه مذکور شده به بصیر فعل جانی قاعده استقامت
 مصرجه تبعیه است و بیان آن بی شرف و ذکر شک که از طریق استقامت
 است **نایب** بیاید دانست که جمیع اشیاء که اغلب فناء اهل استقامت
 و کلام تمام ایشانند و مذهب ایشان مستد با و لیس الله الا شریعت

الاعمال و ایمان معتبر است و اشعار نام بر آن قبلاست و بر روی جماعت
 بر آن گفته اند که در قوام است از حلال و حرام و میگویند هر چند حیث از آن
 انتفاع میاید خواه انتفاع مذکور یا کل و شرب باشد و خواه بجز دیگر است
 اعم از آنکه حرام باشد یا حلال و بعضی از ایشان مخصوص دانسته اند با کل و مقتوی
 و غیر از آنکه مقتویند و بعضی از آنکه اصول و کلام شیطان غلبه صاف و مذهب
 و مذهب ایشان مستند است بر اصل بر عین اتفاق دارند بر آنکه حرام در قیامت
 جزیریت که صحیح باشد انتفاع حیوان از آن و یک دایر است که او را از انتفاع از آن
 نماید یعنی حرام باشد اعم از آنکه انتفاع مذکور بر وجه دیگر و استدلالات کرده اند
 بر مطلب خود و باز شد که صحبت از اختصاص در قیامت و حلال و عدم صحیح آن حرام
 و کلام الله که در مقام اهل ایمان نازل شده که **و ما ندعاهم بظنهم** بر وجه
 آیه و اهل ایمان که از آنجا مازنی ایشان ساختن ایم اتفاق میکند و بدین
 نیز میبایند پس اگر در قیامت اعم باشد از حرام لازم میآید که اتفاق ایشان از حرام
 نیز مقتضی مدح الحق باشد ایشان را و هیچ شک نیست که اتفاق از حرام مقتضی
 القوی نیست پس در خصوص باشد حلال و شامل حرام باشد و استدلالات از آن
 دانستیم از جعفر طوسی در تفسیر خود که بیان موسوس است ابراد کرده است
 و دیگر از آنکه مذکور برین وجه است با دلیل کرده اند که نقل نموده اند بر
 اناده مصر میباید و جمیع اتفاق در برقی تقاضا آن میکند که اتفاق با نیست
 اتفاق دایره دو نوع باشد یکی نری که از جانب الحق بیان گرامت شده و ثانی
 خود از آن خود باز گرفته اتفاق نموده اند مقتضی مدح الله شده اند و دیگر بعضی
 و ثانی در قیامت مقتضی مدح نیست و اگر چه ایشان از آن مستقیم بوده اند
 و قابلیت اتفاق داشته اند و بعضی از آنکه حرام باشد حرام و غیر آنکه حرام بود

مدح و تعریف

کلام الهی بر آن وجهی است که ما عرض خواهد نمود مگر آنکه گویند تقدیر مطلق بر آن
 حصرت نیست بلکه بنا بر تقاضای است در مقام کلام و الله اعلم و انشاء عرق بر حق
 خود استدلال کرده اند با آنکه اگر احرام در حق باشد لازم می آید که کسی که در احرام
 خود بغير حرام خود بخورد یا بنده و هرگز انتفاع از حلال نباشد مگر در حق باشد
 آنکه حضرت عزت در کلام مجید مراده است که **و لا تأکلوا مما فی اصابه الا مما یغنی عنکم**
 یعنی نیست چیزی از آن در دهن مگر آنکه حضرت عزت عطا نه بدست زنی
 و کرم خود قضی کرده است که در حق اولیای برساند پس حرام در حق باشد
 کتب کلام الهی مذکور اند و کذب برخلاف و اینست و جوابش آنست که در
 نزد حضرت لایحه سقذ گرفت است از کول و مشرب و از انشاء و هرگز
 حیوان از آن انتفاع و بیاید حق انتفاع و امثال آن و انتفاع مذکور با اعم
 از انتفاع بالفعل یا از انتفاع بالقوه یعنی قابلیت انتفاع داشته باشد و قابلیت
 بر آن حاصل باشد خواه فعلیه پیدا کرده باشد خواه نه پس شخص مذکور
 ماده نقص می تواند بود که در طول آن ایام زندگانی هیچ حق انتفاع از حلال نپزده
 حق انتفاع و او قلم بر آن نیز نماند یافته باشد و ظاهر است که وجود این قسم
 حیاتی بر تقدیر که مقصود باشد تحقق آن در خارج در معرض خواهد بود
 نقص می باید محقق باشد مگر بدانکه آنرا که بگویند حیوانی که بجز ذوالادب
 از آنکه کامیاب از چیز آن احوالات و مشرب با دنیا بشیر کرده باشد عالم
 آخرت نتواند سبب را بجز حیوانات فایده لازم می آید که مرزوق نبوده باشد
 و طالی که عبادت مرزوق نیست هیچ حیوانی نیست پس لایحه سقذ و اجواب این
 ماده تواند سبب حیوانی نیز از آن ماده عیناً بود بعد از آنکه در و است
 کرده است حیوان نیز آمده و گفته است که **ما عند رسول الله صلی الله علیه**

وادی

و غیره

والد ان جاء عمر بن قریه فقال یا رسول الله کتب علی الشفوه فلا اری فی الامر و فی
 ناد فی القضاء من غیر فاحش فقال صلی الله علیه و آله لا اذن لك و لا کرامه
 و لا نفقه اعد و الله لعنک فی کل انقضایا فاحش ما حرم الله علیک من حق
 مکان ما احل الله لک من حلالک لاما انک لو قلت بحد هذه المقالات ضرتک ضرباً
 و جعاً یعنی بودیم ما نزد رسول الله خدا و صلی الله علیه و آله که عرض فرمود که یکی
 از احکام بود و آنکه و گفت ای رسول خدا ای پسر من که خطایا سر نهشت من کرده
 که همیشه مغضوبی بر من باشم و عیال من غم منم سوزی آنکه در حق خود را از دهن در دهن
 خود بخرم یا نه رضاده مرا که بغض و قوی قیام میفرموده باشم یا آنکه در حق خود
 اذن صادر شود حضرت فرمودند که اذن ما بآن معروفت و در ذکر کرامت
 و نفقه در آن حاصل ای من خدا و پسر من که حضرت عزت عطا نه بدست زنی
 از وجه حلال الطیب معذکر کرده است و تو بواسطه آنکه که بپسیر که بر و رسول الهی
 اختیار کرده چیز را که بر تو حرام گردانیده است از حق خود بجای لایحه بر حلال
 کرده است از خطای خود هر آنچه اگر دیگر این قسم حق بر زبان نهاده و کرده
 جانب مرتان سبب بلیغ خواهی یافت و ضرر شدیدی بر تو خواهد رسید پس حجت
 خدا اطلاع در حق حرام شده است حرام مرزوق باشد و جوابش آنست که در
 حد تکلیف یعنی جمع که حدیث را نقل کرده است عمار سیده و همه عادل و نفقه
 نیستند و اعتماد بر حد قول ایشان نیست و بر تقدیر صحت سند می تواند
 که اطلاع در حق بر حرام که در کلام پیغمبر صلی الله علیه و آله واقع شده است سبیل
 باز باشد نه حقیقت و فریبه بر آن آنکه اگر بطریق حقیقت میبود کسی
 تقاضا آن میکرد که با ما حرم الله علیک مرزوق ما حرم الله علیک حق

و از کوهها تو چنین بنیاد تا آنکه بیرون بر ترا خانه تو در حالتی که جبهه ها و قیاس
باشد و هیچ از آن قبلی مفارقت کرده باشد و بسیار تر باقی بود آنکه چنین بود
و خانه ها و بناها و تو را شنیدند بدیده بصیرت در نظر ما و از این خانه درستی با
از کسی که در واقع مالک آن نباشد و داده باشد بهای آن مالک از وجه حلال
بدست یا ورده باشد و تو در آن هنگام بجهت حق که حق تعالی دنیا و آخرت را
بود بعد از آن فرمودند ای شیخ اگر وقتی که را زده خریدن از بدانیست شیخ
و مستند در باب برای تو می نوشتم بر نیخ که چون این را ظاهر و او در آن
در هر چه میفرمود خستند غیر بدی شیخ گوید که حق تعالی چه چنین می نویسد ای مولای
فرمودند می نوشتم از برای تو این سند را و عبادی که از خودند که در تجارت این
بسم الله الرحمن الرحیم این سرایت که خریدی است از منده دلیل و حق است
که گنده است آن مکان مالوفه دنیا و بر آه آخرت نشانیست خریدار است
سر را را که واقعت در شهر غریبه و فریب مسافت آن از جانب قاضی و آل
تا آنکه هلاک یا زحال و احوال کرده است یا بر روی چهار خط حلال آن
منه است بد و اعراف است و امور که مصطفی بلیا و تخت و حد و ممان آنها
میاید بد و اعرافها و استاید و کربات و حد سیم آن نهایت میسر و بدیه
مصیبا و امور که صورت کلفت مصیبتند و حد چهارم اتصال و از حد چهارم
که باعث هلاک دینیت و شیطان معنی که گمراه گشته سالکان راه یقین است
و در این خط کشیده میشود و این سرایت که محل خور و خرج است خریدار است
این که قادر فتنه امید و اصل این آفریده شده تا امید و اصل هیچ این سرایت
چون از غر قناعت و ادب و خل و در این خورش و خواهی طلب و چون

مشو

مشو را در این معامله در کرم و بلیه که بر روی تو نماید که این حق من بوده است
که و بغیر حق تو فروخته است و تو بغیر خود آن حق کرده بر او هم بر آنست
و عاقل ساد که لجام پادشاهان است و از این سازند و حیا منکران و حیا
مثل کسی پادشاه هم و قیصر سلطان روم و تیغ و حجر و البان بن و جبه که
به مال گذاشتند و مقام انار و بسیار آن در و لیک و بناها و دفع شو
و همی از این و مال آن و از این بد و برفت ساس و کرس و ادن یا کس تر اند
فری و شرف و طلا کا و در و دیوار و زینت می دهند و مال بسیار و فخر
می گذارند که آن انکه عاید فرزند آن ایشان خواهد کرد و با او تعلق خواهد داشت
بغیر حق که این از این باب و مشاوری صاحب که در موقع ضرورت
سازد تا هم حق که آن فصل باید و هر آنکه در آن وقت خزان و زین کا
از باطل از خواهد بود که اوست بر معامله طر کور عقل کا و خود را از قید
است و هو و سر از او سازد و بدیده بصیرت نظر کند بر احوال و باب دنیا
قادر و الا اینان میگویند هر چه استماع نماید که فساد می دهد و ترک دنیا نمیکند
در ریاضت و اناسیاد ریاضت دنیا که بظواهر و هوید است حق بر کسی که در چشم
بیاد داشته باشد بدست که جایزه آمدن بدینا و مرقم بود انتقال آن از
بخش خود بخود مقرر شده که از وصول آن اگر بر کفیت حلالی که بواسطه
خود تر شده رای داشته باشد از اعمال صالحه و کردار نیک و نیکو که بداند
اطهار و امید خود را با طهارت خود یعنی از زرقه ها خود که کند و طول آن از
بیاد آوردن حق و نریان زایل سازد حق و حلال و در هر
شخص هرگاه چشمها شسته شود ماند جایزه تواند بر هم گذاشت و غریب

کنند

نقص یعنی خالی شدن شخص و شاخصاً در فقر حال واقع شده از معنای نقص
تأثیر و تأثر در شخص را از خانه و قریه و حلقه که چنانچه در آنجا باشد باشد
مذکور گنایه از نیست و میشود بود که از شخص مراد باشد که بعضی ذهب و سوار
ما خود با سوار شخص الحکم که با بعضی است که بلند مرتبه و بالایی اند و اگر وقت
تیر و مراد این باشد که تأثیر و اثر بر سوار و سوار که در کفای مردم باشد باشد
و سوار تأثیر و اثر داشته باشد و سوار که در کفای مردم باشد باشد
عطا کرد و اگر وقت از عرب میگوید سوار سوار شدیم لام یعنی اعطاء و عطا کرد
و مراد با سوار کسب و کسب حال و اوقات از معنای سوار که خالص بود از
و سوار است یعنی سوار شدیم که بهر دو حال که خالص و فارغ باشد باشد
و هیچ چیز از بنا و معانی آن با قهر او نباشد و ناظران لا تكون اشترب فهم
منع و الکها آن در آن لا تكون آن معلومیت و سوار در کلام معلومیت و
که از آن و معلومیت بر آید منصوب است بنوع خافض و کلام در سوار که ناظر
لان لا تكون الحرف فعله لام باشد باقی ان لا تكون اگر باشد و تا و سوار
و عدم کوکب سوارها من غیر الکها و وادایک منها من غیر جز یعنی تا آن
و فاعلی اگر گنوده باشد که خبر خرید و سوار غیر الکها واقع شده باشد و
دادن و سوارها آن از غیر و سوار باشد تا آنست که خبر سوار و سوار
فایده است مثل اذ انی که وقت در آنست که فهم و حاصل معنی
مقدار عمل مذکور چنانچه که از اهل سواران در آن گاهی و سوار و سوار
فصل شود اذن لسترها باید همین اذن حریت که بر سوار و سوار و سوار
اکثر استعالات معلولان و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار

براند که پیش از الف نوشته شود بشکل اذ او حرف شرط و مانده که از علای و عدیت
سوزن پیش نوشت و فرامیگوید اگر عمل در با بعد خود میکند بالف با نوشت و اگر
نیکند بن و از بن بالرجل از بن بصیفه بجهت بعضی قطع قال و الصحاح از بن
بعضی قطع مرگانه یعنی کند او را از کار خود بچشمی هذه الدار لای جویها ببطها
بعضی میگوید این خانه را و لایطه میکند با نیش و با بیده الدار شیء و بصیفه
بعضی قطع قال و القاموس شرح با بال الطریق ای قطع بالخرج من غیر المخرج و با
بالخرج با عوضیت مثل ای خذ هذا هذا و قطع بقم و با بعضی قاعنت
ادرك هذا المشرق و در ک مامای و طیت و ادرك بعضی است از در ک بعضی
شدت قال و القاموس ادرك الحاق ادرك الحقه و هذا که اسم اشارت معنوی آن
و سوار بقیه و با بعضی بعد است که عبارت از عقوق و سوار و سوار و سوار
بر فعل منزه شود بعد از وقوع آن قال و الصحاح ادرك السبعه و یکسان قال
الحق که معنی غلامه یعنی در بعضی سوار است یعنی و سکون و هر دو خوانده
و میگوید مالک که در ک معنی غلامه یعنی هرگاه الاخر شد بن معنوی و سوار
ساختن و سواران و سوار است که در پیش از قبل سوار ذکر یافت و سوار اجماع
مذکور میگوید و سوار مکرر ملحق از نای و یکسانی است که بعضی و سوار و سوار
باشند و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار
سوار است بر و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار
و سوار است معنی و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار
نقل کرده اند بواسطه و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار
و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار
نایده اند و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار و سوار

بیک نقطه متفق لقب پادشاه نیست و لفظ معروف است و جمعی را بگوید
 بیک نقطه بر زمین فراغت و محراب یکسایه سکون میم و فتح یا ترک قبلاست
 که بعضی از ایشان در زمان سابق پادشاه بوده اند و بنی فستید یکسایه
 و سکون یا چیزیست که در خانه و با آن می نماند یا مسکن و اسکان و بنید
 بفتح شین مصدر است بمعنی که در کردن عرب میگوید شاده بنیده شد و هو
 بفتح میم و معنی آنست و نقل بیاب تفصیل که در تفرقه از کتاب سله بواسطه
 در شیدت یعنی با کند و معانی تمام در یکجا در آن یکبار برده و معنی بنید
 و معنی یا بر وزن سید معنی مطول نیز آمده قال فی القاموس الشید بالشد و بالفتح
 و شد و تفرقه بنید سون و جمیع بنید و قال فی نقطه مفتت از شد که معنی یا
 از تفرقه من الاضحت یعنی لایحه از زمین بنید باشد و در مقام کنایه از رفت
 و می تواند بود که از بنید که بعضی ها بنید به است اخذ باشد یعنی تفرقه بنید و شد
 خانه از زمین و شریک و برده ها و نیک و نوشک و اسکان و تفرقه بنید و شد
 معنی ظلمت و تفرقه بنید و شد و الله اعلم بما هم لفصل العشاء و انما هم
 بکسر هاء مصدرها اتصال است بمعنی احضار و غیر هم واجب بیایع و شد
 و معنی و صاحب که بعضی ها بجهان ملوک کنایه از موت مقدر و متکفل را
 ساختن ایشانست بموقف قضا و بر شش تا هم ایشان فیصل ازید و استعارات
 و صنایع معنوی و لفظ که در یک کلام رعایت شده است بر صاحبان بصیرت و
 بصایع عربیه بنحوی که از اهل بود و رعایتها عرصا جمع عرصا است و عرصا معنی
 و فصاحت و غیرها یا واجب بل که معنی خانه است یا بدینا و اگر چه لفظ
 و در زمان وقت و رعایت جانب لفظ اتصاف و جمع یا قرب می نماید اما بنحوی
 نسبت ما بین لفظ عینین ما می تعبیر است مثل ما یا الحس و چه

اوین بعضی ظاهر است و مراد بنی عینین صاحب بصیرت که ملامت و کلام درین
 که مالم لفظ صاحب بصیرت است ان الرجل الحدیث یعنی خانه و زمانه درین
 قدوم و در آمدن است باین دنیای فانی و آن روز ولادت است و همچنین در وقت
 و بر وقت دقیقه نیز هست آن روز نبوت پس سزاوار است که از او شریکند و همیشه
 تذکر آن باشد والله العرف **الفصل** می تواند بود که در کلام حضرت امیرالمؤمنین
 که شریک است و از آن مرئی باشد بر این و مراد بنی نفس مالم لفظ است
 که در وای ظلالی از حیوس است و بسبب آن از نور است عالمی که از عالم نور است
 مانده و بایع کنایه از بنید و مانده باشد که باعث حصول اجزای اصلیه بنویده آن شده
 و خاندن با کرده اند که مبدأ و آن از جانب قاست که عدم و لایانند و منتهای شریک
 حلال که مفاد ما حوت این بعد اگر چه مرکب نفس مالم لفظ است و وسیله سر و سواد
 او و فیصل کالات و تضایل اما قوی و بصیرت که در هر حال ملامت او بند و لایان
 و استیلاها و مصیبا او بند و اول بر اتباع هوای نفس و بر شیطان میل دارند
 حضرت امیرالمؤمنین قوی بند که در این حد و خاندن است که از جهات
 آن در آمده اند و چون تفرقه از ولایت شریعت الهی و دخول در مملکت ضلالت و
 باتباع هوای نفس و بر شیطان واقع میشود مناسب دانسته اند که در آن خانه
 از آن حد قرار دهند و چون تفرقه نفس از غریزات و استغناء از ماسوا و
 عالم باطن بوده و دخول در لغت خواهی و طلب کمال از لوازم سکای این خانه است
 آن تعلیق است که با آن دارد جلالت که با این خانه و با آن خنده است تشبیه کرده اند
 آنرا بهای که از لوازم شراست و تعلق بمعنی سبب بدین آن میشود و چون ملامت
 خواهی قوی بود و تفرقه صاحبانند تا معامله ای که با یکدیگر درین نشان کرده اند

تا اول

بواسطه تاکید و تاکید و تکرار آنکه عدد و شهر و ذکر و کلام
جمع قلت است و نزدیکتر بود که بداند که اکثر است و بیشتر است
باشد میان جمع قلت و کثرت تا توصیف مذکور بر تاسیس که افا و بعضی
محمول تواند شد زیرا که جمع کثرت آن شهر آمده است و شطرت استعمال
جمع قلت در جمع کثرت است که صیغه دیگر مخصوص جمع کثرت آن باشد
مانند فروع و رجال که چون صیغه دیگر مخصوص جمع کثرت آن باشد
و استناد میان هر دو و هر دو مادی استعمال میآید و هر دو سوق است
از نزعت یعنی جان کند قال فی القاموس ساق المریض و ساقا و ساقا
نوع الروح **نایب** از کلام امام علیه السلام که لولا ان یقو امید وجد و ارض بکتب علم الخ
آفته یقین شکایت حضرت است از صد و آن متفاد میشود که اعانت و یاکر
دادن او را بظلم و عدوان جایز نیست و میگفت بک آن در بعضی خط
الهی و اگر حرام می باشد که اعانت ایشان در ضمن آن فعل و اکت و وضع
و جایز باشد زیرا که از جهت اتم که امام علیه السلام در مقام شکایت اوصد و آن را
مذکور است حق حضرت و شکایت مذکور بر صورت آن حضور و در جماعت
ایشان است جالبه و شهادت جماعت هم اشارت بآنست و هیچ شک نیست که
مذکور قطع نظر از آنکه معنی اعانت ایشان است حرام نیست و اگر ایشان
جایز است پس معلوم شد که مطلق اعانت حرامست خواه در ضمن فعل حرام باشد
فصل جمع کردن خراج و امثال آن و خواه در ضمن فعل مباح مانند حضور و جماعت
و خلعت ثوب و الخ از آن قبیل باشد و می دانست حدیثی که شیخ ابو جعفر
طوسی قدس سره سر از ابن ابی عمیر روایت کرده است که او گفته است
گفت عند ابو عبد الله عما دخل علیه رجل مراجه به فقال له اصلک الله انما روایا

است الرجل من الضیق والشد فی ذل الیاء یفیت اولی الامر و یبایع النساء
یصلی و انا فقلنا ذل فقال ابو عبد الله علیه السلام ما جلیت عقدکم عقیقه او ذلک
لم و کاه و ان لا یبایع لاینها الا لامه و لایمن الا من الطلک یوم القیعة و ساقا
من ذل حق حکم الله بین العباد یعنی بودیم من و من ذل امام جعفر صادق علیه السلام که یاکاه
خبر از آنجا الحقیقه آمد و بسبب شایعه و عارضه حضرت گفته است که اصلک الله
کیا هست که مردی را از آنجا توایم تنگی شد و تو عارضه دست میدهد و ضرر میزند
که بواسطه قتل یا شکر چه شویم و اما با حکم می آید که شایان با اکتم باقر
و زینب بیکم که از آنجا بیان باشد یا است که در شین آب بسته اند و از هر باشد
است با صلاح او بریم در میان جعفر یا نیا یا ما را میاد شینان رواست بانه
انام علیه السلام در مقام تنبیه بر وضع از آن در آمده و فرمودند که دوست من دارم که از جای
تو در هانت ایشان که می بینم و آن دده شود یا سرشک بسته شود و در آنجا
آن مابین ایشان این شهر یعنی مدینه طیبه که ایام از آنجا که تمام مدینه را بر و جد
داده میشود که از طریق کاب بواسطه ایشان از تو در وجود آید و لایب غیر زینب یک
لاخ است سیاهت که گناه در آن می بیند باشد و چون او در جانب طیبه
دورین سکنی بر بر وجه در آمده است جالبه شهر میان هر دو واقعتا
باین لایب میکند و لهذا لایب مدینه میگویند حضرت فرمودند و در
عید و اعانت ایشان با افعال مذکور نه بعد سیاهی که بنویسند قلم داده شود
تا بان جین گویند بدستی که جوی که اعانت ایشان نیمایند و یا که ایشان را
هم خود ساخته اند و در مقام سر بر ده ایشان مقام خواهند داشت و
و از آنجا ایشان در میان خواهد گرفت جالبه سر بر ده و خیمه ها در میان میگیرند
چرا جالبه که تصور ایشان بر آنست باشد تا وقتی که حاکم علی الاطلاق حکم خود را در میان

بندگان جاد سازد و مقلد صبیح که از یونین یعقوب نقل آن بصورت سید است
 قال الله عز وجل لا تعظم علی ماء محمد یغیر یادی علیه ایشان را و برای مقلد
 از افعال مجتهد است ج جای فعل مباح و حرام و رایت کرده است این باب و
 الله از حسن بزرگوار امام بحق ناخود جعفر بن محمد الصادق عار را با یونین کواکب الخضر
 صلوات الله علیهم که قال رسول الله صلی الله علیه و آله الا یمن علی سبطا من
 علی سلطان جابر جعل الله ذلک السوط یوم الفیقه بعد از آنکه از طول سبوعین
 در آنجا بیایند الله علیه و آله و جعفر و سایر اصحاب یوم و بوده است رسول خدا
 صلی الله علیه و آله که هر کس تا زیاده در این سلطان جابر بر کمر خدمت بندد که
 چون سوار شود بدست او دهد یا چون اشاده بر زمین که کند حاضر او
 بگرداند و قیامت آن ناز یانه دامادی از آنش که در این راه و هفتاد و نه باشد
 و مطلق سازد آن را و از بر و کد هیئت معتدای باشد و بدعا فقیهت این را
 و امثال این احادیث بسیار که در زیایب وارد است چه هیچ سنگ نیست که جای
 اتحاد مذکور و آلات بر حوت اعانت ایشان در حق فعل حرام میکند و آلات
 حرمستان در حق فعل حلال داخل بلکه در حق فعل مست نیز جایز نیست
 بر یعقوب که لا تعظم علی ماء محمد یغیر یادی علیه ایشان را و برای مقلد
قال الله عز وجل لا تعظم علی ماء محمد یغیر یادی علیه ایشان را
 مدلول آیه آنست که میل میکنی یا سبیح که دامان گردان خود را بظلم آورده
 که در زیایب شما از آنش و فرخ و در حق اعانت ایشان میل بجانب ایشان حاصل
 خواه بفعل حرام محقق شود و خواه بفعل حلال خصوصاً اگر بعضی مفسرین گویند
 بمیل ضعیف تغییر کرده اند و گفته اند که نفی فعل قوی و قیاس بر نفی اولی
 معلوم میشود و الله اعلم بالصواب و کلام بعضی مفسران و بعضی از علما

خدا بیگانه

در روزی

مذکور

مقدم

علیه که در حق مکان ذکر آن کرده اند ظاهر میشود که حرمت اعانت با بطلان
 فعلی که در نفس حرام باشد طاعت ایشان با ویران شدن چنانست و برای
 آن حرام نیست اگر چه بر یک حکم اجماع محقق شده باشد که عباد از اتفاق و
 مذاهب است و یکایمی با وجود اجماع و نفی دلیل احکام شرعی میتواند شد
 حقایق با بیان در این نیست و الاجا و الحیات است که احادیث صحیح و متصور
 تا حدیث جلیل سابق ذکر یافت نفی است بر خلاف آن و قطع نظر از آن بر تقدیر مذکور
 تخصیص حرمت را با اعانت ارباب ظلم و غیره از اهل بیت حرام و نفی صحت
 حرام محقق اعانت ظالم باشد و خواه مذکور آنکه بگوئیم مرا طاعت آن شد
 حرمت آنست که اصل حرمت هر چند از بعضی محتاج بذكر نیست چه هرگاه اصل
 فعل ثابت باشد آنکه مقصود اعانت ظالم باشد نه حرمت آن کاهی مقصود
 اعانت ظالم باشد بقیاس بر این اول معلوم خواهد بود و عجب است که بعضی
 مفسران در کتاب مذکور الفقه حرمت اعانت را مخصوص داشته است با عانی که
 حق فعل حرام محقق شود و استدلال کرده است بر مطلب مذکور با حد مذکور
 و حال آنکه جلیل از ترجیحا بوضوح در هیچ الفاضلیت در تعظیم مآثر
که کو یا حکم باطل بواسطه آنست که میتوانند بود که مقصود علامه استندال
 بر خصاص فعل مذکور باشد زیاد و قوی شد حتی تا سایر افعال حرام نه را تخصیص
 آن باصل حرمت و تفصیل مذکور و عمل کرده باشد نفی از بعضی افعال مباحه و مجتهد
 که بعضی احادیث مذکور و متصور آنست بر نفی قوی و زیاد و مبالغه در حرکات اعانت
 اعلم ظاهر آنست که مراد با اعانت ظالمین که از این حدیث و از بعضی دیگر احادیث است
 نه حرمت آن ظاهر میشود و هر چه باشد که عرفی اطلاق اعانت بر آنست که
 از افعال ایشان گویند و بعضی از مفسران گفته اند که در عرف اطلاق اعانت بر آنست

و برای عارت م

حاضر حاضر ماکولیا مقابله و اما آن داخل و آن نماند آنچه از بعض
نقل کرده اند آن بیفوت رسیده که در جواب سوال خلیل که بدو حق جابر است
و قضا است که آنست و از وی رسیده است که یا من باین عمل در سلک او نخله
داخل و عقاب که براف عاقلان مشرب بر عمل من مرتب دارد گفت است
الداخل و اعوان الظلمه من ببعث الابرار و الخیر و اما انت من الظلمه انتهم
یعنی داخل در این نظر که است که بتوسیع و در بیان میفرماید که بجهت ایشان
بانجامه و ضمیر اما که مباشرت در جملت المانی نه از اعوان ایشان ظاهر است
محمود بر نهایت مبالغه این باشد و الا که جملت حق نیست با شکل میکند
العصر و التوفیق **ایام** حق مانند که اخبار آن جوان نویسد در حال الحقیقا
بوفای ایام و بالذات و عده کرده بود که ظاهر دلالت دارد بر آنکه حالت
نوع و روح قبل از حصول صحت و انقطاع کلام احیای آن نماند و بزرگ در این معنی
از اهل الحقیقات یا مستوجب عقاب بر ایشان ظاهر شود و در باب بطریق
خالف و موافق احادیث معتبره وارد است از جمله هر دو طریق در این است
که بفرموده الله علیه و زوده اند که فیخرج احکم من الدنیا حتی یعلم ان محرم
و حرم من مفعله من الحیث و انما یفر برون نه که در شایسته است و از این
وینا نماند که جای که محل رفتن او است که است و تا نه بقدر شیخ خود او
بهت اگر بخت بلند باد رفتن و فرج اگر اهل و فرج باشد و روایت کرده است
شیخ بزرگوار بر محمد بن یعقوب کلینی در کتاب جابر از کلینی از علی بن عقیقه زید بن
و حنفی حدیثی که قال ابو عبد الله جعفر بن محمد الصادق علیه السلام یا عقیبه لا یقبل
امر من الجباد يوم القيمة الا هذا الامر الذی اتم علیه ما بین احکم من الدنیا و بین
تفرج عننا الان و یبلغ نفس الهده شم اهل علی السلام بیده الی الله و یلحق

یعنی من خطا کرد ایام حق با حق جعفر بن محمد الصادق علیه السلام و گفت ای عقیبه در هر چه
حضرت عزت در هر یک از این و فرقیات هر امری که شما بفرمایید و تو چه کردی و ای بابا تو بگو
برایند بفرماید هیچ که در هر یک از این و فرقیات هر امری که شما بفرمایید و تو چه کردی و ای بابا تو بگو
دیدم بصیرت هر یک از شما و میان دیدن آنکه حق جعفر بن محمد الصادق علیه السلام و فرقیات هر امری که شما بفرمایید و تو چه کردی و ای بابا تو بگو
الحقیقت مذبح خود و شکار و در این دنیا مکر و سید نفس و باغ و شکار و شکار
که از این بزرگ کرده و خود دانست با آنکه چون روح با اینجا رسیده و حق این
نظر برداشته و خواهد شد و حقیقت این است که آن نماند یعنی البقیه شاهد حق
گشت و از بعضی احتیاج بود که بر این باطن نقل کرده اند که در وقت احتضار حضرت
و قسم که آن گفت فعل هذا لیعمل العاقل یعنی مثل این باید باطل آورد و همه که در
عمل میشوند و ابتدا حدیث شیعه را حدیث بسیار نقل کرده اند که هر چه هست در
در حال احتضار حضرت مقدس مصطفی صلی الله علیه و آله و خدایه این است
میفرماید علی السلام نفسی تغییر یالین هر کس حاضر میشوند و ثابت میمانند
با این حال که است اگر اهل سعادت باشند سعادت و حسن احوال و اگر اهل شقا
است شقاوت و سوء حال و معاصی این معنی بعضی آیات که در بر این است
یا اهل المؤمنین و سید الموحدين امام الماروق و العار ب علی بن ابی طالب علیه السلام که
در نهال مبارک همان که از این احوال حضرت بوده است و جلاله در دنیا
اشادت یافت شد نصیب شرف و صنف ظلم با و مرید بنزوان کو هر یک
ساخته که یک بیت از حدیث محمد است یا عاقل همان من عیت برکات من
مؤمن و منافق قبله ایضا و حدیث همان هر کس از دنیا رحلت میماند بقدر
مردن مرا معاینه میبندد در میان خود خواه از اهل ایمان باشد و خواه از اهل
نفاق و عدوان همه در آن حال است سعادت و حسن حال و سعادت و سعادت و سعادت

باب فيه القوم الذين يقيمون عبادته القسريين الذين يولون عبادته بغير اختيارهم
ارسل اليهم من عند ربهم انكم تعلمون ان الله قد قال قال المومنون لا
الذين الرضا عما امره قول الله تعالى والمجاهدين على قتلهم وتذليلهم
وتذليلهم وانظر اليك الآية كيف يخرجون كليم الله موسى عن ان لا يعلم الله تعالى
الذين يولونهم في حقها الحقبة هذا السؤال فقال الرضا عليه السلام اني
علم ان الله تعالى ان يري بالانصار ولكنه لما كان دونه وقرينه في جميع الاوقات
واخبرهم ان الله تعالى كان دونه وقرينه في جميع الاوقات
سعد وكان القوم يسمون الله الف رجل فاحاد منهم سبعين الفا ثم احاد
منهم سبعة الاف ثم احاد منهم سبعة ثم احاد منهم سبعين رجلا
لما كان يومئذ يوم القيامة فاما هم في سبع الليل وصعدوا الى الطير
وسأل الله تعالى ان يكله ويسمى كلامه فكل الله تعالى وسبعوا كلامه من فوق
واسفل وبين وسأل في ولاء وامام لان الله تعالى احسنه في الشجرة ثم جعلوا
مهاجرة سموه مرجع الرجوع فقالوا ان من ذلك بان هذا كلام الله حتى
نزل الله سبحانه فلما قالوا هذا القول العظيم بعث الله عليهم صاعقة فاكلهم اكلهم
فانوا فقال موسى يا رب ما اقول النبي اسر اهل اذ اجعت اليهم وقالوا انك ذهبت
اليهم وقد علم انك لم تكن صادقا فيما ادعيت من حاجات الله تعالى اياك فاجابهم
الله وبقيهم بعد فقالوا انك لو سأل الله تعالى ان يريك شغل اليك لاجابك
فخبرنا كيف هو في نفسه حتى صوته فقالوا ان الله لا يري الى اعداء
ولا لا يري اليه وانما يعرف بآياته يعلم باعلامه فقالوا ان من ذلك حوتنا فقال
موسى يا رب انك قد سمعت فقالوا اني اسر اهل وانت اعلم بصلاحهم فان الله
تعالى يا موسى اني ما سألوك فلان اواخذكم جميعهم عند ذلك قال موسى

ابن انظر اليك ما كان من ذلك انظر الى الجبل ان استقر مكانه فمضى من ان فلما
جاء به الجبل جعله دكا وحصى صفا فلما افاق قال سبحانك تسببت اليك فقال
وجئت الى ربك فبكيت على قولي وانا اقول المومنين فلهما انك لا ترى فقال الانا
الله ذلك فاجاب عن قول الله تعالى ولقد همت به وهم بها لولا ان راي بها ربك
فقال الرضا عليه السلام لقد همت والاولان راي بها ربك فاجابها كاهوت بكنت فكان
معهما والمقصود لا يفهم من آياته فقال المومنون الله ذلك يا ابا الحسن
عن قول الله عز وجل في القرآن اذ ذهب معاوية فظن ان لن نقدر عليه فقال الرضا
عليه السلام اني سمعت في حديث معاوية فظن معاوية ان لن نقدر عليه
نضيق عليه نرقه ومنه قوله تعالى وما اذا ما ابتلاه ذبه فقدر عليه نرقه في
وقته ادى الى الظلمات ظلمة الليل وظلمة البحر وظلمة بطن الحوت لان الآلات
سبحانك ان كنت الظالمين تترك مثل هذه العبادة التي ورثتها وطين الحوت
فاسبح الله له قال سبحانه فلو لا انه كان من المومنين للبث في بطنه اليوم يفتن
فقال المومنون الله ذلك يا ابا الحسن فاجاب عن قول الله عز وجل ليقررك الله ما نزل
مرفيقك وما ناسى قال الرضا عليه السلام اني احب عند مشرك مكة اعظم ذنبا من موسى
الله من الانفس كما ان ابي بكر ومروان الله نالما انه وسين صبا فلما جاهدتم بالزور
الكلية الاخرى من كبريائهم وعظموا قالوا اجعل الآلة الها واحدا ان هذا ليس
عجاب وانطلق الله منهم ان اسفوا واحبروا على الحكم ان هذا ليس براد ما سعتا
لهذا في الله الاخرة ان هذا الاختلاف فلما وقع الله تعالى على نبيهم مكة فاما محمد
ايما فقال انك ففما صييا ليقررك الله ما نزل مرفيقك ما ناسى من مشرك اهل مكة
بل دعا بك الرضا عليه السلام فقدم ما ناسى فقال المومنون لقد نفيتم حكمة ربان
رسول الله واوصيتم ان كان من نبي في ان الله عن انبياء الله وعن الاسلام فمرك

تعالى

خود که بکنند یا خدا تعالی من کردیم و سعاد ما با او را که او را بداند و ما را که
با او نرسید که چون درنده تنه آتی بند نکند بپسین تو کند و تر بر کلب تو آید
اعتراف باری نمود و بواسطه دفع این فتنه از خود جلیجلی تو جل جلاله
از سر عفا عاجل ایشان در گذرد و بر تبه دیگر خلوت جهان ایشان نشان نامستور
فوت گرفتار نکرد پس حضرت عزت و عداوت می با شما کرده ایشان را زنده ست
و با شما می رسد و هم بر شما و بر این خطا می رسد که گفتند بپسین تو اگر از خدا
تجاوز است می شود که خود را بتواند تا بدیده ظاهر شاهد جمال او که می نماید
و ما که بر تبه اجابت می یافت و عداوت الهی را و این می شد و خبر می داد و این
کیفیت ذات او و بما می گفت که او بر چه کیفیت واقع است و حقایق حق شناسان
ما را معرفت حاصل می شد پس می گفت ای قوم خدا تعالی را بدیده ظاهر شما
دید و ذات او را که کیفیت و جلوتی نیست که علم بآن بر هر او را نشانده با این
می توان شناخت و بدلیل و برهان و شناخت و می توان بر دهنه مشاهده و می
ایشان باین سخن بیان می کردند ایمانی جو می ایم و بتخلیق حرف می بینیم تا آنکه
رویت او را از و در خواهی می می چون از قبول نصیحت ایشان مانوس شد
بدرگاه الهی کرده گفت بر هر دو کار داشتید که جماعت بپسین تو می گفتند و بر
صدا می زدند و تو صلاح حال ایشان دانستی و از رضایت و خیر ایشان خبر
و می آهوانان زنده که می می سوال کن از من آنچه ایشان از تو سوال می کنند
و جزوا الهی از تو می خواهند که تران مؤخذه نیست و ما بر سر این اعتقاد هستیم
و بکنایه دیگر که می داد و هر عزت عاقب در عزت می هم و علم که را بجهل و دیگر می ضایع
نمیکرد و این بر جلاله و در الهی می می لب باین کلام می شود **بسم الله الرحمن الرحیم**
قالی ترانی انظر الی الجبل فان استقر کانه فسی ترانی فیما فی ربه الجبل

تو را می

جمل درگاه و خدای می صفی الله انما قال سبحانک انی نبت الیک وانا اول المؤمنین
ای خدا که در من خای من خود را با نظاره جمال تو می می و من بپسین تو می می که
آله در جبر او بر من و چه مخلوق شد که هرگز نتوانم بدیده می می و در ظاهر را با
بلیت مشاهده جمال خود نداده ایم و لیکن نگاه کن بسوا که که بدیده ترین کوهها
این ملک و قوت و توانای او از تو و اسأل تو بپسین تو این کوه در جای خود قرار
حقان خطا می می و در دهنه باشد که تو بپسین تو می می و در این وقت طاعت مشاهده جمال
خود کان بر تو را که می می که کوه را توانی خطا می می و بپسین تو می می و در این وقت
تعالی و بران بر من بر شده و می می باشد تو بران تو آید و در کلب و دل بر خطا می می و در
ماست بر جبر تو می می که در بر هر دو کار می می بران کوه و حقایق که نشانده بقدر و سواست
یا بران هر دو کار می می بران کوه که از کلب و بران کلبش و علم و قدرت دران از بران
و بران بران که می می و باره باره ساخته از هر دو خط می می و این خط را با
بران هر دو کار می می که او است و در بران و در بران و بران و بران و بران و بران
در مقام تسبیح و تترید بر هر دو کار خود در آمده گفت که با کوه و دران از هر دو کار
تو نیست و جبر که در هر دو کار که می می از جمل قوم خود بپسین تو ذات تو از مکان تو
طاعت که می می از جمل قوم خود بپسین تو ذات تو از مکان تو
بر تر است که کتب ایشان بوده باشد و مراقب که و ند کاسم با آنکه تران می توان دید
ظاهر جبر مشاهده جمال تو نیست بپسین تو می می خطا می می و ما حاصل کتب
آفتاب بکشد و گفت که در کتب خود را در خطا می می خبره مرا از معنی قول
در باب یوسف بفرمود که **بسم الله الرحمن الرحیم** و در این
انظار من اسأل بران که چون تواند بود که یوسف صلیق با وجود من بپسین تو
و عظمت و جلاله که می می نماید و می می مباشرت با او از و می می و باید و حال

ان شاء الله تعالى **براد ما سعادته في الدنيا والآخرة ان هذا الاختلاف** يا ابا عبد الله
خدايان سعادته مادخلی بکانه بکتاب بدست بکائی ویکائی خدا امر بتغایر
وچونند بکنند که بطلب بفرایان بمریدان زخاندان برآمده روان شدند
و بیکدیگر می گفتند در حال رفتن که در وقت شتاب کنید و صبر کنید
بر سرش خدا بان خود بدست که مخالفت محمد با ما و بشیر کردن کار و عاهد
است از حراوت و هر که اراده شده است برای ما و از وقت آن جا زده است
که محمد ما را بکند و اراده کرده است امری نیست که مقرون بقیقت و صواب باشد
بلکه بواسطه طمع بزرگ و ریاست عرب و عجم و این امر است که هر کس را اراده است
هست و مراد هر کس است علی اختلافه التفسیر بزوجه ایمان را که ای واد
بر آن سیدار در دلت اخیر که بدو خود را در آن دریافت ایمان است علی که انحراف
است زیرا که ایشان بر آن اعتقاد بودند که در عجم بر تکیه است بر توحید
این توحید که او ما را بان میخواند مگر فرافتن دروغی از نزد خود پس چون
حضرت تالشانه بر پیغمبر و صلوات الله علیه بکند و او را در عرض ایشان حق
در آمده گفت **انا انک الله** **خاتم النبیین** **انک الله** **ما انکم من نبی الله**
یعنی بپیش که ما فتح کردیم برای تو ای محمد فتحی ظاهر و روشن بر هر کس از
شود از جانب خداست و انبیا و کما هان تو از پیش رفت است و آنچه بعد از این
خواهد بود نزد مشرکان اهل ملک یعنی انبیا ان اعتقاد کناه آن بر دستند
و خواهند داشت بسبب خواندن تو ایشان را بسبب حیل و هر که در راه آن کند
و آئیده پس اموان گفت بدو چو که شهادت می دهی پس مرا از هر یک از این
هم رسیده بود ای فرزند رسول خدای و واضح و روشن ساخته بر من طبع
مشبه بود و حقیقت از انبیا اسم جزای خود را در حضرت عزت عظیم

ان شاء الله تعالى **براد ما سعادته في الدنيا والآخرة ان هذا الاختلاف** يا ابا عبد الله
خدايان سعادته مادخلی بکانه بکتاب بدست بکائی ویکائی خدا امر بتغایر
وچونند بکنند که بطلب بفرایان بمریدان زخاندان برآمده روان شدند
و بیکدیگر می گفتند در حال رفتن که در وقت شتاب کنید و صبر کنید
بر سرش خدا بان خود بدست که مخالفت محمد با ما و بشیر کردن کار و عاهد
است از حراوت و هر که اراده شده است برای ما و از وقت آن جا زده است
که محمد ما را بکند و اراده کرده است امری نیست که مقرون بقیقت و صواب باشد
بلکه بواسطه طمع بزرگ و ریاست عرب و عجم و این امر است که هر کس را اراده است
هست و مراد هر کس است علی اختلافه التفسیر بزوجه ایمان را که ای واد
بر آن سیدار در دلت اخیر که بدو خود را در آن دریافت ایمان است علی که انحراف
است زیرا که ایشان بر آن اعتقاد بودند که در عجم بر تکیه است بر توحید
این توحید که او ما را بان میخواند مگر فرافتن دروغی از نزد خود پس چون
حضرت تالشانه بر پیغمبر و صلوات الله علیه بکند و او را در عرض ایشان حق
در آمده گفت **انا انک الله** **خاتم النبیین** **انک الله** **ما انکم من نبی الله**
یعنی بپیش که ما فتح کردیم برای تو ای محمد فتحی ظاهر و روشن بر هر کس از
شود از جانب خداست و انبیا و کما هان تو از پیش رفت است و آنچه بعد از این
خواهد بود نزد مشرکان اهل ملک یعنی انبیا ان اعتقاد کناه آن بر دستند
و خواهند داشت بسبب خواندن تو ایشان را بسبب حیل و هر که در راه آن کند
و آئیده پس اموان گفت بدو چو که شهادت می دهی پس مرا از هر یک از این
هم رسیده بود ای فرزند رسول خدای و واضح و روشن ساخته بر من طبع
مشبه بود و حقیقت از انبیا اسم جزای خود را در حضرت عزت عظیم

من الظالمين ترك مثل هذه العبارة التي وقعت لها في بعض النسخ بسبب غلط
 برین صحت که بر زبان حضرت جاری شده است و هیچ یک از تفسیرهای که آنجاست غلط
 رسیده و بدیهه فاش و معنی بدلتانچه بعضی را کشف و عرفان گفتند که مرتبه فوق
 برین برتر است و حاصل شد قبل از آن او را حاصل شود و بعد از آن نیز حاصل
 شد تا آنکه فرمودن ما علی و ما عراج او دانستند و در باب حدیثی از حضرت
 رسالت صلی الله علیه و آله نقل کرده اند و عاقل فرمودی در مشهور از برین حدیث
 آورده است **شوق** گفت سبب کبر عراج مرا نیست بر عراج برین لیا آن **شوق**
 آن او **نسیب** و آنکه فرمودی بر و است از حبیب اقریب فی الاویس رفیق
قریب و از جنس هستی است **فایز اول** جمیع اهل اسلام اتفاقاً اند
 بر آنکه در دنیا و بعد از دنیا دیدن ذات مقدس الهی بدیهه ظاهر است
 و از نظر ایشان در دنیا نمیتوان دیدن ایشان خلایق شده است و از آنکه ایشان
 نشاء یقیناً از حق نیست و بر وجه مذکور ممکن است یا از اشعار و بلند فضا
 است و خواص مؤمنین در جهت سعادت لقاء الهی بدیهه ظاهر و چشم صواب
 شد و لیکن ذریع و جهل که در مقابل ناظر باشد یا بر یکی از جهات است و اگر
 مکانی محل او واقع شود چه امور مذکور از این درم دیده در بر و نیاست و در
 مشاهده او بر وجهی میسر خواهد بود که باین امور احتیاج نباشد و معتقد
 میگویند ممکن نیست زیرا که جانی دیدن در بر نشاء و احتیاج بمقابل و جهت
 است و آن نشاء و یقین است چه عقل کامل است یا نه که دیدن چشم سر بلند
 امور مذکور مقصود نیست خواه در بر نشاء باشد و خواه در نشاء و عاقل و حق
 در آن نشاء که در قرآن و حدیث و استماع کلمات نام و ظهور و قلب حقیقت
 معانی و علوم در بر نشاء است از این دلیل و برهان حاصل میشود و در آن نشاء و بدیهی

خواهد

خواهد بود و بر وجهی علم او بآن لحاظ خواهد داشت که گویا معاینه میباید
 او است **قال** امیر المؤمنین علیه الصلوة والسلام لا تدرك العينون بمشاهدة البقا
 و لا تدرك القلوب بمشاهدة الايمان يعقوبه ظاهره یا شاهد عیان طافند در
 او نیست و لیکن بدیهه باطنی معجزان و عمل صالح بمشاهده جمال او مایز خواهد
بیت چشم دل جمالی میتوان دید که چشم سر در آن نمی بیند **و قال** ایضا **الحمد**
الذي لا تدركه الشواهد و لا یزید الشاهدة و لا تراه النواظر و لا یحده السوا
 و کلا و در ظاهر الهی و فی الاو و فی البصیة بالمراد به الکشف التام یعنی
 و ساینه خدایا که مشاهده بندگان و بیاد در آن نمیتواند برد و بدیهه نظری
 کاشکان او را نمیتواند دید و هیچ **کشف** مستر که حجاب و نیست و هیچ برده و
 تشنه و لجنه قرآن و حدیث و استماع کلمات و لالت بر امکان و نیست
 دارد مراد از این دعوت بدیهه ظاهر و بدیهه باطنی است بلکه مراد از آن ظاهر
 نظیر و اشعار و در اثبات مذهبی و دعوت که نشاء اند باین که رسول الله از
 این جهت ایراد و اعتراض است از و وجوه آنکه معانی و شواهد است خداست
 رحمت و صوابی او علیه السلام در این مذکور بر آن که در قرآن و از هر وجهی
فان استقر **کانه صوف ترانی** و تران که در قرآن و از هر وجهی حق جل و عز است و نفس
 و هر چه معانی و مشروط با هر یکی باشد عقلاً ممکن است بر هر یکی ممکن باشد
 و معتقد و در جواب آن میگویند که لجنه و نبوت موسی و در این مذکور معانی و مشروط
 بآن شده و تران که در قرآن و از هر وجهی حق جل و عز است و در این مذکور
 هیچ شک نیست که حق جل و عز داشت و در این حاضر نبود و بالفعل جل و عز
 و در این حاضر نیست بلکه در آن کون و از هر وجهی حق جل و عز است و در این
 و تران که در قرآن و از هر وجهی حق جل و عز است و در این حاضر نیست بلکه در آن کون

دو بیت موسی و معلق و مشروط ساختن بعد از آن که خبر داده بود با آنکه در وقت
وقتی میفرماید یافت که **و قال ان شئ** وجه شک نیست که وقوع در وقت بعد
اخبار الهی بعد از وقوع آن حالت نه ممکن پس در آن وقت و از آن جهت که وقت
موسی و معلق و مشروط شده است بان حال باشد و کلام مذکور از قبیل تعلیل
معلوم الاستماع باشد بر امری تا در الاستماع بر امتناع وقوع آن امر باشد که گفته
در جواب کسی که میگوید که این نوع در امر معلوم الصدق داشته باشد که آن کان کلام
هذا خاف من ان لا یستوفی وجوده که داده شده است باین کلام امتناع حق بود
او چنانچه در کلامی منعست و با آنکه معلق و مشروط شده در کلام و حق
شرایک با سبب بر امری که نفس ممکن است از فعل مذکور از آن امکان وجود
با آنکه گفته است لازم نمی آید و قابل آن منسب بقی و مشروط بر اسطه معلوم بود که آن
کلام از نزد قابل تقدیر **ترجمه گوید** مصنف ام طاهر چاشیه بعد از آنکه از
دانشگاه کمال الدین ششمی را بیست داده و چند بر این برین وجه ذکر کرده است که این
معنی که میگویم می تواند بود که آن از برای حق و بطلان باشد و دلالت داشته باشد
هرگز بر رویه محقق نمی آید بود نه در بیان نه در امر اجتناب و نبوت آن در معنی
معنی پس می تواند بود که مراد نفس بر رویه در امر می باشد و پس و باطل نیست
که در ابطال و قیل مذکور امکان قرار جمل و حال ظهور و کلامی باشد و احتیاج تنفیذ آنست که
آن بر حق مطلق نداشته باشد تا وقت مذکور باشد و قطع نظر از آن بقضی **البطلان**
استناد دلیل مذکور می تواند کرد برین وجه که اگر دلیل حجج مقدمه حق باشد لا
خواهد کرد بر امکان دوری در دنیا هیچ شک نیست که آن خبر بر استقرار جمل معلق
شده است در دنیا است که مطلوب قوم موسی هم بوده نه در دین و در آخرت
و ان باطل است با اتفاق سر دلیل مذکور هیچ مقدمه حق نباشد **مفسر**

دادم

انکه اگر نسبت حال باشد چنانچه معتبر می گویند هر آنکه موسی و طلبان بر وجهی که
میگویند زیرا که طلبان حال انظر عقل و درست و عاقل با جناد در آن مقام نیستند
طلبان موسی هم از آن بر وجهی که خود دلالت داشته باشد بر آنکه موسی و معاند
آن داشته چنانچه میگویند پس آنکه معتبر بر این نیست از آن تعاضای آن داشته باشد
که مثل موسی و غیره که از اعظم و اول العزم باشد بر یوسف علیهم السلام و از آنکه در خط
تعا جبین نه است و جبین شهادت معتبر و صحیح که در هر از کلام یافتند
و هیچ شک نیست که این طبیعت و صوح و داهیست که هر چه عاقل اختیار سلوک
نمی نمایند و معتبر برین در این باب معنی خود که امتناع و نیست است ممکن است
له این آیه برین وجه که اگر نسبت ممکن باشد و مراد باشد که مردم بدیده ظاهر
بند چنانچه اشاعره میگویند پس طلب موسی هم نبوده باشد مگر از امر ممکن است
در عرض خطا و غنا لقی و آید و امر مذکور و باین مرتبه بزرگ شود که اطلاق
بر آن شده پس آنکه در آن امر بر اینند و معاند غضب الهی بر ایشان و در
چنانچه هر دو راه که ساخت چنانچه از آن خبر میدهد قول خدا **ان الله**
موسی انزلنا اننا الله صمدنا نحن الصادقون و اشاعره
ایشان میگویند که سبب بر این است که سوال مذکور این بود که موسی و غیر
طلب سوال آن کرده بود و ما قایلیم با آنکه در دنیا نسبت الهی ممکن نیست چرا که در
در دنیا چنانچه گذشت موقوف بر مقابل و جهت و مکان و امثال آن و امر
مذکور بر خدا و نیست و معتبر را می رسد که بگویند این معنی من تعاضای آن
که موسی و جاهل باشد از آنکه بر خدا استعجاب جبین و است و جبین و است
اشاعره و چون که هر از کلام دارند عالم یافته شمار و مقام تشبیه بر آنکه مذکور
ان عباد الله و الله الهامی **ترجمه گوید** اکثر گفته بر آن گفته اند که تقدیر جمعی

جایز نیست بواسطه آنکه بعضی شرط مقتضی صدق کلام است بیان اینها را از کلام
 ترکیبی و کلام ناقص که مضنی یکی از آن سبب تحقق مضنی محکم و دیگر و ناشکی
 سبب را شرط معنا مند و بواسطه فاده سببیت مذکور یکی از ادات شرط که آن
 و لو و اذ است بر سر او در هر حال و در جزی و دیگر اگر قسبت است و قسبت
 جزای آن و گاه نای جزای آن بر سر آن و در هر حال و گاه بیفاد که میست فعل آن
 اگر میست و آن نکره میست و اگر میست و آن نکره میست و اگر میست و آن نکره میست
 و اشتق فی الحقیقه از سبب که او اشتق شده است مراد طالب را در هر قسم
 علی اصول بر آن رفت اند که واجب است که شرط بر آن مقدم باشد و مقدم داشتن
 بر آن شرط جایز نیست و اگر کلام بر وجهی واقع شود که چنان نماید که جزای مقدم باشد
 از آنجا نباید دانست و جزای دیگر بعد از شرط تقدیر باید کرد که لایحه مذکور است
 آن باشد مثلا در فعل این کلام که انما ان فعلت کذا کلامی ظاهر جزای مقدم شده است
 بر شرط انما لم دیگر تا بعد از آن فعلت کذا مقدم باید دانست که کلام بر آن
 باشد که آن فعلت کذا انما لم و انما لم اول معترض باشد و دلالت کند بر تعارض
 در کلام و بعضی دیگر بر آن رفته اند که تقدم جزای بر شرط جایز است بر غیر
 مذکور همان انما لم مذکور جزای نخواهد بود و احتیاج تقدیر در کلام نخواهد
 و هیچ شک نیست که کلام ما هم در هر جهت در جواب سوالی که مقدم
 کرده اند قوله تعالی و هم صالحان و ای برهان رتبه را که از این قبیل است بالاول
 آن دای برهان رتبه مقدم بر هر چه یک از مذکورین است و چنانچه میگویند
 که غرض حضرت این باشد که هر چه کلام مقدم است و تقدیر کلام بر وجهی
 بود که مذکورین باشد که هم بهای مذکور چنانست و چون مرتبه آن تا آخر
 کلام باین آید می شود چنانچه حضرت جزای را با لام مبتدای ذکر کرده اند

الکثره

چنانکه کلام مذکور است بواسطه ظاهر آن احتمال اول است بر وجهی
 کرد که کلام حضرت مؤید طلب بعضی محققان از آنرا نیست که گفته اند
 که هر چه جواب اول است جزای اول اگر چه از ادات شرط نیست اما در ادات
 در هر چه جواب آن جایز نیست که بر آن مقدم واقع شود چنانچه جزای شرط مقدم
 نمیشود بلکه جواب اول را مقدم و وقت و آنکه مذکور است دلالت بر آن و معترض
 و تقدیر کلام نیست که اول آن برای برهان رتبه مقدمها اما آنچه صاحب کفا
 اکثر مضنی ذکر کرده اند که تقدیر کلام در آیه نیست که اول آن برای برهان
 اما الله اعلم و اگر یوسف برهان بر وجهی که در مقدم و غیر عطف و بعد از عطف
 مشاهده نمیشود بصحبت و احتیاج و الاطاعت و قیام میفوق و از جهت احتیاج و اول است
 سزاوارت است که بان التفات نماید و از بعضی اعتبار شرط است دانست
 که هر چه مذکور است ظاهر اشعار بدان دارد که از یوسف مقدم و غیر مقتضی
 شده است و بواسطه دفع این احتمال احتیاج می افتد باز نگاه و نای کلام
 از ظاهر خود و اینکه بان احتیاج باشد چنانچه گفته شود که مراد اینست که در
 یوسف بواسطه احتیاج است بر او که در طبیعت انسان موقوف است بر آن
 رسیده بود و چون عمل او از رغبت شیب بود و عزم و مقصد تعیین آن هم
 شده است که عزمی است بطریق استاده یا انکسار و هر چه در مقدم کلام
 و وقت مقدم و دیگر است کفعل لغات با انکسار قبل از عزم و عزمی است
 آن شئی مثل فعل قتل یا اطلاق شده است قبل از عزمی گفته شده است
 مشرف بر قتل است و امثال اینها باید که موجب گردانیدن کلام است از حقیقت
 و اینکه صرفه بان قاضی باشد یا امری بآن باعث و بواسطه آنکه میدانند تقدیر

اعتماد

بعد از نقل این اقوال از ایشان بر نیات و بیان آنچه مقصود ایشانست از آن عبادت
 کرده که ترجمه ایشانست این امور و آنچه مثل است از اموریت که از باب خود و جگر
 دین ایشانست بر همتان و افتخاری بخلاف عالمی و بیقراری او ایراد میکند و چون
 صدق آنست می آیند و از باب عدل و توحید بفرموده در روایات و عقاید ایشان
 راه این چنینها نیست و هر گز واضح نیست اما این امور بطوری که می بیند که
 و هدایت خلق نمایند عیشوند و اگر احیاناً از یوسف هم او بدین خلق واقع میشد
 آینه در معرض تشبیه و علامت در می آید و توبه و انابتی که از او واقع میشد
 کلام می مید که میسر و جلاله ذلت و تعصیر آدم صغیر و در کلام مجید مذکور
 و همچنین از داود و نوح و ایوب و یونس علی نبیا و علیهم السلام واقع شده
 که بعد از آن کرده اند و استغفار و کلمات ایشان واقع شده ذکر هر دو در آن است
 تواند بود که از یوسف هم مبادرت با شال این امور واقع شود و حال آنکه حضرت
 در کلام مجید او را شاکر کرده است و مخلصینا میداد الله تعالی و **والمبلغ اشهد**
اینها هم و علی و قال تعالی انه من عباده المخلصین بر یقین باید دانست که
 عفت ایشان در این جهان مقام لغزیده الهیات قرار و نبات داشته است
 باطن خود جهاد کرده است که از باب حق و غیر هم بکن و جهاد و سعاد
 و در حال نظر بصیرت بر لایل حیرت و وجهی هم آن داشته است تا آنکه ایشان
 حضرت عزت متقی آن شده که شایسته ایشان و در کتابها آسمانی که قبل از
 قرآن بر اینها سابق تازل شده واقع شدند و بعد از آن در قرآن مجید که تحت
 الهی است بر این کتابهای الهیه و ملک مذکور است از آیات و نباتات و صدق
 الهاست و نیز شایسته ایشان است که از ایشان گفته است و گفته اند

الا باسبغای قصد او و بیان تمام واقعه و در ضمن سوره کامله علیهم و سایر نما
 صد و است بر کینه حکایت اول و چون که بعد از آن باشند تا آخر الزمان حاله نسبت
 بعد از کربلا را و بر ابراهیم خلیل عمل آمده و تا آمد کنند با او و بر یو و نمایند عفت
 و بر هر کادی و پاکیزه و نبات و درین وقت که محل لغزش برای کرد است
 و از آن با اعمال و از کار بر یو و کرد و از حضرت عزت ایشان از او حقیقت
 خود بسبب ایند ایشان امری که می شود با آنکه نازل با حق الهی سوره و در کلام
 که از این القصص آیه است بر شای آن بواسطه آن باشد که از آنکه در کلام مجید
 از ایشان خداوند رشتن میان بای این دنیا کشته و کشتن نبات از او را
 مباحثت بر مجید و در کلام خود که بر کلام از آن کار شده و بر نیات
 و حضرت آیات و از دنیا و از یلند بگوشت و بر نیات و ملامتها و عفت
 او بواسطه از دهان کار و در مقام تعصیر و عید و در کلام مجید که گفته
 کنند و امری که برای خسته باشد و از برای از فواده و پای عزم را زاده او
 تر از آن نباید و یقین آن عمل عقیده نشود تا آنکه حضرت عزت جبرائیل را رسید
 که امر از آن علی باز دارد و حال آنکه از هر چه برتر مردم در دنیا کاری و در تر
 از آن و چشم تحت بر ایشان در آن کار و از این است که ایشان به پیغمبر خدا
 دیدن آن داده اند مشاهده نمایند هیچ شک نیست که در یک لحظه حرکت
 و نه در عفت او و قوت و الحقیقت تعالی است ایشان را از اختیار و عفت
 از این تصویر است و از در نهادن بصلوات و کلامی که هیچ چیز از آن روشن تر
 نه تمام شد و کلام صاحب کائنات جزای غیره هاد حق عزت و از آن است
 خود و غیر از این نیز در تعصیر و بر لب کلامی و ایراد کرده که ترجمه ایشانست

این مقام است بر وجهی که در هر یک از اینها شک نیست که هر یک از اینها
 بران واقع بوده در میان اینها بوده اند نهاده بر هفت کس نیستند اول یوسف
 کرد و سخن همه جا با او است دوم زلیخا سیم عزیز شوهر او چهارم دانیال پنجم
 ایشان را طلب کرده بود تا بر حال و اطلاع یابند و ششم کوهان که یوسف بر شکم
 خود آورده بود که **شاهد شاه** ششم عزت شاهانه که عالم را شرف بخشید
 است هفتم ایلیس لوین که هر یک سلسله فاد و افتاد است و بر هفت کس
 اعتراف کرده اند بر امان یوسف و درین اعتراف سبقت بکنده و از کلاه
 معصیت برین توقف درین باب نیست هیچ سلطان سزاوارتر باشد ما اعتراف
 ایما که گفت **هو را و دنی عن نفسی** یعنی زلیخا آخر است مرا از نفس من که کام
 از من بر او من تن با او در زلدم و از هر یک که میگویم و حال که گفت **جواب**
احسان ما را و عفو حق الیه یعنی یا خدا یا تبارک و تعالی را دوست میدارم از انچه
 تان مرا بدان میخوانند یعنی صاف تر تا و اما اعتراف زلیخا ایما که گفت **والله**
عن نفسه فاستغفم یعنی تحقیق کرد و خواستم یوسف را از نفس او و از هر یک
 وصل او کردم بر نگاه داشت او خود را و تن بان در زلدم و همچنین ایما دانکه
 دانیال که طلبیده بود که بر حقیقت حال و اطلاع یابند اطلاع یافتند و اعتراف
 نزد عزیز بر کجای یوسف که گفت **الآن میفرمائی تا از او نه من**
 اکنون ظاهر و صریح باشد الحق و راستیست مرحمت یوسف را از نفس او
 اندر وی وصل او نمودم و اما اعتراف زلیخا عزیزان که بعد از آنکه دید که بر
 یوسف عداوت عقبه ریخته شده است دور از خود کرد و گفت **لعمری**
که آن که کید کن عظیم یعنی بدتر از این کار از من و حیل و شامت و تحقیق که

حضرت

کبر

کید و مکر شما بزرگت و زوره در حق من کس تا بشکند و اما اعتراف دانیال که گفت
امره العزیزه و قد من بها عن نفسه **لقد شفعها جانا انزلها و صلوات**
 در کاف و زوره اند که هیچ دن بودند از آن پنج نفر از خواص عزیزان هم در شهر
 معین نشسته غیبت زلیخا پیش گرفتند و گفتند زلیخا عزیز یعنی زلیخا طلب کرده است
 غلام خود را از نفس او یعنی زلیخا و آن کرد ما است که کام او را برین بلیست که
 شکافه است غلام دل و از زلیخا و دست یعنی دست و خبث او در آمده است
 که ما می بینیم زلیخا را در هر یک از اینها و خطای ظاهر و پید که با وجود شوهر
 مثل عزیز من شفاعت درم خرید کرده و بجای آنکه گفت **حاش لله ما علی**
عنه من سوء یعنی پاکست خدا تعالی از آنکه عاجز آید از او بدین مردی هر یک
 با کبر و در کار ما که یوسف ندانستم با او می کرد و ما سزاوارتر باشد ما
 اعتراف نمود و قول **شهد شاهدین اهل ان كان قبيصه قلبي قبل هذا**
وهو من الكاذبين وان كان قبيصه قلبي من بعدك وبه من الصادقين
داي قبيصه قلبي من بعدك لانك كيد كن ان كيد كن عظيم چون یوسف نسبت
 داده و از زلیخا داده و امان عفت خود را از ایشان پاک ساخت و عفو
 گفت چون راستی این حرف برین ظاهر شود و هیچ کس غیر از شما از این واقعه
 و امریت پس سب گفت در این خانه که بود چهار ماهه غریب گفت که در آن
 سن چه داند و چگونه سخن گوید یوسف فرمود که خدای من قادر است
 او را سخن در آرد و نصرت که عزیزان او در کس برسد که توجه میگویند که
 نصرت برائی سخن در آمده گفت راست میگوید و خدا تعالی از این نصرت
 میدهد که و شهد شاهدین اهل ان کید کن کوهی و ادواهی دهند که از کسان

یوسف در

و گفتند او بی رحم دنیا بود و می گفت اگر کربان بیاورم سوگند می
 پاره شده باشد دنیا را و دعوی خود صادق است و او کار خود را از عقوبت
 شده باشد و صادق است و دنیا را کاذب چون جوابی آوردند که بیاور
 از عقوبت پاره بود و صد دعوی او بر غیر ظاهر شد و اما شهادت حضرت عمر
 و سیدنا یوسف و قول تعالی **لَا يَخْلُقُ عَنْهُ الشَّيْءُ وَالْحَقُّ أَكْبَرُ عِلْمًا**
الخلاص بعد از آنکه خبر داد از آنکه دنیا قصد میباشند یوسف کرد و او
 عیسوی آنکه یوسف شاه بهرمان بود و کار خود میفود و اینها قصد
 میکرد یعنی چون مشاهده بهرمان ماکرد قصد او نکرد مگر این که
 ثابت دادیم در لطافت حق و بهرمان خود را با وجودیم تا بگویند این
 ناشایست را یعنی دنیا کار و بلیست که او از دنیا کمالی حاصل یعنی پاک
 گردانیده شده از هر ناشایست و اما از این پس باید جای که سکونید **بقره**
الانزیم **اجمع** **الآيات** **كلام** **الخلاص** یعنی بعزت و بزرگی و بزرگوار
 عالمیانی قسم که مقام اعوان و اکران جمیع و زینت کلام در خواهم آمد الان
 زیان که بصفت اخلاص مصنف باشند یعنی بر زبان دست خواهم داشت
 و دانسته شد که یوسف از دنیا کمالی حاصل بود پس جمیع کتب است **ان**
 عل یوسف عید همدان اگر انبیاء حق اند شهادت حق داخل و ملا بطهارت
 دامن او را از این برون عمل قبول کنند و اگر انبیاء شیطانند با قرار و اعتراض
 عمل نمایند تا اینجا بود ترجمه کلام امام فخر و از این جهت ای که یاد کرده است
 و الحق این کلام میت در نهایت لطافت و بیابیت و معرفت و کمال
 و نظافت و صفات **الامام** **کلام** بعضی مفسرین کلمه خطا بر سبب از **السلام**

نکرده اند و اینها از آنکه اهان کیه و صغیره معصوم میدانند و تفاسیر و
 کبر و اوجارم مامون استمال دارد یعنی قول تعالی **لَا يَخْلُقُ عَنْهُ الشَّيْءُ** **ما تقدم** **بقره**
و اما **خروج** **جواب** **ظاهر** **مخبر** است بر صد و یک گناه از حضرت مقدس
 صلوات الله و آله در زمان گذشته و آئینده مضطرب و مخلوقات و بندگان و جود
 توحید و نایب آن در آمده و حق و بر این است که بر زبان معجزان امام عجا
 شده است و بعد از بعثت رسیدن نقل از حدیث جای شگ و تردید در
 باب نبوت و بعضی از باب تواتر و اصحاب میرد کر کرده اند که مستلزم مکمل نقل از
 فتح مکمل شود میگویند اگر محمد صلوات الله علیه بر خانه خدا تنگ شود حکم
 او در حرم الهی جریان یابد معلوم ما خواهد که او علیه السلام بفریح حق او
 که با بر ترک عبادت اصنام و پرستش اعدان میکند معرفت بصواب است
 که محضر زاده الله شرفا و عظمتا بر دست الخضر مفتوح شد تا تو امام
 هد اعتراف بحقیقت دین بفرمودند و فریاد فریاد شرف اسلام که بر الله عباد
 از آن است و در آمده از عان نبوت علیه السلام کردند جلالت **سوره**
سوره الفلق و الفجر و آیت الکرسی و آیه الحرکه **و اما** **ان** **ما تقدم** **بقره**
 و انکار که بر حضرت داشتند بر آنکه ایشان بزرگ پرستش اصنام و معرفت
 است و ایل گردید و گناهی که حضرت نسبت میدادند بسبب معرفت مذکور با
 ایشان معصوم و از زبده کشت جانیه در حدیث امام علیه السلام نقل
 بان واقعت و اگر با بر تامل قابل است و بر محل کنیم و بی با که کراته واقعت
 جانیه اکثر بعضی بر فسادند تعلیل فتح مکمل بر شرف کما هان مقدم و حق
 صبیحی حق اهل بود زیرا که مفتوح ساختن الهی مکمل بحجت حضرت صلوات الله

که سبب عقربان گناه او شود مگر آنکه بطریق بعضی از ویلا بعید باشد شایسته آنکه
 گفته شود که چون فتح الله ملک را بدست حضرت متضمن جهالت حضرت بود با
 و جهاد بالقایم است و بعد از تحقیق **ان الحیات مدهین الثبات**
 باعث عقربان گناه بر فتح ملک سبب امرش گناه بوده باشد و امثال اینها
 و در ذکر او ما با ما بر الحیات امام عز و جوده اند سبب بودن فتح ملک منزه از
 حضرت را ظاهر تر از آنست که احتیاج به بیان داشته باشد و گناه نیز شک
 و مریضی درین نیست و عجب از اکثر علایا مایه و حضرت زین العابدین
 علیه السلام شایع الطایفه شیخ ابو جعفر طوسی و ابن الاسلام شیخ ابو علی طبرسی
 تفسیر علی البیان و سید منقح عماد الله که با وجود تضاد بسیار که در تفسیر
 حدیث و علم کلام دارند و هیچ یک از کتب خود متوجه ذکر این جواب از علی
 مذکور نشده اند و هر چند در جواب ذکر کرده اند که کلمات حضرت خفایا
 بالجاهات با آنکه این حدیث در بعضی مصنفات علی بن ابی طالب مثل عین الصادق
 و غیر آن مذکور است و زمان ابن ابی عمیر بر زبان ایشان مقدم است اما چون
 حق بر صل و گناه از انبیاء علیهم السلام کرده اند و از آنرا محض هم بدست آمده
 حق بر صل و در حضور و کبر و هر دو کرده گناه از آنست بر حق ظاهر می آید
 و گفته اند که ما با تقدم و ما تا آخر کما صافیت که قبول از نبوت از حضرت واقع
 و گناهانی که بعد از نبوت بعد رسید و یا آنچه پیش از فتح ملک و بعد از آن
 بعمل آمده با آنچه تا حال که زمان نزول است واقع شده و آنچه بعد از آن واقع
 خواهد شد با گناهان پیش و ما را می که پیشتر بوده اند یعنی آدم و نوح و آل
 است او که بعد از او خواهند بود و بعضی که پیشتر صیغره تنها کرده اند و بدان

ایشان از الایمان که با بر پاک می دانند گناه را در آنست صیغره حمل کرده اند
 ما تقدم و ما تا آخر بر چه کرده اند که مذکور شد و جمیع امور و جهالت حضرت
 مشترک و آنکه صیغره تعلیل می کند که با اثر گناهان حضرت نیست مگر تا و اینها
 دانست که با بر نفس و امام علیه السلام حمل با تقدم و ما تا آخر گناهانی که پیشتر
 و بعد از آن بعمل آمده ممکن نیست زیرا که حق مشترک بین بدی و حق و ترک برستش است
 با اعتقاد ایشان که گناه بوده پیش از نبوت واقع نموده است و همچنین میتوان بر پیشتر
 که بعد از آن حمل کرد و بواسطه آنکه بعد از فتح اعتقاد ایشان بر گناه بودن ان باقی نماند
 و هر سلطان شدند مگر آنکه با ویم ما تا آخر نظر عجیب است که خبر فتح نامدن زبانیان
 و نت بران اعتقاد باقی بودند و اگر حمل شود بر الحیات قبل از نبوت و بعد از نبوت از حق
 واقع شده جانان و در حق اهل بود و الله اعلم بما صدق کلامه **صلی الله علیه و آله**
 و روایت شده است که سبب است شیخ بر زبان امین الاسلام خود بر شیخ الطائی
 از شیخ ارحم الله شاکر عبادت از علی بن ابی حمزه بر هاشم بن قنفذ صلی الله علیه و آله
 بن اویس و احمد بن عبید الله امید و علی بن الحسین باشند و احمد بن محمد البرکاتی
 صلوات الله علیه و آله و سلم بر شیخ ذکر یافت و تشریف بر سابق تعلیم که اهل اوار گرفته بوده
 و چون از اینجا تعلیم نقل کردند تعلیم است و ما تا آنکه اکثر علای و حال ضعیفتر است
 اما گفته که صاحب فضل بوده و کتاب در حدیث تصنیف کرده از فضل برتری ممتی سه مرتبه
 که اصل او از انبیا بیان است و از انبیا بار میته نقل کرده و علای و حال ضعیفتر است
 از امام علی بن ابي طالب جعفر بن محمد الصادق علیه السلام که گفت قال رسول الله صلی الله
 علیه و آله قال المؤمن یومنه لیس یاروح الله من الناس قال من ذلکم کم الله شیخ
 و بنید فی علم منطقه و بر یکم فی الآخرة علیه **شیخ** کلام بلاغت نظام در ضمن دو

ظلم و عدوان هلاک و مایکد و جانی نه نبت با حق قبل واقع شد و هاجره بطیبه
هاجره یغی جم موضع هجرات و هجرت یکبار و هجرت هجرت و اما بعضی بر آنند
از ملک ملک دیگر بطیبه یغی طایر سکون با ندیده دسوان است صلوات الله
علیه و آله پس بظن الاقلیظ و الاستخاب فظ و غلیظ و معنی نزدیک به یغی
و سکین دل و هجرت کو تخاب بین بفظ و جاء سنده قبل از الف و یای
نقطه صغیر الف تخابست بخبر یک خاک یعنی شدت و فزاد کردن است
میگوید تا خلبه قوم یغی بصلوات و تصاویر یکدیگر فریاد کردند و یکدیگر
زدند و لا مفری بالفتی و لا قول القاء مفری برای بفظ و دون از یغی
یغی و او تشدید یغی مایه دست که یغی او است قال فی العاصم الزیاده
دک برین و یثا صاخ و یثا خا یغی خا و یغی دار بعد از آن یغی و یغی
هر یغی اند و یغی در عبارت واقع شده است کان فراسد رسول الله صلی الله
علیه و آله عباد های عباد میواند بود که غیر غایب باشد راجع بخصیص
صلوات الله علیه و آله و میواند بود که نای اصل کار باشد که در حالت و قی و هجرت
عباد عباد هر دو یغی آمده قال فی العاصم الزیاده کساء معرب کالعباد و کاء
مرفقه ای ما مرفقه معرب بالشی است و لکم یغی هجرت و ال جمع او بر که معرب یغی
یغی بالشی حضرت یوست خند بود که با هم یغی کرده بود و لکم یغی العاصم الزیاده
الصلوة یغی چون فراسد از غیب و ال آمده بود لیت و فری که از آن یغی
شدت یغی آمد نفس را از قیام بناد و نفس من افعال مان نکرد که از غفار
جوبم و بناد شب یغی فریم و کویا حضرت صلوات الله علیه و آله از غفار یغی
بعضی ناز شب یغی خواسته باشند چه علای یا رضوان الله علیه بر ملک و

دو بیکه

بای

بای و یغی بعضی غار شب و قیام بناد و بناد و یغی بناد یغی و یغی بود و یغی
برایشان جایز نبود و الله اعلم حدیث
روایت شده است که اگر انصا الایه است یغی بناد و یغی بناد یغی بناد
از احتیاطا که در صدر حدیث یغی بیان ایشان شد از احمد بن خالد البرقی که احسن
در حدیث شد و هم سبق ذکر یافت از حضرت عباس بن الحسن الزائر که از سکن بغداد
و کنا سبز کرد و یغی بناد و یغی بناد است از حدیث بنجاح که جلیل القدر و قد بوده
و قد امام علی بن یغی کرده است زعمان بن سعید العمري که یغی بای و یغی بناد
و جلیل القدر است و از احتیاطا امام علی بن یغی از عبد الحمید الکوفی و یغی بناد
که هر دو از احتیاطا صادق است و انداز امام یغی بناد و یغی بناد و یغی بناد
فرمودند که هر مومنه عیسای علیه السلام علی بناد و یغی بناد و یغی بناد
قوله الله انکم لم یؤمنوا الا بظن و لو ما اتوا متفرقین لند افوا فقال الخواریف با
روح الله و کلمه ان الله ان یجیبهم فخر و اما ما کانت اعلم و یجیبها ندعا
یسوع دینه فخر و الخواریف ناد هم مقام عیسای باللیل علی شرف الاخر فقال
با اهل هذه القرية فاجابه عنهم یحیی بن یحیی طریح الله و کلمه فقال یحیی ما
کانت اعلمکم بالعبادة الطاعت و الخواریف مع خیر فیلیل و اهل البید و
غفله فی لیل و یغی فقال کیف کان حکم الدینا ما احب الحق لانه اذا قبلت
علیا فحار و سرها و اذا دبرت فباکینا و حقا قال کیف کان عبادتکم للطاعت
قال الطاعة لاهل المعاصی قال کیف کان عاقبة یحیی ما قال یحیی انما یحیی و عاقبة
و اصحابنا فی الهادیه فقال ما الهادیه قال یحیی ما یحیی ما یحیی ما یحیی ما یحیی
یغی بناد و یغی بناد فی قوله قال ما یحیی ما یحیی ما یحیی ما یحیی ما یحیی ما یحیی ما یحیی ما یحیی

کذبت فقال ویکلفکم یحیی عنکم من بعدکم قالوا روح الله انهم یحییون بعدکم
تایید ملائکه علی طاعتاد وانا کنت فیهم ولم اکنهم فلما نزل العذاب عنهم
فاما معلق بشعره علی شجره فیم لادی الکلب بنها الم الحور منها فالتفت عیسی
علیه السلام الی الحورین و قال یا اولیاء الله اکل الخبز الیا بس المالح الحورین النور
علی الخبز بل غیر کثیر مع عافیة الدنیا والآخرة **شیخ** کلام مع نظام در سخن
اغان و دو غایتی و الحام **اغاد** **مسل** **و جی** **جنا** **قل** خلاصه کلام عالم
علیه السلام انکه هر که در عیسای برین عالم بدیجی دید که اهل آن دین بود
جای خود مرده اند و کسی می باشد در آن دین و از هر غایت و سایر چیزها
و در آن دین نیز اثری نمانده و در باطن خود کرده گفت هان بدین دین که اینها
مرده اند مگر بعضی که بکافران ایشان در وجود آمده اند از آن
گرفته است که اگر متوفی و یا کافر متولد شد که در دین و مکر و نفاق
کشف ایشان از پیشرفت گفت ای روح الله وای کلمه الله دعایان بدین
آله که ایشان را ندیده کرد و اندازد بر او تا خبر دهند با افعال ایشان چه بود
عمل مستوجب این عقوبت شده اند تا ما بپایان آوریم آن عمل نکردیم و از آن گفتند
پس عیسای بلقی ایشان را در بعضی الجاح در آورده دعا کردید که اهل طاعت
ایشان از خدا مرده در خواست بر او عاوی مراد بعضی اجابت در هر
در دادند که طلب کن ای عیسای ایشان را که جواب تو خواهند داد پس عیسای
شب و وقت نصفه هوا را زد و بر تافاسر غلامی برخواست و بر او طاعت
از زمین برآمد و گفت ای اهل این دین و این شخص از ایشان سادتر از جواب او
گفت ای کلمه روح الله و کلمه عیسی گفت جای رحمت بر شما خبر دهید که اینها

شما را در اینجا بود و بجهت سبب مستوجب این عقوبت شده اند از آن شخص
عبادت طاعتی بود و دین دینا با آن سران کافر و بی ساری و فساد عقلت در
بله و لعب عیسی گفت دوست شما بدینا چون بود گفت مانند دوست طفل با
خود که هرگاه در وی عاوی در حیرت حال و فرحان میشدیم و هرگاه در آن بازی
تافت میکردیم و عیسی می شدیم عیسی هم گفت عبادت شما و طاعت را چون بشود
گفت طاعت میکردیم ابرار عاوی را و آنچه ما را بان میداشتند بعل و اوست
عیسی گفت آن کار شما چون شد گفت خورید بودیم شیعیان عیسی بدین و نه ایت
حالی و صاحبش خود را در هر دین دیدیم بر سید که ها و به جلیبیز است که
گفت چون که است گفت که ها و آتشین که بجهت سوختن بر او فرو ریخته شد
از روی سخن ما تا در فریاد عیسی گفت که این وقت شما چه گفتید و شما چه
گفتیم ما را با آن سر رسید بدینا باز دهد و بر هر کار در مقام نمانیم و نمانیم
که از ما در جوار کیمیم با گفتند و میگویند با آن دینا باز کردید بقول خود عمل
نمودید که عیسی هم گفت چون که غیر از تو که اینها عیسی بخون در نیامد و این
بخواه خاص می یافت گفت ای روح الله ایشان را بر سر جاکها آتشین در آورده
و سر از بدست ملائکه عذاب داده اند و من که چه در میان ایشان بودم اما از ایشان
بشودم و عمل ایشان از روی واقع نشده بود چون عذاب بر ایشان نازل شد ملان
ایشان را گرفت پس هر ملان در آویخته بر کار و در هیچ باز داشتند و بر آتش
در آن جنازه پیدا کنم که بر وی در خواهم افتاد و در آتش اهلان خواهم یافت
پس عیسی عیسی که با کجاست عیسیان کرد و گفت ای دوستان خدا معاشر کردن شما
خنگ و نمک نم گفته و خوریدین بر من با حالیت بسیار خوب کاهی که با عاقبت

و انچه باشد **بفتح و** اما القوم با تخفيف هم جز استغفار است که در اول سجده
براسطه تنبيه و نگاه کردن بخاله سجده نشینان و گوشت از لایحه تا وقتی که تمام
گفته شود و گاه هست که الفجر را چند نیکت قبل از ام و الله ندید تا نیکت اول
اما و الله بوده که **بفتح و** الاسباط بخط بفتح سین و خا و خم بین و سکون خا و
آمده بفتح غصب و او با قواست و این کلمات از ظاهر اینست که تلاوت شود در هر
سجده و قنوا استعجاب یافته مثل ثوابی که در لغت عرب بفتح و قی و ستم است و کثرت
که بر همان معنی خود گشت و کثرت یا نداده در فعل یا قی باشد همان پیش
از کلمه جلاله شاکت عمل شود بر شاکت اقوام و قبایل ایشان با یکدیگر مشاجره
اشخاص و جلاله ظاهرست معصومیت یا روح الله و کلمه **بفتح و** حضا
علیه عبارتند و اسم احوال بیارت و در کتاب بدو کسر ستم الله ان الله جل و علا
هر یک بقصر و میرود اما در تنبیه روح الله قول اول ان الله جل و علا و روح با بفتح
عیم و بلجیا اموات اخص بالاحیاء و بالاحیاء ویر قیام مستور و حیوان
مکرر با مکرر روح الله نامیدند و هم انکه او هم روح بود که بدست حق
صورت بسته بود و براسطه ماسر بر سر سیم انکه روح بفتح فح است و بفتح
از ایدهن و مند و عیم و بفتح جبر بر سر در بر این مرید و وجود آمده و
اضافه بالله انک ان شود مکرر با روح الله و اما در تنبیه او بکلمه الله قول اول انکه
بکلمه معجود شده بود و براسطه بفتح و هم انکه در کلمات با مکرر انکه
عنو که از قید الله اما فی الکتاب سیم انکه مردم با و هدایت میباشند و جمله
بقول که کلمه الله است هدایت و میباید قنوه **بفتح و** الموحی بفتح جیم و بفتح و
تقوا ما بین آسمان و زمین است عز شرف مراد شرف مکان بلند است و گفته

که از اینجا

که از اینجا که شریف از شریف نامیده اند بعد تنبیه کرده اند بلکه و وقت بر تنبیه
و بفتح کلا و حال و حکم و بفتح اسم فعلت بفتح و حرم و بفتح و بفتح و بفتح
انرا بفتح هر یک در مکان دیگر استعمال میکنند بفتح و گاه در مقام ترجمه
میگویند و در مقام عطا و بفتح و گاه بر عکس عباد الطاعة بر وزن طاعت از
طاعتان که بخود رکذ شق افتد و اندازده است و در اصل طاعت بوده که الهم
اگر از عباد تا عده و قیاس بر عین الفعل مقدم داشته اند بعد از آن تذکره و ما ند
یا و براسطه طاعت یا الف و طاعت و در جده یعنی لایق میکنند بفتح و کاهن و شیطا
و احنام و هر یک بر کسر هین اهل ضلالت باشند و هر کس مانع آید کسی را از عباد
خداست و هر که عباد کند کسی را غیر از خدا و گاه در کلام خود مستور است
در آیه که **بفتح و** ان الله جل و علا الطاعة و تلاوت اول ان الله جل و علا
منافقان که با وجود دعوی ایمان مرا فتنه خود را بر سر می افشانند که میان ایشان
بکلمه نماید و حال انکه مامور بر کنند و بسبب نزول آیه آن بود که خود را
مخاصه افتاد و حال که محتاج شدند که بدین او را فتنه و خود را که بکلمه منافق
بکلمه معرفت کشید و بکلمه حضرت مدینه بنویسند و منافق بکلمه کتب
الانجیل که جمله منافقان بود و در اول بکلمه حضرت یسایا و در پس حضرت عزرا
آیه را و خداوند که جمیع اسماء را سیاه بکلمه آیه کریمه **بفتح و** ان الله جل و علا
الهم الطاعة بفتح و ان الله جل و علا صف بفتح و واقع شده یعنی از آن که
شده اند و حق را پس نداده اند و در میان ایشان و متوالی امور ایشان طاعت است
که بر تعالایان و بنان و دیوان کطاعت و در مقام عبارت از ایشانست و در
ایشان را از غیر عبارت از ایشان میباشند و بوی ظلمات که عبارت از کفر و تیره است

تبعیت هر اوستی را عبادت او نامیده است **قال تعالی انما اولاد من الله الموعودون**
یعنی آید که ای محمد کسی را که خدا و معبود خود هوای نفس خود را داشته و پیوسته
عبادت او قیام دارد و در جای دیگر اطاعت شیطان را عبادت او گفته است **و انما عباد الله**
مفرقون **الکرم باقی اولاد من الله الموعودون** و غیر اینها با بیط کلام
مذکور شرح حکایت بازدهم سبق ذکر یافت و روایت کرده است شیخ بزرگوار
یعنی کلینی در باب بیست و نهم از کتاب خود که کافی موسومست و کلینی مشهور است
الباطنی و الظاهر امام محمد باقر علیه السلام حضرت زهرا **ندما صبحا فی باطنی فوجدت**
فان کانت الباطنی یروی عن الله فقد عبد الله وان کان یروی عن شیطان فقد
عبد الشیطان یعنی هر کس کوشش کند بگوید که تحقیق که عبادت او کرده است
اگر گویند که من کور از خدا گویند بدستی که عبادت خدا قیام نموده و حلال بود
از شیطان گویند عبادت شیطان و نفس را عبادت کرده است در کتاب مذکور که
شرک است **الاعمال لکن نالقی امام جعفر صادق علیه السلام حضرت بزرگوار**
اید که اطاعت رجلا و معصیه یمنه عبده یعنی که که اطاعت نماید مردی را
معصیه بدست که عبادت او قیام نموده است و همچنین در کتاب طراز کمال
روایت کرده است از ابی بصیر که گفت گفتیم با امام جعفر صادق علیه السلام و پرسیدند
تغیر الی در قرآن خد که الله و العباد و ما یصلحون با ما و الله
یعنی کافران علما و بزرگان خود را که اطاعت و انقیاد ایشان میکنند
معبودان خود دانسته اند از غیر الله تعالی حضرت فرمودند و الله مادمم
انفسهم و اورد عزم ما الجاهل و لکن لظنهم انهم یصلحون علیهم السلام و الله
مشرخت لاهم یعنی آن بزرگان را که علما و بزرگان ایشان را عبادت نفس
خود می اندند و اگر بآن میخوانند ندانند که دعوت ایشان نمیکردند و لیکن خلل

ساخته بر ایشان حرام کردند بر ایشان حلال خدایان باری گردیدند
و عبادت ایشان قیام نموند یعنی اطاعت ایشان و اطاعت کردند بر چه که شیطان
نداشتند یعنی عند انفسند که گفته بان قیام دارند در واقع عبادت ایشان
در تمام کمال و کمال است که در این است بطریق دیگر از امام جعفر صادق علیه السلام که جواب سوال
از آنکه مذکور فرمودند و الله ماصول لهم و ما صاولهم و لکن لظنهم انهم یصلحون
علیهم السلام و الله ماصول لهم یعنی باین قسم که از برای ایشان نماند و نمیکردند و فرمودند
ولیکن حلال کردند بجهت ایشان حرامی را حرام کردند ساختند بر ایشان حلالی
و الله تابعیت نمودند ایشان را در این و هرگاه حلالی داشته شد تبعیت غیر از الله
اوست و نخواستند او را حقیقت عبادت او باشند پس اکثر ایشان از زمان و حقیقت
هوای نفس در مشقت و بهیمنی و سیر و کربان و مشقت و اجناس مختلف میکردند
داشته باشند و الهاد بر حق بآن ایشان باشند که هیئت پریشان متین
و شریک و کافر غیر خدا عبادتشان قیام دارند و ایشان را بران شعور نیست
و شرک حق عبارت از شرک است پس الله سبحانه العبد و التوفیق و جود و
کلام را بعد از عد و تیر و حق الله عباد در حق الله معبود متاع ابره و در
الار و تدویر و حید یعنی آهر از معبود است که در اطاعت ایشان نهایت
اهتمام دارد غیر از خداست که معبود بر حقیقت و هنوز دم از حید من **الاعمال**
بودن اهل آن دیده و گروه های ایشان که بواسطه سوختن ایشان از رخساره
شده است تا هر وقت است جانی از عبادت بان نالقی است صریحت در آنکه
در حدیثی برینج که عبارت از ایمانی موت و قیامت است عاصیان را عذاب
خواهد بود و بر بعضی اجماع مسقط شده است و احادیثی برین نالقی است

و این را برای بران شاهد و معاینه که از راه اسلام کرده و حقیقت را گفت
 خلاصه کرد و الله اما بر اصل و قیاس آن اتفاق دارند و این را واجب است که بعد از
 بعد از خود و قبل از خود و اما کیفیت و تفضیل آن که در جمیع و تکلیف است
 و کدام وقت تحقق پیدا خواهد کرد بدانست که آن مکلف نیست بلکه اگر آن را
 قیل است که عقول انسانی بدانند نمیتوانند رسید و فهم کیفیت و چگونه آن
 نمیتواند نمود پس در بیان تفصیل آن و بحث آن که چگونه و کیفیتش و مالک آن
 و معظم او قاتل خود را باید کرد و در امر و کار آنست یعنی در هر یک
 ما را از آن بهر کیفیت و هر نوع که باشد بماند و استحقاق آنرا از ما منع کرده
 است پس مکن بواسطه و ملازم است بطاعت الله و اجتناب و دوری کردن از منکرات
 تا آنکه حال او در اشتغال بچنانچه آن شخص را بجهت و حقیقت آن و مانع از
 او نکرده که کار از آنرا بجا و عمل در حال شخصی نباشد که سلطان وقت او را
 در آن وقت باشد و معتر داشته که چون نرسد و دست او را بازای قضاوت
 شده قطع نمایند و کوشی و بیانی او را ببرد و اصلاح و تدبیر آن نباشد که او را
 انکار و عکس کار کند که دست او بسته ماند و کوشی و بیانی او را ببرد و اصلاح
 نکرده داشته باشد که آیا دست او عقاب کند که در بکار خواهند برد یا
 بشمیری و قاطع آن نهایی خواهد بود یا عجز و بعضی احادیث که در بر این است
 اهل بیت علیهم السلام را درنده است و کسی که با ایشان است و تقصیل از او
 یافت و در هر وقت یکدیگر بکشد از الحیدر و تقصیر و هر که دواست کرده است
 از این شیخ صلواتی محمد بن ابویوسف قوی محمد بن الله بنده که میرساند از امام باقر علی
 امام جعفر صادق علیه السلام که حضرت فرموده اند ای بنی الدنیا و الاخره الله عقبتهم

و اینها التوبه و این دنیا و آخرت که عبارت از میان موت و قیامت باشد
 عقیده در این است که از همه سهل تر و آسان تر موت است **بیت** در ده عشق تو
 زانوی قاصد خطی است تا نکون که جوهر بر سر آمد و ستم و کویا که بیدار
 بصیرت ملاحظه شود در مقام همین حدیث کافی باشد والله الهادی و یوشیه
 نماید که البته آن مرد تقریر کرده که خود در میان ایشان نبوده است و از ایشان دور
 و چون عذاب الهی نازل شده او را از ایشان و از گرفته است شعایر آن و این
 که از اهل معاصی و جمیع که کربک باشند که راه باید کرد و از ایشان غلبت باید کرد
 و با آنکه بودند در میان ایشان باعث آنست که با تشریفان باید سوخت و در
 عذاب با ایشان شریک باید بود و اگر چه در افعال و اقوال شرکت با ایشان و
 نند نباشند و موافقت تمام باین معنی دارد کلام معجز نظام الهی که **ان الذین**
یتقون الله کلهم علیهم السلام و الذین یستحقون ان یقتلوا و الذین یقتلون
و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم
و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم و الذین یقتلونهم
 و اینها را باید که خوف جماعه از مسلمانان مثل قیس بن فاکه و غیره
 و امثال ایشان با وجود قتل از مکه بدینجهت نکرده و خوف و سکاوت
 بپایان نیاورند ایشان نیز هم از کافران که با معاصرت کنند و بشعیر مسلمانان
 گفته شدند حضرت عزت و در شان ایشان این است فرستاد یعنی بدین شی که
 آنانکه ملائکه یعنی ملک الموت و اعیان او قبض روح ایشان نموده اند و در
 که ایشان ستمکاران بودند و نفس خود بر اسطر ترک کرده اند که با وجود قتل
 گفتند ملائکه که بگویند ایشان از روی سر نشسته که رحیم کار دشواری بود و در
 دینی و با کدام قوم اختلاط داشتند با مشرکان یا موحدان ایشان گفتند نزد

ثانياً امر بلم فهو عنه وهو لا يعلم او سمعه فبعضه عن شئ امر به وهو لا يعلم حفظ
 مسنونه ولم يحفظه الناسخ واوله انه مسنوخ لرضه واوله السون او سمعه منه
 انه مسنوخ لرضه واوله انه مسنوخ لرضه واوله السون او سمعه منه
 لكان من الله وخطها الرسول الله صلى الله عليه وآله بل حفظ ما سمع على وجهه
 به كاسم لم يرد فيه ولم يقص منه وعلما الناسخ من الناسخ فقول الناسخ ورضه الناسخ
 فان امر النبي صلى الله عليه وآله مثل القرآن فاسم مسنوخ وخاص وعام وحكم وشك
 و قد كان يكون من رسول الله صلى الله عليه وآله الكلام له جواب وكلام عام وكلام
 خاص مثل القرآن وقال الله عز وجل في كتابه ما اتاكم الرسول فخذوه وما نهاكم عنه فان
 تنهوا فتنهوا على من لم يعرض ولم يلزم ما عن الله به ورسوله صلى الله عليه وآله
 فليس كل اصحاب رسول الله صلى الله عليه وآله كان يسمع عن الشئ فيفهم وكان
 منهم من يسمع ولا يفهم حتى ان كانوا الحيوان ان يسمع الاشارة الى انهم
 الله صلى الله عليه وآله حتى يسمعوا قد كانت احوال رسول الله صلى الله عليه وآله
 كل يوم دخله وكل يوم ليله دخله فدخل فيها احوالهم ورضه حيث لا يعلم
 احتجوا رسول الله صلى الله عليه وآله اكثر ذلك في بيته فكنتم اذا دخلت
 عليه بعض من اهل بيته او قادم عن سواه فله يسمع منه غيره واذ انما في
 الخلق مع من لم يسمع عنه فاحتملوا الاطمن بيته وكنتم اذا سألته لعل
 فاذا سألته عنه وقيت ما لي ابتداني فانزلت على رسول الله صلى الله عليه
 وآله ابته من القرآن الا اقرانها واولها على مكتبها لخطه وخطه تاويلها
 وتفسيرها وناسخها ونسخها وحكمها وفتاها وناسخها وفتاها وناسخها وفتاها
 فها وحفظها فانساب الله من كتاب الله عز وجل ولا على املاءه على مكتبه

ان لم يسمع ذلك احد من الناس
 فيكون ما كان ثابتاً رسول الله
 صلى الله عليه وآله

مد وعلى عاد ما ترك شيئاً على الله من حلال ولا حرام امر ولا نهي او شئ كان
 ولا كانا بامر الله على احد قبله من طاعة او معصية الا عليه وحفظته فلم يسخفها
 واحداً ثم وضع يده على صدره ودعا الله ان يلا قلبه على حكاية فقلت يا بني
 الله يا بني انت واني مد دعوت الله بادعوت لم ان شيئاً ولم يقنع شئ لم الله
 افتتحني على النسيان فيما بعد فقال له الحرف عليك النسيان وللجمل شرح
 بلا عن نظام ورضه اغار ونايش والعام اعاد متعل به وبنش **بنيش**
 واوله كيد لغو ما بين المؤمنين على النبي طالب عليه السلام بل رسته كمن شئده
 ان سلطان فادسي ومفاد اسود واني فرغ فادسي من وان تغيره ان فاحاد
 كرا بغير خداه صلى الله عليه وآله وابت مكره نذ غير الله در دست مردم
 و شئده ام از تو تفيدن الله از نيان شئده ام وديده ام در دست مردم
 بيار از تفسير قرآن واحاديث مصطفوي صلوات الله عليه وآله كه شما مخالفت
 ميكنيد اين را در احوال و غم شما است كه هود الخا باطل وكذب باي مي بينيد
 را كبر بغير خدای صلوات الله عليه وآله در حق و رسته باشند انزه و
 دانسته و عمل و تفيدن مكره باشند كلام خطای را از بشن خود را كه از کسی
 شنیده باشند را می گویند بعد از آنکه از ایشان بپرسید و در جواب هر
 كه سوالی كرد جواب را از انهم بپرسید كه در دست مردم حق است و باطل
 راست است و در حق است ناسخ است كه دفع حكم از آية و تقد دكر كرده
 و مسنوخ است كه حكم ان آيت ديكر يا حديث ديكر شده است عام است كه شما
 چند چنين است و خاص است كه بعضی افراد اختصاص یافته است و حكمت
 مراد از ان و اخص است و بر وجه كه عارف بليغ باشند نظا هو و متا به است كه بر خلاف

يكون

آنست که با آنکه هست باید دانسته و موهوم هست که تو همان کردی
 و در واقع نه تنها است و تحقیق دروغ بستند مردم بر رسول خدا صلی الله علیه
 و آله و هفتاد و شش تا از کفرین است و در باره خطبه خواندن و گفت در آن خطبه
 ای گروه مردم بدین سنی که بسیار شده است دروغ گوی بر من پس هر کس بر من
 دانست که و دروغ بنده هر آینه قرار باید منزل و شمشیرگاه او در آن سنی
 دروغ بستند مردم بر رسول الله علیه و آله بطریق بدیعی که حدیث از چهار کس
 میرسد که ایشانرا بخوبی نیست **اول** مردی که بیوی و نفاق مبتلا باشد
 مردی که زانی باشد و اسلام ساختن بخود بسته و در میان بر کفر خود باقیست و مستحق
 گناه میباشد و مردی که اعتقاد ندارد که آن مردی عدو است که رسول خدا صلی
 الله علیه و آله دروغ بنده و اگر مردم بدانند که او منافق و دروغ گو است
 و مردی که قبول کند و بگوید و آنرا قبول کند و بگوید و بگوید و بگوید
 مردان اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله و اشراف و بیت الحنفیت مستحق
 است و حد از الحنفیت استماع نموده و از حد خود فراتر نرفته میگردند و ایشان را در
 حال نفاق و منافق و جاهل است و حال الکفر داده است حضرت عیسی علیه السلام
 نفاق با آنکه خبر داده است و صد کرده است ایشانرا با آنکه وصف ایشان کرده
 است پس گفته است و حق ایشان که **و اذا ارسلهم بجمع لاجل انهم هان**
بسم الله الرحمن الرحیم **صند** او را اندک از این مردی جسم بود و خوش
 و خوشتر از این و جمع دیگر از منافقان نزد یک بعین صورت بودند و چون بخوبی
 صلوات الله علیه و آله مرادند مشاهده ایشان باعث نفی الحنفیت میشد و حضرت
 این آیت فرستاد و در حق مبینی منافقان است گفت و در ترجمه ایشان

از فریب و زور و تا آنکه اگر سخن میگویند کوشش میکنی و سخن ایشانرا و حال آنکه در
 عقلی قلت نظر کن با ایشان جویهای خشک شده اند بدیناها با نهاده یعنی
 حدیث حال از علم و نظریت پس مانند و بدان از حضرت صلوات الله علیه و آله
 و نزد یک هستند با آنکه ضلال و جمع که مردم را با آنش و در حق میگویند دروغ
 و بهائی که معینند ندیسی ایشانرا قبول میساختند و مرقاب مردم را در حق
 اطاعت ایشان نهادند و خوردند بسبب ایشان و بدان و بدین سنی که مردم بالطبع
 پادشاهان و دنیا اند که کسی که حضرت عزت نگاه داشته باشند و در دنیا
 خود اینست یکی از چهار کس که مذکور شد **دوم** مردی که از پیغمبر صلوات الله علیه و آله
 شنیده است چیزی را و با آنکه شنیده است حفظ کرده است و در حق
 بی آنکه از هر سنی دانسته و حد از الحنفیت دروغ نه بسته اما آنرا که اعتقاد دارد
 که از پیغمبر شنیده است و در حق جان نیست در دست گرفته مردم میگویند
 و عمل بخوبی آن بسیار بد و هر کس و وایت آن میکند و میگوید که مرا از رسول
 صلوات الله علیه و آله شنیده است و اگر مسلمانان بدانند که او در حق و هم کرد
 و با آنکه هست حفظ نکرده در معرض قبولی در عیان نزد و عمل بمضمونش میکنند
 و اگر او را خبر دهد بنزد آنکه هم کرده است هر آینه ترک آن میباید **سوم** مردی
 رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیده است چیزی را که الحنفیت را بر آن نهاده
 و بعد از آن همان زمان و زوره است و او را علم آن نیست یا شنیده است از
 که حق را بچین کرده و بعد از آن بر آن فرموده و او نداند از این حفظ کرده
 مضمون حدیث را و آنکه عالم بنا ساخته باشند و اگر بدانند که آن مضمون شده است
 هر آینه ترک میکند آنرا و اگر بدانند که مسلمانان و حق گزار و میگویند که آن مضمون

خلاصه

هر آینه در مقام ترک آن می شود **چهارم** که هرگز دروغ بر رسول خدا نهد
 و هیچ شتم میلارد و دروغ را بلب ترسی از خدای طاهر و مجتبت تعظیم
 کرد و باره رسول خدا را عایت میکند و فراموش ندارد است بلکه
 شنیده است چنانچه بود حفظ کرده است و چنانچه شنیده نقل آن میکند
 آنکه چیزی را نداده کند یا از آن کم نماید و میداند که ناسخ کدام است و نسخ
 کدام و ناسخ علی میکند و نسخ را ترک میدهد چرا که امر رسول الله علیه
 مثل قرآن ناسخ میباشد و نسخ میباشد خاموشی است و عام میباشد
 حکم میباشد و مستایه میباشد و لیکن بود اینکه رسول خدا صلی الله
 علیه وآله کلامی صادر میکند که از او فری بود و کلامی صادر میکند که عام
 بود و کلامی بر سر و زو که خاص بود مثل قرآن و حضرت عت در کلام بود و فرموده
 که **ما بعد از رسول الله و بعد از ائمه** و بعد از ائمه هر که از آن بگوید
 شهادت رسول خدا را و از او بگوید و فرمان بر او هر چه بگوید شهادت از او بر
 آن کند که هر یک که بخواهد و شود بجات نماید و هر که از او اجتناب نماید
 هلاکت افتد پس چنانچه میشود بر کسی که معرفت با او ندارد و نمیداند که خدا
 تعالی و رسول الله علیه وآله از آن چه معنی خاسته اند و بدست
 که هر یک از اصحاب رسول خدا صلی الله علیه وآله ائمه سلف و سلف و سلف
 از آن حضرت جواب را میفهمید و بعد از آن که سوال میکردند
 از آن حضرت میفهمید و چنانچه دوست میداشتند که اگر از او بپرسیدند
 از رسول خدا صلی الله علیه وآله پرسیدند تا ایشان بشنوند از او پرسیدند
 بودم منکر داخل میشدم بر رسول خدا صلی الله علیه وآله هر روز یک مرتبه

شب یک مرتبه پس خاتو میکردند با من زبان داخل شد و مرا با حضرت میکشید
 هر جا میکردید چنانچه اصحاب رسول الله علیه وآله همه میدانند که یکی
 میرا در حضرت بر آن وجه میداشتند و آن سکر مخصوص من بود و بسیار بود
 رسول خدا صلی الله علیه وآله با من میآمدند و هرگاه مرا داخل میشدند
 آنحضرت در بعضی موارد ایشان برای من خطوت میکردند و از وای طاهر و خوراک
 من میبخشیدند و چنانچه که غیبت من پیش آنحضرت مینماد و چون آنحضرت
 با من میآمدند در منزل من نه تا طاهره لعلی السلام این من بر میخیزانیدند
 از فرزندانشان بواسطه محبت آنحضرت با ایشان یا محبت ایشان با من
 آنحضرت برخاسته از وای طاهره و هرگاه سوال میکردم از آنحضرت جواب میدادند
 خاص میباشند و سوالها تمام میشد خود استاد کلام میکردند و اهل فقه
 رسول خدا صلی الله علیه وآله از آن میفهمیدند که در آن زمان واداشتن و برین خواندند
 پس شتم از آن خطا خود و تعلیم کردند من تا اهل آنرا و تفسیر آنرا و برین ظاهر ساختند
 سخت یا منسخ حکم است یا متاخر حاصل است یا عام و دعا کردن در خطا است
 که توفیق میداد که در حق آنرا میفرمودند تا بدین من بگفت آن دعا را میفرمود
 و از آنکه خداوند عز و جل فرمود که یا دعا را ندادم علی را که املا آن من کرد
 و من از آن شتم از حق که دعا کرد و جهت من بخانه دعا کرد و ندان است همین که آنحضرت
 عزت با تعلیم تعلیم داده بود نه از اول و نه از آخر نه از امری نه از نهی و نه چیز
 که قبل از نبوده و نه چیزی که بعد از نبوده بود و نه کسی که بر یکی از اینها
 تا آنکه قبل از آمدن طاعت یا معصیت میکردند تعلیم کرد از این من و من یاد گرفتم و حفظ
 کردم از او فراموش نکردم حرفی از او و بعد از آن دست مبارک بر سینه من گذاشتند

خدای صلح

شان است مستتر بر کان و غیر شان عباد او ضعیف است کفیل از جمله بر او نازل بود
یا در جمیع موضع جمله صلوات بر او نازل گردید پس هرگاه که بخواهد بعضی معنی شان و
است و هیچ ندارد و بخواهد بعضی را بجهت به الله و بگویند از افعال نام است
خبر احتیاج ندارد و با استیلا کلام است خبر کان است و در جهان صفت
است جبه کلام که وجه معرفت بالف و لام است و صفت آن غیبی است واقع شود
مگر معرفت بالف و لام که لا یوصف و لا یلام الا بمثلها اما اینجا در حکم مکره است براسطه
عقوب که انان اراده شده و میتواند بود که ایا شده و وجه اسم کان غیر از فاعل
بود که بگویند ناقصه باشد خبر احتیاج است و بر نقل بر وجهان خبر او خوانند
فیلسفای تفریق است و جمله صغر است بر اقبال است که در وجهان خاص و عام باشد
و لم یدر ما عو الله به ما من حول معطوف بمر است و محفل است که تا عمل باشد با
و معقول است بر لم یدر کلام معقول باشد که تقدیر کلام حقیق باشد که گفته شد
الله به علم من اعرف علم بمر ان لا وجهان فیه فیها او در وجهی که با از ظن است
یا از ظنیه و حاصل معنی آنکه میگذشت مرا که با و در آن کفر هر جای میگذشت و ظاهر
که مراد و در این بسم نیست بلکه در این بقولست یعنی حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله
مطلع میباشند بر او سر از که او در بکار آن از این میباشند و میگذشت مرا که در حق
با او در مقام آله و علوم ملکوتی که میباید از این است از آنکه هر کس که بپای تواند
یا با او آن کس که بران بود از یک کس مطلع تواند شد و علمه تا در بپای او و بپای او
عاجز است از بر گردانیدن و معنی صاحب کلام است از معنی ظاهر معنی که از آن سخن
و از آن آمل بول گرفته اند یعنی هیچ بر چه و معرفت شده است که هر آنکه با ظاهر و باطن
و بر اینها است که حضرت صلی الله علیه و آله مطلع ساخت و بر اینها هر آنکه کس

ظاهر نیست و تعلیم کرد با و علم اسرار که بر هیچکس ننگش نبوده و تغییر در لغت معنی
و هویدا ساختن معنی لغت مایه ذرات که در قلب حضرت پیغمبر کشف عرب میگوید
اسرار المراتبه عن وجهها اذا کشفته و اسرار الصبح اذا ظهر و در اصطلاح علم است
بحث کنند و آن از کلام خلاصه که بقصداً بجا نازل شده از حیث دلالت کردن
بر معنی که مراد خلاصه است از آن و بقصد بجا نازل بر اسطه بیرون رفتن بحث از خط است
که عباد از کلام است که انجان حضرت عزت نازل شده باشد و نه بقصد بجا نازل
مرطبه او و معصیه یعنی از امر و که موجب طاعت خلاص باشد یا باعث معصیت
اول آن علیه علیه علیاً و حکماً یعنی حکم بجهت حکم بضمها و سکون کاف معنی حکمت منزل
و در و نیست که حکماً بکسر و فتح کاف تواند بود که خواننده شود که جمع حکمت است
غایب هیچ ننگ نیست در آنکه بر بعضی افاض ناسده و عطا باطله مثل و در
و راجع باقی است از آنکه باطله در حق بسیار بر رسول خدای صلوات الله علیه
بسته شده است و اینک بعضی دعوی کرده اند که هر چه قلوب ایشان شده است
و کس را مراد بگویند آن نداده اند ظاهر باطله است و نقل راوی و بر خط است
پیغمبر صلوات الله علیه و آله که در کثرت علی الکتابه و دلالت بر وضع آن زرا
کلام مراد از آن نیست که کلام پیغمبر صلوات الله علیه و آله است و در هر
مطلع حاصل است و در این دیگر بر مطلع مذکور وجود بعضی احادیث است که میفای
ایشان متافیک بکرت جنبه جمع میان ایشان هیچ وجه ممکن نیست و یقین
معلوم است که بعضی از این ناسخ بعضی نیستند و با جمله وضع احادیث بر اسطه
مادر که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام در خطی شایسته است بآن کرده اند و این
شده است از این خط حکایت کرده اند که عباد را هم مجلسی که عباس داخل شد

مسک را بخت و میل بسیار بگوید بود بواسطه حقش آمد او گفت بیفرجای صلوات
علیه و آله فرموده است لایق الا فی حق او عاقل و فاضل و جاح و عاقل و فاضل و جاح
منج حدیث و لایق و کرم و بخت و جاح داخل حدیث نیست مسک الکافی او خود فرموده
فرموده که ده هزاره هم در وجه فقام برسانند و چون از مجلس بد کن و بخت انفرادی
بر او و مسک بفرست دریا و کمال جیت گفت که این فقام فقام کذا اب و رسول
الله صلی الله علیه و آله و اهل بیته که قنای و قنای کسب کسب و اهل بیته صلی الله
علیه و آله و اهل بیته است هر کس پیوسته است الله علیه و آله گفته است که او جاح فقام
این مرد خواست که بماند و بگوید و حقش را بد و کار کرد و در این بود که کسب را
فرمودند و گفتند که ما برین عمل داشتیم یعنی بلی که در این بلی کسب ظاهر بود و او برین
داشت و بعضی از آنها در وقت کسب باری وضع کرده اند و بعضی از آنها در وقت کسب
از بعضی از آنها در وقت کسب کرده اند که بعضی از آنها از کسب و مقام خود بر کسب و مقام خود
گفتند برین که نظر کنید باین احادیث و باطل را بگوید که اگر در این بلی کسب و مقام خود
جیت بودیم که هرگاه را می بینید بیدیم از برای مراجع آن حدیث بسیار و بعضی
که مطابق واقع بود و بعضی خلاف اصل حسن بن محمد صفانی که در علم لغت امام فخر
بود و تصانیف بسیار در علم دارج و غیره و از امثال او چند کتاب در بیان احادیث
موضوعه ترتیب داده اند و از جمله این احادیث را سوره که از بعضی من و بعضی من
سعادتمند کسب که بفرج حقش نیاید باب شده باشد و از مشاهیر اهل کمال و احوال
بند خود حاصل کرده باین معنی گفته اند که افعال احوالی او بنظر عقلش خوشش آمده باشد
خوشش را از عقلش مستحق ساخته باشد و البته خوشش نیامده باشد بختاب و اجتناب
از آن لازم شناخته ترجمه کن اگر اندک کار باشد شانه خود نیز بر این باب

است و احتیاج بفرج خود نیست چنانچه از آن خبر میدهد حدیثی که منسوب است المؤمنین
که انظر و محکم و الزامه تا آن که حسنات ما فعل ما یاسبه و ان کان فیما نلا جمیع بین الصبیحین
یعنی نظر کن در آینه اگر و می نویسی که باید به عمل و البته مناسب در می نیکی است و اگر
دست باشد میان دو مرتبه که در کثرت و فعل و دست بد باشد جمیع و کثرت
رویا به نیکی را که در این جورها از تقوی من مشق و بطن آمده بدست و بیضاوت
که در شکر ما در بدست و بیضاوت باشد کما به از آن که کسی که بدست و در سعادتمند
در این خلقت او بر آن وجه مقدر است و از آنکه خلقت تا آن از و ظهور میرسد
لغته دار الاستیجاب است خانه ارباب سخاوت و کرم است کما به از آن که سخا
و کرم و بذل مال او بود خیر پیش از اعمال چند دیگر باعث دخول بهشت
طاعة الله و طاعة ربه و طاعة ذوات در کارها باعث نجات و نجات است
کما که گایه از آنکه در باب ایشان میاید مصداق حدیث شایسته و من و بعضی
یعنی آنکه تا بشما نیست ندهند فن الیات من الکونین و من کردن و در قرآن
و بعضی از حق او امر که او داشته شده است نزد عقل الخلیف المیر من حدیث
البحرین طلب کنید و بفرموده خیر و شکر نیکی را نزد امام خوب بر میان که گفته اند
در می نیکی و دلیل عقل سکوست لایق الا فی حق الله و لا یصح الا فی حق العزت
اندوهی بگردد و در قرآن و نیست در می نیکی و جنت کما به از آنکه مقبول است
اندوه و در قرآن و نیست در جنت مرتبه است که لها و در ده های دیگر در جنت
آن هم می نماید لغت کفاره لكل مسلم مرتبه کفاره است هر گاه هر ساله
یعنی که بفرموده اسلام تعلیم میاید غم گناه ندانسته باشد که المردن
او که او را از آن گزینیت کفاره گناهان او خواهد شد ان التجار هم التجار

بدستی که سوداگران همه فاجر اند و فاجر یعنی مالدار و دروغ گو هر دو داشته
 و هر دو معنی مناسب مقام است هاتقی شاید معنی ثانی این باشد و الله اعلم
 و صفاتی مذکور که منسوب به صفایان کرده یعنی نیز کسب از ولایت ما و از
 انوار کجاست در الملتقط که از معتق است و ذکر کرده است که از جمله
 احادیث موضوعه احادیث است که بعضی کان برده اند کثرتان ابو بکر صلی الله
 علیه و آله است مثل ان یحیی الله بین یوم القیمه عامه و یحیی کل ابا بکر خاصه یعنی
 که حضرت عقیق جل و صیحه خود را در فریاد بر جبهه علمای بنوعیه و جملگی
 بر تو ای ابا بکر مخصوصه و محمد جبرئیل ان الله تعالی الخلق الارواح الخافیه
 مرین الارواح یعنی جبرئیل من گفت بدست که چون حضرت عقیق خلق را روح
 میکرد روح او بکبر و انبیا را روح را کرمید و انما الایمانی احادیث بسیار که در
 ابا بکر نقل از صفای میگوید که من آنکه است بهر میایم و از نسل او بهر میایم
 یا ابا بکر ای حق است بر اسط آنکه حضرت پیغمبر صلوات الله علیه و آله فرموده
 که قول الحق و لو علی انفسکم و اولوالدین و الاقرین یعنی بگویند راست و حق
 پنهان مکنید و اگر چه ضرر آن بنفسها شما و اولاد و اولاد شما و اولاد شما
 باشد بگویم از جمله موضوعه است که روایت کرده اند از پیغمبر صلوات الله
 علیه و آله که حضرت فرموده اند که اقل من یعطی کما ینبغی عمر الخطاب و یشتا
 که شعاع الشمس قبل ان یزالی بکر قال سرقة الملازمه یعنی او را که در فریاد
 اعمال و رباست راست او و همد عمر خطاب خواهد بود و از او چشمت که
 خواهد بود در روز قیامت که کتاب گفتند بر کا خواهد بود او بکر و در
 اولاد زویده خواهد بود و در جمل خاطر کما داشته باشند و از جمله موضوعه

پیغمبر صلوات الله علیه و آله

کرد و اندک بعد

کرم

کرم سب ابا بکر و عمر قتل و من سب عثمان و علی اخط یعنی کسی که دشنام دهد و نا
 گوید ابا بکر و عمر را مستوجب قتل و کسی که دشنام دهد و نا ساز گوید عثمان و علی
 حد و اثنان را از حد بسیار که در باب عریضه کرده اند و از جمله موضوعه است
 در عبا ترده دعا یعنی نرا دست بکنید و به بنید یکدیگر را کتافه بکر و در زمان
 زیارت بر سر وجه باعث از یاد محبت کتافه از آنکه هر روز بایست دید انظر
 الى الخضر بنید و الجریفه دیدن سینه زیاده میکند نر چشید و مرقا و علی الجبر
 خطره غفر الله له یعنی هر کس چهل قدم کمر بر راه بردی و از هر دو خدایتها افرام العلم
 علمان علم الادیان و علم الادیان یعنی علم کلیت را و شاید مختص است در
 علم علم دیان که عبارت از عقیده و تفسیر و حدیث و کلام باشد و علم الادیان که در
 ازان علم طبیعت علم و علما و انبیاء و اولاد و کلام صفای بود بطریق انتخاب
 که در ولایت هندوستان دیدن از حضرت سال الفحیرت پیغمبر صلوات الله علیه
 مردی پیدا شده بود نام او ابابکر و دعوی میکرد که من از ائمه ارسام است
 الله علیه و آله که امر فرموده اند ام و جبر از اباطیل هند تصدیق دعوی او کرد
 بودند و او احادیث بسیار وضع کرده است و میگفت است من اینها از پیغمبر صلوات
 الله علیه و آله شنیده ام صاحبها من که محمود بر پیغمبر فرموده اند
 میگردیدم آن احادیث را از ائمه ائمه شنیدم و ذهبی کتابی تصنیف
 است در اثبات کتب احادیث مذکور و از آنکه روایت با بکر نام نهاده است
 اتحاد موضوعه نهاده بر آنست که زبان بیان از عمده تعداد آن بر تو اندام
الحام باید دانست که کتافه از حدیث متفقین آنست که حضرت پیغمبر صلوات
 الله علیه و آله تعلیم کرده اند حضرت امیر المؤمنین را علیه السلام الحیه شده است

و البته خواهند نمود مکنست که محمول شود بر احکام شرع در مایه ای که واقع شده است
و مایه ای که واقع خواهد شد و می تواند بود که محمول بر بعضی علوم غیبیه شود که
حضرت عزت جل و کره رسول خود را صلی الله علیه و آله بر این اطلاع داده بود چنانکه
که احتیاجی به این رایج است و شیعه نقل کرده اند که امیر المؤمنین علیه السلام از آن حضرت
خبر میدادند مثل آنکه وقتی کلمه و زیارت آن حضرت انداخته اند که بعضی
آوردن متوجه حرم الحی شوند و فرمودند والله ما یرایان العزم و لیکن یرایان البصر
و از الله تعالی سیر و کیدها و بطونها یعنی خدا قسم که ایشان اراده نمودند اند
بلکه اراده دارند که بعضی رفته در مقام فتنه آنکه بر خداوند بپوشد و بعضی
عزت و تعاقب بر خواجه کرد و ایند کید و مکر ایشان را بر ایشان و بعضی خواهد
بر ایشان و مثل اخبار حضرت بر علم و جود و رایج هر فرد از حضرت و فرمودند
کیف یعبرونه و قال حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله ان من عظمی و نه یغی
مرا بد بود که عیور کرده باشند از حضرت و حال آنکه حضرت مقدس است و صلی الله
علیه و آله خبر داده اند بمن که محل در زمان ایشان بر خاک افتاد که کایه از خاک گشته
شدن ایشان باشد اینجاب خبر خواهد بود و مثل خبر دادن حضرت مکنست
خود قبل از آن قریب به شب جانم در آن شب زیاده بر مقدار آنکه
سدره حق تواند کرد غذا تا اول نفرمودند و گفتند القرآن الله خصیصه یعنی قرآن
میکم برای خود و رحالی که گشته ام و مثل اخبار حضرت بکمال زیاد و آنکه
حاج بر نبی صفا خواهد کرد و سخن ایشان شد و مثل خبر دادن ایشان و
کیان صفاتی متوجه بود نه چون برین کر بلا رسیدن شهادت اما حیدر علیه السلام
در آن برین و مثل خبر دادن حضرت بر و ال و ملت بنو عباس بر دست بر خاک و

ایضا از الله دکتب و رایج مذکور است و در الله و اقواله مشهور و در کتب
و است که بعضی صراحتاً الله علیه و آله را میگردند و تقریر میفرمودند و حضرت
امیر المؤمنین علیه السلام گفتند که با جعفر و کاتب جامع و اگر علم الله گفته و آنچه
تا در قیامت در این شب بود و شیخ بن کواجر از محمد بن یعقوب کلینی در کتاب کافی از امام
جعفر صادق علیه السلام روایت میکند که از آن حضرت پرسید که کتبهای مذکور نزد حضرت
علیه السلام بود و بعد از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام یک یک از اولاد ایجاد
کردند به امامت و عصمت تا از نبوت نماند و الله علیه السلام انتقال میبانت و از یکدیگر
بیکدیگر میرفتند تا به صاحب الامر علیه السلام میرسید و منتهی شرح موافق
تعلق علم واحد و معلوم کلی و ایراد کرده است که ترجمانیت جعفر جامع و در
اندیشه امیر المؤمنین علیه السلام که در طریق علم خود هیچ حواشی و کار و انقضای
و آنجا نیست و اما مانع از اولاد حضرت را هم علم باطنی حاصل بود و از آن
آنها هم میگردند و از هر قایم آینده خبر میدادند و در کتب و احوال که امامت
عاشق عباسی نبی شده است مذکور است که آنکه در معرفت من حقوقا مال بر فیه
آیا و کتب منک عهدک الان للفر و الجامع بدانند که الله لا یم یغی بل برین
او با حق دانسته از حقوق که ما را بر دست که خواست و ریاست باشد از آنکه
تواند نبوده پس قبول کردیم فرمود که اگر با من در میان داری و لیکن حق
دالالت دارند بر خلافت آن خبر میدهند از آنکه این عهد با تمام حق خواهد بود و حق
معرض نقض و خواهد آمد و بعضی از شیخ مغرب دین را بجهت و علم حضرت
آن خبر از بعضی قایم عالم کون و فساد میدهند و خود را در آن نسبت میدهند
با اهل بیت علیه السلام و من نظری دیده ام در شام که متفق و من بود از اهل بیت

وصیت شد پس گفت ایست آنچه وصیت میکند آن علی بن ابی طالب علیه السلام
صلوات الله علیه و آله و سلم و صاحبان سرور او وصیت من است که بدین
گواهی میدهم بآنکه بقیه خداوندی بر حق و معبود حق و سوی یکبار و همانا
محمد رسول الله آمده است بر عالمیان که برگزیده است او بر واسطه علم و
است او از میان مردم بسبب دانش و کمالی او بآنکه خداوند تعالی بر آنکه برگزیده
جمعیت کرده و حقها را سوده اند و سوال کننده مردم است از اعمال ایشان و
ست بآنکه در سینه ها مکتوب است و در خواصها مکتوب است پس بدین که وصیت
ترا و حق و کفایت من مثل تو وصیت بآنچه وصیت کرده است مرا آن
رسول خدا و صلوات الله علیه و آله بر خود اله و حق شد و حق و معصوم و
مؤمن و سعادتمند و در حق خود باشد و بگویم که از خود خود ندانم
و گویم بآنکه بر کبریا و عزای تو فرموده است و وصیت میکند ترا از این که بدی
داشتن نماز نزد پروردگار و اقامت آن و باده اگر در وقت رکوع بگویم که مستحق است
جود و قن آن در رسد و اختیار رحمت و خاموشی چایی که شنبه بود و یا شنبه
راست بدین حق و حق باطل مشبه باشد و رعایت کردن عدل و انصاف در حالت
و حال غضب و حق سلوک با یکدیگر و کرامت داشتن معانان و مردم آوردن و
توب و مشقت و جمع کردن و بخت گرفتن باشد و رعایت صل و صبر و یکبارگی
و دوست داشتن فقر و مسکین و هفت خیر ایشان و تواضع بپادشاهان دنیا
که تواضع و فروتنی کرده با مردم بهتر از عبادتهاست که غضب تو و کوتاه کردن
اصل و امید و بیاد آوردن و ترک کردن دنیا که بدین حق که غضب تو و صبر
و نشانه بر بلاست و داده و خواسته از این و برادرها و همچنین وصیت

ترا از این حق هر روز عزمی و پنهان و آشکارا و حق میکند ترا از شتاب کردن
و فعل بآنکه چون امری از امور آخرت ترا پیش آید زود بان مبارزت بآنچه
نار و بوقت دیگر بگذرد و چون بگویی از کارهای دنیا مبارزت بآنچه
دور و بر سران نرود و صبر کنی تا دست خود را در این بیایی و دانی که اندام را
ضرر و بیا و آخرت تو نیست و بر تو باد که از مواظبت حق و رعایت که بدین و حق
مطلوبه باشد احتراز نمایی که همیشه بدین جهت در مقام فریب دادن و از راه
جبر خود دست و چنان باشی از ندامت که عمل تو خالص از برای خدا باشد
و از غش و استغاث و پیچ و خم و خفتن و خیزش و مردم را بگریز و گریز و استغاث
باشی و بگویم و بگویم بآنکه از زنده و ولایت و بر تو کنی بپادشاهان و خدای و
دور مردم صالح و او را از آن که بگوید که از دین تو بگانه است و در این راه
باشی و در راه اعمال و کردار با او میانه برتوانی و بر تو باد که در میان
و محل عبور مردم نشینی و از کار و باده و سینه کردن و امثال اینها و
با کسی که از خطی عقل و علم عاری باشد و میانه کنی بر تبار و رعایت حق و حق
که از اساک و تنگدستی بگذرد و بپادشاهان و بپادشاهان و بپادشاهان و
خویش را بپادشاهان نه اندک نه بیش نه بدی که طوفان بر آید و مال
نه صبر که حق و دل را بپادشاهان و بپادشاهان و بپادشاهان و بپادشاهان
انقدر کمتر که در آن کاهل نمایی و از کار و بپادشاهان آن انقدر اهما نه اندک
که طبع تو از آن کلاه کرد و بر غمت تو بپادشاهان و بر تو باد و رعایت
که همیشه نشان داشته باشی و از آن که بپادشاهان و بپادشاهان و بپادشاهان
مانی و از غمت و غمت و از برای نفس خود تا غمت بیایی و تو علم گیر خیر را عالم

منتهى

1945

مغزنی

تغیبت دهند و جلی فرج و مستحق و می ناید قصیده گویند و اگر نیت و تقصیر و
و شایسته آنها را بنایند واقع شود و مکرر کنند و در مقام اطلاع بر معایب و
او بنایند و در بعضی چیزها که او را بنایند احتیاج افتد با او مضایقه نمایند
مثلاً آنکه خواهد سر جوی برد یا در خانه اینک که دارد یا ناودانی و چنانچه اینک
مضایقه نماید که شعرها را بر سر او بخند و آنچه مانند این باشد و اگر کم الضعیفه
از پیغمبر صلی الله علیه و آیت شنید است که من کان یؤمن بالله و بالیوم الآخر
لیکرم ضعیف یعنی کسی که ایمان آورد و باشد بخدا و روز قیامت باید که اگر او را
مندان خود را و امثال این در برابر اعتقاد بسیار وارد است و از جمله امور که اگر
داشتن همان در ضمن آن محقق شود حاضر ساختن طعام است که انتظار
بیاورند و شگفتند و آنرا داشت نمودن با آن که فهم کارانی میزبان از
خود نماید و سخنان نیکو گفتن با او در وقت طعام خوردن و شایسته و
نمودن با او هنگام رفتن تا در باز خانه و رعایت فعال این امور که مستند بر او
باشند و از جمله امور که اگر بنایند شمرده اند حاضر ساختن سوه است از برای آن
طعام بر اسطالک طب و افق درست و از این در هر چنانچه گفته اند حضرت
ابو اسلمه حبیب بن یوسف که کلام محمد ناکه را با طعام مقدم آورد است که
تا بخیر و سالم بماند **و در مورد حجت بعضی مهربانی کردن و**
ساختن دلالت و جملتی جیم و ضم جیم یعنی تقبیل شفت ناکه و ناکه
الحید و ضم الشفت یعنی مهربانی کردن و در جیم آوردن بر کسی که بغت و شفت
گرفتار باشد و حبس مالکین و با شکر نمودن و آیت شنید است از ارباب الهی
امام حسن ع که رفتن در مدینه طیبه را می خواست و میفرمودند دیدن

مماز

میت فکراوانم

افعال نیست و باید از هر دو جدا کرد استیفاء را که نام تر است یعنی از هر دو جدا کرد است و این
امر المؤمنین علیه السلام فعل است که انقضت فرموده اند اما اخاف علیکم ان تنقض
اتباع الحق و طول الامال اما اتباع الحق فانه یصلح الحق و ما طول الامال فانه
ینقض الاخره یعنی بدین سبب که شما نمی روم کل از دو چیز بقیت هوای نفس و زمان
برخیزد است در افعال و اعمال و طول الامال که عبارت از هر دو می آید و باید است
بقیقه ای نفس بواسطه آن مانع می آید شما را از بقیت و زمان برادر
حق را بیکانه دو میماند بخند نکند و ما طول الامال جهت آنکه فراموش می سازد
از حق شما آخرت را و فکر از آن زیاد نمی آید و روایت شده است از ائمه
ع علیهم السلام که هر چه بود که بعد از این دنیا بماند این دنیا را ببرد و بعد
مستحق رسید فرمودند که الا تعجلون و مراعاته التفریق فی شأن اسماء لطول
الامال یعنی ایان تعجیل کنید از فعل اسماء که هر چه بود که بعد از این دنیا بماند
بطول امال که قنایات و باید دانست که سبب طول الامال نیست مگر دو سبب است
و اول اینها فساد است از دنیا که چون انسان را در اوقات و اوقات بدینا و از
او هر چه رسید مغایرت و جدائی او بر و گران می آید و همین که اندر نظر او ترش
سبب خود را از فکر که خالصه من که سبب جدائی او است از دنیا و هر چه بد
نکند چون دوستی و چیزی و هر چه که جا کرد فکر او را و که سبب فساد است از دنیا
بدین حد پس همیشه در فکر بقا و دوام دنیا است و هر چه اوقات او صرف از دنیا
هر چه که حاجت زندگانی میشود مثل اهل و عیال و اسباب و ادوات و الخ و این
شد جائید فکر او مستغرق از دنیا میشود و امری که باطلی او نیست مگر است و اگر
درین ظاهر او مشغول کند که بسیار بد و توبه و انابتی بسیار بد است و بعضی

اعمال آخره بنفشه میبارد بچند وجوه قرار بقا و دوای خود داده است
تا بخیر و نیکانند و از آن روی و در هر یک و از راهی بپای و از راهی بپای
که چون او را در جوانی بگذرد و بسبب کسوف برسم و از آن مقام خواهم شد و چون
توفیق و وصول بدان یافت میگویم بچند بخت و آن بختی و بسم و چون
بنفشه رسید میگوید تا فلان عادت با تمام رسد و چون آن بنفشه رسید
فرزند خود را در مادکم و از فلان سفر مراجعت غایم و همچنین توبه و توبه
ماقا را از راهی بپای و از راهی بپای و از راهی بپای و از راهی بپای
او مانع آنست تا در غایت شد شغل دیگر و از راهی بپای و از راهی بپای
می بیند که تا بجا نرسد و میباید مره و در وقت هیچ کار نماند و او را
معنی غافل بوده و اصله استعداد و از آن برای آن نگرفته که بهولت تن با آن
در یاد و چیزی که با و بلند حیرت و نداشت بسیار است در آخرت که بر آن
داشته است و در آن حال آن المین بقول الله منه فانك و همین صورت
فعل و فعلی است یعنی در هر دو کفایت از آنکه جانها مال اهدا که خنده
تصرف میفرموده است و چون حلول اجل شد و وقت دهانت بر سر شد
بنفشه او در آید انسان بنفشه مال که است که چند روز او را بر هر دو حیانت بقا
ساخته است و بنفشه اجل و عود و مدتی که بر آن مقرر شد و متوقف خواهد
و تک آنها را که بر شده یا بر تصفیه او در خواهد آمد و در هر دو غرض و غرض
نقطه دار یعنی هدایت و تائید تیرست که غرض از این معنی خواهد و تائید سهان
بنفشه سقم طریح بنفشه فعلی است که غرض طریح باشد که نایب از آنکه
مطریح و آمده شد که دلیل و خوار را باشد جانها که تائید قدرت و تائید

میان آن دو

رو میباید انسان بنفشه و از لیل سقم و بپایست که هر دو نفر که میباید و از لیل
بدن او میگذرد و از بدن انسان ترکیب یافته است از لیل او که ضد یکدیگرند و از
جانشینان از هم طردند و مستعد در و اسقام و از لیل است و سقم و سقم و سقم
و بنفشه سقم و سقم و تافه و آمده است و سقم و سقم و سقم و سقم و سقم
الله خواهد نصیر طریح و سقم و سقم و سقم و سقم و سقم و سقم و سقم
که حاصل نتیجه اش اینست که خوف و خشیت اگر چه در لغت هر دو یک معنی است اما
صوفیه و اهل قلوب میان اینان فرق کرده اند و این را غرض میباید دانسته اند
نحو مراد از آن است که بنفشه است از عقاید اینک که آن داشته باشد که گاهی
که بدانند که از راهی بپای و از راهی بپای و از راهی بپای و از راهی بپای
شده است و آن اثر طریح را که طریح است که اگر چه در لغت هر دو یک معنی است اما
است و نهایت اختلاف دارد و از لیل این معنی است که هر دو طریح و خشیت
از حالت است که در دریافت و غفلت و کبر و ایالی و از آنکه در لغت هر دو یک معنی است اما
بسیار از وقوع امر و که مانع لغای او باشد و بنفشه طریح و از حالت حاصل
مگر کسی که از طریح یافته باشد بر مرتبه جلالت عظمت و لذت و رب و رضا و عز
باشد و از هر دو است که حضرت عزت در کلام مجید میفرماید **ثانی**
الله پس خشیت خوف ظاهر باشد نه مطلق خوف و گاه هست که طریح بنفشه
بر آن میکنند است و ترجمه کلامه و از اینست بر علانیه که در هر دو طریح و از
ظاهر ساختن آثار و ملاقات است در افعال و صفات خود مثل بیایر که و سقم
و کلامه هر دو و ملاقات طاعت و عبادت و قلع و شمع و لذات اخیری
لغوی که جمیع آنها مکرره طبیعت که در دنیاچه طعم عمل بر ملاقات که در طریح

آن روز بخت مکرده میشود و هرگاه جمیع شهرات و لذات با آن خوف الهی
شد با فقر و دل را نداشتن و خست و زکات و کمالی که مطلوب بود برسد و صفات
مثل حقد و حسد و کبر و امثال اینها از میان میروند و هر گاه کسی که در فقر و
عاقبت و حال میشود پس راه میباید بطریق خود غیر حق را و شغل و کار و بخت
میشود در هر اوقه با حق و مناسبه با نفس و جهاد کردن با او و جان فدا از پیش رفت
و احراز از احتیاج عالم از ضایع گذاشتن انعامی و اوقات مذکوره و با حق و
یکبار نادیده گوید و با آن مترتب نباشد و این علما از آن نظریه بر سر صد صلوات
ندارد که اسم خوف جان الهی کند بلکه آن نیست مگر بخت نفس و حکایت که این
جست است که بعضی از باب عنوان گفته اند تا قبل از کمال فایده است
عن الجواب فان كان ذلك لا كفت وان قلت نعم كفت يعني حين ان توبى
میرود و کانت شوقه اگر گویند که کافر میشود و اگر گویند که کافر و کافر و کافر و کافر
عز القبول الفل من التبع و در قول و فعل شتاب کردن و بر سر آن رفتن است
الکامل و تدبیری و لطف و قوت خود فائده های ماکت کرد و در وقت انقطاع
آخر کلام در هر امر و میتوانند بود که از باب حد و ایضا باشد و کلام در هر
باشد که زمانه که در خوف و حیرت و حلق کرده باشند و متصل ساخته باشند
ها را بفعل و این التمسع نعمت یک هسته بکوفه تالی القاصیر است که
او خلع علیه التمسع کفره ای با نعم علیه و در اصل آمده که او و قلم فایده است
بغیر جلیب غیر مشتق از غیر معنی خدعه و فریب و در انداختن باطل است
و القاصیر عرق را یعنی مغرور خدعه و باطل و حاصل یعنی در غیبت
اول مذکور شد و آن الله یا ربی عامله تقدیم طرف در فقر و بواسطه نادیده

یعنی میباید علوت و تابا شد که از برای خطای و تحصیل رضا او و شایسته عرض دیگر حق آنکه
فان شد شایب و خواهی از عذاب غیره آن منظور باشد چنانکه حضرت امیر المؤمنین
فرموده اند و الله ما عبدك عن فائده نادیده الا طمعا في جنتك لكن وجدتك اهل
للعباد و عبدك عن فائده قسم که من عبادت نکردم ترا بواسطه ترسی که از تو
داشتی و نه بواسطه طمعی که در بهشت ترا دیدم ولیکن تر الهی آن با فتم که عبادت
کنند پس بعد از تو قیام نمودم و این تر شایب است پس بلند و باریه است پس رنج و
کلام را بر این معنی حمل کردم بواسطه آنکه با تو را بتخلیص ظاهر تر از آنست که
احتیاج بود به آن باشد و در باب پیش از این شد خواهد شد شرح شد
و بعضی از آن است که بعضی از آن است و بعضی از آن است و بعضی از آن است
صیغه فعلیست بعضی فاعل یعنی باید که زاجر باشی از غنی و از غنی آن مانع از خود
و غیر خود را در اخ و اخوان و الله باخ جای مقوله ماخذ از هر حالت معنی
و ملائمت کردن است در مقابل رفتن و سخن گیری و زایل با عاقل مرا باریه معنی
است یعنی باید که اعمال تو باین و خالو باشد با عاقل و دفع الحوادث و عبادات
مرا لا عقل له عادات یعنی خصوصیت ستم نکردن است و عبادات با کس معنی را
و بعد باین تر نیست و با قصد عبادت که با قصد عبادت عبادت که باین تر نیست
افراد و تقطیع است که مراد با قصد در محبت که با فقر معنی امر است تو
میان الخلس و سرف و بند و شک گیری و تقید باشد و الله در حق این
و غیر از اینها مگر این خندان اگر اقامت داشت بدل شود بها و نه نیزه
اما که لا اله الا الله چنانکه دامن گشت کتی دست دهها جوهر و دم نکو شده
خصلت آمد بر بر سر تاب فضل و مدی معانی این اختیار توسط نامی این

زیاده

باز دلیلی از این امور و سطحا و منافع و اقتصاد و عبادت ایشان بآیات بر وجهی
 گردن داشت و تعجب است ندهد تا باعث تنفری عدم رغبت طبع باشد
 و این که است شیخ بر کوار و بعد بر بعضی کلمات از امام جعفر طالق جعفر علی الصفا
علیه السلام که حضرت فرمود که اندک قال رسول الله صلی الله علیه و آله لیس
المؤمنین علیهم السلام با علی بن هذا الذی یمنون فان یلید برقوق لا یغض الی
فک عباد ربک ان المینت یعنی المخطوط الذی لا یطرق النقی و لا یضام قطع ماعل
 عمل از بر جان میوت هر او و طبع جلد و غلافان میوت عذاب میوت است مساوی
 صلوات الله علیه و آله با بر المؤمنین علیهم السلام که او علی بدستی کاین دینی کاین
 معقوله ام و نیست میوت و نکلیس بماند و از بر و سبوات و شین
 مناز بر نفس خود عباد خدا را بدستی که کسی که در هر سرعت میباید نه می
 میگذارد که کار نکند و نه زمینی را قطع میباید که باید از آنکه اگر خواهی که
 قطع شود و ساقی را طوی نماید میباید شتاب در سیر نکند و بنویز و است
 برادر و بر باید که قیام تو بعبادت و اعمال مثل قیام کسی باشد بآن که امتیاز
 باشد که بطلان آنکه بر شنبه سیری بر سبب خواهد مرد یعنی شتاب و طوی زیاد
 بسیار آن مکن خائفه که آن احد و از بدنی و است که بآن قیام میباید
 و باید که ترس تو از خدای خود مثل ترس کسی باشد که کان داشته باشد که فرزند
 مرد یعنی با سبب آنکه بر ترس و نه آنکه بر ترس و ترس و ترس و ترس و ترس و ترس
 و شویف در عبادات موقوف نماید بر عبادت و نیست و الزم الصمت و لا یسبی
 خاموشی را بخود از هر سبب تا سلامت مالی از زافات زبان و کاهانی که آن
 زبان ناشی میشود و آن بسیار است زیرا که نیست هیچ موجودی و بعد و حی
 خالق

و مخلوق

و مخلوق و معنوی و موهومی که زبان او در زبان و شعری او شود بنی با اشارت
 و از خاصیت هر عضو دیگر از اعضا و ایشان را حاصل بیت بواسطه آنکه از آن
 جسم غیر سبب که بالوان و اعضا و گوش و بینی و عین و از و اصوات و دست
 مکر با اجسام و زبان از میدان فرخت و او را در هر چیزی و شری مداخل هست بخلاف
 و است شده است از معاد جمل که گفت کفر ای رسول خدا و ای با فیه میگویم
 قیامت مداخل حق را هر چه بود و ما با برستی که از ما صادر شود عقاب خود
 که در حقیت فرمودند که کلام و کل کلامی است از اندک علی صاحبهم الاحسان
 و التمسهم یعنی نادیده برای تو که به کنا دایم هم در هر دین و اندک و با شرف و بر خیز
 سواد فیه از زبان ایشان در وجود تو آید و نیز روایت شده است از حضرت علی
 الله علیه و آله که کان یومن بالله و الیوم الاخر یلقی خیرا و لیست یعنی هر کس که ایمان
 بخداوند تعالی و روز قیامت بآید که یکی از این صفات خیر است با سبب شود که از آن
 میراث صفات خیر و دیگر آن باشد که تکرار نماید که در کمال خصلهاست و دیگر آن
 در زبان بسیار و است که اگر آن موجب تقوی است فانی که اهل بی بی
 اله اصل عجز تقصیر است لیکن بسیار است که تقنین معنی منع و در پیش و با اعتنا
 معنی پیش و بد و معنوا خواهد بود در قیام شده زیرا که کم آنکه ایمان را بر حق
 امتحان و ما در هر مقام بر بعضی عاقلی هست که در هر چیزی که بر جاشسته خطائی
 نوشته ایم این را دان که که اگر داده آن باشد که بآب مذکور رجوع نماید و آن
 اوراق بنی و بنیک میخواند بود که بطریق احسان در بعضی نظری خوانده شود و طایف
 تو سواد آن هست و میخواند بود که فراق بنشین خوانده شود که طریقه صفت با
 میریزد و وجه خوانده شده است قول تعالی هذا فراق یعنی بنیک الحام میباید

کتابه صدر این حدیث یعنی حق است که اینک علی خطبتک بظاهر
مرا فقت ندارم بقول عدله هب ما میله که یار بعثت اشاعتند صلوات الله علیهم
این عبارت که ظاهرش بیان مخالفت است در بعضی ادعیه که از طرف اهل بیت صلوات الله
علیهم نقل آن بصحت رسیده بسیار واقع است چنانچه روایت شده است از امام
موسی کاظم هم که در جمعه شکر میفرموده اند رب عصمتک طای و لوشیت
و عزتک الاخریت و عصمتک بصری و لوشیت و عزتک الاخریت و عصمتک بصری
و لوشیت و عزتک الاخریت یعنی از خدا با عصمت تو کرده ام زبان خود و اگر خواستی
بغزت و بزرگ تو قسم که هر آنکه مرا کمک میکردی و عصمت تو نمودم چنانچه خود
و اگر شیت تو زبان نطق میکردی بغزت و بزرگ تو قسم که هر آنکه مرا کمین کردی
و عصمت تو نمودم بگویند بخند یعنی امور که بنایت شنید میشدیم و اگر لوشیت
بغزت و بزرگ تو قسم که هر آنکه مرا کمین کردی و عصمت تو نمودم بگویند بخند
که منسوب است با امام الموحدين امام زین العابدین علیه السلام نیز قبیل نقرات بسیار یافت
که تعداد برسد و عصمت از ایشان صلوات الله علیهم دارد بلکه از حضرت علی علیه السلام
سوی صلوات الله علیه و آله نیز حدیثی بخند روایت شده است که بظاهر
اشعار بر عدم عصمت حضرت دارد از جمله حدیث روایت کرده است شیخ زکریا
محمد بن یعقوب کاتب در باب استغفار از کتاب کافی از امام جعفر صادق علیه السلام که
ان رسول الله صلى الله عليه وآله كان يثوب الى الله عز وجل كل يوم سبعين مرة يعني
که هر روز عبادی صلوات الله علیه و آله بجای میفرمودند از عاصی و کردار ناشایست
بسوی خودی که عزیز است هر روز هفتاد مرتبه و اهل سنت نیز در کتب حدیث
خود روایت کرده اند که حضرت پیغمبر صلوات الله علیه و آله فرموده اند لا استغفر الله

و بزرگه

و ان یالیه و الیوم اکثر من سبعین مرة یعنی بیشتر از هفتاد استغفار میفرمودند
سبعین مرتبه از خدا خود و جوی میگویم بسوی او از عاصی و زیاده و عیب و تقصیر و منته
و امثال این روایات و بحال است در طرق شیعه و سنی بسیار و درست و بهتر جوابی
نیست بر این چه تواند کرد آنست که بخواهد از این جمیع کتب کتب الفقه در کتاب
مذکور اقامه آن کرده و آنست که انبیا و ائمه علیهم السلام بر جمیع ملوک و عبدا
الله کسب او آفرینان مستغرق یاد خدا بوده است چنانچه محمد از آن و اهل بیت
تاریخ پیدا شده اند و در کتب اربعه ائمه معصومین علیهم السلام و در کتب اربعه ائمه
و انبیا حق از جهت در نظر بعضی شیعه داشته در مراقبت و مواظبت و غیر
برده اند چنانچه امیر المومنین علیه السلام فرموده اند اشد الله کانت له فان لم تکن زلتا
بر آنکه بگویند عباد خدا تمام عاصی و گناهان را از او میبایست که اگر تو از این یعنی بدست تو
ترا میبیند بگویند از این مرتبه دفعه فرمود می آید شغل یکبار دیگر نوشته اند
از آنکه که از او میفرمود کاسبت مثل خودی غنائی با ائمه اشد از او بی مباشرت
حلالی مثل آن امری از امور یا چه از این خود گناه دیگر بیشتر ده اند و خطا
عظمتی اند مانند و در حال مقام استغفار از آن در روایت آمده است از آنکه
مخبر است که اند غیبی که بعضی عدم و بندگان ارباب دنیا اگر در جائی که نظر صا
ایان از ایشان باشند و دانند که صاحب ایشان ایشان را و بگویند بندگان و اگر
با جمیع مشغول باشند و نظر مردم که اهلان و متقی ملامت می نمایند پس چه کار دار
کاه که ارباب نیست صاحب و صاحبان و مالکان جمیع مالکان و قوی باشند و
اشادت است کلام حضرت علی علیه السلام که اند لیغان علی قلبی و ان لا استغفر الله فی
الیوم بایه مرة و قال هم کما کفلت الایمان و یات المومنین ارباب و غلام و کلام

کلم

کشف الغم رحمه الله وفاضل فیض صاحب نقیہ انوار التبریل در کتاب شرح
صباح کلام از مصفا و استجا که شرح حدیث پیغمبر صلی الله علیه و آله
که آنکه ایمان بر قلبی و الا لا استغفر الله و التوب مائة مرة می نماید گفتند که عجم
گفت پیغمبر صلی الله علیه و آله بر استعلا یافته و غان علی کذا یعنی غطا علیه است و او بعد
که از این گفت است بر سر او و جابر حدیث را پیغمبر گفتند است بدمت که پیغمبر
دل علی بن ابی طالب را که میسوزید او را و از اوصی بن سید است که از معنی این حدیث
از سوال کردند در جواب آن بنیامیل گفت در باب دل که روایت شده است
حدیث گفت در باب دل پیغمبر صلی الله علیه و آله که میسوزد و از پیغمبر
صلی الله علیه و آله میسوزد در مقام تغییر آن از برای مردم فاضل که میسوزد
غیر از اینها که میسوزد که در نظام سلوک که در باب عوده و در مقام عظیم و بزرگ
داشتن دل شده است که حضرت عزت جل جلاله از برای حق و حق و مثل حق از حق
ساخته و بدست حق که ریافت از پیغمبر و از پیغمبر است که داده در سیدن بقیان بر
از برای جان و صاحب قلم و صد و است و طریق و صلیان بر اهل حقیقت
و از برای حال صفت و توضیح دادند بعبادت در آوردن آن ملک و حق
صوفیه که از برای این سخن فرمود و شایان اسرار حق اند و مایه نور کانی
شکات هایت ایشان معقول است بر او در آمده میگویم که چون در این عالم که
سیر می کند مستغرق در ریاضت و عبادت و در صفا و ضیاء و جمیع دلها را در حق است
بأن حال تعیین شده بود که در شرح و حکمت و بنای حق و است و باقیه
بر وجهی که مفضلان و سانی باشند عرفت و شاکا را جاری بود او را که
مرتبند و در این باب بعضی حصص و التی فی حق نموده بعضی حقایق افشا

الصفات باید بلغه از جانب خدا و معجزات آن بان در آمده بود و مکلف بان شد
از احکام و الا لایم بشریت بر هرگاه که یک چیز و آن شد نه عبادا که از برای
و الا لایم و نیست و بواسطه نهایت صفا و نورانی منتهی که داشت از آن تاثیر
میشد زیرا که هر چند وقت و صفای افشا شیا بیشتر است تا تا نیک و در این
دو در ظاهر و در حق و الحضر صلی الله علیه و آله هرگاه احاسن فی حق و از این
از این خود گمانی بر که بیشترند و در مقام استغفار و طلب آمرزش از آن در حق
تا اینجا بود خلاصه کلام میسوزد و در کتاب شرح مصباح و زیل العارفین شرح
جمال الدین عبد الرزاق که میسوزد در مقام کلام است بعبادت لطیف که بواسطه
سوزن بطول انجامیدن کلام بر حق میسوزد و مقام ذکر آن شده و همین است
والله اعلم بالصواب

در بیان صفات حق تعالی
روایت شده است که بنده که مقصود است شیخ صدق محمد بن ابی یوسف از جعفر
الحسن الکوفی از جعفر بن محمد بن علی بن محمد بن جعفر بن محمد بن جعفر بن محمد بن جعفر
سلم از امام بنی تالیق امام جعفر صادق و از ابای بنی که از حضرت بقریب معلوم
علیه السلام الله الملك القدوس از امیر المؤمنین اسد الله الغالب علی الزمان علیه
السلام که حضرت زیدوند قال صلی الله علیه و آله عجب حق تعالی
الطعام فانه الذی لا یخسر من الذنوب فانه الذی لا یخسر من الذنوب و الله اعلم بالصواب
بر همین مکتب انعام از ترس از آنکه میسوزد و عبادت شود چگونه بر همین
عینا باید که گناهان از ترس آتش و فرج و تحقیق تا که اطلاق حجت که بعضی
کردن است بر اکتساب گناهان باز نیست از این مشاکل و فقره سابق که حجت
دارد و در حق خود است و استغفار که

نقص

روایت شده است. بسند که انتقال یافته است شیخ منزه که بعد از وفات
آنچه ما از ائمه بن محمد بن خالد البرقی در صند خود دوم فکرها اصول الثانیان مذکور شده
از عثمان بن عمار که یکی از کلمه های غریبه است و از کلام معتقد علیه امام موسی کاظم
علیه السلام است و اگر چه در حدیثی آمده که از علماء رجال است ایراد
راه داده که از رجال جماعتی باشد که علم اتفاق دارند در آنکه این روایت از ائمه
بعثت رسیده صحیح است و نقل شده که در کوفه منزل داشت شب در خواب دید که
امام حسین علیه السلام بر وی و احرام حایر شده اتفاق داشت تا وقت شد که
کتاب در علم نقل و حدیث با و نسبت یافته از عمر بن محمد بن عثمان بن
شیخ اصحاب حدیثی بوده و ثقة و طویل القدر است و مصنف چند کتاب است
بلایت امام جعفر صادق و امام موسی کاظم علیه السلام استعد یافته و از ائمه
روایت کرده از زبان برادرش عیسی بن ابی حمزه که از ائمه العابدین امام جعفر
جعفر صادق علیه السلام رسیده و رجال ضعیفین بدانند از مسلم بن
بابویه و استوفی و رجلیست تصیف کرده از اصحاب سیر المؤمنین علی علیه
بوده و بلایت امام حسن و امام حسین و امام زین العابدین و امام محمد باقر علیه
استعد یافته از امیر المؤمنین علی علیه السلام که گفت قال رسول الله صلی الله علیه
و آله ان الله سبحانه علی کل قاصد یصل الیه الایمان بالامان و الامان الیه بالایمان
ان قسمة لم یجد الا الله او شرک شیطان و قال رسول الله و فی الناس شرک شیطان
علی الله و الا ما تقر فی الله عز وجل و شاکم و الاموال و الا ولاد **شیخ** کلام
در معنی اخذ و انجام **شیخ** علی بن محمد بن یونس **شیخ** گفت رسول خدا صلی الله علیه
و آله بفرمود که حضرت عزت حرام ساخته است و خول بست و بر هر شیخی که گمانی

که بر او انداخته میگوید و در آیه با و میگوید پس بپوش که اگر در مقام عقیقت
و تحقیق احوال و در اینها یافت او را که انداخته شده یعنی متولایان از ائمه است
شیطان گفتند رسول خدا و در میان خود هم شرک شیطان باشد حق صلی
الله علیه و آله فرمودند که انداخته شده و قرآن و قول خدا را که **و شاکم و الاموال**
و الا ما تقر فی الله عز وجل و در احوال و اولاد که توانم بدان
خالص ما دست نخواهد بود **شیخ** و امام ان الله حرم الخیلة کویا مراد حق تعالی است
خطایعالی نیست در ائمه حرام ساختن است مدلول بر زبان بیاد نه حرام
ساختن و ایضا که اگر مراد حرام در امر باشد بعضی اصحاب اعتقاد است که در این
عمل اندک شکی نیست و با اتفاق جمیع ائمه است که هفت خواهد بود و اگر چه مکت
ائمه در حدیثی بطویل گفته بلقی بنی بیای یک نقطه مفتوحه و ذال می باشد
مکسره و یای شده فصلت یعنی فاعل از یای بیع با و مد الف که بعضی فی است
و القاسم و الی بنی که فی الرجل الفاحش فی الذی هو الکلام الضعیف قبل الجاهل و
معنی اهریت که گمان باشد جانی در پیش و اول مذکور شد یا مراد است که
صاحبیت ادانند جانی میگویند فلا کین است و از این و خبر آمده میکنند
لهذه الاغیة میتواند بود که بضم لام باشد و سکون عین نقطه در می باشد
نقطه خانی بوده باشد معنی لغایفه انداخته شده گمان از انکه از نا علم شده
باشد جانی گذشت و میتواند بود که بضم لام و فتح عین و نقطه مفتوحه باشد
و فرقه مفتوحه بوده باشد از لعن باین معنی که عادت او آن باشد که لعن مردم میکند
باشد یا الکسر و لعن او میکند باشد از لعن خبیث ذات گردانده باشد که
کتاب آدم الکاتب آمده است که فعل یعنی میگویند عین از صفات مفتوحه است

عنا صفات فاعل مثل هرا که و هرا که بسکنند و هرا که در جوارحه است و بیرون
من هرا که اسرار و هرا که در جوارحه است و بیرون
کتاب اگر چه در مقام احتمال یکرهین باقیست که مصنف دام ظلّه کولان نگرفته
و آن کلام و تمهید کفرین فقط دارد و تنذیر است که کلام جار و مجری و عطا
معلق با صلا مقدر چه غیبه در لغت بمعنی دینه آمده است فالک القاصیر و
غیه و یکره و غیبه و از بعضی دیگر است که نفس الفضل و الحقیق مولا را میگوید
است با ابدی و غیر الماده که ظل ظل را که جهاد و تدبیر و در وقت حدیث
در جای دیگر و در مقام فضله و عصمتین حدیث را در کتب سیر و جبریه
است و هم شک نیست که بر تقدیر عطف و شرک شیطان بران بمعنی ظاهر
معنی خواهد بود و بنا بر این که در کتب خواهد شد حیث که لغت اهل لغت
در حدیث و توفیق و اعتماد بر یقینی شایع است و نقل از نیات نه معانی
کلام صاحب صحاح و قاموس و غیر اینان از ائمه ائمت و از مصنف دام ظلّه با ائمه
شیده شد که شفعی حمله ازین نظر در حدیث زیاده از حدیث اصل یکره
است از شایع شده با این سیده است و ایشی اگر چه بنا بر این کلام ارباب
ظاهر میشود و صحاح آن در بعضی از احوال است اما چون متقول بود و مذکور شد
او شرک شیطان بمعنی اسم فاعلت یا بمعنی اسم مفعول یعنی شرک برانند
او باه شیطان یا شیطان شرک باشد یا بدی و در این **الفهم** معنی سیر و تدبیر
مسئله و **الاسوال** **بالاولاد** گفته اند که شراکت و شرک شدن شیطان
را در اموال است که این را بر تحصیل و جمع آن از وجوه حرام بداند و هر چه
آن در جایی که جایز نیست ترغیب نماید و در دار ایشان را از رعایت اعتدال

در اتفاق آن برین وجه که بر خدا اسراف و تبذیر رساند که زیاده از آنچه باید
خرج کند یا بجای تنگی که در اندیشه کفایت باید که فکند و اما اگر بر این
او ایشان را در اولاد انکار یا ترید کردن او را با اسرام حزن نا و امثال آن
لخریص نماید یا برین وارد کند و اولاد خود را با نهای نگذارد مثل عبد العزیز
و اما حال آن که کلام کند او را ایشان را و بدین الحقیق ایشان بنده طاعتی
او که با افعال و امور و ثوابت و شیخ ابو جعفر طوسی و سیریه حدیثی و
کرده است که آنان معنی دیگر از برای و شراکت او را اولاد فهم میشود و آن است
در کتاب تقدیر حدیث در باب استحاله کردن از برای نکاح روایت کرده است
بصیر که امام بنی نطق امام جعفر صادق علیه السلام خطاب به این کرده فرمود که ادا
ترویج احدکم که یقین به حق چون یکی از شما کلام شود چه باید که گفت بعد از آن
منقول و یقین فرمودند و ادا فرمودند که فیصل یکرهین و یکرهین الله تعالی
او از ایشان از روح فاعل از انشاء اعین فرجا و استغفار از استغفار و
و او حقن شرفا و اعظمین بک و او فاعل صفا و ادا فی الجمل خلاصا فی حق
و بعد از آن اذاعت علیه طبع علیه صفا و یکرهین الله تعالی و یکرهین
و اما آنکه از نفاق و کلام است که استقامت تا رجا فان قضیت رجا شایع
مثلا استقامت و لا یجوز شرک شیطان یعنی چون قصد کفر را نماید باید که در
ناز نگذارد و خطایف شکر الهی جای آورد و این دعا خواند که اللهم انی ابرئ
ان رجح الخیر و عاوی کذبت و خلاصه معنی آنست که بار خدایا بدیهری که از
دارم که کذا شوم پس هر کس مرا از زبان کسی را که در اینها موسر و هر چه
باشد و در محاطت نفس خود بواسطه من و نگاهبان مال من از هر چه تان در پیش

باب ۴

و از همه فراخ و در هر گزیر که می باشد و هر گز که از برین از و فرزند و نیک
و کرد آن را و از خلق صالح در چهار بی چون در جلوت او آید دست خیر
او ضاده بگوید اللهم علیک بک تر وجهنا تا آخر دعا که در حدیث گذشت یعنی یا
خدا یا بر موافقت کتاب تو خواهم او را با مانت تو گرفتار او را و بگویم تو بر خود
ساخته مباشرت او را پس اگر مقدر کرده باشد که در جسم او نقطه ازین نور رسیده باشد
از مسلمان مستوی الملقه مکران او را سر که شیطان را می گوید که گفتند که ای
شر شیطان حضرت فرمودند ان الرجل اذا اولع من الله و طس عليه حقيرة
فان هو ذل اسلمته في الشيطان عنه وان فعل ولم يسلم دخل الشيطان ذلر
العلو بها سبحانه و النطق واحدة یعنی بدست می که خود مر و می گوید در خود
و باراده مباشرت او نیست لحاظ میشود او را شیطان بیو که از آن باشد و شیطان
آورد شیطان از و در میشود و اسیران و باو غیر رسد و اگر با شیطان تو سیل
بگوید شیطان در آن عمل ای مشارکت مینماید و جانی میشود که عمل او هر دو
شده باشد و نقطه بکشد که بگوید جیر این نفع بر ظاهر شود و این عمل
خدا و حضرت فرمودند انما یفقهنا یفقه بد و ستم ما بد شیخ ما کما یزاک
شیطان در جماعت بد را با مادر شرکت نموده باشد و شیخ ما را اختیار
نیکند و اگر حدیث معاصد او را حدیث که شیطان را اجام شفا و لطیفه
که قادرند بر آنکه در حکم حیوانات داخل شوند و ممکن است ایشان را که هر شکلی که
خواهند در آید و هر چه صفت مذهب جوی است چنانکه میگویند
ایشان نفوس را خدیه اند که تدبیر عالم عناصر میکند و امور را با صلاح و
و از وند یا نفوس را طایفه انسانی اند که بواسطه شرارت گردانسته اند و از

خود جلای شده اند و ایشان را نوع الفت و موافقت بقدر سرش روی معقولی بقضا
بهر شده پس عدد و معاونت آنها میشود در طاعت شری و خدا و الله اعلم الحقیقه
قلو فانه **حکایت و بیعت**
روایت شده است که فصل است شیخ بن کوار مجرب بصوب کلین از راه
از پدر او را که در حدیث بیجا احوال ایشان سبقت گرفتار این او را شیخ عیسی
الکتاب کمان شهر و حال است و نفعه و جلیل القدر بوده و اجماع است که اجماع علم
شده بر آنکه در روایت آن از بعضی سیده باشد حدیث که کانی در حدیث
نسبت یافته است از عبدالله بن علی بن ابی شیبه حدیث که کانی باو است و از بعضی
شیعیه است و نفعه و معتقد است و کانی تصنیف کرده بعضی ضاویع رسیده
پند نموده و مبین او کرده و فرمودند در این جماعت را یغیر شیعه را من این کلمات
و علامه در خلاصه آورده است که این کتاب است که در میان شیعه تصنیف شده است
حق نقل امام جعفر صادق علیه السلام قال ان من کان عند ذی حیا و هم یملک
ناشرها ما یندر فاعفها فیها رسول الله صلی الله علیه و آله قال ان شاءت
ان تقر عند ذی حیا و ان شئت فارتد و کان موالها الذی را عیالها استقر
علی ما یندر ان لهم لایها فقال رسول الله صلی الله علیه و آله ان اعنی و تصد
علی ذی حیا فانه الذی را رسول الله صلی الله علیه و آله فاعفها ما یندر و قال ان من
الله صلی الله علیه و آله لا یاکل لحم الصدقة قال رسول الله صلی الله علیه و آله و اللحم
معلق فقال ما شان هذا اللهم لی یطیع فقال یا رسول الله صدقه به علی و یرو
است لا یاکل الصدقة فقال صلی الله علیه و آله و هو یطعمه صدقه و انما هدیه فرای
بطیحه فیها ثلث من البیت شیخ کلام بلاغت نظام در حق اعاد و و

والجاء **عاز** مثل بر و بنشین **بیشا** و امام علیه السلام فرمودند بدرستی که این
 نزد شوهری که او را بدو قرار داشت و او کنیز بود در بطنش که بی عاید او را
 خرید و او را کرد و چون حضرت رسالت علیه السلام و آل بران مطلع شدند از این
 داد میان آنکه اگر خواهد نزد شوهر خود برقرار باشد و اگر خواهد از شوهر عاقبت
 نماید و همچنین کنیز را عاید نه فرخته بودند شرط کرده بودند که لا یتحرک
 ایشان را باشد یعنی چون آزاد شود و بعد از آن از ایشان باشد چون از بی
 بسم مقدس بنوعی علیه و آله رسید فرمودند که لا یتحرک کنیز را
 که آزاد کرده است خایه از آنکه ایشان را فرخته اند از ایشان را و لا یتحرک
 میت و شرط مذکور باطل است و هر که بپاره گوشت به بریزد مذکور بصدقه داده
 بودند و او گوشت مذکور را بر سر هدیه بجهت حضرت مقدس مصطفوی صلوات
 علیه و آله آورد و عایشه از آن گرفته در جانی از آن گفت بدرستی که سوا از این
 گوشت صدقه را نمی دهد پس رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود که گوشت
 او خفته بود فرمود که این گوشت را چه واقعت گخته شده است و این خفته
 عایشه گفت گوشتیست که بر سر بر سر صدقه داده اند و چون صدقه بر سر است
 مقام طبع آن بواسطه شام شده ام خصیعت فرمودند که آن بر سر صدقه بود و بر سر
 است و بعد از آن طبع آن فرمان دادند بر سر بای بر سر سحکم از شریف
 صلوات الله علیه و آله عیضه ظهور رسید **بیشا** و **دوم** آن بر سر کانت عند زوج
 ها بر سر میای یک نقطه و یا یبده نقطه زن بر سر که همان در ای یک نقطه
 واقعت و در آخر آن ها به نصفه نام آن کنیز است و نام شوهرش حضرت
 نفهمیم و کس غین نقطه دایره سکون یا یبده نقطه زن بر سر یا یبده نقطه و خلا

بر عایشه

شده است در آنکه او بنده بوده است یا آزاد و از بخت است که فقها نظر کرده اند
 در آنکه هرگاه کنیزی که شوهر او آزاد باشد آزاد شود یا او را اختیار هست در آنکه
 یا نه آن سائلان حق علیه و جحان بفرماید و فاسد بعضی گفت و بکاف بنوعی
 عرب میگوید قدرت با مکان او را بکس را در وافی و فتح قاف در مستقبل و قاف
 بفتح و کاف قاف بر کس آن از لفظ و لا و لا بفتح و او است و در اصل بعضی
 و تره بکس و در اصطلاح اهل شعر و الاطلاق و میگویند از بر عیله که میان دو شخص
 که با هم است شود که یکی از ایشان از دیگری میراث برد غیر عیله نسبت و علا
 نه شوهری و مراد اینجا عیله است که بر ازادی و تربیت لایا کل لکم الصدقه
 صدقه آنیست که بجهت آنرا بعهده تربیت که هدیه نباشد پس بنا بر این
 داخل است دلالت نکاه واجب و بنده و کفاره و اشاء الله و بعضی فقها بر سر
 کرده اند که صدقه عیله است که از هر بی بی یعنی بجهت و عوض یک صدقه
 قرب و آنکه رضای داشته باشد و بر بر نفی زکات شامل نیست فایده هائیکه
 مراد است این کلام امام علی علیه السلام است که کلام پیغمبر صلی الله علیه و آله و احکام
 نلته **اول** بخیر بودن کنیز است که آزاد شود و بخت شوهری که آزاد باشد
 علی الحاقه میان فتح نکاح خود و باقی گذاشتن آن **دوم** ثبوت و لایه میراث
 آزاد کننده و او عدم آن مرفوض شده و اگر شرط آن کرده باشند **سوم** اگر صدقه
 که بر شوهر است هرگاه صحیح که از آن صدقه گرفته باشد بجهت هاشمی علیه
 باشد گرفته آن بر هاشمی حرام نیست **فایده** باید دانست که در بعضی بودن
 کنیز شوهر را که آزاد شود میان فتح نکاح و برقرار گذاشتن آن که بر حلیت
 مستحق آنست که خلا کرده است گاهی که شوهر او بنده باشد اما اگر شوهر

ازاد باشد اگر علی حکم بنویسند خیار مذکور کرده اند و ابو حنیفه نیز با ایشان موافق
 بواسطه آنکه در بعضی روایات واردست که شوهر بریره که حضرت حکم بن شریح
 او کرده اند ازاد بوده است و بواسطه حدیث صحیح که امیرالمؤمنین و الصباح کافی از
 امام جعفر صادق علیه السلام نقل کرده است و آن اینست ایمانه اعقت فامرهایها
ان شاءت اقامت و آن ساءت و اوقات یعنی هر کس که ازاد شود و امر او به
 اوست اگر خواهد برترید باشد اگر خواهد جلد اگر بخواهد بر خطی ظاهر شود
 که عیست شامل هر دو قسم است و بعضی از علما بر عدم شوق خیار مذکور گفته
 اند و شافعی و مالک و حنبل با ایشان موافقت بواسطه آنکه از امر عیست روایت
 شده است که آن زوج بریره کان عبدا اسود و کافی انظر الیه بطرف خلفها
 و سنگ الدینه یکی و دومی که تسلیم و الحاقه یعنی بریره شوهر بریره علما
 بود سیاه و کوبار میزدیم او را و قتی که بریره از جلد شده بود که از عیست
 در کوههای مدینه میکردید و کوبید و شکست و بر طرف و اسرار و سیلان
 میفروید و بیاید دانت که آنجا است متفق آنست که عیست بریره را ازاد کرد
 ظاهر آنست که تمام او را ازاد کرده باشند بعضی را و بعضی ظاهر حدیث
 صحیح که از الصباح کافی روایت کرد برآمده مجتبه را یعنی کثیر را که بایه
 ازاد شده باشد و پاره بنده باشد بخیار مذکور باشد چه هرگاه نص اصول
 واقع باشد بر روز ظاهر از آن محمول میشود و اصل اینجا بقای نکاح است و عیست
 خیار پس یعنی که بر عیست آن واردست روز ظاهر عمل باید کرد و نیز باید دانست
 که از بعضی روایات و اخبار استفاده میشود که اگر بریره جلد از خول بوده است
 چه روایت و نقل شده است که نفیست شوهر او بواسطه ای عیست یا بر نفیست

حضرت رسالت صلی الله علیه و آله میگرد حضرت بواسطه خطا و به بریره
 او را عیست فانه ابو الذر که یعنی چه شود اگر بشوهر خود باز کردی و او را شوهر
 خود اختیار کنی چرا که او پدر فرزندان است بریره گفت ای سوا خدا و رسول
 امر میکنم بآن حضرت فرمودند لا امانا انما شافعی یعنی نه امر میکنم و خیار تو با
 ولیکن شاعت میکند بجهت او بریره گفت بر ما با حاجت نیست و او را عیست
 فایش علما و بعضی از علما علیه خیار مذکور با ثابت دانسته اند خواه
 ازاد و مذکور قبل از خول باشد خواه بعد از خول یا بر عیست و کذا صحیح الصباح
 نفیست و گفته اند اگر قبل از خول باشد و منع کند مهر او ساقط میشود و اگر
 بعد از خول باشد ساقط میشود و صاحب امر میسر که طلب مهر نماید خطا
 کرده اند فقهای این صورت قبل از مدعیه بکسورت و آن صورتیست که گفته
 است و ثبات مال صاحب باشد و بھای او و ماوی ثلث دیگر مثل آنکه مهر ده دنیا
 باشد و بھای او ده دنیا مال صاحب مختص در ده دنیا که مجموع سیدنیار باشد
 صاحبی جلد و وصیت کرده باشد که بعد از نفیست او او را از مال او ازاد کند
 و ازادی مذکور یعنی از خول شوهر او واقع شده باشد زیرا که در صورت عیست
 خیار داشته باشد و منع نکاح کند چون نفیست که پیش از خول است مهر
 ساقط میشود و هرگاه مهر ساقط شده ازادی و تمام او را عیست خواهد کرد چرا که
 وصیت ثلث مال مختصست و بر نفیست بھای او ثلث مال مختص بود بلکه
 از او باز ثلث مال است که بر نفیست مذکور نیست دنیا است ازاد خواهد شد
 و باقی رقبه خود با او خواهد ماند و از نفیست که هرگاه تمام او ازاد شود و او را
 در منع و باقی اختیار نیست پس خیار او مستلزم منع خیار او باشد پس بر نفیست

بوده

خیار تحقق باشد **تجرب** اگر چه ظاهر باشد مصنف از ظاهر در مقام
 که دانسته الفقهاء موضع خبر الایة المتقدمة صریحاً و اعادة الخیر و ایت
 صورتی مستقیم و صورتی باشد که تصویر یافته است و صورتی غیر
 باشد اما بعد از ظاهر باشد که دیگر صورتی تصور است که چون در صورت
 شریک اند ظاهر است که همین حکم داشته باشد مثل آنکه داده مذکور و غیر
 که نسبت کثیر مصنف در ظاهر و باقی صاحب و سایر وجهی است و هر چه
 ده دینار باشد قیمت است دینار و باقی مال سودی و جایزه مجموع شصت
 باشد که در صورتی نیز هرگاه مهری باشد شود آیه از کثیر باقی است و باقی
 که بر برقیق فرزند چاه خواهد بود و ناخواهد باشد و باقی برقیق باقی خواهد ماند
 بر خیار و شکر که مصنف است بر آنکه کل تحقق خواهد بود و برقیق **ناقص**
 بیاورد و است که تقریر حضرت مقدس علیه السلام و آیه مراد باشد
 که استاکمال الصلوة و غیر آن که در این جایزه این حدیث دلالت دارد بر این
 است که آن دارد که مطلق صدقه بر آن حضرت حرام بود و خواه صدقه و خواه
 و خواه صدقه است زیرا که الکلام بالصلوة بالصلوة جزی است بالصلوة
 استخراق وجهی ظاهر علی در صریحاً نبوده که الکلام علی تواند بود و برقیق
 عموم مذکور فهم میشود و همچنین دلالت بر عموم مذکور دارد این روایت شده است
 که حضرت امام حسن در این صریحاً و کلام صدقه بود بر آنست که تا اولان
 بیغیر که الله علیه و آله با خطا کرده گفت که کج تا نبیند و فرمودند که
 که ما شریک انما الاکل الصدقة فی شعور یا کرده با آنکه با صدقه غیر هم و تا
 آن بر احرام است و بلال و غیر آنست که میان اهل اسلام در آنکه صدقه واجب

بر آن حضرت حرام بوده است و در حدیثی است که ایاب بر آن حرام بوده یا
 علامه در کتاب تذکره الفقهاء حکم بر آن بر آن حضرت کرده است بر این
 علوشان و وقت مرتبه الحضر و عدم لیاقت آن مرتبه نبوت و منزلت بر
 او وجهی شک نیست که قبول آن مصنف است و خیار است نسبت با خود و باقی
 و تقوی صدق در هند بر و منصب نبوت و مرتبه رسالت بلند تر است
 آن و بر یکی از و قولی است فی رسالت الایة عا لیهام که در حقیقت با یک
 جلال و بند علیه و علیهم السلام ظاهر است که در حکم آن سر بر شریک باشد و بر
 نیز قبول صدقه مستحرام باشد جلایه و اجوی حرام است و علامه نیز در کتاب
 مذکور همان امر قائل بوده است و حکم بر آن بر آن کرده و اما الله اهل
 شد از امام محمد باقر و روایت کرده اند که حضرت از سقاخانه های که در
 مکه و مدینه و اقتد آب بر آن است و در آن حضرت گفتند از وی تو با یک
 که آب صدقه مرا باشد حضرت جواب فرمود که آن حرام علی الصدقة لا یجوز
 میفرمود که بر حرام باشد است مگر صدقات واجبی از اهل بیت
 روایت آن متفقند و در طریق آن ضعف تمام و در حدیث انما باقی می هاشم و سادات
 جمیع علماء اتفاق دارند که صدقه مستحرم بر آن حضرت و قبول آن بر آن
 جایز است و خواه از شکر خود باشد و خواه از غیر شاکفی از حیرانان و و قول است
 بعضی از نصیحا خویش بر آنست و در بعضی حکم بر آن کرده و در حدیث صدقه
 بر آن بر آنست که در آن حدیث است که مذکور می شود و بر آنست که تا اولان
 صدقه واجبی نیست مثل آنکه در کفاده و سائلان ظاهر اکثر علای و اعم است
 بعضی روایات واحادیث اشعار بر نصیحت آن بکات است که مستند علامه

که قابل تخصیص مذکور شد و جایز دانسته است که مذهب و کلامه را با ایشان دهد
و در اینست که اگر نظر شود هیچ کس نخواهد داشت که بگوید که اینها همه از
ذکات و دیگر صدقات واجبهاست و مثل خود جایز است تا با ایشان بگوید که اینها
است بما عدا سید محمد شوالا الله علیه و آله و آئینه الهادیه علیهم السلام که در حکم
محققان باو باشد اما ایشان نیز هست که بگویند اینها نیز جایز است که اینها را بشویند
صدقه نمایند اما تصریح در این باب بنظر نرسیده و تحقیق مناسب علمایان
و معرفت مریدان ایشان است که مطلق صدقه بر ایشان حرام باشد خواه صدقه
واجبی و خواه صدقه سنتی و خواه ازها شوم باشد و خواه از غیرها شوم باشد و الله اعلم
ایام بعضی از اصحاب حال را بر آن کمال عبادت از اهل جلال اللیلین محمد و ابوبکر
حاشیه شرح میا کل در تحقیق آنکه این خبر که صدقار ایشان روایت کیا اند
کلامی را در کرده است که چون ذکر آن مناسب مقام است میآید در آن و او پیشتر
حاصل آن است که آن خبر را آن کسیست که بان حضرت میآید شود و جمیع اهل
حضرت باشد و آن بدو وقت اول جمعی که رجوع ایشان بآن سرور رجوع
صورت یافته و جماعت مثل اولاد حضرت و جمعی که در مرتبه اولاد ایشان
و عمار که در مرتبه ظاهر کویوت بر ایشان حمل شده و دوم بر آن که رجوع
بالحضرت رجوع و تحقیق و حایف و ایشان اولاد و عمار الله اعلم
که در علم رجوع تمام دارند و اولاد و کرام که بر شیه کمال رسیده اند و حکای
عالم تمام که در حرکت الحی خوض تمام نموده اند و از شکات انوار الحقیقی آفتاب
نور حقیقی نموده و خواه در زمان بر حضرت سبقت یافته باشند و خواه بعد
از آن حضرت باو و ملحق شده باشند یا ملحق شوند و هیچ شک نیست که نسبت

دوم پیشتر و تمام نسبت از نسبت طبقه اول و اگر هر دو نسبت در یک کس جمع شده باشد
نور علی بن محمد خواهد بود مثل آئینه معصومین از غمت ظاهر آن سرور صلوات الله
علیه و آله و جمیع پس همچو آنکه بر او لا حول صدق و استجاب که نسبت بر او
معصوم نیز صدقه معصوم که عبارت از تقلید غیرت در علوم و معارف و کمال
حجاست تا اینجا بود و بجهت خلاصه کلام او و الحقی سزاوار است که باطله
بر هر مکتبه یده نوشته شوند بداد بر او مراقب نگاشته
حدیث
روایت شده است که در انصاری آمده است شیخ الطائیف شیخ ابو جعفر طوسی
از شیخ مفید علیه السلام از عمر بن محمد از علی بن مریه القریبی که کتابی را نوشت
یا نه و چون و نقد را و در کتب جاهل و کوفت از او در سیر بیان جعفر
هم القریبی که کتابی را نام نهاد علیه السلام روایت کرده و شیخ مفید در کتاب
ارشاد خود و اولاد خود از امام موسی کاظم ع سروده و از کتاب مذکور ظاهر
گرفته و باو و اولاد اهل علم و فقه بوده و الله اعلم از امام الورع ابو الحسن علی مرتضی
ارضا علیه السلام از ابائی که او را حضرت بر ترقیب معلوم علیهم السلام الله الملک القیوم
از امیر المؤمنین علیه السلام که گفت قال رسول الله صلی الله علیه و آله
ان الله عز وجل اخرجکم کلکم ضالک الامر هدیت و کلکم عابل الامر انقبت کلکم
هالک الامر انقبت فاسألوا فی القلم و اهدکم سبیل صدکم و ان من عیالکم
من لا یصلح له الا العقر و لا غنیة لاهله ذلک فان من عباد الله لا یصلح له الا العقر
و ان من عیالکم من لا یصلح له الا العقر و لا غنیة لاهله ذلک فان من عیالکم من لا یصلح له الا العقر
و ان من عیالکم من لا یصلح له الا العقر و لا غنیة لاهله ذلک فان من عیالکم من لا یصلح له الا العقر

صورت

بصلوات

من مبتدا مرفوعه فی عبادتی بام اللیل فالقی علیه الفاسر نظر الموقد
بصبح و یقوم من یقوم و یسجد فکشفه زار علیها و انزلت علیه ویرثا
لا خیر الا لک بعد شمس کان هلاک فی عجب و ضاه عرفه فظن انه قد فاق العالم
و جاز با جهاده حد القصیر قیامه بدک کفی و هو یظن انه یبقی بالقرآن و یکن
العالمون علی اعمالهم فان حسنت و لا یبیک الذین من مصطفی الذین یومنون بالحق
لکن رحمتی یطیعوا و یطیعوا فی الجحیم نظری فی طعنوا و نکذوا فی رما
یا یصلی و یا یطیع فی غیر **شیخ** کلام آن خلاصه فریش درین دو بیت
اول گفت رسول خدا صلی الله علیه و آله که حضرت عزت جل کره العزیز است
کما فی قرآن آدم شاه کن هانید و نه حق غیرید مگر کسی که من هلاک
ام و الحق برانیده ام همد فقیر و قیامید مگر کسی که من غنی ساخته ام و ارفا
در هر طرف و هلاکید مگر کسی که مرگات داده ام و اربابین سوا لکند و بطریق
که باز مصلحت می خاد از افعال و کردارها است و هلاکت میکند شما را می کشد
شما در حال کانت و بدستی که از بندگان مگر کسی است که صلاح می آید حال
مگر فقر و بچیزی که غنی سازد و اهل آینه و بنیاد و انکار و غنی او را و زندگان
مگر کسی است که حال را مصلحت می آید مگر غنی یا اگر فقیر و محتاج سازد و او را
بفاد میکند فقر و بچیزی که او را و از بندگان مگر کسی است که او را مصلحت
آرد مگر صحت شراج و صلاح از جمیع اوضاع پس اگر بیمار سازد و اهل آینه نضاد
و اندازد و بدو او را و از بندگان مگر کسی است که صلاح حال او و برپا رست
اگر جمیع و سالت را هم و ارباب و امر و صحت حال او و بدستی که از بندگان
است که خیرات جلد و جملد در عباد و برپا و دانش شهاب کار میرود پس غبطه را

ما انا عسی

میانم بواسطه نظر منافی که مرابونی و هست پس برپا ایستاده و در آن صباح
و برینین از خواب و قی که از برای برخواستن او فقر است و دشمنی در آن حال
مرضی خود را و غنا میکند با او که بر او قضا و جزیب گذرانیده است و اگر
او ایسان خود و آنچه داده میکند یعنی بگذارم که عبادتی که مراده کرده است
آید مرانیه علی بند کعبه عث عجب خیرات او خواهد شد و بعد از آن هلاک او را
می خواهد بود و در مضای که از نفس خود او را بیایه عبادت هم خواهد شد
میسند و کان خواهد کرد که بیکان عمل جمیع آنها عبادت فاتی آمده است و هر
کرده است و بان علی احد تقصیر گذشت است و کاری که او را میسرت که
کرده است پس و خواهد شد بسبب آن در تیره قرب من و او را کان خواهد بود
نه و یک شده است هان میباید که با به عمل بجز خود اعیانها نماند و اگر بعد نظر
ایشان یکی نباید و کما هکذا دان از تحت من تا امید نتواند و اگر چه کما هان
بیار باشد بلکه باید که بر جنت من وثوق و اعتماد کند و بفضل و احسان من آید
و با آنکه غلظت کوی من و ایشان طعن خواهر و با دام باشند به بدرستی کن
میدارم بندگان خود را با جبه صلاح حال ایشان در آنست و من با ایشان و سر
دار حال ایشان خبر را **شیخ** و مگر کمال الان هدیت لفظ کل هر که و اضافه
بضمیر جم خایه و فقر و فقر و فقر لفظا و مفرد است و در معنی جم جائز است
لفظ امر است شود و ضمیر که باج باشد با و با صغیر که محول شود بر مفعول
شود و جایز که با جبه رعایت شود و ضمیر را صفت مذکور بصیغه جمع او
میکنند کلهم ناسم و کلهم فایون و با جزیب لفظ هایت شده است خایه
در آید کریمه و کلهم ناسم **شیخ** و مگر کمال الان هدیت لفظ کل هر که و اضافه
علی

و مراد بنید بنیادیه اثبات
راه خیر و راه شرست

نازالت و اگر براد از هدایت دلالت موصول باشد معنی انجمن خواهد بود که
و ساینده می باشد بر این راه خیر و راه شر ظاهر است که چون رسانیدن بر این
محقق نیست پس نتواند بود که هدایت بر آن محمول شود و همچنین منقض است
باینکه **انا هدایاه السبل** اما اگر **اما انما الله** که با آنکه متعلق به فعل است
معنی ایصال مطلوب خواهد بود معنی فاسد می شود چه که بر آن در این صورت
خبر اهد بود و لهذا مصنف عالم طلائع دان معنی هدایت باید دلالت بلفظ
تفسیر کرده است که معنی که معنی باشد بیان هر دو معنی و مستند او ظاهر باشد
بیضا و است در تفسیر خود حیث قال عند قولنا **هدایا السبل** و لهذا
الدلالت بلفظ و مراد بلفظ هر امریست که نزدیک کردن باشد بطاعت باشد و
سازنده از معصیت و این معنی جایزه گذاشت است از ایصال مطلوب و اگر
طریق و نمودن راه حق بر هر چه مقام اقتضا کند بر آن محمول باید ساخت خواه
متعلق به فعل باشد و خواه غیره و کلام عاقل الامن افیت عاقل معنی تحت
قال القاموس علی جعل علیا و علیا و عیون لا افتقوا هادکم سبل سئلکم مراد هاد
انجا دلالت موصول است زیرا که دلالت علیا یوصل و امر آنکه طریق و اینک سوال
کنند حاصل است پس از این سوال ایشان مترتب ساختن جایزه میگویند و این
الکفر و هادکم یعنی سوال کنند از هدایت تا شما هدایت کفر و جی داشته باشد و بنا
دانست که هدایت خدا تعالی بر بندگان را جایزه از کلام بعضی عالم میگوید
نوعت اول عطا کردن قوت چند که ایشان را بسبب آن استعداد هدایت یافت
بهر سبب قوت عقلیه که عبارت از قوت درک است و حواس پنجگانه است
که عبارت از باصره و سامعه و شامه و ذائقه و لامسه است و در این پنجگانه

بالفی

بالفی که عبارت از حواس مشترک و خیال و واهمه و تخیله و محافظه و و هم بضای
عقلیه که جدا میکند در نظر بصیرت ایشان حق را از باطل و صلاح را از فساد
و مراد **هدایاه الخیر** اشارت بآنست سیم ارسال معین و انزال است
و آیات بنیادیه میفرمایند **ان هذا القرآن یهدی الی صراط مستقیم** چهارم آنکه بلیغ
سازد بر دلها و ایشان لایق بحق و مستور است و بنیاد بایشان ایستادگی
هدایت ایشان شود مثل خواجای دولت و الهام و وحی و اشارت آن بنیادیه
انکم یهدون الی صراط مستقیم پنجم آنکه در کلام ایشان ظلمت بپاشد
ایشان را و فتنه ایشان را و گرفتاری تدبیر و تصرفان فارغ سازد و برده تعلیق
از ایشان و فتنه ایشان بر آورد که قبلیات الهی با باطنیه مشاهده فرماید و در
آن که هوائ ناپایه و خود پرستی که سنگ راه ایشان شده از هم پاشیده شود
هماء مشربا دیده همه او شوند و آنچه غیر است همه را در معرض هلاک قرار
آورد و برده تعلیق با سوره و اگر در پیش نظر دارند و برده بگویند ان الله
الله الواحد القهار و شرکان هلاک که عجب و مضاعف نفسیه و شک که که فتنه
با اعمال صالحه و کردار نیک عینا یا غل و غر و غمز و غار و باغ و استن و شیعیان
آن نفس را به حاج و سرور و استیلا هدیه بر آن از آن حیثیت باشد که فتنه
مان عظیم است که از جانب حضرت عزت با و گرفتار شده و بغیر که از فتنه
یا فتنه است و بآن خائف و هراسان باشد که مبادا عمل مذکور و فتنه و فتنه
بطلان باشد و در بعضی بقول الحق و بنیاد و ترس تمام از آن دانسته باشد
که مبادا و بگویند و فتنه و فتنه از خدا تعالی بوفیق زیاده کردن از آن
خواست میگرد و باشد هر آینه ابتهاج و مرتب مذکور می باشد و بدو بلکای

خات وبتشکارتی وخواهد بود و اگر العباد بالله از بخت باشد که کار از او
آید است و مصطفی صفت شده که اول در حق آن ایمان حاصل شده و بن
نیز که باقیته و خود را بپای آن از ناحیت نقص برکنار داند و جان بکشد
که سبب صفتی بر خدای دارد که بر سطر او کار کرده است و چون خواست
و اول از آن بزرگتر که با حق خواهد بود چنانچه روایت شده است از پیغمبر صلی الله
علیه و آله کفر بود و اندک لم تذوق الحقیقت علیکم ما هو الکبر و ذکر العجب العجیب
از شما که در وجود بنایه بر رسم بر شما انامی که مراتب آنکه بدست و آن
در است محبت و از امیر المؤمنین علیه السلام منقول است که سینه شکر است
حتی که بیک معنی که او که تر بعد از او در حضرت انجمن که با او بود و الا
فلا یتکلم العالمون علی امر الا لم یکن حجت یعقوب علیه السلام که اعماد و کلمات و علی
صالح در حوال بهشت محض اعمال صالحه که از ایشان در وجود و آید و اگر چه بر
نیاید و عمل آمده باشد و عبادت جمیع امکان و شرایط آن خود به باشند و بر که
اعمال و عبادات بهمان بسیار است که ایشان در باران الهی نیست و کم عبادت
از آن خالی باشد چنانچه عبادت حقیقی که روایت کرده است شیخ عابد
جمال الدین احمد زرقانی در کتاب علة الداعی انه عاذر خلیل الله و سوا علی
صلی الله علیه و آله که آن الله خلق سبعة ملائکة علی ان یخلق السموات و الارض و کل شئ
ملکات و ملائکة باطنیه و یعمل علی کل باب من ابواب السموات ملکات و ملائکة الخلق
عمل العبد من حیث یصبح الی حیث یسهر ثم ترافع الخلقه بعمله و له نور کون الحق
از این سماء الدنیا قتر که و تکرر و فیقول تقوا و ضربوا لهذا العمل وجهه صاحب

اما ملک العقیبة فمن اعتاب الادع علیها و فی الغیر و امره فیکون بکمال ثم فی
الحفظه من الغد و معهم عمل صالح تقریه ترکیه و تکرر و حق تلخ السماء الثانية
فیقول الملك النور السماء الثانية تقوا و ضربوا لهذا العمل وجهه صاحب اما
اراد بهذا امر الدنیا اما صاحب الدنیا الادع علیها و فی الغیر و قال ثم تصعد
الحفظه عمل العبد یستبها بصدقه و صلوة فتعبر به الحفظه و جازیه الی السماء
الثانية فیقول الملك تقوا و ضربوا لهذا العمل وجهه صاحب و طهره و اما صاحب
الکبره عمل و تکرر علی الناس فی السهم من ذلک الادع علیها و فی الغیر
قال و تصعد الحفظه عمل العبد من هر که ملک الدنیا السماء لدنیه و التسلیم و العزم
و الحج تقریه الی السماء الرابعة فیقول لهم الملك تقوا و ضربوا لهذا العمل وجهه صاحب
و بطنه اما ملک العزیزه کان یحیی بنفیه و انه علی و ادخل بنفیه العباد من ذلک
الادع علیها و فی الغیر و قال و تصعد الحفظه عمل العبد کالغیر من الخلق و فی الغیر
تقریه الی ملک السماء الخامسة بالجهاد و الصدقة و ما بین الصلوات و لذلك العمل
صنوه کضوء الشمس فیقول الملك تقوا اما ملک الحداض و فی الغیر وجهه صاحب
و أحملوه علی ما تقه انه کان یحیی من یطعم و یعمل الله بطاعته و اذا دای الاحد
فضله و فی العمل و العباد حله و یوقیه فیقول علی عاتقه و یلونه عملی قال
و تصعد الحفظه عمل العبد یجاءر السماء السادسة فیقول الملك تقوا اما صاحب
اضربوا لهذا العمل وجهه صاحب و اطهره عینیة ان صاحبه لا یرجم شیئا اذا
افتاد عبد من عباد الله ذی الاخرة و صرنا و الدنیا شتمت به امره و ان الادع
عملی یجاءر فی قال و تصعد الحفظه عمل العبد بفقده و اجتهاد و دمع و له صوت کا
لرعد و صوته کضوء الشمس البقی و معناته الاف ملک و قهرهم الی ملک السماء

هذا

ان ائمة فبقول الله تعالى واخبروا الله العمل بعد صاحبه انما ذلك الخلق
كل عمل ليس لله انه اولاد رفته صدقوا وذكروا في الجبال والارضين
امر في ربك الادع عليه يا وري الزبير ويا لم يكن الله خالصا قال وتصعد الحفظ
تعمل الصلوات مستحبا به من صلوة ركعة وقيام وجمعة وحلق حسن وسمت
وذكر كثير شجرة ملايكة السما واللايكة البسعة باعهم تطون الحبيب كل من
تقوموا اين يدية سحابة تشهد والى العمل به عار يقول انتم حفظه على عبد الله
وانا قريب على ما في نفسه انه لم يره في بعد العمل عليه لغية فتقول الله لا ركنه
لغتك ولغتنا الحديث يعني بديهي كحضرت عز وجل برهانه بدت ولست
وعظمت خود هفت فرشته افزيده است قبل از انكه اسماها را بيا فرزند وگذا
شته در هر اسماني فرشته را از ملايكة سبعة كه احاطه كرده است و فرشته
آن اسما را بر خود و بر هر اسماني فرشته را در بران ساخته است
حفظه كه كاتبان اعمالند ميگويند عمل بنده مؤمن را از وقتی كه صباح عشق
تا وقتی كه شام دست ميدهد بعد از آن بالامير بند آن عمل را كه بوقف عرض
رسانند و رجاله كه مران عمل را از غایت يگونی نهر يا باشد خشنه است
نور آفتاب تا انكه با اسما و ديا كه اسما اولت ميرسد و عمل را كه بر آسا
و بساير صفت ايند پس بگويد با ثيان فرشته كه موكل آن اسماست بايستند
اين عمل را بر هر صاحبش كه من فرشته عظيم و كمي كه تكعيب شده ميگذازم
كه عمل او از من در كنند و پروردگار من مرابان كاد و دانسته است حضرت فرشته
كه بعد از آن در ديگر فرشتگان مذكور در بيايند و با ثيان عمل صالح باشد كه
صاحب آن در آن روز غيب واقع شده باشد بطريق ان عمل از اسما اول

تا انكه برسد با ثيان دوم بر فرشته كه در ثيان دوم است بگويد با ثيان كه بايستد
اين عمل را بر هر صاحبش كه او با ثيان عمل فرشته بيا اراده كرده است و من صاحب
دينا اسم ميگذازم كه عمل او از من بگذرد و بديگرى رسد حضرت فرمودند بعد از
فرشتگان مذكور عمل بنده را بدست او نهد كه از فرزند بيا يا كيا باشد و با ثيان عمل
عروج عايند تا با ثيان سيم برسد پس بگويد با ثيان فرشته كه در آن مقام
دارد بايستد و بنيند اين عمل را بر هر صاحبش و بر پشت او كه من فرشته كبريم
بديهي كه او اين عمل را بجا آورده است و بر مردم و بر هر اسماني كه بر خود
پروردگار من را موجود است كه نكند اسم عمل او از من بگذرد و بديگرى رسد
فرمودند بعد از آن فرشتگان بعد از آن بگويد با ثيان كه ميگذاشته باشد مانند
ستاره كافه در خشنه در اسما و مرابان او از ثيان بديهي و فرشته و بديهي
باشد كه من اين اعمال را بجا ميگذازم و عمل بنده كه عرض ديانت داشته باشد
و ترك عيب ميگذازم و بر هر اسماني كه بايستد با ثيان اسما را بجا آورده
پس بگويد با ثيان فرشته كه جاي او افتاد است بايستد و بنيند اين عمل را بر هر
دوست صاحبش كه من ملك عظيم بديهي كه او را بديهي عمل را بر نفس خود و بديهي
رسیده است امر كرده است بر هر مرد كاد من كه نكند اسم عمل او از من بگذرد
حضرت فرمودند بعد از آن صعود كنند كاتبان اعمال بديهي و از نهد كاد كه
عروس را بديهي كرده باشد كه بسوی ما دوش ميبرده باشد پس بسبب اين كه
آن عمل از ما بديهي كرده عروج عايند تا با ثيان سيم برسد و ان عمل بديهي
و صدق ما بين الصلواتين بوده باشد و بوده باشد مرابان و شيند و شيند
اقتاب پس بگويد با ثيان فرشته اسما عظيم كيا بديهي كه من ملك عظيم
اين عمل را بر هر صاحبش و بر هر اسماني كه بديهي عمل را بر نفس خود و بديهي

ده است بر کسی که علم اخلاقی است و بر کسی که بجا خداوند میگرداند است
در کسی نهادی در عمل و بجا میباید سرحدی است و با او در نهاده در مقام
بدی او شده است پس در نهاده در عمل بدی او را بر کسی نهادی کرده و بر کسی
با او کنند و آن عمل بر لغت میگرداند باشد حضرت فرمودند که با آن صغیره کنندگان
اعمال بعمل بندگی کنند که از هر چه بفرموده میباشند پس بکنند تا با آسمان ششم
برسد پس فرشته آسمان ششم بایان بگوید یا ایستد که من فرشته رحمت و رحمت
این عمل را بر هر صاحبی میباشند یا بصیرت چشمها او را بدی که صاحب
عمل اصلاح بر کسی نمیکند و چون بنده از بندگی کان خدا مراده کما هو باید که در
باعث عقاب او شود شامت میباید او را بآن و از آن و از آن که پیشوایان کرده است
بر او بر کار من که فلان را هم عمل او را من و در گذرد حضرت فرمودند بعد از آن خطبه
دوید بعمل بندگی که از هر چه میباید و با کمالی و با جهاد و نهایت بر هر کار و عقیق آمده باشد
او را راه و از هر چه باشد در شامت و صلوات مانند او از هر چه میباید و در شامت
مثل و شستی بر او و با او سه هزار فرشته هر او باشند تا با آسمان هفتم برسد پس
بایان فرشته که هر کل آسمان هفتم است یا ایستد و بر بندگان عمل را بر روی چشم
من فرشته حجابیم حجابیم هر عملی که محض برای خداست یا باشد بدی
او را مراده است یا این عمل بدی بر شسته خود را از او را بر هر چه بکنند تا از
خود را در میان خود با قافله رحمت و از آن خود را در شهرها و از آنجا که مراده
مراد او را بدی که بکنند از هر عملی بکنند و در گذرد و بدی بکنی بر هر چه بکنند تا از
لوجه الله باشد حضرت فرمودند بعد از آن صغیره کنندگان بایان اعمال بعمل
از بندگان و حال آنکه بایان عمل شغل باشد زیرا که در شغل و در شغل و در شغل و در شغل
خلق و عامی و در یاد و شایسته آن مرده باشند ملائکه جمیع اسما و

در صوم

باشد یا صوم و در دنیا با او
عاید

هفت گانه مذکور است و هر یک از این هفت گانه را با آسمان هفتم و با آسمان هفتم
در میان بر و کار و ایستاده شهادت دهند برای او و بکنند عمل بدی او را و بکنند
که از هر چه بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند
بنده صند و من مطلق و با کمالی در باطن او است بدی او را و باین عمل را مراده بکنند
که لغت من بر هر چه بکنند بایان در باطن او بکنند لغت من بر هر چه بکنند و لغت من بر هر چه
با بر سر او و با کمالی و با کمالی و با کمالی و با کمالی و با کمالی و با کمالی و با کمالی و با کمالی
و ترا کما مسلخیم بر آنکه علی که از هر چه بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند
العصر و التوفیق و لا یأمر المؤمن من عفو له منهم و آن کثرت یعنی باید که
ما یوسوس فی صدورنا فی الذنوب کما هو کان من العفو و آن کثرت یعنی باید که
بیاورد باشد با کمالی حضرت عفو در کلام مجید میفرماید **یا ایها الذین آمنوا عفو الله و عفو الله**
عفو الله یعنی بدی او را که بر هر چه بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند
ایشان بر عفو خود و توفیق میباید بسیار کتاب عاصی و اقدام بنماهی و نیز میفرماید
که **قل یا عباد الله انزلوا عن الفضل لا تقنطوا من رحمت الله ان الله یغفر**
الذنوب جمیعاً الله هو الغفور الرحیم یعنی بگوید که ای بندگان که کلام کرده
بر عفو خود و توفیق میباید بسیار کتاب عاصی و اقدام بنماهی یا امید مشرب است
خداوند بدی او را که از هر چه بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند و بکنند
است بر بندگان خود **در ترجمه کوبید** در د و صد و الا جواب آورده است که بعضی
کتاب سیر اسلام و خشی که قائل حضرت بن عبد المطلب است و در هر روز در هر روز
حرف نام بر علی او باشند و در هر روز که مراده از الله شرف و توفیق بکنند
بکنند باین طریق و حق و مراده است و نقل آن از ابن عباس است پس بکنند

گفت و خسته شد و حضرت مقدسه مصطفی صلوات الله علیه و آله آمد و گفت ای ماهی که مرا
امان دهی تا کلام حق را بشنوم شاید باعث هدایت من شود و حقش بر من بود و بدو
مسئله ای که در چشم من بر تو افتد و از آنکه طالبان باشی و لیکن چون طالبان ای ماهی
دادم تا کلام حق را بشنوی و خسته گفتم من شرک و زندقه ام و خون ناخود
دیده و بیکر نامحلی اشتغال فدا ام ای ماهی این حالات تو را بدو که حضرت عیسی
میرا در هر منجی بوالفتند و در آن روز رسول صلوات الله علیه و آله جلاله عا و مثالی
بود لحظه خاموش شده منتظر حق می شد تا که ای ماهی از دلش **اللهم انزل علی عیونهم**
الله الماسی و لا یفتقر فی النفس التي حرم الله الایلیق و لا یزین و لا یزین
فلاک بل انما یضاعف لالطیاب یوم القیمة فیلایه فیها انما الامن تات لک
و علی ما نالک بقل الله شیء افرح من انی و کان الله یفرح بعباده
الرحمن انانند که بفرستند و میفرستند با خدای تعالی و میگردانند و گشتند و میگردانند
که حرام کرده است خلیفان کثیف اولی که بفرستد یعنی عیسی با قتل و شرف و زنا و
ناحق و مثال آن میفرستند و هر یک بکند ابریکه را که از آنها معاصی است
جزای بد کرد و میخورد و در فرج آماده و در جندان شود عذاب بکنند و بکنند
اعمال این معصیات و جای بد باند که عذاب در حاله که بفرستد و بفرستد
کسی که توبه کند از شرک و ایمان آورد و مرتکب شود عمل صالح و کرد از شرک است
آن گروه بدل کند خدا تعالی کما هات ایان را بجنات یعنی جوی ایان را
از معاصی می میکند و لولوح طالع ایان و ثب می نماید و هست خلیفان از آن
کما هات ایان را می میران بایان توفیق توبه حضرت اید و میخورد
و خسته گفتم در این آیه شرک کرده است که از شرک کما هات ایان را حاصل شد

کلاه و از توبه عمل صالح کند شاید که عمل صالح از من در وجود نیاید در جواب فرمود
تا کلام حق بشنوم و بهتر ازین می آید بفرستد انگاه این آیه نازل شد که
الله الی غیر ذلک یفرح بعباده و لا یزین و لا یزین یعنی بدین که حضرت عیسی
آمده از آنکه شرک کرده با و بفرستد و از آنکه کفر و شرک باشد هر کس
که مشیت الهی از من بر او معانی کرد حضرت اطمینان و بر خواند و گفت شاید که این
انها باشند که مشیت خداوند بفرستد من تعلق بکند و در جواب فرمود تا این توفیق
هم میگذراند بعد از آن این آیه نازل شد که **قل یا عباد الله الذین امنوا**
کما یحیی الذین کفر و خسته گفتم این زبان هم یکدست و شریف عیسی است
شد و میخورد و فرستاد بفرستد علیه و آله الی غیر ذلک الله تعالی و الله تعالی
ما خلقت قط علی الا یحیی الذین کفروا و الله تعالی و الله تعالی
و از من جدا شد کما هات در هر قیامت از من بدید که هر کس خالی کی خطور
نکرده باشد تا آنکه شیطان را امید و امر تمام دست دهد که با و میفرستد
خواهر میسید اگر در هدایت کند که هم از او بدید نصیب بر او است
است در قلب کاف و میفرستد الله که فرموده اند **لا انکم تدعون و لا یستغفر**
الله لعل الله تعالی یفرح بعباده و لا یزین و لا یزین یعنی اگر عیسی از آنکه
کلاه میبکند و طلب از من می نماید از خدا تعالی هر آینه خدا تعالی از من بدید
که مرتکب کلاه شود و طلب از من می نماید تا بیا من را جانیان را و ما میخورد
در حجت خود را ظاهر سازد و نقل کرده است غرض از کتاب بحای علوم را تا
عبدی از علی السلام که میفرموده است با شما خود که اسم اهل العراق بقولون
ای جوی و کتاب الله عزوجل قول تعالی **قل یا عباد الله الذین امنوا**

تغفل من جهة الله وكن اهل البيت نقول لا يرجي آية الكتاب قوله سبحانه **ويعطيك ربك فزخر** يعنى ثمرات اهل عراق عيب سكونيد اميد مند تراى كدر
 كتاب الحواش اين آيت كه تراى عبادى الذين اسرعوا على انفسهم لا تغفلوا عن
 رحمت الله وما لا اهل بيت يعجز عن صلوات الله عليه وآله ميكوريم اميد مند تراى
 آيت كه وصف يعطيك ربك فزخر يعنى وهر آينه انرا ان خواهد داشت
 برود كه كاد تراى محمد انقدر كه تو را صبر شوى در كن بغير صلوات الله عليه وآله
 از امت او تراى باشد را صبر خواهد بود در ضاى او و قى حاصل خواهد شد
 كه جميع امت او مرزوبه شوند و بالجلد احاديثى كه در باب شمول مغفرت او تراى
 الهى بر بندگان داوود رحمت او بر ايمان و ابراست بسيارست و لكن با جاد
 كبر را كه اميد بر حمت او دارد و اول رحمت آنست كه كاهان او مرزوبند شوند
 انكلام بعض اعال صالحه كه معرفت استعداد حصول التوفيق و فزخر فزخر
 و معاصى كه باعث زوال استعداد ملكوت است از هيجان جبه جميع است و معصيه
 آن باشد و محلى آله و اوصيائش شود جسد و ان نفعى بر امد و جاعل است
 و بجز با شوق نا اميدى فزخر از ان حاصل نه مشايه كبر كه محلى بقا ندى بر فزخر
 خود آيد هلا انرا و از يك و خاشاك پا كى اند و كياههاى كانه را كه باعث
 فنا در عزت از ان دور كند و بعد از ان بشنيد و انتظار در كرم الهى و الهف
 در بار خود و اميد داشته باشند كه وقت درو صمد فقير غلام او را بصل
 شد اين اميد را بواب عقل محدود ميكشند و خود ميشيرند اما كبر كه فزخر
 شعار خود سازد و مطلقا محلى منفعت زراعت و فزخر نشود و تمام كبر
 هست بر ايش و راحت خود بكار و محلى ان قامت خود از حرف هوا و هوى

و ابعض خود باشند پس بشنيد و انتظار و برده باشند كه خدا تعالى را بى امان
 خواهد و بايد و واسطه او غله حاصل خواهد ساخت و اين كبر و كنى
 و اين خود باشند طبع ان داشته باشند كه قبل الله انرا بى ان بزرگ كبر و هوى
 و بعد كه تمام گذر نديده است حاصل شده باشند انرا بى او و بزرگ انرا حاصل شود
 و هم شك نديست كه انفعولى بر حماقت و فريبه ان خود محلى خواهد شد و بر حقا
 كه بعد و حست بنود يان از هشت كاه آخر است كه لا يمان عتبه الهى و اول بون
 و حست و نفعى كه مراد كاشته ميشود ايمان و طاعا و بعبادت بزرگ آيت كه ان
 و او ميشود و با كى با حق نفس را خلق ندى و شهادت عيده و با نداشتن ان از
 و ايمان شايست بنوعى كردن شك زير و خاشاك از ان زهرين و كند
 كياههاى كانه كه باعث فنا در زراعت فقر و قناعت و فقر و روست بيش
 خدر را شايست كه ترا شيطان فریب ندهد و بخود جا و اميدى كه تعريف نداشتند
 بصل خود و انرا با اعال صالحه و كبر را بر سيندیده با و بنارد و نظر كن و حال
 اينها را و ايمان و شوق را كه در مقام بطا و صرفه در بر حمتا محلى شده اند و ب
 و فقر و از ان فارغ عتبه است انرا با ايمان را جا و اميدى كه با و حست
 و فقر و ايمان حاصل است حاصل شده و عتبه است انرا كيان انقا عتبه و فقر
 و شفت نشوند بلكه مراتب فقر است و در بندگان عاصى را و عوالم اميران
 از ان و امان انرا كبر بوده اند نهايت چون سيدالاسته اند كه اميد بر حست
 او را تمام بصل صالحه محض فقر و سقا است با وجود مراتب اميد و جا و حست
 و فقر و ايمان را كبر و امان و شوق و فقر و از ان فارغ عتبه است انرا كيان
 التوفيق الهى و فقر با فقر و امان و التوفيق الهى

و لعل

در مسئله دوم و تقیم مذکور علی بن ابی طالب است و بیاید دانست که مطلقه رجوعی است
عده که شوهر را در اجرت با و میرسد نیز در حکم حکم زن دارد و البته در بعضی
نزدیهاست یعنی عدله است و در عرفا اصل شرع لازم بقصد نفی است یا ترک
فعلی بر خود بگفتن صیغه الله علی متوکل و فعل یا ضی آن متفوق العین است
مضای عشق ضم عین و کس عین هر دو جایز است و لا عین فی طبیعه بل در بعضی
بیطبیعه قطع صلوات است و مراد از آن نفی جهت آن یعنی سوگند بر قطع
و هم صحیح نیست و منقذ میشود مثل آنکه کسی سوگند خورد که با این شخص
نگذد یا با ماد خود معاشرت ننماید و میتواند بود که مراد کرده باشد شخص
صلوات الله علیه و لا بقطع صیغه نعم الله شامل برادران در غیر نیز نباشد که
از ایشان نیز سوگند صحیح نباشد و الله اعلم **باب بیاید دانست که**
حضرت رسالت صلوات الله علیه و لا درین حدیث فرموده اند سوگند
را با وجود پدر و ملوک یا با وجود خداوند و زن یا با وجود شوهر یا با
که بر نفی جهت محمول شود و مراد کرده باشد حضرت بآن اریضه را که سو
مذکور از ایشان صحیح نیست و در اصل منقذ میشود تا پیشتر از آن اذن
و مولوی شوهر را یا زن حاصل شود و از آنکه از ایشان بعد از سوگند ظاهر شود
از بعضی اعتبار ساقط است و میتواند بود که مراد از آن زن باشد که اصل
سوگند منقذ باشد و هر یک از پدر و مولوی شوهر یا مرید که مراد از آن است
اگر نفی بر آن کند عمل مقتضای آن واجب باشد و اگر نفی نکند نه و این
احتمال اکثر علما را میاید رضوان الله علیهم قبل شیخ ابوالفاسم و منصف شیخ اربع
الاسلام و غیر آن فتوی داده اند و شیخ جمال الدین طهر علیه الرحمة نیز در کتاب

قواعد الاحکام یا ابی ابان شده و این قول را چنان داده و استدلال کرده اند بر
مذکور بجوم ابائی که دلالت بر وجوب و نایب بکنند و از مثل قول **لما لا نقض**
الایمان یعنی هرگاه در امری سوگند یاد کند نقض آن نکنید و در وقت آن
عمل نماید چه ظاهر است عموم و جوب عمل مقتضای سوگند است مگر جایز است
استراج آن نماید و در این حدیث مراد داده که پدر یا مادر یا شوهر یا زن نکند
بجور و بخیر آن منعقد باشد و نفی که از این حدیث فهم میشود جایز است که
همچنانچه احتمال نفی صحت دارد احتمال نفی لزوم نیز دارد پس بر آن استدلال
برای جهت نتوان کرد و در استدلال نظر است و وجه نظر باینکه مضوق
ظلام در حدیث ذکر آن کرده اند عینی کتاب مذکور دلالت بر وجوب عمل مقتضا
آن دارد یعنی صحیح است که شارع اعتبار آن کرده باشد و هیچ شک نیست که
عبدی صحیح که از پدر و فرزند و مولی و شرط میداند بین فرزند و از آن
و بین فرقه یا از آن زوج و بین بنده و از آن مولی صحیح و معتبر نیست
ظاهر آید بر ایشان جهت نتواند بود شد و بعضی متاخرین مذکور اولی که
عدم انعقاد سوگند است اختیار کرده اند و استدلال کرده اند باینکه
در آنکه حقیقت نفی عینی که مخلوق از حدیث است نفی حقیقت عینی و نفی
اصول عقرب است که هرگاه بر بعضی حقیقت محمول شود بر بعضی مبادی محمول
کرد که از آن بیاید حقیقت و اقرب بنفی حقیقت عینی نفی صحت است بر نفی عینی
که از حدیث و البته بر آن نفی صحت محمول باید کرد نه بر نفی لزوم که از آن ابعث
و اگر چه قول آن مشهور است اما این قول از حدیث ظاهر نیست و الله اعلم و باین
دانت که خلا مذکور در غیر سوگند بر فعل واجبیت یا ترک محمول مادر سوگند

بر فعل واجب ترک سرام چنانکه در این مقام است و در آنکه هیچ یک از اینها
 و شواهد و الایات آن نیست که دفع آن کند شکل و حقوقی آنند که بعضی در باب اول
 گفته در تقوی و عدم تقوی و بعضی دیگر در امر و نهی و این و در ماده
 اندر بعضی دیگر که در این نیست و بعضی از متاخرین علای امامیه اندر این عمل
 کرده اند و گفته اند که در این جماعت نیز بر آن ایستاد معقلیت یا اعتقاد
 و لازم نه علی اختلاف القولین و دلایلی آن در هر یک چندین و ضعیف و قوی
 در آنست که در این شیخ ابو جعفر طوسی در کتاب تهذیب حدیث از شیخ
 که گفت گفت با امام موسی کاظم علیه السلام که آن را جاریه خلقت شما این خلقت
 الله علی ان لا یسمعها الله فقال الله بئذ یک یعنی بئذ یک که این کینیت کرد
 یاد کرده ام و گفته ام که خدای راست بر من که هر که بگوید و شهادت امام علیه السلام
 فرمودند و ما کان من خدای ابو عبد که او کرده و نیز خود عمل نمایی و شیخ محمد
 علیه الرحمه در کتاب در بر بعد از آن حدیث را نقل کرده گفته است که
 حدیث دقیقه است و از آن کرده است بآن این دقیقه را که دلالت دارد بر
 اندر این بین بینا مندی پس از آن استنباط توان کرد که در اندر فرزند و بنده و زنی
 موقوف بر آن بدو و شواهد بنا بر بعضی که در باب تقوی و عین ایستادن بر
 الجماعت و از شده و ایرتسمه اگر چه از کلام راوی فهمید اما تواتر بر امام علیه السلام
 از آن در وقت تلفظ امام علیه السلام است بآن و تو میدانی که تقوی یا امام هر چند
 مذکور بر تقدیر لایم آن دلالت ندارد بر آنکه تسمیه مذکور از وی حقیقت است
 چه جایز است که او بی بطریق مجاز استعمال کرده باشد و تقوی حضرت بر جماعت
 باشد نه بر حقیقت بودن بلکه ظاهر از کلام حضرت کفر بالله بئذ یک و تعیین

راوی عین نامید هات در کلام خود بئذ است که تسمیه بر روان باشد و تقوی
 و بالجملة استعمال این در لایب ضعیفه راصلاحت آن نیست که اثبات احکام شرعی بآن
 توان نمود پس اول گفت که بر این ظاهر از تقوی این دامر و اقتضا شود و الله
 اعلم بما بقی الامر **فصل فی بیان آنکه در تقوی و تقوی** بئذ است که
 بر وجه و قیمت مطلق و معلق و مطلق آنست که بشرط موقوف نباشد مثل آنکه
 رفقه و فرادانند کرد و بگوید الله علی ان اصوم غدا یعنی خدا راست بر من که فردا
 رفقه دارم و اینک بخواه عبادی آمدن ما و غرض شرط سازد و بگوید از شی
 در بعضی بآن اقدم فلان من سفره قلله علی کذا و نذر معلق آنکه بامری از امر
 باشد مثل این شیخ در بعضی بآن قدم فلان ما فر و قلله علی ان اصوم یوم یا غدا
 بیاد من شفا یابد یا فلان ما فر من بیاید پس خدای راست بر من که یک روز بیاد من
 و کلام حضرت میا استنباه صلوات الله علیه و الله در حدیث که لایب ضعیفه
 هر دو قسم است چه نذر معصیت جناحه در ضمن نذر مطلق می تواند بود که معصیت
 شده باشد مثل الله علی ان اتزج حامه یعنی خدای راست بر من که با آنکه حجام
 دارم و دیگر که بچند ایشان باشد بخیر اهرم در ضمن نذر مطلق نیز می تواند تحقق
 خواص معصیت مذکور شرط باشد و نذر بر مثل ان شرب خمر الله علی ان اصطر
 یعنی اگر معتبر خودم که در غرض شراب بخورم پس خدای راست بر من که دو کوبان
 گذارم که اگر غرض زجر نفسی از آن نباشد جر آنکه غرض از آن باشد نذر مذکور
 منعقد است بلکه خلا و خلوتان موجب کفاره است و خواه معصیت جماعت باشد
 و نذر شرط مثل ان شیخ در بعضی قلله علی ان اصوم یوم العید یعنی اگر بپایان شتابان
 پس خدای راست بر من که هر عید را که رفقه از حج امت رفقه دارم و نذر

مذکور شده ظاهر است که شرط در بیان نباشد بلکه در بعضی تفاسیر مذکور است
 مذکور خبر است که از نذر خود داده است که بیشتر از واقع شده و اگر گویند
 مذکور از بر خاص خود علم نکرده باشد بوده است پس اگر این کلام صحیح
 نباشد و بیشتر از آن نذر مذکور واقع شده باشد لازم می آید که بر سر علمها
 باین کلام مخالفت نکرده باشد پس ناچار باید برین حمل کرد که نذر او عین
 کلام بوده است تا مخالفت نکرده لایق منتهی او علیها السلام نیست لازم می آید
 جوابش آنست که می تواند بود که موقوفی کند کرده باشد که سخن نکند اخبار
 مستثنی کرده باشد با آنکه گویند که کلام باین کلام مضموم شده بود تا منع لغت
 بشود و قوم و باو کان بنزد لکن سخن با ایشان نکرده و جواب ایشان نداده
 و می نماید بود با از نهایت سرزنش که نخواست بود که از ایشان داشت بواسطه
 مگر که ایشان باو کان برده بودند و بعضی مفسرین را اعتقاد است که اخبار مذکور
 از وی با عا و اشاد و واقع شده بوده است و اطلاعی قول بران که در آن واقع
 شده از روی مجاز است و شیخ ابو علی طبرسی در تفسیر مجمع البیان نقل کرده است
 که بر سر علمها السلام بجان نذر نکرده و آن وقت از جانب حضرت نه تنگنا داشت
 کلام بواسطه دفع کان قوم و حواری و بعد از آن خاموش شد و دیگر سخن نکرده
 و این صریح است و آنکه کلام مذکور صیغه نذر بوده بلکه اخبار نذر شده
 بود معنی آنست که و اما ایة دوم اگر چه استعمال دارد که آن کلام که از زبان
 شده صیغه نذر باشد تا پیش کلام مفسرین صریح است در آنکه صیغه کلام مذکور
 بجان نذر بوده چنانچه صاحب کتاب میگوید روایت شده است که نزد عمار
 عقیق بود یعنی او را فرزند نذر نکرده تا آنکه بپوشد و از آن گذشت و دیگر احتمال حمل بر نذر

کنند

کنند و توفی در ماه و حتی تشنه بود مرغی را دید که بجه حوض راجعه میخورد او را
 خوش آمد نشی و می آید بفرزند شد و در مقام دعا دعا کرد و گفت اللهم انک علی
 نذر اشکال ان مرغی ولد ان انصد به علی بیت القدر فیکون مرسته و قد
 یعنی باید یا بیدستی که نذر است برین از روی شکر اگر مرغی را می خورد و نذر کرد
 کنم یا بر بیت القدر که بجای کعبه ایشان بود تا از جلد بجای و از آن و خلعت کاران
 مکان شریف باشد بود عا و در معرض اجابت در آمده بر سر علمها السلام
 شد تا انجام بود بر وجه کلام صاحب کتاب اگر گویند شیخ ابو علی طبرسی علیه الرحمة
 نیز روایت کرده است در کتاب مجمع البیان جایی که تفسیر این آیت میکند
 ابی عبد الله جعفر بن محمد الصادق علیه السلام که حضرت فرموده اند ان الله عز وجل اوحی الی
 عمار ان اوحا کلمه لک ابد الاله و الایمن و الی الموالین الله جاعله علی
 الی بنی اسرائیل حلفت امراته بذاک و هی امیر بر علمها السلام و فی حلفت بها قالت
 و ابی حضرت کما فی بعضی محرم یعنی بدستی که حضرت جل و کرده و شیخ طبرسی
 پیر بر سر کعبه و شیخ ابن طبرسی که امیر بن نذر که به میگردد باشد بطله سقوت
 نام نذر و از علت کوری پاک می باشد باشد بدن مبروص را از دفع نذر
 میگردد باشد مردگان از یومانی خدا تعالی و گرد آورنده ام و رسول الله
 خود بنی اسرائیل یعنی فرزند یعقوب علی که اسرائیل نام یعقوب بن یحیی ع
 این سخن را برین خود که بعد از بر سر علمها السلام بود نقل کرد پس چون حمل گرفت
 او بر سر گفت بر سر کارا بدستی که من نذر کردم برای تو الله و شکرم از
 کرده شود از قید تعلقات دنیا و خاصا ذریه تو باشد و خدمت مسجد بکند
 بیت المقدس است و در آن زمان خدمت مسجد قدس بسیار بر سر میباشند

بوده

درین میان مکتب خانه کجاست و فردندان خود را بر آن کار بندید و بگردانید
ایشان بر فرزندان اعیان و اشراف و اعیان این نذرها واجب بود و این حدیث
مفسرست بآنکه این قوال در هر یک علیها السلام صیغه نذر بود و نذر یک نفر
نرفته بوده است و سوره است چنانچه صاحب کتاب میگوید بجه بعد از آن
الهی بخشدن فرزندان است و این نذر که مفاد دعا است که باو نیست و او
مستجاب خواهد بود و این نذر که در این نذر است و این نذر که در این نذر است
دلالت نکرده که این قوال نذر بر علیها السلام بعد از حمل او برین واقع بوده و این
نظم میشود که قبل از حمل از این نذر واقع شده بوده است و اخبار حدیثی از
محدثین فرزندان و منافاتی ندارد که اگر نذر او واقع شده باشد نذر حقه
مذکور آن نبود که فرزند مذکور نذرین حاصل خواهد شد و بر تقدیر علم ندانم
بآنکه فرزند آن در وجود خواهد آمد میتواند بود که نذر مذکور از پیش از آن
مذکور واقع شده باشد و بالجمله در این نذر هیچ وجه دلالت نیست بر امری که
داشته باشد بحدیث سید مرتضی علیه السلام یا اما ای سید مرتضی که این نذر
بر مطلب مذکور بقیات عجیب میباشد زیرا که ایضا دلالت ندارد بر مکرر شدن
نذر و حال آنکه نذر که سبب نزول این آیه بوده است مشروط بر آن بوده
باتفاق جمیع امت و وجه آن مشهور است از آنکه احتیاج بدکر داشته باشد
و لیکن با این اسطر بر کجاست با شایع است که آنکه مذکور بآنکه سوره که از این
سوره است در زمان ایشان نازل است ذکر آن میکنم قاضی بضاوی و غیر
از این عبارات نقل کرده است که اما حق و امام حسین علیهما السلام پادشاه
صبر و اخلاص صلی الله علیه و آله بعد از ایشان آمدند و در میان جمعی ایشان رو

بایر المؤمنین علی علیه السلام آورده گفتند یا ابوالحسن چه شود که نذر بواسطه
شدن فرزندان خود بکنی پس حضرت امیر و فاطمه علیهما السلام و عقیله ایشان
نذر کردند که اگر ایشان از این عبادی شفا یابند هر کدام سه روز و نذر و بدارند و
چنین ایشان شود که قوت ایشان تواند شد پس امیر المؤمنین ع از شمعوت
سه صاع جو و حق کرد و فاطمه علیها السلام صاعی را از آن بدست مبارک
کرد و پنج قرص نان پخت پس چون وقت افطار شد ناهای مذکور را پیش خود
گذاشتند که بان افطار نمایند که میکنند بر ایشان و از شد و از ایشان و
کرد پس اطعام اول بر خود اختیار کردند و آن پنج قرص نان را بایل دادند و آن
را بآنکه آن سه روزی که پیش از آن اول کرده باشند بر نذر آوردند و فرزند
رفتند چون شام شد و طعامی که بدستور و گذشته ترتیب داده بودند
خود گذاشتند که بان افطار نمایند و تیمم و طعامی از ایشان خواستند
با و داده خود همچنان بدم این اتفاق کردند تا روز دیگر شد و ایشان بر همان نسبت
آن قیام نموده وقت افطار آمده صرفه بقیه قوت که داشتند نمودند که با
بر برایتاده و چنین طلب که و ایشان بر همان ضوال روزهای گذشته
داشتند پس بعد از آن سوره را بر پیشوایان الله علیه و آله و
تا اینجا ترجمه کلام قاضی بضاوی بود در تقدیر خود و اما استدلال حدیثی
ان بطیخ الله فلیطه اگر بیاز کرد بر این طاقان بریده اند که هر چند تمام شود
و آلات خواهد داشت کرد بر آنکه نظم شرط مشرع باشد چنانچه بعد از آن
مصاد ظاهر میشود و شما بان قایل نیستید بر آنکه جواب شما شود از آن جهت
میتواند بود با آنکه سید مرتضی علیه الرحمه چنانچه سبق ذکر یافت در حق خواهد

باز صحر و خواهد بود بهین معنی زیرا الصاد قات را نگر و طش بر ترک و الحاد
بجای دارد و آن ترک مطلق است و آنکه باید از باشد **مذکور** و **مذکور** مصنف
ظنه وجه تدبیر و در جاشبه بر وجه ایراد کرده است که جواب مذکور جانی
محققیت نامعناست و گویا سبب این باشد که محقق که قابل بلزوم و محقق
نشد و اندوختن از ترک مطلق میوه اند و در ماده مذکور مثل مذکور
نذر بر ترک مطلق و محقق ندارد بلکه بر ترک الابدیل و محقق دارد پس نقص مذکور
بدهیاتیان دارد باشد یا این باشد که در محقق مذکور مرجعیت مخصوصه
مقت جد خصوصیت و از محقق مذکور بر تقدیر تسلیم هم دخلیت و در
آن نیز ثابت و در ماده مذکور حش مخصوصه متعلق نذر واقع شد
نقص وارد باشد و الله اعلم بحقایق **الافور حدیث** **بیست و نهم**
روایت شده است بسند که متصل است به **عبد بن محمد بن یحیی**
بن یحیی از **عبد بن محمد** و علی بن ابراهیم از پدر او ابراهیم از ابن یحیی که احوال
ایشان در صدر حدیث سیزدهم مذکور شد از **عبد الرحمن بن المهاج** که گفت شد
از ابی جعفر که با حق و حکایت میکرد و میگفت **فرض** **امیر المؤمنین** علی علیه السلام
بن جلیق اصطلح و سفر فلما اراه العذا اخرج احداهما من زاده سحله ارغفه
و اخرج الاخر ثلثه ارغفه فرمایا عابریا بنه واه الرطحا بها فاکل الرجل بهما
خول یقی سبی و فلما فرغوا اعطاهما العابی ثانیة و اهرم ثواب ما اکل من طعامهما
فقال صاحب الثلثة ارغفه لصاحب الثلثة ارغفه اقسهما نصفین بینک و فاک
صاحب الثلثة لا بل اکل کل واحد من الرطحا علی و در ما اخرج من الزاد قال ایانا
امیر المؤمنین علی السلام فوکل فکلا مع مقاتلها قال لهما اصطلحا فان قضیتما وینه

درم

اینم

فقال

فقال انفس بینا الحق فاعطى صاحب الثلثة ارغفه سبعة درهم و اعطى صاحب
الارغفه ثلثه و قال لهما انفس اخرج احدكما من زاده سحله ارغفه و اخرج الاخر ثلثه و
فرقوا بالثلث کل واحد منكما نصفكما مثل ما اکلما قال لا تصرف باللیس کل کل و اطلعتا نذر
نذرک قال لا تصرف باللیس کل کل است یا صاحب الثلثة ثلثه ارغفه غیر نذرک و کنت
است یا صاحب الثلثة نذرک و ارغفه غیر نذرک و اکل الصیف ثلثه ارغفه غیر نذرک الی
لی لک یا صاحب الثلثة نذرک و غیر من زاده که بق لک یا صاحب الثلثة یقینان
و کنت ثلثه غیر نذرک فاعطاکا کل کل نذرک و غیر درهما و اعطى صاحب الارغفه
ثلثه سبعة درهم و اعطى صاحب الثلثة ارغفه درهما یعنی حکم نمود و در هر
علیه السلام میانه و در هر که در سفری با هم رفیق بودند و جوف او را در خوردن
غذائی با هم نموند یک از ایشان بیخ و رض نان از نونته خود بر آورد و دیگری
نان پس بر ایشان را که نذری را برد شد و ایشان او را بر سفر خود دعوت کردند و
ایشان را العابت کرده بایشان نان خوردن مشغول شد تا جبر و انان تاها
حاند پس چون از نان خوردن فارغ شدند آن روز را که نذری را از نان
ایشان خورده بودند در هر بر آورد و بایشان داد پس رفیق که صاحب سه
نان بود گفت بر رفیق که بیخ نان بر آورد بود که این وجه داده و قسم بر این میان ما
و صاحب بیخ و رض نان گفت نه بلکه هر کدام بعد غائی که از نونته خود را
ایم نذر یکدیگر یعنی من بیخ در هر بر میدادم و تو سده در هر بر میدادی و کوی چون
ایشان بر سر این تقسیم نزاع شدند هر دو مراغه خود را بدین حق امیر المؤمنین
آوردند که میان ایشان بر است حکم نماید پس حضرت امیر المؤمنین علی السلام
سخن هر دو را شنید و بر حقیقت قصه ایشان اطلاع یافت بایشان گفت با هم

۷۲

میگفتند که فقیه شما سهل است و قابل نزاع ندارد ایشان قبول نکردند و گفتند
حکام میان ما بر است که اینان را با ما بشویم و او یکی بدین شرط را بپذیرد و یکی بدین
ایشان با کاردی بخورده و در مقام تقسیم آن برایشان درآمده گفتند که هم از این
صاحب هیچ فواید ندارد و بگوید صاحب سه تریه و آن و چون مال ایشان را
تقسیم می یافتم زهر بود پس ایشان گفتند که این را از اینجا بخر و آن را بر آورده بود و
سه تریه آن گفتند که بل فرمودند که نه شما شایسته آن نیستید هر یک از شما خود را بپوشانید
خود گفتند که بل گفتند که نه هر یک از شما که تریه آن خورده است الا آنکه گفتند که
و نه تریه ای صاحب پنج تریه آن سه تریه آن خورده الا آنکه و نه همان سه تریه آن
است الا آنکه و نه باقی مانده برای تریه ای صاحب سه تریه آن را خورده از تریه آن
بر آورده بود و ثلث تریه آن را برای تریه ای صاحب پنج تریه آن دو تریه آن را
داو بشمار عوض بخورده از آن شاخه خورده بود و بازای هفت تریه آن را بر سر
پنج تریه آن دو تریه آن و ثلثی از آن او خورده است که عبارت از هفت تریه آن باشد
در هر دو ده باشد بعلب سه تریه آن که ثلث تریه آن را از خورده بود و ثلث
صاحب سه تریه آن که اشکال این قضایا غریب و احکام عجیب که از امور
علیه السلام واقع شده بسیار است و کتاب تفسیر الاحکام و کلیه و کتاب
الاحقره العقیقه بر باده از اشغال دایره و بعضی علمای کتاب نیز که در این باب
آنکه که کتابت بسط دارد و من آن کتاب را در جزایران دیده ام در تاریخ تصد
و هفتاد و دو بیت
روایت شده است بسند متصل است پنج نفر که از این صاحب تفسیر
از آنها ما از احمد بن محمد بن خالد که احوال ایشان سبق ذکر یافتن همان صاحب

که او را کرده است و اما با حق نالقی جعفر بن محمد الصادق علیه السلام گفت با اهل
مسجد که ای رسول الله صلی الله علیه و آله نفعی الشوب فجلس الى رسول الله صلی الله علیه و آله
فجاو و جعل معز و بن النوب فجلس جنب المور و بقى المور شربا به من تحت قدومه
فقال له رسول الله صلی الله علیه و آله خفت ان يمك من قعره شئ قال لا قال خفت
ان يصيبه من عناك شئ قال لا قال خفت ان يوسع ثيابك قال لا قال فاسمك على
ما صنعت فقال يا رسول الله ان لا تزيارن في كل قبعة و يقع لى الحسن و فاجعلت
لرصف ما لى فقال رسول الله صلی الله علیه و آله الحسن اقبل قال لا فقال له الرجل لم قال
اخاف ان يخلقى ما دخلك كلام بلاغت و شرف و عزم و ویش
عنه كلام امام جده السلام اما ما برد بالاربعين رسول خدا صلوات الله
و آله که رخت پاکیزه پوشیده بود و نزد آنحضرت نشست پس مردی که رخت او
بر در آمد و در هلهوی او قرار گرفت چون مردی را در بران مطلع شد رخت خود را
بر برافشای خود در آورد که رخت او خورده حضرت رسالت نبیه صلی الله علیه و آله
از روی ملامت با خطا کرده فرمود تریه آن که چیزی که نفی و بجهتی او دامن گیر
گشت نه فرمودند تریه آن که از غنا و ثروت توجیهی برای عایدی کرد و گفت نه
فرمودند تریه آن که رخت تو را کن شود گفت نه فرمودند تریه آن که چینی از برین
که خطی او را در زده کردی گفت ای رسول خدا بپوشی که مرا هلهوی هست که نظر
من بر تو و از رخت مدهد و خجسته عاید و هر چه بایق میبازد و بد و استیلا
در میان او بر قیاحی که ما غنی او از من و اسر زده و نصف مال خود را با و دادم
رسول خدا صلی الله علیه و آله و السلام مردی گفت قبول میکنی از و آنچه با او کردی
خاکه از او بپوشید تریه آن که گفت نه آن مرد مال دار گفت پس گفت تریه آن

غير ورجا و غیر در حق می همها اکثر من حق کلمات ما الا بطمانه وافی عن الشرب وانی
الذهب والفضة وافی عن لبس الحر واللباس والقرن للرجال واما النساء فافضل ما
صلی الله علیه وآله عن الله الخیر عاصیها و عاصیها و سانیها و سانیها و سانیها و سانیها
منها واکل منها واطعمها واطعمها واکل منها واکل منها واکل منها واکل منها واکل منها
اربعةین یوما فان مات و فی یوم من یومها کان حقاً علی الله ان یقید من یومها
و من یومها یحل النار و فی یوم من یومها فیحرق النار و فی یوم من یومها فیحرق النار
النار فیصهر فی یومها و فی یوم من یومها فیحرق النار و فی یوم من یومها فیحرق النار
الرجل للرجل الا و جوفک و حیوة فلان وافی عن الکلام من یومها وافی عن الکلام
وافی ان یقول العبد حق یعلم ان یقول الحق وافی ان یقول الحق وافی ان یقول الحق
علیه واکل من یومها وافی ان یقول الحق وافی ان یقول الحق وافی ان یقول الحق
علیه النار وافی ان یقول الحق وافی ان یقول الحق وافی ان یقول الحق وافی ان یقول الحق
مقام و جهنم وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله
الا ان یوب ورجع وافی عن العقیبة وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله
سلماً بطل صومه و نفقض وضوئه وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله
من الجنة یأخذ فی اهل النار لوقوف وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله
من خشیة الله کان لیکل قطرة قطرة من صوم وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله
ما الا عن رات و الا اذن سمعت و الا یحظر علی قلب شرب وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله
الاخصی وانی من الشرب وانی من صغر وانی منکم وانی منکم وانی منکم وانی منکم وانی منکم
وافی عن الله علیه واکل الا کثیر مع الاستعداد وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله
کلام یحیی نظم و فیمن اعان و فیمن غایب وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله وافی عن الله

اول خلاصه کلام حضرت امیر علیه السلام که می کرده است و اول خلاصه کلام
و الا ان یحضر من جینی و رجال اجابت بواسطه انک صومت فقرات و در وقت
آورد وافی کرده است که اگر فانی ناخفا باندن و فی صومه است که فکر دانستید ما لایم
را خود مکرانکه بگذارد و در آن دو کوهت نماز وافی کرده است که اگر بگذارد
نیز در خان صومه دارا بر میان جاده های راه که محل عبور مردم است وافی کرده
از انکه بگذرد شصت و صوم وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم وافی کرده است
که هرگاه داخل طهارت خانه شوید باید که از جهت قبله بیک جانب بگردید و بدان
نگید که بر روی قبله باشید یا پشت بقبله وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم
سوم برادر و فیمن خود برین وجه که مراده نماید خردین جینی از شخصی را که بگذرد
در مقام خردین ان در آمده است با فو و حق جینی و فیمن که فو و حق جینی
جینی از شخصی دیگر داده است وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم
جماعت و فیمن و جاست که اگر بگذرد شصت و صوم وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم
فین شوهر خود یا کسی که عزم او نباشد سخن کند زیاده بر پنج کلمه که با جار باشد
او را از مکالمه بمان وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم
وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم وافی کرده است که اگر بگذرد شصت و صوم
از بوشیدن آنها و فیمن و است صلوات الله علیه واکل که لغت کرده است
صحت خود و مراد است حضرت شرب را و کسی که شرب می افزد و کسی که
که خست انکه بقتل شرب بیکار و کسی که بکشت شرب بیکار و کسی که بکشت شرب بیکار
انرا و کسی که از شرب و کسی که بکشت شرب بیکار و کسی که بکشت شرب بیکار
و کسی که بکشت شرب بیکار و کسی که بکشت شرب بیکار و کسی که بکشت شرب بیکار

میشود نماز او باطل میزد و اگر میرد و چیزی از شراب در شکم او باشد بر خدا لعن الله
 که بخورد او و دهد و نه قیامت شربت فاد را که عسل از دیم شد و نه خجالت الله
 از فرج زان و نایب بر او آید و هیچ مینماید از او در یکجا و فرج که چون از او
 تنه شوند از جای آب بیایند و کلاه تنه شود بسبب هیچ بالله و
 ایشان و پوستهای بدن ایشان و لایق کرده است از زدن روی چهار پادشاه
 کرده است از آنکه بگوید که لایق نیست که از او چیزی که در حق و در حق و در حق
 بر نفی چنین و بگوید که نه چنین است بزدلی تو یا بزدلی فلان و لایق کرده است
 سخن کردن در هر روز و آید و وقتی که خطیب بخواند خطبه قیامت باشد
 کرده است از آنکه مرد و کار فرماید تا نماند که مرد و رایج و لایق
 او باید که داد بعد از آن باید که از هر روز و لایق کرده است از آنکه بگوید در حق
 خود بگوید تو یا بگوید که نه و نند و فرموده است بفرج چنان الله علیه و آله که
 بدو امر میشد که از جانت شرع حق بر آن نند باشد یا نشود و دست او
 و بواسطه من خدا تعالی از آن اجتناب نماید مگر دانند خدا تعالی را
 و در حق و این مسا و در حق و اگر که عبادت از هر عرض و اعمال است و این
 اجالت و و نمایند با و اله و عده کرده است و در کتاب خود و جانی که فرمود
 فان حافظ عام و بقیان یعنی از برای کسی که برسد از توقف بر هر یک
 که بندگان را اله در برابر او بایزد یا از ایشان تر در هر کار خود تا کرد
 بعضی رساند علی الخلا و القسیر و بهجت امامدات بهجت علف و بهجت
 یکی با ایمان و عقاید درست فتح میشود و دیگری با بیایم با اعمال صالحه
 و کردار نیک با یکدیگر با اعمال صالحه و دیگری با بسبب اجتناب مافی و ترک معصیه

باین راه رسد تا قبل از آنکه او عید هند و دیگر ایالتی بجز تفضل و موهبت ایل
 بخت است تا از روح او غریب می آید و دیگر بر این است که جمیع عبارت است
 روحانی و جنت جهانی باشد علی الاطلاق و تاکید و کمی که برگزیده است و خود را از
 هر چیزی که دید او را و یافت نظر کار بر می کند میگرداند خلائی و فرات
 چشم او را از آنش مگر آن توبه کند و از آن رجوع نماید و آنچه کرده است غیب کرد
 و فرمود است صلوات الله علیه و الله که کسی که غیب کند سلمان را هزار سال
 میشود و هزارهای وضو او می کشد و در رو آید بوجه کاه و قیامت با او
 زشت تر از شیمر و ده سوار آید که اهل عشا از آن قیامت پیدا دانسته باشد و
 صلوات الله علیه و الله که کسی که در زندگش هزار سال تر از دنیا باشد و توبه
 او را هر طریقی که از آن کند و حاصل شود تضرع و پشیمانی و وضع بلیه و جواهر که چنانچه
 پندیده مثل آن ندیده باشد و کوزه می شنوید مانند آن شنیده و اگر کسی
 پیمان نبرده و فرموده است صلوات الله علیه و الله که خفیه و لرزید شر و او که خود
 شام خود را کم نماید و بسیار بداند خیر را و اگر چه در چشمش بسیار غایب و
 است صلوات الله علیه و الله که کسی که با استغفار و پشیمانی و توبه با اصل حق
 که بعد از آن کتاب آن استغفار نمایند و توبه کند مغفول و امر زنده است و
 که با اصل حق نماید و فصلی که بعد از آن دانسته باشد کبیره و بیست و
 حق صلوات الله علیه و الله که حق ایمان از اینها غایت است یعنی حق و با اصل
 یعنی ایمان از برای استغفار و سوز کردن با خود دست از باطل بخیال و باطل
 جانانه یعنی ایستادگی یعنی ایستادگی در میان عرب شهوات و بسیار استغفار ایستادگی
 شام که بدی ایستادگی از فضل و ایستادگی حق خود و مال و دین و دین

دلیل بود که مکران کاذب وقت نادار است و کلام بر تقدیر اول که حق تعالی
آنست که راه ساختن مساجد بر شما مکره است تا وقتی که رکعت نماز در آن
جای آید و بعد از آن کراهت آن زایل میشود و بر تقدیر ثانی اگر راه ساختن
مساجد مکره است مکران کاذب و رکعت نماز کند و هر دو معنی اگر چه نزدیک
هم است اما اندک تفرقه میان ایشان هست چنانچه بعد از نماز ظهور می رسد
مترجم گوید مراد مصنف از مظهره تفرقه مذکور غالباً اینست که بر تقدیر دوم
کسی قصد گذاردن دو رکعت نماز کند و مسجد را داده سازد و در آنجا و غیر آن
مذکور را بجای آورد راه ساختن مذکور از هر وجه مکره بعمل آید نه بیشتر
ادای نماز و نه بعد از طواف و بر تقدیر اول تا نماز نکند اگر چه فعل مذکور از
مذکور مکره بعمل آید و چون نماز گذارد بر وجهی که امر است چنانچه اگر
خواهد مکره از بعد از آنکه باید مقارن دارد ادای نماز را بایستد و در حق
خود در جزو اقل سجده ماکر قصد نکند بر هر تقدیر باحت مخصوص بصیر بعد
از نماز است چنانچه بعد از رجوع یعنی ای و الا وضوح می آید اذ اذ ختم القایط
بکری یا در اصل یعنی زمین هم از نگوشت که سکان بادیه و صحرائشان اغلب
وقت قضا حاجت با نیامیرند و مراد اینجا بابت الخلاء هر وضعی که باشد حق
آخیه علامه شده است میان علماء آنکه حق از دخول در رسوم برادر مؤمن که در
حدیث واقع شده معنی که در پیش او اندک نشستن برای حق است و دلالت خدا
بودن آن دارد یا حق تعالی نیست و معاد آن کراهت است و علی حال جرئت یا
کراهت دخول مذکور کاهیت که دخول مذکور از روی التماس واقع نشود اما اگر کسی
که رسوم داخل میشود التماس نماید که از سر بیاید یا اثر آن بگذرد و با و لذت دارد

مکره است در آنکه حرام نیست و ظاهر اینست که مکره یعنی نباشد والله اعلم
از بیکر کلام عند الجماعة یعنی اینجا با اتفاق علماء علی کراهت جدید هم کراهت
بودن سخن کردن بپاد در وقت جماعت قابل نشد و لفظ بیکر نیز در نزد
جماعه خوانده شود و معنی چنین باشد که هر کرده است بجز صلو الله علیه و آله
سخن در وقت بسیار شود اعلم از آنکه از قاع واقع شود یا از بقول یا از بیکر
مکره و مکره باشد معاصد آن کلام امام جعفر صادق علیه السلام نقلوا الکلام عند القایط
القایط یعنی هرگز نگذار سخن کردن نزد جمعی سید خاندان که بعد از آن عمل نشد
و در دست و می تواند بود که بصیغه معلوم خوانده شود و معنی چنین باشد که حق
کرده است از آنکه وقت جماعت بسیار سخن کند و برین تقدیر ظاهر آنست که هر
واجب باشد بجز کس تفرقه بینت و کراهت کلام شخصی باشد بود و مؤید آن
کلام رسول خدا صلی الله علیه و آله که یا علی لا تنکلم عند الجماعه کین باعت ضعف
آنکه هر دو رجل در تفرقه بشن که گفتن یا علی لا تنکلم عند الجماعه
باشند یا آن چنانچه تفرقه بینت از آن که گفتن یا علی لا تنکلم عند الجماعه
بترجیح است چه مکره بودن دخول در رسوم و بعد کردن بران وجهی که ظاهر
بلکه چنانچه بر مکره است برین مکره است طبعاً طبعاً طبعاً طبعاً طبعاً طبعاً طبعاً طبعاً
صباح یقین خای نقطه دارد و بای یک نقطه در اصل وقت معنی نادمه و مراد
چنانچه در پیش او اندک نشستن برای حق است و دلالت خدا
بودن آن دارد یا حق تعالی نیست و معاد آن کراهت است و علی حال جرئت یا
کراهت دخول مذکور کاهیت که دخول مذکور از روی التماس واقع نشود اما اگر کسی
که رسوم داخل میشود التماس نماید که از سر بیاید یا اثر آن بگذرد و با و لذت دارد

مردم

بیج را در کرامت و علم آن دخیلها تیش چو که مذکور شد چنانچه مخفی نیست
برین تقدیر بنی و دوست **غایتی** کویا مراد بولم قبول غایت که که شرارت
باشد تا جمل هرگز آنکه بر غایت ها و در هفت مذکور شود است بریت **انکه**
مانا و در بریت بجز نیست و از بعد از آن قضا الهی باید کرد زیرا که با قضا
علا غایت و بجز نیست و قضا الهی لازم نیست و این معنی هر دو است که از قضا
سید منصفی و علامه مستفاد میشود که قبول عبادت است بریت مغایر بجز نیست
زیر که عبادت بجز بجز نیست که او ای آن مستحق بر اوست و نه مکلف بجز نیست
مکلف چون از ایجاب او در دستاویس شود و از عقا که از جانب شارع بریت
شده خلاصه یابد و عبادت مقبول **انکه** بجز آن ثواب مترتب باشد و از آن
دفع عقاب مذکور نماید و بر ثواب نیز باشد و میان این معنی و بریت
جناحه بجز بعضی کان برده اند بیک معنی نیست **بیج** دلیل **اول** کلام خداست
فران بجز جلال که میفرماید **یا ایها الذین آمنوا** یعنی خداست ای کسانی که ایمان آورده
مگر عبادت بر هر کس که از بابا انکه عبادت غیر بر هر کس که بجز بریت با جمیع اعیان **کلام**
او جل و علا جانی که حکایت میکند از ابراهیم و اسمعیل علی نبیا و علیهما السلام که گفته
انکه تا بقول منافع بار خدا یا و معروض قبول خود آری عباد ما را با انکه ظاهر است
از ایشان عبادت غیر بجز بریت **بیج** کلام او تعالی شانه جا که میفرماید
تسبیح من الله و هو الله یعنی خداست و او تعالی قبول که قرآن کریم از ایشان
که هابیل و قابیل فرزندان آدم علیه السلام باشند و دیگری قبول نکرد با انکه
بالله ماسرودند عمل کرده بودند را زهره و تکلیف باین برآمده **بیج** **نقطه**
چون آدم علی نبیا و علیه السلام ماسرودند با انکه دختر هر یکن از فرزندان خود

بسر یکن دیگر دهد توام هابیل را که او ذانام داشت و چندان شکل نداشت **قابیل**
و توام قابیل را که اقلما نام داشت و در نهایت حق بود بهابیل نامزد کرد قابیل
حکم میفرموده گفت خواهی شکست و با من در رحم بوده و بمن اولیت آدم
علیه السلام گفت حکم خداست بر وجه صدمه یافته و من از امر اختیار و نیست
قابیل مسلم نداشت و گفته هابیل را پیش رفت و دست خدا رب الاربعین **بیج**
ترت با و سید ای آدم علیه السلام گفت اگر سخن من با تو نمیکند هر یک از شما قرآنی کند
بالله تواند قرآنی که کلام قبول کرده اقلما از آن او باشد هابیل که سفند دار بود
و غیر که بغایت دوست میداشت با و بر سر کوهی نهاد و نیست کرد که اگر قرآنی
قبول کرد و ترک اقلما کند و قابیل صاحب سرع بود دست کند هم ضعیف و کمالاته میان
و در همان موضع نهاد و با حق گفت این قرآنی را قبول شود و اگر نشود من از حق
باز ندارم بقول من احدهما و لم یقبل من الاخری و قرآنی یکی از ایشان که هابیل را باشد
قبول در آمد بر وجه کائنات قبول و و از اسام زهد آمد و کوه سفند را قبول
دارند دیگر که قابیل را باشد قبول و دانش از قرآنی او در گذشت و بجز از آن مستغنی
قابیل را آن سخن باشتال کرده و در صدد دیده بصیرت او که ساخت تا اگر در
که و بر او ای یافت **بیج** یافت چنانچه در محل خود بتفصیل مذکور است **بیج**
صلوات الله علیه و الذکر ان من الصلوة لما یقبل یصفها و تلها و یجاءون منها الملائکة
که ایها الذین یطیعون فیض سبها و جد صاحبها یعنی بدین که از سجده نازها ناز است
قبول میشود و صفات و ثلثان و مع آن و باقی بواسطه تصور کرد که در زمین قبول
نیاید و بدین که از سجده نازها ناز است که هر روز دریا میشود چنانچه با کعبه
در هر روز دیده میشود و زده میشود بان روی صاحبش یعنی هر روز قبول میشود و بیک
از این روی صاحبش مرتزکه که بر روی جبهه منی بان قیام نموده چنانچه هر روز که بنای

شکل نیست

حدیث مذکور تا بحقیقت زیرا که فاضل بن محمد و حقیقت نداشت پس حاصل معنی شد
 آنست که بعضی از آنها اگر چه محض نیست اما مرتبه قبولی می دهند و ثوابی بر آن مرتبه
 بلکه امری که بر آن مرتبه می شود اسقاط عتاب که بر آن مرتبه است و بعضی از آنها
 نصف یا ثلث یا ربعی می باشد یعنی که آن مرتبه آن نصف یا ثلث یا ربعی ثوابی که فعل
 آن مرتبه می باشد و از ثوابی که می شود و الله اعلم **بیم** آنکه مردم همیشه در هر
 عصر و هر شهر که علی جای می افتند بعد از آن قول از ان حدیث می شود و در خواست
 می کنند و اگر قبول اجزا یک می می شود دعای مذکور می گویند مگر پیش از تمام آن
 عمل زیرا که الله بر وجه غیر محضی عمل آید بدو علی جافه محض نیست محض می شود و بعضی
 که قابل عدم فرق شده اند و قبول و استرا را یک معنی می دانند از دلیل اول بر حق
 جواب گفته اند که تقوی و برهنگاری را در معنی است اول بر شدن از حرکت
 جافه در مرتبه استعلا یافته است **قول ثانی** **و الله اعلم** چه معنی
 گفته اند که مراد بکلمه تقوی در این آیه کلمه طیبه لا اله الا الله است که گفته اند
 آنکه اگر طاعت می باشد دوم اجتناب از عاصیه و نهی از بیهوشی شدن از طاعت
 که مراد از با حق باز دارد پس می باشد که مراد بقیق در آیه مذکور از عاصیه
 او را باشد یعنی خود را از شرک و کفر بری ساخته اند و هیچ شک نیست که عباد
 غیر ایشان محض نیست چه اسلام با اتفاق در محض بودن عبادت شرط و عباد
 از باب شرک و تفاق محض نیست و این که بعد از اسلام قضای عبادت را نشان
 واجبیت بر اسطانت است که اسلام باعث اسقاط اعمال با قبل می شود و از دلیل
 برین وجه که گاه هست از انسان طلبی که حاصل است اول واقع می شود و مقصود
 بط کلام و بعضی ساقط محض است با محبوب و خود را در معرض حیات و اوقاف
 او در هر دو جنبه در تقییر آیه کریمه **و با الا ان یصلوا ان الله اعلم** این

بمورد کار با برامیکه اگر چه در امور مرتبه کنیم با خطای از با عمل آمد باشد بر محضی
 در خواست کردن امر واقع که عدم مواخذه برین است ذکر کرده اند لیکن وجه
 و از دلیل برین وجه که بعضی شده است در آیه مذکور از عدم اجزا بعد می
 یعنی مراد بعد می شود در قوله تقوا و لم یفعل من الاخر عدم اجزا است که فعلی
 چنین باشد که عمل که از ایشان محض و صحیح بود و عمل دیگری غیر محض و فاسد که
 بر اسطه خلل که در وقت با یکی از حاجات و شرطان بود و از دلیل چهارم آنکه
 بعد می قولان تقدیم مذکور عدم مرتبه ثوابی مطلق نیست بلکه مراد بر شدن
 ثواب و وقت شدن معنی آنست و از دلیل پنجم **بیم** آنکه بسیار باشد که عالمی
 بعد از آن عمل بر اسطه قبول آن را مردم واقع می شود بر اسطه طلب مادی و ثواب
 تقوی می باشد و در جوابها محضی جنبه محضی می رسد که ذکر آن منجس الطایف است
 محض است و بقیه جواب اول از دلیل چهارم مذکور شد محض است عدم قبول آن
 شاکر است از اهل و غیر نزد غیر سید مرتضی علیه الرحمه که عدم ثواب معطوف بر
تایید باید دانست که تقوی غیر صلوات الله علیه و الا غیبت بقیق محض
 بر حق نیست و مفاد آن با جماع علما هم بودن غیبت است در غیر مواضی که محض
 محکم حضرت صلوات الله علیه و الباطل شدن رفر و وضو که حدیث متفق است
 معنی بر حقیت با لغت است در کم شدن ثواب ثواب جافه کو با باطل شده است
 قیلت حدیثی که روایت کرده است از شیخ ابو جعفر موسی علیه الرحمه در کتاب فقه
 الاجاب از امام جعفر صادق علیه السلام که سمع رسول الله صلی الله علیه و آله امره
 کتاب جاریه لها و هی صاعقه فذکر رسول الله صلی الله علیه و آله بطعام فقال لها
 کلی فقال لا صایم فقال کیف تکلین صاعقه و قد سبت جارتک ان القوی

من الطعام والشراب یعنی شنبه رسول الله علیه و آله که در شام میخورد و کتبی که در
 بندگی او بود و آن نیز در روز دوشنبه پس بخیر صلوآت الله علیه و آله فرمود و بطاعتی
 سازید و چون حاضر ساخت خطایان زن کرده فرمودند که از این طعام خبر آن نیست
 من روزی دارم حضرت فرمودند چیزی میتوان بود که روزی داشته باشد و حال آنکه
 د شام داد و کتبی خود را بدین که روزی همین باز داشتی فعلی از خود در طعام
 نیست گماید از آنکه کسی که روزی میدارد میباید از جمیع منافی محبت باشد و بیاید
 که غیبت از بعضی بریزد و بعد تعریف کرده اند که آگاه ساختن غیر است در حال غیبت
 انانی معین یا کسی که در حکم انان معین باشد بر امری که در حاکم است و
 آن باو مکرر و طبیعت او باشد و عرف و معاد نسبت بر او مکرر باو نفی است
 خواه آگاهانند و مذکور بطریق گفتنی باشد خواه بطریق اشارت و یا باو مکرر
 خواه بصحیح و قد انانی معین بواسطه آنست که غیبت از ان غیر معین بر او
 چه آن جائز است باتفاق مثل آنکه بگوید یکی از مردم فلان شهر را زهره در فلان
 محصور باشد فلان غیر خارج و در آن کسی که در حکم انان معین است انان غیر معین
 جاعلی که عدد انان محصور باشد مثل آنکه بگوید یکی از آنها شرفا سوس است و
 معلوم باشد که چند تاخی در آن شهر نیست چه ظاهر آنست که ان نیز غیبت است
 چه یکی از آنها معجزان نداند و تعیید بامر که در او حاصل باشد بواسطه
 که بمقتضای اقتضای بیرون رود زیرا که ان نیز اگر چه حرام است اما غیبت نیست و
 فرموده دیگر که نسبت ان باو مکرر و طبع او باشد و عرف و معاد نسبت بر او باو نفی
 دانند ظاهر است و بیاید دانست که غیبت را در دو موضع جائز دانسته اند یکی
 کاهی که در نزد حاکم شرع گزیده باشد و اگر از ان و فلان عل و افع شده است مثل آنکه

او تعریف معیت

کاهی

خود باشد و حاکم خواهد بود و اقامت حد نماید و اگر گواهی طلبد یا خبری ازده
 بر خلاف حق و وارث معقول نزد حاکم شرع از کسی که بران مطلع باشد گواهی طلبد یا قصا
 که خود را و تواند کرد که در هر حال نسبت فعلی که بر او جاریست بلکه واجب دور
 جائز خواهد بود مگر کند و باید با خود حجب و معایر ساخت که از جمله آن برانند
 مقصد او این باشد که غیبت او بان شخص برسد و از فعل خود باز ایستد و
 که خواهد از کسی که بر نظر کرده باشد شکایت نماید تا دفع ظلمی که بر او شده و
 کاهی که باو مشورت کند که با فلان شخص هم سفر شوم یا معاند یا هم و آنچه باشد
 او را باشد بدین حال که آگاه ساختن مستحق است از دید او که از او دیده باشند
 شده و جمیع حرج کوه و نسبت دادن فسق باو در حضور حاکم شرع جدا از ان است
 علیه و وکیل او یا و صفات جائز است و همچنین حرج و تعیید را و هر چه در
 حد خود بگوید و اند ششم تفضل بعضی علما و هم از ان بر بعضی مثلا که یکی از
 علما فضل از فلان عالم است یا فلان از فلان بهتر میگوید و اما ان کاهی
 که معین امانت و تعیید او باشد و هم غیبت کسی که ظاهر بفسق باشد و تعیید
 فسق میکرده باشد و نسبت ان باو استکان و یا دانسته باشد که بفسق است
 یاد کردن کسی که بصفت بدی القی یا خودی مشهور شده باشد یا جانی او را نشان
 مثل فلان امری از فلان که ان نشان کاهی که قصد احقاد و خفا ان داشته باشد
 قدم یاد کردن عیب کسی بشیر بعضی که باطل مطلع باشد بشرطی که کسی که بران مطلع باشد
 تعیید باشد یا بر او در هر تنید بر خطای کسی در مثل ان میباید علی حکم بران
 باشد و یا بر کتب او در خبری که دهد و البته مثل ان باشد بقصد آنکه دیگران
 در آن مثل ان و بظواهر نیستند و کوی خبر را است نداند **غایب** **عظیم** **اکرام**

برص

1

منه لانهم ثبت و بقدره یقیم ان مقبوله که تقید نظر بر واسطه مراد از آن است
باشد بکنیه بر آنکه تصرف در مال یتیم نیست مگر بقدر ظلم و استکبار و در بعضی
کبر و اورد است که هر قیامت بخورنده مال یتیم بعهده کاه قیامت در آید و در
کتابی که در عهد ایشان افتاد بر باشد زیاده بیکسیده باشد و بر همان بیتی
و کوش و چشم ایشان ظاهر می شده باشد و اهل عصا ایشان را باین علامت
باشند که ایشانند که در راه دنیا با دست بخورند مال یتیم کرده اند و حکم از آن بیتی
در کد شق انان است با د **چشم** مزن کردن و بر طایفه قانون شریعت ظاهر
مباشرت زمان شدن که **و من یغفل عنک شیئا فاعلم انک فیما فی**
بیم القیامه و یذکر فی سماء یعنی کسی که بغفل آورد سر کجدا خود نالقی و دنیا
بیا بدیهای دیگر در راه خود را و بچندان شود مایل غلبه بر فراریست
ماند در آن غلبه بر جانی که خود را بعباده باشد از عبد الله معبود و آیت شده
که گفت از رسول خدا پرسیدم که کدام گناه بزرگتر است و گفت ان از گناهان دیگر
فرموده که با خدا و خود و بیکدیگر و بر خدا و سرایک و بر هم افکندن
کفر بعد از آنکه کلام گناه فرمودند که فرموده که بکینه از سر انکبار و انقیاد
طعام تو با تو بخور که کفر بعد از آن کلام گناه فرمودند که زنا کنی با زن همایون خود
از آن بواسطه تصدیق کلام الحق است از آنکه فاعل این آیه است **و الله**
الذی یوحی الی ربه انما یقتلون النفس التي حرم الله الایمانی
و الذین یقینون و در حدیث از امام جعفر صادق علیه السلام روایت شده است که حضرت
از پدرش روایت کرده اند امام محمد باقر علیه السلام نقل کرده اند که از آنست خصال اهل حق
الدین و ثلاث و الاخره اما الاولی فی الدنيا فانه ینهب سفیر الوجه فاعلمت

الفقر و یجمل القضاء و اما الاولی فی الاخره فخطب الیهم عن رجل سوء الخلق و اللود
و انما یعرف من زنا کتبه با شتر خصلت حاصل است سه و در دنیا و سه و در آخرت
آن سه که در دنیا است آنست که فقر روی را میرد و در دنیا و فقر و قناری
حیات از آن یک میگرداند و اما آن سه که در آخرت است سخط و غضب بر خود
عز و جلالت که در قیامت اول و آخر خواهد گرفت و ناخوشی و مصیبت
حساب کار و دادن آن گنای خواهد داشت و جاهد بودن در آتش و در آتش
مشکران و کافران است **ثالث** که یعنی از یک کافران کاهی که در یک کاف
یا نایب و باشد قال تعالى **ایها الذین امنوا اذا قمتم الی الصلوة فطهروا**
وجوهکم و ارجلکم و ابوابکم و این آیه در **البقره** و **النساء** و **المائد** و **النجم** و **البقره** و **النجم**
ایمان آورد و باید و کوفت و باید به بجزای چون بیند تا از کافران
شده و در هر سوخته بر ای یک مگر دانند بر ایشان بتهار و بعضی عزت میکنند
و هر کس بگوید که بر ایشان در این بخت خود را و بکنیز مگر آنکه بر آن
بغض آن باشد که شرف را بر یک و بر بماند بوجوب آن و باز کرد و بایا
جود بگوید و از غلبه آن نامند او شوند تحقیق که باز کرد و بچشم
از خدا تعالی باز گشت و در هیچ باشد و بجای آن گشت و هیچ **چهارم**
عاق شدن بر پیر و مادر و عیشت ایشان و زید بن زبیر که حضرت عت
پدر و مادر را بجای رفتن خوانده است آنجا که فرموده است **و یکره الله**
حیة من یارثها و فروده است و **لا یقر الحان و لا یقرها یعنی**
پدر و مادر که بخت و است از آنکه و از ایشان بکنیک یا وصیت ایشان از آن

بعد از آن در سر راهها کین میگردند و هر کس بگذشت و از میکرند و با اوین عمل
تا حدی که آمدن بشهر ایشان نمودند ایشان دست از زنان باز داشتند و
پیران مشغول شدند تا جوف شیطان دید که کار او در مردان ایشان است که بایست
و هر زبینه عمل او شدند و توجه زنان شد و جوف را بصورتی در آن آورد و در آن
ایشان آمد و گفت مردان شما بعضی با بعضی ماین عمل مشغول شده اند شما
در مقابل ایشان خود را بکار مشغول سازید تا آنکه از آن بکنید و ایشان را بگویند
نزد آن ترغیب نمود ایشان بفرمان کار در آنجا دهند پس لوط عم چون آنجا رسید
موم خود را معط نمود و در مقام وعظ و نصیحت ایشان درآمد و ایشان را نصیحت
آن سبب و ایشان قبول نمیکردند و سر با طاعت او نمیافروختند تا آنکه ایشان شد
که مردان ایشان مردان از زنان متعصب شدند و زنان بر زنان از مردان عاصی
پس خدا تعالی چه بیل و اسلحه را بر ایشان فرستاد و در صورت پیران صاحب حال با
بیاچار و بیکی و ایشان بر لوط عم گذشتند و رفتی که او بر اعتنا و استعجال است
چون ایشان را دید گفت از راه که دارید که من بر زبان شما هرگز ندیده ام
ما را خواه ما فرستاده است نزد من که این شهر لوط گفت مگر خواه شما زبینه
که مرد این شهر در چه کارند بدین که ایشان مرد و یا که بر زبان دارند میشوند
میگردند و بالایشان مباشرت نمایند تا آنکه خوف از ایشان روان میشود و ایشان
گفتند خواه ما فرستاده است که ما از میان این شهر یک نفر بر لوط گفت پس برایشان
جای حق است اگر برایشان از آنکه حاجت تو چیست گفت حاجت من آنست که
صبر کنید تا نب دست دهد و عالم با یکدیگر و پس ایشان نزد او رفتند و
دختر خود را فرستاد و گفت از برای ایشان یار و نان حاضر کن و از برای ایشان

میکائیل

بیاور و عیالی بیاور که خود را بانی بپوشند و از سر این سو کرد و ناخون دختر خانه
با این درد و خانه سر کرد و لوط با خود گفت همین ساعت در خانه طعمان خوا
و از برای هر راه خواهد بود و بایشان گفت بر چندید که با شما بشهر و پس چون شهر
لوط در پناه دیوار راه میرفت و ایشان در میان شهر میآمدند و لوط گفت ای
مرد اینجا را بروید که من فریادم ایشان گفتند خواه ما فرستاده است که این
شهر یکدسته باشند و ما با لوط حکم و عیالیم کرد و لوط تا یک شب را عیال میداد
و بر آن اعتماد کرده بود که کسی ایشان را نکند خود را آورد پس شیطان حیل را انگشت
و طفل را از کنار زنی برگرفت و در جای انداخت شورش مردم شهر افتاد و هجوم
خانه لوط آوردند و فریاد اغان نهادند جوف بپا شد و لوط در میان پیران افتاد
دیدند نهان نشیج بر پا کردند که ای لوط تو نیز بعل مادر کنی و بپا داد از آن فرستاده
خود بان قیام نمودی لوط گفت ای قوم این پیران معانان مفاذند زنها را که
نصیحت نکنند و پیرامون ایشان میگردید ایشان گفتند از اینها میگذریم و بیایان
و با و اگر از اینها بگریزیم از طرف غایب و ای که بپای لوط ایشان را داخل جمع ساخت
عبد میند اگر بر اهل حق میبود که قوت آن میداشتند که ایشان را از من منع کنند
گویند ایشان در خانه لوط مدافعت میکردند و حاجت میفرمودند تا آنکه در خانه
شکستند و لوط را بر کار ری انداخت پس چه بیل عم در مقام آنها و حال خود
گفت ای لوط در غده فخر طایفه مدله که ما رسولان برود که با تو هم که بواسطه
ایشان آمده ایم ایشان را بر تو دوستیست و در جای که خاک بر گرفت و بر روی
دینت و گفت شاکت الوجوه در حال جمیع اهل آن شهر گم شدند و چشمتها
ایشان از بیدار آمدن لوط عم دانست که ایشان بکار آمده اند گفت ای رسولان برو

گاه در حق مجبه استحقاق عذاب است و اگر بعد از تمام بان واقع شود عقاب
و یک غیر حرم که چون که اندیشه گاه نماید تا بفعل نیاید از آن مستوجب عذاب
و بجهت اراده آن عقاب و ترتیب عذاب در حق کاتب غریب مذکور خواهد شد
انشاء الله تعالی و این معهود یعنی الله عنه نقل کرده است که اگر کسی در عهد اند
نماید که کسی در حرم مکه بقتل آید عذاب الیم خواهد شد و گفته اند که عذاب
حرم مکه مخصوص است بضعاف جنات و زیاده شدن ثواب عباد جانی و از
در آن ضلالت با چند تن از در غیر آن برابر است و احادیث بسیار در باب و آورده اند
چنانچه صافی و عقاب که بر مایه مرتب است و نیز در این بیشتر است و مایه واضح
هم در حق که انبیا و ائمه و اولاد علیهم السلام و اولاد باک بعضی مری که در
کند و نیز که ترک در خود بر پایه ستم و اثم از این امر عملی که ترک شده اند
رسول الله صلی الله علیه و آله و آله بر وجه لا بدخل بیننا الاخری و لا یغیر الیک الخ
و السرقه و غیره و اینها بعضی چهار چیزند که داخل خانه نشوند مگر اگر خراج کنند
آن خانه را بخانه هر که عبادت نماید امانت و خیانت کردن و در حق مری و باشر
خبر شدن و تراکاری **هم** نقض عهد و شکنج بیان که با خدا تعالی یا بی غیر صلوات
الله علیه و آله یا کلامی از آن معصومین علیهم السلام بسته باشد که **اول** **لکلمه اللعنه**
هم **والله اعلم** یعنی تا آنکه شکستند عهد را که با خدا تعالی بسته بودند بعد از آنکه
ساختن آن بقبول و اعتراف و بریدن آن با خدا تعالی فرموده است که بر سر هر کس
باید که ایمان با بیعت و کتابهای اوست و فدا کردن بپایان در زمین و از آنرا
مخط و عذاب الهی و در این جهت او را اثم است بدی عاقبت در دنیا و آخرت
یازدهم نقض عهد و عهدی که کرده اند و یا کفر بپایان اسلام و غیر

اسلام و ازین شدن باندید یا کفر بپایان و قرار اقامت انجام دادن و لغظ تقرب در حق
یعنی و غیره نقطه دار هر دو جمله و این است شده است بعضی در آمدن ایمان از این
شیخ با ما خود از عریب که بعضی در افتادن از وطن است و در نهایت این اثر بعضی
نقطه دار است و این غین نقطه دار ذکر شده و در کلام بعضی خطا مذکور است که تقرب
بعد از هجرت در زمین مانع بعد از انتقال بحصول علم و بهره از آن یافتن ترک کند و از آن
صورت در آن غریب یا حق و الله اعلم و **یازدهم** یا سر از خدای تعالی و نا امید شدن
او که **اول** **یا سوا من الله** **لا یالی عنده** **رحم الله الاله** **الانتم** **اکافین** یعنی امید
از رحمت خدا تعالی بدستی که شان نیست که نا امید شوند از رحمت او مگر کرده اند
یازدهم این بودن از کفر و کلام **هم** **لا یالی عنده** **رحم الله الاله** **الانتم** **اکافین** یعنی امید
از رحمت خدای مگر کرده و زانجا دان که سبب کفر و تقاف زیاده رفته هر دو جانب
و مگر خدا را یا زانگاه که رفتن و بازگشت از آن بهر سبب خواهد نمود و این است
جمله که گاه مگر باین از کفار و مفرقه اند و سوی اخیر مذکور شد و از سببها با آنکه در
بر وجهی است که است بتفصیل و دلیل در بعضی بیان می آید **اول** **عنه** **خوف** و بر
بسته رفته هر صفت از حیوانات و بر میان بریت که نفس می آید داشته باشند و بعضی
وقت بریدن عرق و خون او بوقت و وقت بریدن او در روح او و بیکری که عاقبت
قبح بر آنون شریعت فرست از بدین رفته باشند خواه اهل یا بدین که سفت و مرغ
و اثنان آن خواه و حتی مثل هو و نجس و همان حیوانی **دوم** **خوف** و خوف در او دان
که روان باشند خواه از خوف ماکول الهی باشد و خواه از حیوان غیر ماکول الهی
که روان باشند و ماکول بگوشت باشند حکم گوشت است اگر از حیوان ماکول الهی است
مثل گوشت و ماکول و اثنان آن است و اگر از حیوان غیر ماکول الهی است مثل گوشت

سین و دل

ان حکم

قد است بر او این نیکو کرد و شد در دست از امام جعفر صادق علیه السلام که در حق
الکون اقامه الله يوم القيمة حسن و الله عام علی جلیه حتی یصل من عرق و قد تبت
بنادری یاد من الله عز وجل هذا الظالم الذي جبر علی المؤمن حق الله فی حق المؤمن
یوم تأثم یوم یبذل النار یعنی هر کس جبر کند و پیش خود نگاه دارد حق مؤمن را
و اگر او را خداست عالی رتبه قیامت در عرصه عرصه مؤمن را بپزد سالک سلوک
های او تا آنکه از کف او رود خلفای و عقبای او آمد و منادی بلند کند از
خداست عالی که این ظالم است که جبر کرده است بر مؤمن حق او را و با وجود قدرت
آن در مقام او آن نکرده پس چه دل سرش را و میگردد باشد و بعد از آن
زبان حق درسد کبد و زخمی برسد و بنزدیک روایت شده است از امام
علیه السلام که ای مومن جبر حق نماند و هوحتاج الیه لم یبق و الله من
طعام الجنة و لا یشر به من حق التوهم یعنی هر کس مومنی که در مقام جبر حق
در آید از خود و او بان مال احیاج داشته باشد بگذرد که هر کس از طعام
بهشت را و بنامد هر کس از حق حق محترم که عبادت از شراب اهل بهشت
است
دوم اسراف بر مال خود یعنی زیاده بر آنچه در کار باشد صرف کردن که **ان الله لکرم**
یعنی بدترین کسی که خداست و است عید بر اسراف کند کار و کتاب نهاده القاب
آمده است که در نوبت خوردن در فری اسراف است و از بعضی بیش از
کرده اند که گفته است در زیر زمین مان است که هفت نوعی اکل و شرب باشد
نهم خرجی که از سببها نام دارد اندیشه شرب و طعام **تکم** از خوش خلق
حالی گاه بر میکند که حقانی مانع از خوردن و این از و زنج جای و ضرر است
یا مخرج **خروج** السلام صوفیه است فرموده است که اگر یار فقره از و در

انصار که از اعیان م

در وین یعنی اسراف باشد اسراف آن باشد بود که از برضای خدای تعالی
و از بها هفت که فرموده است اگر برای بگوید احده موجود غیر حق کند
اسراف باشد و اگر کسی یا حبه در باطل خرج نماید اسراف باشد **نهم** طریقی که
دایم داشت پس بدینا مرد و اهو و جری کای بر غیریت در اسراف گفتن است
اندر غیر **یازدهم** که بنده یعنی ضایع کردن مال و در حالی که نباید صرف کرد صرف
آن **ان الله لکرم** **کاف** **السخاء** **الشیاق** یعنی بدستی که ضایع کند کان مال
برادرین شیطانند که در عمل بد که بر می بیند او کند و در و زنج قوی و زنج
بود **دوم** خیانت کردن در حال غیر خیانت روایت شده است از غیر صفا
الله علی و الله و من غن خطبه استیخود فرموده اند و من جان احاطه و الله یأله
برده اعلی الیها ماته و یقرین الاسلام و یقر الله و هو علی غنفا فی مریه الله
فرموده است فی شیعین جهنم اینا الیهم یعنی هر کس خیانت کند اما حق را و در دنیا و از
و از با صفا شرف رساند تا ببرد هر آینه بر غیر و بر اسلام مرده خواهد بود
نقار آبی در خواهد آمد در جاتی که غضب آنک باشد خداست عاب و پس روان دهند
او را بد و زنج برسد پس او را برده بر کف و زنج بداند شرف برافزاید و از او بد
سیزدهم استعمال بلاحق که عبارت از شستن و زواجین ساز و عنایت که
با جمیع علایا مایه جی است اسم آن است سوا و زنج و جلاجل که در حق
سوی زمان و از بدین که کما حق یوم از ایشان نام نهاده باشند و شوهر طلاق
میگیرند که بوسیله و معایب مرد باشد آن خوانده شود و از این یاد که از این
بر آن ندانسته باشد بعضی صغیر است و بداند و بعضی از این که این شرف
و استند لا کرده است بدین حدیث حسن که در حدیث از امام محمد باقر روایت کرده است

و گفته است از حضرت شید که میفرمودند الغنا ترا و عذابه علیه النار یعنی
از جمله کاهانیت که خدا تعالی آتش در رخ دایره او عده کرده است و این است
از کلام مجید تلویح فرمودند که **عن الناس من يشي لهو الحديث ليقول**
سئل الله بغير علم و يخذه هاهنا و اوتلك لم عذاب یعنی از مردمی که است
که بجز سخن فریب دهنده و مشغول کننده که حتی از بعضی بدل میکند سخن حق
بآن تا که مردم را از راه خدا تعالی یعنی با باز دار از شنیدن آن
خوانند آن بوقی و برهانی و غیره و ابیات قرآن را بر سحریت و افسوس
کرده مر اینان است عذاب خوار کننده که بی و اقل است در دنیا و عذاب آخرت
جایز مذکور بر اینان بعضی مضربین گفته اند در میان آفات که گزینان بخت
خریدند و مردمان را با سماع اشعار و الحان ایشان از شنیدن سخن حق باز داشتند
و عده
بذهب جمعی که کبر و کاه را پیدا کنند که حضرت عیسی در کلام مجید عقاب بر آن
کرده است عقاب کبر و باشد و الله علم **جاءهم** اصل بر صغیر و جافه از پیش
و این چهارده کاه را این بابیه در کتاب عیون اخبار الرضا الزمام رضا علیه السلام
نقل کرده است که آنحضرت را کبار شمرده اند و امر و مذهب که مذکور شد در عده
کاهان کبریه بر مذهب جعفری و علم گرفته اند نه انش و دلیل هیچ کدام از مذاهب
قائم نیست که باعث طمان خاطر و آرامش باب تواند شد و ممکن در اخفاء
نبودن آن بر مردم مصلحتی باشد که عقول یابین بان نتوانند بر دجایفه و در
عدم ظهور بطلان و صلو و سطح که در تیر کریمه **اعطوا علی استخوانه**
من علی و اوقت و اسم اعظم بر آن و جاست و از این عباس نقل کرده اند که از
سوال کردند که یا کاهان کبریه هفت اند یا بیشتر گفت عده آن هفت صد

ترت که حضرت **طاهر** شاید که خواهر برید که گفته علماء امامیه رضوان الله علیهم
رفتند که کاهان و کبریه و اند جافه شیخ ابو علی فیرسی و حجتان تفریح بان کرده
مناقاد دارد بلایه و فرزند است که اجتناب از کبریه باعث از رخ کاهان صغیر
که قال **قال الله تعالی انما اجاز انما عوف عظم من عذبه و عظم من عذبه و عظم من عذبه**
کرا و بر حسب ذکر یافت نیز که اگر کسی که تقاضای این میکند که کاهان کاه چند
باشد مشغول و مکرر کاهان صغیر و اجوز از این اجتناب نمایند و اند که رضا
ایشان از بیداری است و حاصل آنکه امر بر صغیر یا اجتناب از کبریا یا جافه مدد او باشد
کوچه است بر تقدیر که کاهان صغیر ممتاز باشد و هر کدام کاه چند باشد
سوزن معقول دارد اما هر کاه کاهان کبریه باشد و وصف بصغیر و کبریه
باشد جافه از رخ رفت امر مذکور مقصود است و مفاد است اما حاصل باید از حد
حکم مذکور صریح تواند بود و جوابش آنست که اگر از امر بر صغیر یا اجتناب از کبریا
مدلول آیت بر آن تقدیر است که اگر کبریه دوام یافته واقع شود از امر و کاهان
آن کاه باشد و مقصود و بعد و رعیت نماید جافه نتواند خود را از هر دو باز دارد
جوف از کاه بر کبریا باشد و چون در اعمال او بر آن کبریه ترک کاه ترک کرد
حاصل میشود باعث دفع عقاب از کتاب کاهان در است و بسبب ترک این
فعل از بیداری میشود مثل آنکه کبریه را نسبت بر ترک کبریه و حرام باشد و پس از آن وقت
و نظر بر آن میرسد و مقصود و بعد و رعیت نمود اگر نظر از اجتناب از کبریه
نگرد و نظر کردن مذکور مقصود خواهد بود بر ترک کردن کاهان و در سخن
نظر است و وجه نظر جافه حق نیست ظاهر **الباقی** آنچه در عرض بیان آمد ظاهر
که این گفته اند عامل آنست که از کاهان کبریه بجهت نباشد و بر صغیر و اصل

بفعل یا ترک مذکور نموده و آن را باین علی ایضا اسم کان در تفرقه ضمیر است که در بیان
و مستویان و کمالیج باشد یعنی یا اگر چه بوده باشد آن شیخ را استجاب یا اگر چه
از ایشان است پس چه کسی شنیده است یا استجاب یعنی و اگر چه شنیده باشد آن را
ترشیا را بر فعل یا ترک مذکور شنیده بر وجهی که با هر یک از مجموع یعنی یا اگر چه شنیده
الیه شنیده است بر وجهی که شنیده است یعنی بدان وجه از پی جلاله علیه السلام
نشد و باشد و مؤیدین لصلوات است آنکه در حدیث دیگر و نقل یکن حدیث که باطل در حدیث
نایب قایمید دانست که طریقی از حدیث حنفی و علامه در بعضی مشهور است
اند و بعضی حدیث دیگر نیز خوانند یافته نقل حدیثی که روایت کرده است از
شیخ بزرگوار محمد یعقوب الکلبی در کتاب کافی از محمد بن یحیی بن محمد بن الحنفی
سنان ابن عمر بن عمار از محمد بن یحیی که گفت شنیده ام امام الباقی و الظاهر از حدیث
که صبر نمود در پیغمبر توابع علی علیه السلام نقل فکله العار فی الذکر التوابع و انهم
بکن الحدیث کالبقره یعنی هر کس برسد با و ثواب از جانب خداست علی بن ابی طالب
آن عمل را بطریق آن توابع و باید از او اگر چه شنیده باشد آن حدیث چنانچه با و رسیده
و حدیثی که روایت کرده است از محمد بن یحیی در کتاب توابع الاعمال از محمد بن یحیی
بن ابی یحیی از محمد بن یحیی بن محمد بن علی بن الحکم از هاشم بن صفوان از ابی امام
صالحه و آن اینست من بلغنی عن التوابع علی بن الحنفی فکله العار فی الذکر التوابع و انهم
بکن الحدیث کالبقره و الله علیه و السلام یقر فی هر کس رسیده باشد با و ترتیب جینی از توابع
بر چنین افعال چنین بعمل آورده باشد از او اگر چه شنیده باشد آن حدیث چنانچه با و رسیده
و اگر چه رسول خدا صلی الله علیه و آله گفته باشد از او یا بنی بلیست که گفت یا
رسول الله علیه و آله صریح است از او اول است چون بعضی افعال ساده یا رسیده اند یا

ضعیف

ضعیف بعضی افعال است و آنست که در حکم کرده اند بر ترتیب ثواب بدان پس بر این دان
باید که با آنکه متفق علیه جمیع علالت که حدیث ضعیف حکم شرعی است میشود ایشان
استجاب که حدیث از احکام حقه حدیث ضعیف ثابت کرده اند زیرا که حکم استجاب
آن افعال از حدیث ضعیف است بلکه با این حدیث حنفی که با آنکه مشهور است معتقد
بعضی حدیث دیگر نیز هست چنانچه مذکور شد بلی غلب جمیع روایات حکم شرعی
ایشان جمیع فیت بیک حدیث ضعیف و بلکه حنفی و مؤید حکم شرعی ثابت میشود و اگر
مشهور معتقد باشد و دیگر باشد از حدیث و از حدیثی این مذکور شد
که اخبار آن کرده اند بغایت قلیل اند و بسیار که حکم بوجوب بعضی افعال را حدیث
ضعیف و الاثر بر آن دارد مستند با این حدیث نشده اند و از بعضی از خصوص افعال
دانستند ظاهر است زیرا که این حدیث دلالت ندارد بر ترتیب ثواب بر مقام
افعال حدیث ضعیف در باب استجاب آن دارد و دانستند و بعضی از افعال بر مقام
عمل میکنند و مستند و جوی بر مقام عمل است **نایب دوم** ظاهر شد که حدیث
احقا ما عنوان الله علیهم در افعال بقیه عمل اجادیت ضعیف از حدیثی گرفته اند چیزی
و در حقیقت دلیل ایشان در استجاب عمل مذکور از حدیث حنفی نه آنکه ضعیف است
چون بطریق مخالف این حدیث نقل شده است بعضی اعلام از علمای ایشان نقل
از ائمه کمال که حدیثی بر آن کرده اند بلکه است دانسته اند عمل کرده حدیث ضعیف
در افعال بقیه چنانچه گفته اند که مشایخ علمای ایشان در کتاب کاد صریح بر آن
بالا اند اتفاق دارند که احکام شرعی حدیث ضعیف ثابت میشود بر وجهی که
بر آن شده اند است که حدیثی مذکور که از حدیثی واقع شده این معنی دارد که هرگاه حدیث
ضعیف یافت شود که دلالت بر استجاب افعال را داشته باشد و آن عمل از آن بلی

که احتمال است یا کراهت در آن نه و جایز است بلکه است عمل بدو از جهت آن
 این عمل بواسطه عایت جانبی است که در آنجا آن کار حصول نفع و یا در آن
 ثواب است و احتمال خط و در آنجا نفع نیست زیرا که عمل بدو در آنجا نفع
 خواهد بود همان اباحت و استحباب است و تعاضد و یا در آنجا نفع خواهد
 کرد و اما اگر دایر باشد میان حرمت و استحباب مثل آنکه حدیث ضعیف در استحباب
 علی وارد باشد که احتمال حرمت در آن رود و حکم استحباب آن وجهی ندارد و احتمال
 آن نیست و اگر دایر باشد میان مکروه و مستحب مثل آنکه حدیث ضعیف در استحباب
 وارد باشد که احتمال کراهت در آن باشد باید دید که اگر استحباب بر وجهی که
 در آن رجحان داشته باشد مثل آنکه قوا که بر تقدیر استحباب بر غرضی که در آن
 بر آن وجهی که بر تقدیر کراهت بر آن وجهی که بر تقدیر استحباب بر غرضی که در آن
 و اگر بر وجهی که کراهت واضح باشد و قوا که بر تقدیر کراهت بر آن وجهی که بر تقدیر
 داشته باشد بر قوا که بر تقدیر استحباب بر غرضی که در آن تعاضد و یا در آنجا نفع
 خواهد کرد و اما آن است که خواهد بود و اگر هر دو در یک وجه باشد و یکی در وجهی
 می آید و یا در وجهی که معلوم باشد جایز و معتدل و کان است که در آنجا
 عمل و یا باشد زیرا که با تعاضد بعضی نیست و بر آن وجهی که در آنجا نفع
 چه جای می آید که احتمال استحباب بواسطه ورود قد در آن وجهی که در آنجا نفع
 ضعیف در اعمال است و مشروط باشد با آنکه احتمال کراهت و حرمت در آن وجهی که در آنجا نفع
 عمل مشروط با آنکه احتمال حرمت نباشد و جانبی احتمال کراهت رجحان نداشته باشد
 بعد از آن که نیست در بر تمام نمی آید و آن است که هرگاه احتمال حرمت در
 نه و چون آن بواسطه حدیث ضعیف خواهد بود چه بر تقدیر و حدیث

نباشد زیرا که آن با آن جایز خواهد بود زیرا که فرض استقائ احتمال حرمت است
 نکونید که حدیث ضعیف باعث استقائ احتمال حرمت نیز است که استقائ حرمت
 است و اباحت حکایت از احکام شرعی و دانسته شد که حکم شرعی ضعیف
 غیر از حدیث ضعیف استقائ حرمت نتواند شد و باید باشد که فرض بود
 چون قوی است استحباب باشد و حاصل جواب این است که در ماده مذکور در آن
 خارج معلوم است بواسطه آنکه فرض استقائ حرمت و استحباب آن تعاضد و یا در آنجا نفع
 ثابت و میشود که استحباب استحباب در اعمال است و استحباب استحباب در اعمال
 مذکور حدیث ضعیف ثابت ندهد باشد تا خلاصه متفق علیه ایشان از آنجا نفع بلکه
 حدیث ضعیف باعث تحقق ماده تعاضد است و سبب آنکه عمل استحباب است
 دیگر ثابت شده باید کرد مانند حصول وقت برای وجوب ناسی یا انجام بود و در آنجا نفع
 بعضی اعلام و در آنجا نفع است زیرا که خوف در آنجا نفع در ماده عملی حدیث ضعیف
 دلالت بر استحباب آن دارد حاصل است هر وقت عمل او را مکلف از آنجا نفع
 توانست با آنکه شود و حصول ثواب بیشتر نیست مادام که قصد قربت در آن
 و فعل از آنجا نفع نداشتند زیرا که عمل در جهت اعمال بر نیست است که انما الاعمال
 بر آن وجهی که در آنجا نفع باشد و آنکه جایزه مفاد حدیث ضعیف است
 و ثواب بر آن مترتب شود و میان آنکه بدعت و تشریع در امور دین باشد و آنکه
 مستحق عقاب و هیچ شک نیست که در آنجا نفع است و آنکه در آنجا نفع
 بر عمل مذکور هیچ وقت نتواند بود که در آنجا نفع باشد میان وسعت و تنگی
 مکروه و وسعت بلکه هر چه در میان حرام و سنت و ناسی است و ناسی است و ناسی
 نیست و فاعل از استحباب از عقاب متحقق نه بلکه اینکه لغتیم عمل مذکور در آنجا نفع

کسی

احتمال

ثابت

نکونید

است

غیر

چون

خارج

ثابت

مذکور

حدیث

دیگر

بعضی

دلالت

توانست

و فعل

بر آن

و ثواب

مستحق

بر عمل

مکروه

نیست

گفت از رسول الله صلى الله عليه وآله فقال يا رسول الله اني قد كنت
سقي وضعت قوت عن عمل كنت عودته نفسي من صلوة وصيام وحج وجاهد في
سبيل الله كما امرتني الله به وخفت على رسول الله فقال ايها ما عاها
ثلاث مرات فقال رسول الله صلى الله عليه وآله ما حرك شجرة ولا ملأ الاوقاف من
عصك ما دأبت الصبح فقال عشر مرات سبحان الله العظيم والحمد لله والجليل
باسم الله العظيم فان الله عز وجل يعانك بذلك من العجز والجون والجذام والعجز
فقال يا رسول الله اني قد كنت في كل صلاة اللهم اهله من عندك
فانص على فضلك وانشر على من حركك وانزل على من كانك قال فقبض
بيده ثم مضى فقال يا رسول الله ما قبض عليها خالك فقال النبي صلى الله عليه
والآله انما كان في جوارهم القيمة ثم يدعها متجذبة فتك ثمانية ابراهيم عليه السلام
من اهلنا **باب** بلاغت من شرب خمر في الدنيا **باب** في كل صلاة
امام من انك اشد شحيرة من رسول الله عليه وآله كما في شية هذه مكة شريفة
الرسول خداه من بيرنده ام وسن من الالهة است و مر انا في ان فانه كبري
خود را بان عاده فرموده بوم از نهاد فرموده و حج بيت الله طهر لم و جهاد اكان
ببهاوت قيام تو انم نمود تعلم ده مر ای رسول خدای کلای که منقطع سازد مر آنکه
مقالی و سبک ساز عمل بر من ای رسول خدای حضرت صدق الله علیه و آله و آله
اعاده کن از کلمات را و او سر سببه اعاده کرد پس حضرت رسول الله صلی الله علیه
والآله فرمودند نیست در کوزه و نیست تو در خوض نه کلوی که آنکه بکر به افتاده
از عجز معرفت قلبی که بکار برد پس چون ناز صبح را گذاردی در مرتبه بکوی سجده
الله العظيم و جلوه و الاحول و الاقوة الا بالله العلي العظيم بدمر می که خدا بقیل نگاه
عز وجل

میدارد بسبب گفتن آن که هر چه در دنیا و آخرت و ناداری و مشقت پس بر کوی
خطا طین از برای دنیا و نیست از برای آخرت چه باید کرد فرمودند بکوی فرمودند
که گذاردی اللهم اهله من عندك و انص على فضلك و انشر على من حركك و انزل على من
كانك امام عليه السلام گفت فراموشی بجه شیهه هذا الذي كانك را بدست
یعنی بواسطه شرف آن انکست از خود را به جهاد و برقت بر کف خفیه که الفاحا
بوده ابر عا سر که جدا نه می شدت فراموشی و این کلمات را بدست خود خدای
پس بخیر می باشد علیه و آله فرمودند نه هر این به بدرستی که اگر فاکند با لایه با کفتم
بعد از هر آنکه گفت این کلمات قیام نماید و انرا دانسته و انکار و کسوده شود
برای او هست در وقت که هر کدام خواهد داخل بهشت شود **باب** و هم يقال له
شبهه هذا شیهه خرف نقطه دارست و هذا لضم هاء و قد ال فقط دار
است بعد از لضم ها که نام طایفه ایت از عرب و قیاس تقاضای ان میکند است
بعد از هر دو باید با سبب یا بعد از انکه نه هذا وجهه خدای که می کند
مگر از بعد از انکه صاعقه باشد مانند جهی که بجهند منسوب است و اینجا که
جود علم محقق شرط مذکور نشده است شاذ است یعنی مخالف قیاس است
هائین چون موافق است و وقوع ان در قرآن و حدیث منافی بلاغت
نکته شاذ و مخالف قیاس است و استعمال هر دو بایست که آن در قرآن و حدیث و لغت
مقالی اظهاریا نیست خیر بواسطه آنست که واجب است که هر دو گفت یعنی
گفتی مرتبه دیگر بکوی یا کایت منقطع تا تو ای یعنی حکایت مذکور را از
کبر یا بعلت او یعنی سوال کردی اعاده نای فاعاده هائست مرات در تفرقه و معرفت
نگارفته زیرا که در کلمات اول یعنی خیر اعاده که انعام ثابوت محقق است
و اگر

براعاده حقیق محل شود و باید بجا در مرتبه گفته شده باشد و الله اعلم شیء و لا
ملک مدته بیده فقه مانند شجره با وجه کل خاکشده و میگوید سبحان الله
العظیم و الحمد لیان معنی در شرح حدیث هفتم سبق ذکر ایت و الاحوال
قوة الاله العلی العظیم حمد معنی قدرت است یعنی قدرت قدرت و توانا کی
مکرم بر خدای بلند مرتبه بزرگ و الفقه بالمعوم مراد بقصص و حقایق و احیای
که الفقه مراد الوجه و الاثر و کایه اثرات و هم بقیع ها و احوال و حقیقت
و مراد اینجا ضعف است است که لایم رسیدن مرتبه است از قبل از رسیدن
باسم ملکی و در یک صلوة در یک جمعه دال یا با یکدیگر دال سکون با هر دو آمده
عقب شیه اللهم اهله من عندک معنی هدایت خدایتعالی بیان آنکه هدایت
بر پنج نوع است و در حدیث بیت هفتم سبق ذکر ایت و مراد اینجا اما
نوع اول نوع سیم است و افضل عنی فضلک فیض و لغت عجز کثرت و
آیت قال القائم فاقول الماء یفوض فیضا و فیوضه او کثر حیث قال فیض
کن و بیلان در هر دو من فضل و کس خود را و کلام از قبل استعاده بالکمال است
بالتحلیج و تشبیه شده است فضل اللوح زیاده شدن و بیلان کردن با یک
شده است بدو کثرت و فکرا فاضله که از طریق آیه شده است فیصل است اول
علی من کانک یعنی نال سازه و فروز است بر من از بزرگها و نعمها خود تشبیه
است در فقه بر اینند خدایتعالی بر کتها و خود را با نال که عبارت از
جبریت انزالا تشبیه بر سبیل استعاده و تشبیه شده است بطنی و شیبی
مرتبه بطنی و شیبی کافی و استعاده شده لفظ که از برای آن موضوع است
مضی استعمال آیه در آن معنی قبض یعنی بده ظاهر ایت که خیر علیان و جامع

جما کاند استیانت ظاهر مراد بقصص بران بدست شمردن آفایان با کشتن و
خادون الکشتان بواسطه شمردن آن مانند ما بقصص علیا کاک مراد بالایانصا
عرب کاهی که او را زیاد کثرت و اختصا با سبب میگوید تا حال هذا القری
میتواند بود که مراد خیال معنی خود شایسته و در واقع عبد الله عباس و تشبیه
هنا مرده باشد از جانب عاده و الله اعلم
روایت شده است بتدک که متصل است بقیع نیز که از حدیث برقیع کلمات
برخی از احمد بن محمد از حدیث برقیع که در حدیث سینه و هم احوال الکشت
از حدیث سید الصیرفی که مرید و حدیث روایت امام جعفر صادق است علیه السلام
و نقل است از زید بن عجم که گفت هر غرض و در خانه کعبه طواف میفروم و
من بدست امام جعفر صادق علیه السلام بود و الحقیقت تشبیه بر روی بزرگ میرفت
و میگفت با شما مراد است با صانع رب العالمین که بود عاقل نال یا تمام از طلبت
اللهم و بدست و عبد السلام بر عبد الرحمن و کانا فی البیت فی هبالی و کل سلما
یعنی او تمام بدست که کرد با من برده و کاشف هذا لکن کریم کرد و عاده از خود
و گفتد او تمام بدست که من از هر چه که خواهم بطلب کردم سید را عبد السلام
عبد الرحمن را که ایشان را من بخشید و ایشان در زندان بودند پس خدایتعالی
را در هر غرض و قول طاعت مرا و ده ایشان را بمن بخشید و از زندان رها یافتند
و کافیت همین حدیث در ملح او امام جعفر صادق علیه السلام و در حدیث بزرگ که
عبد الله المؤمن من قبره خرج بعد ما لایقده ما ماکلا را المؤمن هو المؤمن
اهل الیم القیم قال له المائل الانقرع و لا یقرن و ابشر بالشهر و الکوا من الله
خوف یمن الله عزوجل فیما سیه حبابا یسیر و یامره الی الجنة و المائل الی

او خطه علی

بقول المؤمنین و حکم الله نعم الحاج حجت معی و بری و مالوت بشر و فی السورۃ الکافه
من الله عز وجل حی دایت ذلك من انت فیقول الله السورۃ الذی کنت احکام المؤمنین
الذی یخلق الله عز وجل منه **شی** کلام بلاغت نظام در حق و در حقین **اول**
خلاصه کلام امام علیه السلام هرگاه بر یکبار انداخته باشد بر حق و بر حق و بر حق
محشر در آورد بر حق و بر حق و بر حق و بر حق و بر حق و بر حق و بر حق و بر حق
دل پیاده باشد و خوف و هر اسان رفیق بر هانده باشد و هرگاه بیند
مؤمن هوای از احوال بیاست باو میگفت باشد فری و مکن و اند و هرگاه بیند
و بشارت یاب باشد و نوازش یافتن از جانب خداست تا او قی که بایست
در بر خدا و عز وجل بجا او را با سالی بگذراند و بسوی جشت فرزان دهد
همچنان که مثال پیش پیش او میفرستد باشد بر کوبیدن مؤمن با و کر خدای
تبارک و تعالی و خوشتر هر چه بود که از قبر با حق میروند آمدنی و هفت مراقبت
نباد شدن و نوازش یافتن از جانب خدا عز وجل تا آنکه دیدم از او با حق
دیدم کلو که نوکیت که مصلحتی نیکی شدی بر کوبید با آن صورت که شیخ
و خوشی ام که نو در دنیا با ظاهر برادر مؤمن خود در آورده خلق کرده است
خدا که عزیز است و بر کسان سر هر حقش عالی **منه و شیخ** مخرج معنی
بقدم امامه مثال بعضی صورت است و بقدم بعضی یا سکون قاف با خوف است
اقدام در چه که عبادت از جماعت و عدم ترس است یعنی میروانده باشد از
و حق و دل شیخی عقیده با خدا صورت اول و میتواند بود که بفرستد باو
باشد بر حق و بعضی ماضی او قدم بفرستد و الیایند همچون نصر یعنی بقدم بعضی
شود او را جانی بر حق و حجت قول **تقادم فی سیم القف** و بر تقدیر

امام تاکید خواهد بود نه تا سیم نعم الحاج حجت معی و بری و نعم از افعال حجت
علی بن ابی طالب که فاعل آن باشد و مخصوص بیلح اینجا حذوف بیبالات باشد
بلین و کلام و بر تقدیر است که نعم الحاج است و حجت معی که بعد از آن و شیخ
مقارنت یابد آن و میتواند بود که حال بود باشد از آن تقدیر بود یعنی جزی
آینده تود جانی که بر حق آمد با حق از حق و اما السورۃ الذی کنت قد و خلیه
در کلام اشاره است با آنکه افعال از آن نشاء بصورت محتمل میشود و در بعضی
و از دست که اعتقادات در آن نشاء بصورت محتمل میشود و از دست که اعتقادات
محتمل بصورت محتمل میشود و از دست که اعتقادات در آن نشاء بصورت محتمل میشود
و بگوید و افعال آینه و اعتقادات باطل بصورت محتمل میشود و از دست که اعتقادات
ایشان حق باعت حجت و اند و امام بوده باشد صلوات از اینجا بعضی بفرستد
اند نزد تقدیر که کرمه **بوم** **کل نفس باعلت من غیر محض باعلت من**
تود لوان بینها و بینها یعنی با فزونی میکند و بر سید از حق و ک
بیاید هر کسی آنچه کرده باشد از کون حاضر کرده باشد و نزدیک خود حق
کرده باشد از حق و دست دارد که میان او میان آن عمل با حق و در باشد
بیت از آن دیدنه آن باعت باید حق از باشد و نیز شد با بر نفیست
تعالی **بوم** **بعللنا سر استا تا لیرا اعالم فی عمل متلا ذره غیر**
من غیر و متلا ذره غیر یعنی آن که عبادت از حق و قیامت باشد و از
کردند مردمان از خوف حجاب بر آکنده و کرده کرده بعضی بایست
بایست حجاب خود شوند افعال خود را پس هر که عمل آورد هم سنگ ذره بگوید
از او هر که عمل آورد هم سنگ ذره بگوید و بید از او و بید از او و بید از او

بعضی

الْباقِي

۱۰۰

ولما

[illegible]

خداستقامت کند کان را آنست که تجامیکانگی را ازین فیض استقامت برادر و عفو
افر که بر باطن قرب و استقامتی او برادر رود نیز که امثال این صفات را که خداستقامت
میدهند بجا بیاورند ازین جهت با اعتبار از وفایده است که بر این صفات استقامت
با اعتبار مبادی آن صفات و ملامات دوستی خداستقامت بریده را آنست که توفیق
او را قطع معلق از او بر هر عود به عالم نکر که عبارت از عالم استقامت و استقامت
عروج نماید و از این غیر است بالکلیه بریده شود و چنان شود که هیچ مملو
و خالی او بگویند و با خود و در میان او و خدا بر داشته شود و بعضی از بابا
عزیزان گفته اند که اگر در آن تعریف مملو که فانی فی التامک یعنی چون خواهی
بذلای تمام خود را بدهد که خود در یک در آنجا تر برای داشته است در آن
فاذا اجبت کت سمع الله یعنی به باید دانست که صوفیه و ارباب طریقت
در زیارت سخنان روح افرا و اشارتها غم ندهد که تمام جان را از شتام
آن معطر است و قالب بجان است شدن حاسن آن دکان بر فانیست و بران
معنی آن هر که را میسر نیست و فساد آن به المان مراد است هر که را بحدوث
بلکه مقصود از این میسر آنست که اگر کسی که احوال خود را با آنست که بر او است
و بر خود در هر چه که تعب و سخت گذرانده از غش و غفلت پاک سازد و خود را
و تصفیه باطن بر این نشان است او را دهد و بطل اینان مراد سازد اما اگر کسی
بر غرض ایشان نتواند بود و بیشتر ایشان استانی اند شد بواسطه گرفتاری و غفلت
دیده و در افتادن بلذات ضایعه بدیده او را نزد شنیدن این کلمات خطر و عظیم
در افتادن بظلمات و ندیده و الحاد و گرفتار شدن بجهالک حیل و افتاد تعالی الله عز و کل
علی اکبر و مالیک بیان میکنیم مقصود از این از این کلمات بظاهر میان و بطن
ایشان از این فقرات بروی که مملو بر توانان شود و برودن معنی آن بر توکل

نماند و میگویند این سخنان گمانیه انتهایت و ب و نزدیکی است عباد و بیان علی
عبد الله بن علی بن ابی طالب و یحیی و اشکارا و مراد صفت عزت و کمال و عزیز و الله اعلم
است که چون دوست استم بیده را ازین بکار خود میکند از او را مقام الفت و صفا
خود و میرساند او را به عالم استقامت و افضا را بخود و چنان میکنم که فکر او هر مستغرق
است بر مملو گردد و حواس او حیران انوار حیران شود و بر نیات و برود و مقام
من اقدام حیران شود و در هر چه شود محبت و دوستی من یک و بی و گوشت و خون
تا آنکه خود را از غش و غلبه بید و حواس او خود را در میان نیند پس بخت و
برده معافیت را در هر روز و باقی محبت من خمره و در و در هر روز و بگوید
بجای نظر و فکر و در و در هر روز و بگوید و چنان یار و همی یار و در هر روز و بگوید
شود که گوش او سواد و کرم نشود و چشم او غیر مراند بید بلکه گوش و چشم
من سینه و جانها شاعری و بگوید جنونی فیک الا حق و ناسر مک الا حق فان الله
والاصحاب و الارکان و القلب و بیده التي یطش بها یطش بکس طایفه طاهر
آمد و معنی یافت و در اصل از طبیعتی لطیف و عظمی و اخلاص و بیاید
که این عقد از محاسن صفت است و چنانکه بطریق شیعه نقل آن بصفت سیده در
اهل سنت نیز استقامت تمام دارد و ایشان نیز بانکه تقوی و روح خود آورده
و بر و بگوید تقوی و الله علیه و آله و روایت کرده اند که آن الله تعالی قال من عاد
فقد اذنته بالحریم ما یقرب العبد فی غنی الحسنة ما افترض علیه و ما یزال عبد
شقیق الا انما اهل حق یقید فاذا اجبت کت سمع الله یعنی به و بعضی از بابا
و بیده التي یطش بها یطش بها ان سألنی لا عطیه و انما سقاده لا
میدان و ما رقت و فخرنا فاعلم که در و غنی و تقوی و تقوی و تقوی و تقوی
و اگر و سانه و لایقه که معنی یکی که معنی کند با و است معنی پس بخت

در وقتی

ابو طالب عوانت و الفت بر که بیشتر است از نیت است و الفت طفل به پستان مادر
خود و بیشتر بوده اند که ضربان طبع معلوم را محسوس کنند که قوت و ربانیه یعنی
فرمانده و بنحیم ابلیس بر سیم بر سر هر که کعبه قسم و شیخ شید علیه الرحمه و کتب
ذکر آن نیز از حدیث کمال برین وجه جواب گفته است که و سق لقای الهی و مقیدان
وین وقتی نیست پس می تواند بود که در سینه مذکور در حال احتضار و هنگام
الهی مطلوب است باشد چنانچه روایت شده است در طریق ما از امام جعفر صادق
علیه السلام و روایت کرده اند ایشان در معراج خود از پیغمبر صلوات الله علیه و الله اعلم
من احب لقاء الله لصلی الله لقاءه و من کره لقاء الله کره لقاءه فیما یروى عن الله
انا لکنه الموت فقال لیس ذلک لکن المؤمن اذا حضر الموت یبصر روحان الله و انما
قلیسی شیء احب الیه مما امانه فاحب لقاء الله و احب لقاءه فان کان الکافر اذا
حضر الموت یبصر روحان الله فلیس لیه ما امانه فاحب لقاء الله فکرم لقاءه یعنی کسی که
دارد لقای الهی را حضرت عزت بفرست میسر در لقای الهی و کسی که ناخوش است از لقای الهی
خداستعالی و تعالی بن ناخوشی میسر در لقای الهی گفت شخصی که ای رسول خدا و علی
که ما همه ناخوش میسریم بر کس ما و بان دعوت بنیادیم بر سر حال ما چون خواهیم
حضرت فرمودند ما در مرکز نیست و لیکن مؤمن را چون وقت احتضار و حال آن که
در صد بشارت می دهند او را بر رضای الهی از او و نوازش خدای تعالی او را قبول
بهشت و از ترس کفایتان بر او در آن حال هم چنین است تراناجه در پیش است
لقای الهی و پرست خواهد داشت لقای خدای تعالی او را و دست خواهد داشت
خدای تعالی او را و کافر را چون وقت احتضار در ساجده می دهند او را قبول
که از برای او و میباید و ماده است بر سر هم چنین تراناجه و از آنکه در پیش
او است بر سر که خواهد بود در لقای خدای تعالی او را که خواهد داشت خدای تعالی

شاه

نیز

نیز لقای او را و بعضی گفته اند که نفس لقای الهی نیست بر سر که بوده آن بول سطر یا دانی
که لازم آنست مستلزم کراهت لقای خدای تعالی است و این ظاهر است و بنزد و سق
تعالی و وجه حصول استعداد میشود در لقای الهی بر مثل قیام با اعمال صالحه و پادشاهی
نیک که گذرانید بر جوارها در به و قیلعل علیه صالحا و اسیر معنی لازم دارد که اوست مرگ
با عشتار طاع عمل صالح میشود **ایام** از حدیث چنانچه ازین جهت ظاهر شد در آنکه
و احب افضل آنست و قدر قیام بان ثواب بیشتر است و شیخ شید علیه الرحمه و بعضی
از علما حدیث صریح را از آن است که کرده اند که درین مواضع سنت افضل است از قیام
ایام برای و در بعضی از طرقی که برده اند و با سندها آنست است با اتفاق و در بعضی
او که ایام را سرای نیت باشد واجب و حال آنکه ایام را و در افضل است از اعمال دیگر
بیشتر **ایام** یعنی گرفتن در سلام چه آن افضل است از خواب دادن و حال آنکه
جواب سلام واجب و سلام است **ایام** اعاده کردن عاری که تنها آن آمده و شیخ
که اجابت می کند شود چه ثوابان خانی حدیث بان ناخوش است بیت و در بعضی
از طرق از آنکه در پیش است و حال آنکه اعاده سنت است و آن واجب **ایام** غایب
در ایام آن شریفه در ساجده و حرم مدینه و مکه و حرات ایام معصومین صلوات الله
احسنین حدیثی است بانکه غایب از آن در آن اما کن سنت است بیشتر است از آن
که در بعضی از آنکه **ایام** خنوع و تافتن در نماز سنت است بانکه حق بر کرده اند
آن ترک کنند سه مرتبه عبادت را بخیر و اگر واجب است و اگر حیثان شود که بعضی
جمعه را و وقت شود و می تواند از ایام اجزائه دریافت و در استنای بعضی از این
از حکم مذکور جای مناقشه هست و وجه مناقشه در آنست که بین و حیران شده که
موضع می تواند گفت که واجب است که مطالبه معرفت خواست در ضمن این تحقیق باشد
در ضمن اعمال این ایام فرد واجب باشد مثل اعمال سنت و همچنین در موضع جمادات

الجبین
مرکب

است

سیر

مذکور اینها هم است اما اینها موافق علیه السلام و محرم از او نبود و در زمان یحیی
یوسف درست نگشته بعد از آنکه اینها موافق از اینها داده بودند و ان شاء الله
او عینه و عاکسهای بعضی چیز است و بعضی اشئی بعینه بعضی حفظ و بعضی از آنها
در بعضیها و اوها بعضی حفظ و اوها بعضی باشد عالم ربانی بای ربانی بای نیست
که ربانی مشوب بر ربی باشد و داده شدن الفقهون پیش از اینها بر خلاف قیاس است
مثل ربانی و مراد ربانی کسیت که در شناخت بر مردم کار خود معجزه معرفت
حاصل کرده باشد قال فی الصحاح الربانی المأثر الغایر فی الله تعالی و صاحب حق
این موافق او گفته و صاحب کثافت جانی که تغییر این ایت میکند که **لا اله الا الله**
لا اله الا الله ذکر کرده است که الربانی هستند در التمسک به رب الله تعالی
یعنی ربانی کسیت که نهایت خلوص طاعت خداست و دانسته باشد و مستغرق
خود ساخته است کلام محمد بن الحنفیه با بعد از قیوت عبد الله عباس که گفت
النیوم مات ربانی هذه الامه یعنی امر فرمود ربانی این امت و شیخ ابو علی طبرسی
یجمع البیان آورده الربانی هو الله فی الجمله است و بره که واصله ایه یعنی ربانی کسیت
که نظام باید امور مردم دست بیرون از او و صلاح پذیرد حال ایشان با صلاح او و تعلم
علی سبیل نجات یعنی امور زنده علی تصدایح و احیایات یعنی مقصد او از امر حق تعالی
بأنف در معرفت باشد از حال او و افاضات ان شاء الله فیحصل حظوظ دنیا و لذات آن
همچنانچه شیوه اکثر انبیا و ائمه و هم دعا و هم جمع هر دو است و هر دو یک است
میگویند که بر هر دو چشم حیوانات بینشند استعداد کرده حضرت از او است
عوام از هر دو حقیر داشتند و خواهران ایشان و مراد بر عام یعنی دایره و منظر عام
الناس و مردم و ادانی و نزول است اتباع کل باقی یعنی او را هیچی نیست که در وقت
کوشندگان بکار میرود و او را هر کس را نیز میگویند و مراد اینست که ایشان بواسطه علم

نبات خود بر عقیده از عقاید و نزول که در امر دین خود دارند تابع میشوند هر کس از آن
برای یزید و اعتقاد و سدا از هر کس دعوی میکند حقست و بر او و مراد اینست و کل
هر کس با حقیر و ندویند اند که حق کد است و باطل کدام و حق کسیت و مبطل که و سدا
قلم بر مردم را بصیغه جمع میخوانند و دو قسم اول را بصیغه مفرد میخوانند و این
صفت از مردم بسیارند و آن دو صنف کم و الله اعلم و العلم بر کوی الانانی نکات
معجزه کردن فرموده شدن است و میگویند که بعضی مع استعلا یافته باشند چنان
هر که عینه **و الله یحکم فی الشیء** **و الله یحکم فی الشیء** گفته اند که بعضی مع ظاهر است
و میتوان بود که از برای سببه و تقلیل باشد چنانچه باشد چنانچه در کرمه **و الله**
و الله یحکم فی الشیء گفته اند که بان مع استعلا یافته است و بعضی آیه است
و التمسک به رب الله بیدارید ایا که بعضی نیز میگویند و مراد اینست که خدا را که
ده است العلم بر رب الله به دین اینجا بعضی طاعت است و بعضی نیز از برای تعظیم است بعضی
طاعت بر کسیت که طاعت خداست و در حق او حاصل است که الانان الطاعة
یکب بعضی است از برای افعال و مراد آنست که در پیش او و کرمه شد و جلیل الا
حد و تله بعضی سخنان نیکو و صالح و ستایش و احد و نه مفرد احدی است و هیچ
از جبهه و از جبهه و شانه و از قلوب و موجوده اشیا جمع شد و نفع و نفع و نفع
در اصل بعضی نظیر و تشبیه است بعضی از این شایع شده است استعمال آن در کرمه
که بر اینها و این شده باشد اشارت با مراد میگویند که مورد خاص دانسته باشند بعد
استعمال کرده اند در کرمه که شانی و قرابتی دانسته باشد و اینجا باین معنی استعمال
بیشتر و مع اعطای ایشان در دقایق و هم باقی و محفوظ خواهد بود که بان عمل میکرد و با
و بر اینان میرفته باشند تا امر قیامت و صفت که در کرمه و نفع و نفع و نفع و نفع
یعنی کسانی که اهلیت و قابلیت تحمل آن داشته باشند و جواب بود که کرمه و نفع

و بای فاعداوت و جانیف نازک و لطیفه جوارح ظاهرست درستیست مکرریاک
ساختن افعال ظاهر و الاثر خف و کایت خط عباد دل و عا و درستیست
مکرریاک ساختن آن الاثر اخلاقی و صیغه و جانیف و صفا ناشیست که درستیست
العلم بجو مایه یعنی جانیف جوی که اهلیت علم و حقیقت و اگر حق معارف الهی
دارند معدوم میشوند و در اول مرتبه علم و معارف مذکورین در معرض تفاوت
والاست و بعد از علایق با سبب غایب علم و معرفت بر طرف میشود زیرا که غایب است
که را که در وقت نفی توانست علم خود را با ایشان سیر و جانیف کرد که بعد از ایشان
ما شد ایشان باقی ماند و چون نیاید که سلسله علم و معارف باطل است
و اما در انسان باقیست بیاید تا آن در میان خلق باشد بلکه جانیف است
از ایا که نگاهدارند دین و حافظ علوم و معارف آن باشند جانیف مقتضا فراموشی
و تنجید مستحقان است علم با تفاوت کرد فد حضرت از ظاهر مرایانکه الله جل و علا
الارض من یامین الله بخدا اما ظاهر و صیغه و جانیف معارف و علایق با ایشان
از ایا که جانیف دارد الاثر حق و معارف علم و حقیقت و معارف الهی را بصورت ظاهر
بدان است حضرت شاعر المؤمنین علیه السلام در لایم خلافت ظاهر ایشان که جانیف
اسلام از فالفک و موالف بران اتفاق دارند تا بعنوان اختلا و بر وجهی جانیف
انکه ظاهر و صیغه است و رعایت مراسم آن باشد مثل امانت الحفظ و صلوای الله
در زمان خلایق دیگر که بشوایم دیگر بودند و مثل امانتانی که از غیر الحفظ
بر وجهی جانیف امانت قیام داشتند و میشود استند اظهار نمود و جانیف در جانیف
امثال صاحب الامر علیه السلام و اختلا و الحفظ تا از نظر خلایق و توافقی که از راه الهی
تعلق ظهور و بیکدیگر هم علم و حقایق الامر و با شرف و روح الباقین بعد از ایشان
شروع کردند حضرت در ذکر او صفا امانان مذکور و فرمودند که ایشان جویان که

یا فاعداوت و جانیف نازک و لطیفه جوارح ظاهرست درستیست مکرریاک
ساختن افعال ظاهر و الاثر خف و کایت خط عباد دل و عا و درستیست
مکرریاک ساختن آن الاثر اخلاقی و صیغه و جانیف و صفا ناشیست که درستیست
العلم بجو مایه یعنی جانیف جوی که اهلیت علم و حقیقت و اگر حق معارف الهی
دارند معدوم میشوند و در اول مرتبه علم و معارف مذکورین در معرض تفاوت
والاست و بعد از علایق با سبب غایب علم و معرفت بر طرف میشود زیرا که غایب است
که را که در وقت نفی توانست علم خود را با ایشان سیر و جانیف کرد که بعد از ایشان
ما شد ایشان باقی ماند و چون نیاید که سلسله علم و معارف باطل است
و اما در انسان باقیست بیاید تا آن در میان خلق باشد بلکه جانیف است
از ایا که نگاهدارند دین و حافظ علوم و معارف آن باشند جانیف مقتضا فراموشی
و تنجید مستحقان است علم با تفاوت کرد فد حضرت از ظاهر مرایانکه الله جل و علا
الارض من یامین الله بخدا اما ظاهر و صیغه و جانیف معارف و علایق با ایشان
از ایا که جانیف دارد الاثر حق و معارف علم و حقیقت و معارف الهی را بصورت ظاهر
بدان است حضرت شاعر المؤمنین علیه السلام در لایم خلافت ظاهر ایشان که جانیف
اسلام از فالفک و موالف بران اتفاق دارند تا بعنوان اختلا و بر وجهی جانیف
انکه ظاهر و صیغه است و رعایت مراسم آن باشد مثل امانت الحفظ و صلوای الله
در زمان خلایق دیگر که بشوایم دیگر بودند و مثل امانتانی که از غیر الحفظ
بر وجهی جانیف امانت قیام داشتند و میشود استند اظهار نمود و جانیف در جانیف
امثال صاحب الامر علیه السلام و اختلا و الحفظ تا از نظر خلایق و توافقی که از راه الهی
تعلق ظهور و بیکدیگر هم علم و حقایق الامر و با شرف و روح الباقین بعد از ایشان
شروع کردند حضرت در ذکر او صفا امانان مذکور و فرمودند که ایشان جویان که

مذکور است

استاد

هذه من جواهر الحكماء تعریف مذکور از بعضی برین وجه مذکور گفته اند
 آه آه سوزان و تپان هم شکست در اندک شوق و محنت بدیدار ایشان درین
 اعلی بوده است زیرا که جنسیت عن قضا است و حقش تبارک و تعالی علیه السلام بعد
 بفرستادن الله علیه عاقل و آسودا و ارباب عرفان و معتقد و اهل طهارت و اهل تقا
 بوده است چنانچه همه از کلمات انوار معرفت و عقیدت و از انوار ارشاد و هدایت
 او مستفاد بوده اند پس از هر چه در حقش هسته شایسته باشد با و حق
 بوده و خاطر مبارکش را به طلق در یافتن لقای اصحاب طریقه خود سلام الله علیه
تا این که استقامت این حدیث شایع است که در هر روزی هر که خالص
 از مایه و موصوفی تصفا مذکور باشد و همچنین از معاد حدیث شایع است که هر که
 و لم یعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة است که متفق علیه سنی و شیعه است
 میرد و نشاء امام زمان خود را میرد چون ارباب جهالت و جمعی که از ایشان
 بنابر مذهب ایهامیه که قایلند بآنکه امان زمان ایشان امام محمد مهدی است علیه السلام
 ظاهر است و همان ایشان از اهل سنت و جماعت هم بر این تشیع بسیار پنداشته اند
 و ممکن نیست مایه که و صوابی و کسی را ممکن نیست بنهند و فرار کنند میال و احکام دین
 هم کس را پس نه بر مردم شناختن او و نه قایل به مرتب خواهد بود که کسی که میرد و
 شناخت او را حاصل نکند و ما بنابرین بیک میمیرد و امامیه هم چون الله علیه السلام
 ایشان میگویند که قایلند شناختن امام زمان خود همان دیدن و فرار کردن است
 و احکام دین بلکه بعضی صاف بقول وجود او و اعتقاد آنکه او خلیفه خداست و
 امریت که قرائت مطلوب است و گنیش از کان اسلام همچنانکه جو که در عین حق
 صلوات الله علیه و آله بودند و فصلی بقول حضرت و اعتقاد بنوعی از طرف
 ایشان بود قطع نظر از دید او فرار کردن میال و احکام دین از او و در باب شده

از جابر بن

از جابر بن عبد الله انصار که پیغمبر صلی الله علیه و آله در احوال امام محمد مهدی علیه السلام
 کردند و فرمودند که که الله تعالی بفرستادن خود و جلال علیه مشارق الارض و مغاربها
 یقیب عن اولیاء الله عینة لا یتب بها الا من آمن بالله قلبه لا یمان بقلوب
 قی خواهد کرد و خدای عزوجل بدست او تمام هر روزی را از شرق تا مغرب قضا
 میشود و در صفات خود غایب شدی که بر قصد یقین بآن ثابت نماید مگر کسی که خدا
 تبارک و تعالی امتحان کرده باشد دل او را از جهت ایمان انصار گوید یا نعم ای رسول خدا
 ای استیو و دوستان و الاستغاثی خواهد بود از و در ایام غیبت او حضرت صلوات
 علیه و آله فرمودند که و الله یبعث الخلیف ینا اللهم استعینون بنور و تقصرون بنور
 لا غیبة کانتم انما انتم و انتم انتم و الله یبعث الخلیف ینا اللهم استعینون بنور و تقصرون بنور
 استحق و این حدیث که ایشان بفرستادن شیعه و اولیای او و شیعیان بفرستادن او و شیعیان
 بدو و حق او در ایام غیبت او و همچنین استعین بنور و تقصرون بنور و اگر چه در این
 پنهان نباشد و امامیه میگویند بآن تشیع که شایع است بر این است که بجهت بر شاء
 رست زیرا که شایعان بر شاءند که مراد امام زمان و حدیث مذکور حاجان حق
 اند از ائمه شاهان و سلاطین دنیا هر کس باشد خواه عالم باشد و خواه جاهل و خواه عا
 باشد خواه فاسق باشد که کعبه و او را شناخته باشد کافر و بیگانه از دین باشد
 و بعضی از اهل ایمان بر این معتقدند که اند و بران گفته اند که مراد امام زمان
 حدیث کتاب الحیث که قرآن مجید باشد و امامیه میگویند بنابر تفسیر امام زمان
 استحق که از حدیث مذکور فهم میشود و چون نباشد خواهد بود و جبهه خصم مذکور
 اشعار بآن دارد که امام هر عصری است و امام عصر دیگر باشد و زمان دهه عصری است
 و سبیل و زمان را بنیاید تا انقضای عالم و نیز جبهه معبر آمده شده است از حق
 قرآن که کسی که از احکام مذکور باشد کافر و میرد اگر مراد بآن معرفت الفاظ و عبارات

بسی میگویند که قایلند
 تواند بود بر شناختن جاهل

و در این مقام است حالیه حق نیست بر یکبار که مردم منکر میشوند و اگر بخواهند
 بوجود آید همان تشیع که بر یکبار دیدن شما میگردد و جبر خواهم گفت هرگاه
 بالغان آن که با حاصل نباشد و علم بعضی نداشته باشد و نتواند استنباط کند
 و احکام از آن نمود چه فایده مترتب خواهد بود بر تحقیق بوجود آن که حاصل شد
 باشد از آن جهت بر هر کافر چه باشد پس تشیع شما را چه باشد باشد و الله
 اعلم و علیه السلام **فایده دوم** حکایت کرده است سید بن کوراد رضی الله عنین
 طایفه اهل ارجس در بعضی از کتب خود که در روز اجتماع دست داد مراد ریختن و با بعضی
 فضلا و با دشمنانم سخن دادم ایشان با ما را هم تهنیت میدادند علیه السلام کلاما و قیلا
 با بد و میگویند که او تا غایت در حیات و بواسطه مصطفی از نظر مردم غیبی است
 کرده است تا وقتی که امر الهی ظهور و اتفاق گیرد فاضل از ایشان که طریقت بود در مقام
 تشیع و اعتراضند بر کسی که تصدیق بوجود او کرده است و اعتقاد دارد که او را
 مدت ندهد است و انکار می نماید خود او را این با و کلام میگوید که اگر امر مردم را
 و معصی کند که بر هر آب برآید و مردم جمیع مردم این شهر در مقام تعجب شده بودند
 بر او ایند پس چون بر طبق دعوی خود عمل آورد و رفتن او را بر هر آب مشاهده
 و تحجیات نمودند بعد از آن اگر باز میفرمودند که بخواهد آمد و همانند دعوی کند و معصی نماید
 او را بگذرد و رفتن او را بر هر آب مشاهده نمایند تعجب ایشان از امر او را و انکار خواهند
 بعد از آن اگر سببه سیوم باز که آید و همین دعوی نماید بپایند که کسی نتواند
 او را نماید و در مقام دیدن آن نشوند مگر جمعی قلیل از مردم پس چون عمل بد را
 نماید و سببه دیگر رفتن او را بر هر آب مشاهده کنند با کثرت برقع تعجب خواهند شد
 اگر بپایند که آید و او را بر هر آب مشاهده و معصی جمعی میگویند و از رفتن او را بر هر
 آب تعجب بسیار میفرموده باشند بقیه آنرا بجهت کسی که سببه اول و دوم و سیوم نموده

منه

جمیع عقلای آن شهر تعجب ایشان میفرمودند و بر زبان نمیفرمودند که
 صحیف بر هر آب ایشان خواهند که گفت پس بعینه حال مردمی علیه السلام و تعجب آن
 در آن روز و باقی ماندن او تا امروز از این قبل است چه شمار روایت کرده اند که
 علیه السلام موجود است در آسمان و از زنده است از خود تا حال و روایت کرده اند
 که حضرت علیه السلام بن موجود است در زمین و زنده است تا حال و روایت کرده اند
 علیه السلام زنده است و موجود است در آسمان چهارم و چون مردمی علیه السلام ظاهر شد
 بر زمین خواهند آمد و زمان با او اقتضا خواهد کرد پس این سه نفر زاده و زاده و زاده
 در این مرتبه است و فرمود که ما از برای مدتی است مبعوث میکنیم شما را تا ایمان آورده اند
 و از آن تعجب میکنند و تعجب میکنند از آنکه شخصی از مرتبه پیغمبر آخر الزمان صلوات الله علیه
 بکلی نماند باشد و انکار دارند باین که این مبعوث باشد از جمله مبعوثات پیغمبر صلوات
 علیه و آله که یکی از مرتبه و در مرتبه او را به مراد معارف و هر این زمانست بحسب اید
باب دوم که در حدیث آمده است مراد بر مقام ذکر کلام و کتب العارفین و شیخی
 القبر این کتاب است که در باب سید و شصت و شصت از آن ایراد کرده
 و آن است علیه السلام خلیفه من فرستاده رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فاضله
 علیه السلام بر اهل اسلام رسول الله صلی الله علیه و آله علیه السلام علیه السلام علیه السلام
 یا ایها بنی الرکن و القبا ائمه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فی الحق یفهم الحق
 عنه فی الحق یفهم الحق و اهل النار یفهم الحق یفهم الحق او سبعا و ثمانیاضع
 الجزیه و یلعوا الله بالسیف و یقع المذهب عن الارض فلا یبق الا الدین الخ علیه السلام
 معتدله العلماء اهل الاخره و اهل الارض و یفهم الحق یفهم الحق یا ایها بنی الرکن
 حکم حقاً من سیف و حق به عاتق الدین اکثر من خواصهم یا ایها بنی الرکن اهل
 القبا عن شیخی و کشف من حق الحق و رجال العتقون یقیمون دعوتهم و یفهمون

ولو لان السيف بلبه الا في القتها وبقوله وان الله يظهر بالسيف والكرم في حق
ويقبلون حكمه عن غير ايمان ويصرون خلفه ويعتقدون فيه اذا حكم فيهم بغير ايمان
انهم لم يعلو على صلات في ذلك فلم يعتقدوا ان اهل الاجتهاد وراثة قد انقطع وبقا
بحق الله في العالم وان الله لا يوجد بعد انهم اهل الاجتهاد واما من يدعي ان
الاجتهاد الاحكام الشرعية فهو منهم بخلاف فاسد الخيال يعني بدعتي که مراد از خليفه
است که بعد از خداوند عز و جل رسول خدا صلی الله علیه و آله از فرزندان
فاطمه علیها السلام که نام او وقت با نام رسول خدا صلی الله علیه و آله و جده
او حین بر علیها السلام است بهجت خواهند کرد و با مردم در حق خدا بیگانه
و کبر مقام ابراهیم باشند و در حق نفع خانی که در نیکو خلقت و صورت و
خدا صلی الله علیه و آله و فرزند است و علی الله علیه و آله و خلق بصر خانی
اندر حق و نیکو سلوک سعادت یافته و مردم بهجت و اهل الوفاء خواهند بود و با
خواهد که میان مردم پنج سال امانت سال و نه سال و جزیه خواهد نهاد بر کافر
کتابی نهی و نصاری و قتال ایشان و خواهند نمود مردم را بدین خلیفه الهی
و بر طرف خواهند ساخت مذاهب مختلف را در حق زمین و باقی خواهند گذاشت مگر
حق را ندانند او که مقلد علما و ارباب اجتهاد باشند چون سنی و اهل کبر و خلق الله
ایشان بران خیر اندک میکنند و در حق حکم خواهند داد از حق الله و الامام خواهند
او را بر نواهی او ارجحیت ترجیح ترش را و دانسته باشند و نادان و فحاشا که باشند
او عامه مسلمانان بایشان چنانچه ایشان و بیعت کنند با و عارفان و دانا یان اهل
و ارباب عرفان از روی ظهور و کشف بتعرف الهی یعنی شناختن که از اجانب خلیفه
هدایت یان میافزاید باشند و او را مردم میباشند ارجحیت علیهم السلام که بر او دارند
صورت او را یا عیاده باشند او را در دعوت مردم بدین حق و اگر باشد که بشیر

دوست او باشد هر چند متوجه و صدقها بقتل او و لیکن ظاهر هر ساز و خطای او را
و کرم تا بطع نفع که از شهادت کرم و بجزدایش از و نبتر می که از شهادت او را
قبول کنند احکام او را و آنکه امان با او ورده باشند و در لاطن بر خط او باشند و اعتقاد
دانسته باشند و راده او کاهی که در میان این حکم که غیر حکم که امان ایشان کرده
که او بر ضلالت و حکم او بر حق نیست بواسطه انکار ایشان از اعتقاد است که محمد بن
اجتهاد انقطاع یافته است و بجهت که در عالم باقی نیست و خلیفه بعد از امان ایشان
که در مخرج خواهند ساخت که بلیغ جلیتها درسد و اما که که دعوی تعریف الهی است
خداوند تا بلیغ احکام شرعی را از ایشان بدین لک و فساد خیال و از وی منسوب است تا با خیال
و کلام که در کتب اهل کفر و بدعت بصیرت در کس و بدعتی که گواه باشند از
رسیدن ایشان که از بیعت موعود مقصود از آن اقامت های خصوص صادر شود
که از الله خلیفه و از اهل حق خلیفه است هر چه زمین و قول که اسجد الناس
به اهل الکوفة سعادت مند تر مردم بهجت و اهل کوفه خواهند بود و قول که
مقلد الطحا اهل الاجتهاد و راده انقطاع ایشان از اعتقاد است که اهل اجتهاد را
محمد بنک انقطاع یافته و بجهت دیگر در عالم خواهند بود یا باشند که باقی مقتضی
او در بر عیار ارجحیت و از کلام چه مراده دارد یعنی بر ایه که با اعتقاد است
الامر الان بر روی زمین موجود است و سعادت با فکان با و وسیع او و بنده و فرمان
احد نطق یافته است و جلیله در علم و کفر مردم و بدین جلیله سعادت
اجتهاد و استیاد احکام و مسائل و فی الزمان و حدیث فاین و منتهی انکال از
انرا نیست و در حق نبوت است و هر کس می نماید ممکن که بیان مرتبه برسد
که از غیر خواهد و انهد بنهم بسلا و بر بعضی شیع و الله کل التوفیق
و او شیده

آنکه که در حق کائنات تمام داشته باشد و حاضر باشد شوند و افعال و وقت عمل
در بخود سبک تر باشد از اوقات دیگر و بسبب حضور آنجا اعتدال آن وقت در خود
مست و متاخر اجازت باشد بسبب آنکه ایشان بر عبادت و اطلاع یافته و فتد و اگر چه
دانند که اگر ایشان حاضر نیستند نیز عمل خود را ترک نمایند و فتد و در این هم غیر
زیر اگر امثال این امور را مویست که خلل دارد و در وقت و اطلاع می کامل و باطل هر عملی
که قصد کنی در آن وقت و حصول و ضایع می شود و هر کس که آن خطا را خطا بداند و
چیزی که ترک نماید باعث بر قیام آن عمل از غرض دینی و عرض و سبب و نیست و در آن
صداقت اهل بود خواه باعث دینی قوی تر باشد از غرض دینی و خواه تصدیف
هر دو مایه باشد العمل الفاعل و لا ترید ان ینکح علیه احد الا الله عز وجل
خالص و لغت هر چیزی است که صواب و معتدل و غیر دیگر غیر جنس خود و مزاج
باشد خواه آن چه غیر از خود بر رتبه فرد باشد و خواه نه پس کسی که تصدیف
بمخض و یا آنکه قوت او مندرج بقصد قریب باشد صدقه اولی بقصد خالص
خواهد بود و هر چه از صفت که بمحض ثواب باشد و بر یا مخلوط باشد اما در غرض
یافته است عمل خالص و اولی بقصد قریب و در آن مجز باشد از جمیع اینها و استحقاق و انکسار
حیثا می باشد و آنجا قلوب و از باب حقیقت عمل خالص را بعضی لغویات دیگر نیز کرده اند
بعضی گفته هوشیاری عمل من آن بگویند لغز الله و نه تصدیق یعنی بر و اخلاقی عملت
غیر خدا را در آن تصدیق بوده باشد و بعضی گفته اند هر اخراج الخلق عن مطاع الخلق
کردن خلق است از عبادت که با حق تعالی اند و بعضی گفته اند لغز الله عن الخلق
و تصدیق عن الخلق و نیز گفته اند استحقاق عمل از نظر طریق و صافی و پاک است
آن جمیع تطلقات و کوهی گفته اند لا یرید عامل علیه عوضا فی الدارین یعنی عمل
خالص است که از مرد مکرده باشد و مخلوط باشد بعمل آن باز از آن عمل غرضی

و از خداوند در دنیا و نه در آخرت و از وجه اینست طلبد و باینه است علی کفر
مستون رسید و اشارت بآنست که لا یرید المؤمنین و سید الموحدين و سید الموحدين
در حال دنیا با بر کار خود که با عبدک خود فاضل نازک و لا طعاص و جنبک و اکثر
اهل العبادت بعد از پیغمبر عبادت نکردم ترا از سوی عذاب و فرج تو و به بواسطه
ظهور که در پیش تو داشتم و لکن با منم ترا الا بقی آنکه عبادت تو کنم پس عبادت تو قیام من
فانما امر باینکه دانست که بسیار از عبادت خاص و عام یعنی عالم و شعری
بر آن عبادت اند که هرگاه در عبادت حصول ثواب غرضی یا خالص یا از باب عذاب الهی قصد
آن عبادت می نیست و گفته اند که این قصد منافات دارد باطله من که عبادت از راه
عین حصول و ضایع الخیاطا اعتبار است و کسی که قصد حصول ثواب یا خالص یا از عذاب
نماید هر آینه قصد کرده خواهد بود جلب نفع و دفع ضرر از خود نه محض رضا و اطاعت
امر خدا را چنانکه که که تقطیع نفع نماید و شایسته اش او کند بواسطه طوی که در آن
داشته باشد یا به جهت شایسته که از از راهات و از از او باشد هر آینه اولی از این فعل غرضی
لحق این گفت و از جهت که در ثواب مبالغه و غلو بسیار کرده اند و عن المذنب علی عظام
است و در الله رحمة کلام شیخ شریک در حدیثی که در حدیثی است و مستفاد میشود
که الله عز وجل امانیه رضوان الله علیه لیسب و اما فی الزیاد فی ثواب و یا ثواب و یا ثواب
بر آن نقل کرده است و گفته است که جمیع ایشان مستفیدند بلکه کسی که عبادت خدا را کند
جهت ترس عذاب و یا بواسطه ثواب و عبادت او می نیست و نقل از کتب ازین تر
تفسیر و نقل از عنه و بعضی گفته اند و بعضی گفته اند و بعضی گفته اند و بعضی گفته اند
با آنکه اگر چه عبادت نماز برین وجه کند که غایت یکم بواسطه حصول ثواب باشد یا به جهت
از عذاب او نماز او باطل است و کسی که گفته است این قصد باعث فساد و بطلان عبادت
نست قبولی از راه که قصد مذکور را فی اطلاع بر اینست و میگوید یا از راه ضرر و یا از راه

مانند آن غرضی که عذاب و امر و عیب که مخالفت داشته باشد بقدرت و حصول آن
 جفت باشد و حال آنکه خود در کلام مجید هیچ احتیاجی خود باین کرده است که **کلام**
بیان و فی الخیرات و بدین معنی است و هر چه از این است که ساعی و سکر
 در امر حق و غیر آنند و در این واسطه هر چه که در حق باشد و طاعت و عبادت
 مالیت از او و نیز در کلام مجید فرموده است که **و ادعوه حتماً لعلکم** یعنی حق اینست
 و عباد او کنید تا برتری که از عبادت و شهادت و بواسطه طاعت که بشواید اید
 جای دیگر میفرماید که **یا ایها الذین آمنوا اذیعوا و اذیعوا و اذیعوا**
الذین یحکمون یعنی ای کسانی که ایمان آورده اید و کرده اید بخدا و پیروی
 و سوا و شهادت دعوت کرده است و کوی کنید و سجده نمایند یعنی نماز کنید
 عبادت نمایند بر هر که خود را به بگویند و در بعضی از این امور خیر و حلالی که بوده یا
 شما اید و از هر طایفه از جانب او یا آنکه طایفه یا بید از جانب او و علی الاطلاق و لا
 عبارت از هر طایفه از جانب او است و این طایفه نیز بر آن کرده است
 غایت بود آنچه از کلام جمعی که قصد مذکور و اضافی اخلاص و عبادت و سبب رسیدن
 و منافقت و درین لایزال محالیت و وسیله نیست فراموشی که گفته اند که کرده
 مذکور مخالفت بقصد قربت و راه و وجه الله نداده و منافق اخلاص طاعت از این کلام نیست
 مغر و تخلف است و نه که کتب ظاهر و صریح یافته زیرا که فرق میان اطاعت بحسب
 و سیرت او امر و نواهی او بنابر محض و سیرت و عبادت و حصول عبادت و میان اطاعت
 و سیرت او بواسطه عرضهای دیگر از امتیاز ظاهر ترست و هیچ شک نیست که شوق و هم
 تمام باین بصیرت و عرفان امر حق و اعتبار ساقط است و از هر جهت انا را و ما
 در این لایزال بدایت و اکتاف و کمال مذکور شد آنکه بسیار از معجزین ذکر کرده اند که
 معیار و محال الله مذکور شد عبادت بلکه بعضی رغبت در اجابت و قبول اطاعت است

اندر و عدم قبول آن و اما در این سیم آنکه شیخ ابو علی طبرسی در کتاب مجمع البیان ذکر کرده است
 که بعضی از علما گفته اند که کلمات که باشد که سعادت مند شود و غیره و میگوید و هیچ شک نیست
 که حصول آن عباد و تعالی و جلال و کبریا را عامل سعادت و است و غیره سعادت و طاعت
 بصیرت و غیره و اینها و غیره کرده است شیخ مذکور در کلام و در قول خلاصه که **کلام**
مطلوب و هیچ و غیره که عبارت از هر طایفه از این سعادت مند شدن است و شیخ
 جعفر طوسی میفرماید که در تفسیر خود که هر سوره به بیان گفته است هر چه در
 طایفه و غیره از اینها که در آن کرده اند و یافته اند از اینها که عبارت از آنکه
 تعالی بسبب اعمال خیر و کارهای آن در وجود اجازت و بازایمانی که پیغمبر و ائمه
 آورده اند و آن نیست مگر در غیره و سعادت مند و در تفسیر فاضل بیضاوی و آنچه که
 المفسر هو الفان بالطلب و همین معنی در کتب و نیز یافت می شود که در این
 ابو علی طبرسی طایفه مذکور که **تعالی و تعالی** بقدر شرب و تافیشیدن طایفه
 مذکور را بر این لازم ندارد که هر چه واقع شود بر آن معنی عمل باید کرد و بر تقدیر
 بر آن معنی عمل شود و لا اله الا الله و لا اله الا الله که این است که در کتب طایفه مذکور
 باشد اما اگر بر طایفه عمل شود و همان طایفه نیز بر طایفه عمل کند و این است که در کتب مذکور
 مطلقاً دلالت بر مدح و ثواب و جود بر آن تقدیر معنی حق و عبادت و ذکر بر آن و جود
 تا اهل و آن مذکور است که شود که شرب و تافیشیدن طایفه مذکور بر عباد و امر و
 لازم ندارد و اگر این قصد که عمل معنی باشد و غیره که در سبب سر شدن و
 اعتقاد است و اگر در وضو از اعتقاد با اتفاق و موافق است و اگر در کتب قصد
 با قصد قربت و در حق آن خلاص کرده اند و اینها را میگویند و هر چه عمل کنند
 لازم نیست که قصد آن معنی باشد و اول آنست که استدلالات کنند بر طایفه مذکور
 که رعایت کرده است از این معنی که هر چه در این معنی عمل کنند و کتاب کافی طریقی که رعایت

ما معر شده اند یهود و نصاری و کما بالکله بنکد کنند خلیل و حوالی که فطرت باشند
 خود و کسی داخل نمی شود و شریکی و سازند در بنکد و و جانی که شیخ ابو علی طریقی
 نفس خود که موسوم بحی جامع الحامع است جای که نفس را نیست بکنند گفتند است
 که معنی نیست که ما معر شده اند ایشان در تعریف و الخلیل مکررین بر کمال
 تحریف کرده اند که با خود می گویند که ما معر شده اند احکام این باب را می خوانند و صاحب
 بنده که تا خود می بیند آیه را بر سر خود ذکر کرده است و بنده شیخ مذکور در تعریف
 البیان یاد کرده است که فطرتی که الله در بنده می آید که از آنست که می باید فطرت
 سازند عباد او را با خود خدای او و فاضلی می آید در تعریف خود گفته است که فطرت
 الله در بنده نیست که در بنده کسی را شریک و سازند و ملا نظام الله در تعریف
 بنده تعریف خود می گویند که الله کرده اند باین است بر کمال ایمان عبادت الهی
 اعتقاد باین است و عمل بر آن است زیرا که خدا بی شایسته بوده است عباد خود
 بر وحی که با خلوص باشد و خلوص عبادت از خود و بیگانه و از غیر و از
 و شریک و شاعتن که با او در عبادت او بولایت عطا کرده است بر آن مقام
 و ایات و امانت و کلمات و پس شایسته کرده است مجموع و گفته است و در کلمات
 القیمة و ذکر کرده اند بعضی این است که لا اله الا الله که در کلمات مجموع می آید
 بنابر و ادای کلمات باشد چون بنویسد که شایسته بنده عبادت باشد و اعمال
 جز و در حق نباشد و بالجملة از سخنان این جماعت بظاهر رسید که آیه مذکور غیر
 این و الا که ندارد که اهل کتاب ما معر شده اند که عباد ایشان می خدایان و حوالی ایشان
 و ان خود که قابل بوجه نیست و یکی از او که داده عبادت خود شریکی و سازند
 و اصل و الا که ندارد که با او در عبادت و عبادت از حق و یکی که از الا که ندارد
 بلکه نهایت آیه را به استنباط توان کرد است که عبادت مکررین معنی نیست و کما

باشند

این مطلب آیه الله علیه و آله است قدس **عز و جلاله** وجه تدبیر و حاشیه بر این
 که شیخ مذکور در مراد بر یک سخن که عبادت این باشد که عابد قصد کند و عبادت
 خود مخصوص بجهت فخر و باری و عبادت عبادت است و ممکن است که سخنان حضرت
 شدین برین معنی شود و باطل می رسد که اگر احتمال از جهت مذکور در دلیل بکنند و
 که با وجود این احتمال هیچ شک نیست که احتمال و نیز قایت و اقامه احتمال باطل است
 خصوصاً که اصل عدم وجهی نیست قدس و می باید دانست که این مذکور که وجه
 در باب یهود و نصاری است و حکایت از یک طرف ایشان می کنند بآن و از یک طرف
 بر امر و حکایت بآن را از هر دو آید باطل و خطا می آید که **الله تعالی** یعنی
 عبادت معقون با خلوص و بقیه ملت مستقیم است اشعار بر آن دارد که امر مذکور
 در تعریف این است ثابت باشد و از جهت است که علایق باطل می گویند باین است
 که معاند و الله اعلم **و از این باب** باید دانست که تا عبادت در عبادت خود
 فعلی است که در تعریف آن که در آن قصد کند بوجه و در آن از در حقیقت نیست که
 بوده که همت که ملاقات می کند نیست از نفس و تصور مذکور هیچ معنی نیست
 نباشد و عبادت در عبادت فقه و اتفاق که اگر معنی نیست که در دفع حد از حد
 واقع اند و شایسته واقع شده باشد اگر نیست مذکور از هر معنی عبادت باشد و از این
 اشاره شده باشد و معنی و معنی و کلامی که می خواند و از آنست که باطل و نیز
 که در حق خطا هیچ شک نیست که قاصد دفع حد و از حد است اما در حد
 حد قصد کند می تواند بود که از هر واقع شده باشد بلکه آیه از واقع شده
 تصور و حکایت نیست و از جهت است که حکم بطلان عبادت او کرده اند
 عبادت او در آن صورت در حقیقت معقون نیست نیست و باطل و صورت نیست که
 آنرا قبول و عبادت و با عبادت کردن عبادت قال الله تعالی و فخر بنده از صورت

الاحكام لا يدرى التعرض لغير حدث مومن فان زاده وكان هو انما يتبعها ما كان غرضه
فان كان عالما بالاقرب للصحة لعدم اشتراك التعرض لها فلا يميز الغلط فيها وان كان
عاما فالاقرب للبطالان من الامور بالظهور يعني واجبة في دفع وضوء فصل مع
معين من الكونيت كذا في او در واقع محذوران حدث باشد وضوء او باجماع صحيح
است و اگر حدث دیگر موجب وضوء او شده باشد اگر وضوء او در وضوء غلط او
اشباه باشد او در وضوء او است که وضوء او صحیح است و اگر نه می عدم در غلط
اثر بطلان است بواسطه ملاعبه و یا اثر کردن او بطهارت پس قول او که
تلاعبه بالطهارة و فعل او اثر باری و ملاعبه بطهارت محل رد است
بانکه در وضوء نیت در واقع حاصل نیت و الا قبل ملاعبه و یا اثر وضوء
و یا اثر او اهل سنت است در کتب غیر کتب اربعه صفات او میگوید و از
دفع حدث النوم و لم یعم و یا بال نظر فان كان غلطاً صح وضوءه وان كان عابثاً
لم یصح الا انه ملاعبه بطهارة یعنی کونیت کند وضوء دفع حدث خواب بر وضوء وضوء
خواب نکرده باشد بلکه موجب وضوء او بول باشد غلط او را اگر نیت مذکور
بسیل غلط او را واقع شده باشد وضوء او صحیح است و اگر نیت مذکور
باشد و دانند که از خواب واقع شده است وضوء او صحیح نیست زیرا که او
در این صورت ملاعبه باثر کند و خواهد بود بطهارت پس دانسته شد که
تقریر غلط کننده را نا می گفته اند و اما در الامور باری کننده بواسطه انکه
غلط فصل مع حد و الحلافت و اتمت و در صورت عدمه و نیت گفتند که
در عباد مذکور ایشان واقع شده اند می بایست بطلان و تشبیه بسیار است
تقریر باری بصورت چیزی باشد اسم غیر اطلاق می کنند جای گفته اند هرگاه
کشکان سلمان و کشکان کعبه و هم غلط می دانند جای غیر ایشان از یکدیگر

واجب که بر همه نازل گشته و فصل کنند و نیت نازل گشته باطل بعد از آنکه نیت
مخصوص و سلمانان شده و حقیقت بر کاران نازل گشته بود که امر الی الی نیت
گفته اند واجب غلظت بر نیت و نیت که شوه و سلمان باشد که اگر نیت
شود بذهب صحیح که نیت نازل گشته و نیت او وضوء نیت پس بطلان نیت او وضوء
غلط او میشود و واقع غلظت نیت بواسطه انکه شوه غلظت است و نیت حقیقت
و نیت چیزی او است که اگر نیت او واقع شد نیت او فصل نیت که امر الی الی نیت
شاه است از کار و وضوء نیت حقیقت او خود هیچ یک از او شرعاً و وضوء نیت نازل
غلط بران کرده اند بنا بر آنکه وضوء غلط او در الحلافت نیت بصورت نیت است
نیت کرده اند و می بایست نکرده اند بان از وضوء نیت در وضوء نیت
امر غیر واقع است و از نیت نیت نیت ملاعبه و از وضوء نیت نیت نیت
و ان نیت و نیت است که نیت نیت نیت و وضوء نیت نیت نیت
حصول آن نداشته باشد حال که از حیوان واقع شود وضوء نیت نیت
دفع غلط او را نیت نیت نیت واقع شده است وضوء نیت نیت نیت نیت غلط
و اشتباه باشد پس قیید آن غلط در کلام ایشان واقع شده غلط باشد
که اگر چه دفع ایراد فالت فعل و او در مقام کار و وضوء نیت نیت نیت
است و نیت نیت نیت و تحقیق مذکور شد و وضوء نیت نیت نیت
عنوان نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت
است که بر سیل است و نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت
دعوی مذکور که الحلافت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت
باشد جای نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت
که مضیق ان اطلاق می شود تا ذکران نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت نیت

اسم تقصیر لغوی است و حاصل معنی آن خواهد بود که نسبت کافر به مرتد است و حاصل لغوی آن
 این است که بگوید تقصیر لغوی است در حدیث که مذهب حدیث بیان این معنی جاری می شود که
 در حدیث این اشکال مذکور است آن حدیث بیان توجیه نظری است چه اشکال مذکور است
 بلخ کذاست تا قیت بیان معاد آن فقره و بیان حدیث آن است آدم اذ لم یصل
 و هیچ شک نیست که مخالف حدیث مذکور است ظاهر تعاضل آن می کند که نسبت کافر به مرتد
 عمل و نباشد تعاضل آن می کند که نسبت او به مرتد نباشد زیرا که مرتد در مقام سوار است
 ندارد که مرتد بقاء باشد و معاد حدیث است که قبل از آنکه عمل عقاب بریت نسبت
 بر عقاب است مذکور است پس باشد اگر گویند معاد حدیث آن است آدم اذ لم یصل
 قبل از آنکه عمل بریت بر عقاب نسبت است و از توجیه منافات ندارد بلکه بعد از آنکه عمل
 بر عقاب نسبت بریت بریت باید بریت بعد که بریت بعد عقاب است و بعد از آنکه عمل
 بریت کافر نسبت به مرتد و کافر نسبت به مرتد می کند که اگر نسبت می نام شود بدین است
 تا و بیان حدیثین نظری است و مخالف است معنی آن می کند که بعد از آنکه عمل بریت
 بعد عقاب مرتد نباشد و بر عمل عقاب است و مذکور است که عقاب بریت او بعد از آنکه عمل
 بریت می باید زیاد باشد از عقاب که بر عمل مرتد است بریت بریت دفع این اشکال
 توجیه مذکور است بلکه توجیه اولی و چون نباشد باشد فند بر دفع این اشکال
 بوجه دیگر کرده اند و آن است که مراد بقول حضرت که افضل الاعمال امر همان باشد
 هر عمل را که ممکن باشد که با فایده مخالف باشد و مرتد بر مرتد است که عمل نسبت
 و عقاب بریت نسبت به مرتد است آنکه مرتد که در ایام تابستان و بلاد گرم سیر داشته شود
 و تابستان نسبت به مرتد که در ایام زمستان و بلاد سرد سیر داشته شود و مرتد که
 وقت که او زیاد در حال مادی شود و بریت از آنکه کافر که در وقت سار و در حال
 توکل و بجهت بر مقامات نباشد بیان آن و بیان حدیث نبیه المؤمنین علیه

بلکه نسبت بر مرتد است و مخالف است و مرتد که واقع شود و هیچ شک نیست که نسبت کافر به مرتد
 مرتد باشد نسبت به مرتد خواهد داشت و قیاس آن نسبت خواهد بود از بعضی نسبتها که
 بران وجه نباشد **انکه** مراد به نسبت ماست شدن دلت نزد عمل و انقیاد او
 بیان طاعت و در کاره می آید و آن است و برکت آن و از بیاد لذات آن و هیچ شک
 که استغنی شد بدو می کند و زیاد می شود کاهی که جوارح و اعضا نیز متغیضات و
 عباد او باشد و از نباشد معاصی و منتهای آن است زیرا که بیان دل و اعضا ظاهر است
 که استاء تا اثر ایشان از یکدیگر می شود غیر از اگر یکی از اعضا آفتی یابد سر سبک
 اثر آن بدست و در این زمان می شود و اگر بدلیل طریقه یا به مثل سر و دست و اشکال
 آن اعضا در مرتد می شود و بر او عبادت و دل و حقیقت حاکم و متوجه است
 و اعضا غیر از عبادت و ایستاد او و مقصود اصل از عوارض تا نزد دلت برسان
 که استغنی عبادی بریت که نیاز واجب است غرض رسیدن ایشان بریت
 بلکه نسبت آن حکم عادت است نباید از تراضی دل شود زیرا که نسبت خود
 و مقام تراضی و ایستاد یافت از استغنی از اعضا با وجود و اعضا خود را از مرتد
 تراضی قلبی او شدت می باید ماکه که سببه کند و از تراضی غافل باشد و دل
 با شعاع و سوره و لطف آن مشغول است و هیچ شک نیست که اثر آن سببه او بداند خواهد
 رسید بلکه وجود سببه او با عادت است و خواهد بود نظر بر خود که از آن قطار است
 و حقیقت روح علت و سوره فل و مادی و این بر فضل از نباشد و این وجه توجیه
 است بوجه چشم کسب ذکر یافت **انکه** نسبت عبارت از تراضی و تراضی که در
 وقت عارضه و در سببه و تراضی عارضه که با سببه و سببه با سببه که نسبت
 می نامیم تراضی و معانی این الفاظ را با کلامی که از این معانی است ایضا با این الفاظ
 تحقیق نیست می دانند زیرا که این تراضی حرکت دادن برانی و حکایت تقصیر نسبت

در مورد تراضی

حقیقت بر آنکه از بدن نفس است و باطل ساختن او بالله عرض و طاعت است که
عبادت اخلاص و رضا و عین است و این را کفایت و میل هرگاه او را حاصل باشد
تکلیف باین کلمات و تصور معانی آن هم نمیتواند رسید و تکلیف او باین کلمات در احوال
از قبل گفتن بدین خواهد بود که اشتها طعام بهم میرسانم و باطل بآن میشود بمقد
انکه او باین کلام اشتها میل نکند و هر چه در دست گفتن که در اول و آخر
فایده باشد عاشق میشود و ملازم او قدم در پای او و دست و پا و دست و پا و دست و پا
و این را بر او بدست آوردن میلان خاطر بجز و اقبال دل بسوی آن نیست که فاضل
اساسی که باعث میلان و اقبال نکند و اجتناب از امور که ممانعت از آنست و
بر آنکه عین و حیات فعلی و میل بآن عین نماید مگر بسبب بدست آوردن امور که
بآن دانسته باشد و مربوط بآن باشد بجهت معانی که غالب است بآن و اجتناب از
جفا از امور که ضد آنست بر هرگاه غالب خود بر دل در میان و دست و پا و دست و پا
نفس و طاعت و فضیلت و هر چه در طلب علم و انقیاد ایشان سخنان او را
او را ممکن خواهد بود و در گفتن بقصد قربت و خیر اندیش علم و شکر جاهلین
و هدایت که اهلان بلکه در گفتن اخلاص و هر چه در طلب فضیلت و عبادت باطله
و اغراض غاصه و اگر چه بر آن آورده که در هر حکم و تقوی بطن و خاطر دل را از
و ما در آنکه تقوی مقام کبر از لوح خالی مرتفع سازد اصلا اعتبار بر بندگی
خواهد بود و همچنین هرگاه دل تو نزد نیست نماز فرقه باشد بفکر لذات دنیا
و هر چه در امر و تقوی فاضل آن دانسته باشد میسر نخواهد بود که هر که میل خود را
متوجه اقبال و حصول بنام سازد و بدست آوردن میلان خاطر خود را بسوی آن بلکه
و خالص بود و ناز از روی تکلف و خود را بآن دانستن خواهد بود و گفتن که نواز میگویم
از قبل گفتن بدین خواهد بود که اشتها بهم میرسانم و گفتن فایده دل عاشق میشود

انکه گفت کمالی نصیب شد بکار تو از خداوند که بر تو که خاطر میل خالی بقبال و باطن
و قطع و قطع آنچه ما را از اخلاص و تقوی باشد از طاعت کرده باشد و بدست نداد از خود
بالطبیعه از امور دنیا و دنیای باز کرد و این و ایمان خاطر خود را از این بصر و دیده
بالساز و قطع نظر از خلق و عباد و دنیا و دنیای بدست بمراتب عشق و احسان
این را بر اعمال و منافات نباشد بیان حدیث نبوی که از غیرین علم و طاعت است
مستحق آنست و میان حدیث افضل الاعمال احسنها بلکه مکرر و مکرر یکبار باشد
و التوفیق
روایت شده است که در اتصال امر بدین که بر او بر عین و تقوی کلین از خود
استقامت از الهی و عین از این و مثال که در او نقل کرده است که ما هم جعفر صادق علیه السلام
گفت قال رسول الله صلی الله علیه و آله من تاب قبل موته بنیت قبل الله توبه نهال
ان الله لا یستعمل من تاب قبل موته بنیت قبل الله توبه نهال ان الله لا یستعمل من تاب قبل
موته بنیت قبل الله توبه نهال ان الله لا یستعمل من تاب قبل موته بنیت قبل الله توبه نهال
شمال ان الله لا یستعمل من تاب قبل موته بنیت قبل الله توبه نهال ان الله لا یستعمل من تاب قبل
در عین اعجاز و جبار غایتی و ایام **اعجاز** مستعمل بود و پیش **بیت** خلاصه
امام علیه السلام انکه فرموده است رسول الله صلی الله علیه و آله که هر
توبه کند از گناهان خود پیش از رسیدن اجل موعود بیک سال هر آینه قبول میکند
حضرت عزت توبه او را بعد از آن فرمودند بدین که هر آینه بسیار است هر که توبه
کند پیش از مردن خود بیکه قبول میکند خلاصه توبه او را بعد از آن فرمودند بیکه
که ما هر آینه بسیار است هر که توبه کند قبل از مردن خود بیکه هفتاد توبه
میکند حضرت عزت توبه او را بعد از آن فرمودند بدین که هر که توبه هر آینه بسیار
هر که توبه کند قبل از مردن خود بیکه قبول میکند خلاصه توبه او را بعد از آن فرمودند

بدستی که هر آینه بیمارست هر کس در مقام تو به شود قبل از آنکه عیادت بدهد
میکنند خلاصه آنرا بداند **متر** قبل از آنکه بدست تو بهدافت یعنی
و بر کشتن است از امر و کار او از بدست بدهند و گاه بدست او چنین به
بست میدهد یعنی بر کشتن از نصیحت و گناه کادیت به طاعت و فرمان
بر او و چون بدست او بست بر کشتن از عقوبت و عذاب الهی لطیف و آسان است
و در اصطلاح **بشما** از کفایت بواسطه آنکه کفایت و قید است بواسطه آن که
بین و نه از تعریف تو به نیمازی از شراب چون مثلا بواسطه آنکه فضیلت
و بعضی زیاد کرده اند بر آن عزیز بر سر که عاودت بکنند لا ابد الا باذن بعضی
نهادن بر آنکه دیگر هرگز بر سر آن نرود و ظاهر آنست که غرض مذکور از آنست که
و هرگز از آن ننگ یعنی دو کلام تمام در مقام آنست که تو به دست نیماهی که
بصورت او را و دانستی آنکه گناه بجایست میان بدست و خداوند که گناه
آید از عاودت لغای او و نه بریت قائل است بیکه که مباشران میشوند و چون
معنی برادانتی است و بیان کرده آینه او را حالت دیگر است و در حدیثی
امرو و دست از امر برشته مذکور و آن اندوختن شدن نعلت بواسطه آن
مرفق عادت لغای محبت خضوع و تاسف دانستن او بر ترکا با معر که باعث
آن شده و این تاسف که تغییر از بدست و پشیمانی میکنند و هرگاه این
و تاسف زیاد کرد و بسیار شد حالت دیگر دست میدهد که پس مباشرت المیز
مذکور و آن قصد به جنت است که یکم تعلقی بر آن حال دارد و یکم بر آن آینه و یک
بر آن گذشته اما آنکه تعلقی بر آن حال دارد ترک گناه است که مباشران برده و آنکه
بر آن آینه متعلق است و لغاودن و عدم ترکا باست و لغاودن باقی در
بر آن نرود تا آنکه غرض از آن گذشته نسبت دارد که تاسف و عاودت

که از وی فوت شده مثل قصا کردن نمازها را دایم نکرده بوده و پس از آن مدت
مظالمه و حقوق مردم گذشته او را گرفته و مثال آن و این سه حالت یعنی از آن
کجا و پیش از آنکه بایان و قصد امور مذکور که تعلق با توبه نداشته و از آنجا که
اند بر یکدیگر مترتب بخصوص آنکه هر یک از آن لازم دایم حاصل بودن و می یکن
گاه هست که مجموع این سه حالت اسم توبه الحاق می کنند و هر سه را با اسم توبه
می گویند و بیان است که توبه را بر حالت دوم که بیگانه مذکور است الحاق می کنند
و حالت اول را مقدمه آن می نامند و حالت سیم را ثمره و نتیجه آن و گاه هست که
مجموع بیگانه و غم مذکور را توبه می گویند و برخی از اصحاب قلوب را بر این عنوان
دایم و بعضی دیگر غیر تعریف کرده اند بعضی گفته اند التوبه رجوع الابق علی الایم
السابق توبه بازگشتن غلام گرفته است از کجا که پیشتر تکلیف شده و بعضی
انبار اذیبه الاشاء ما السوء من الخفاء که از آن پند دل و اعضا و رویت بافتن
آینه التوبه توبه است نماهان و بعضی گفته اند خلع لباس الخفاء و بطایب الالوان
گدن لباس جفا و بدکرداریست و گسترانیدن دل با طهارت و بیگونا گری قبل از توبه
بفعل و خدایتان توبه بندگان را ساقط ساختن عقاب است توبه است رجوع
که از آن توبه می کنند و اینکه توبه باعث سقوط عذاب است یعنی علی اهل اسلام است
اگر اهل مخلصه و عامه در بعضی خلاف نموده است خلاف توبه است که قبول توبه و
عذاب مذکور را بایران خدایتان واجب که اگر کنند ظالم او لازم و بر او عذاب
یا بخیل تقض و صوفیه که از وی کم و لحان بر بندگان خود بعمل می آورند و بعضی
بر قول اول رفته اند و قبول توبه را بر خدایتعالی واجب می دانند و شاعر فرمود
ثانی الخیار کرده اند و می گویند از وی غنی تقض و احسان و بر وی عذاب
نست و غلای شوخیه انو حق و طریقی قد سره و نیز ایشان در مسئله موافقت

در برین

جا و مقام

198

توبه الاله

جدا از توبه نصوح واقع شده است تا انقطاع التوبه التوبه يا ايها الله
توبه نصوحا و نصوحا در معنی توبه نصوح چند وجه ذکر کرده اند اول آنکه
مراد توبه نصوح توبه ایست که نصیحت میکردند باشد مردمان که انرا میکنند
مخوفانه باشند از اسرار خود و بران میدانند باشند که بخل ان توبه قیام
از غایت حق انرا میکنند و اگر در صاحب آن ظاهر باشد یا توبه که صاحب آن
میکرد است شیخ بر کوار بحدین یعقوب کلینی در کتاب فی الزمان الصالح کات
سوال کرد از امام جعفر صادق علیه السلام از توبه نصوحه یا ایها الله
توبه الاله توبه نصوحا حضرت فرمودند توبه نصوحه الاله توبه الاله
توبه نصوحه میکند بنده از گناه و دیگر که بر سران غیره که انرا توبه نصوح
انجین توبه است دوم آنکه نصوح در لغت بمعنی الصلوات است جنانکه عمل هر
انروز خمس یا یکشنبه باشد از اصل نصوح میگویند بر مراد توبه نصوح توبه
که حال الصلوات باشد یعنی شیما از منادات او ان گناه محض انرا باشد که انرا
آز قیام و متفق ناخستند و خداست نه بواسطه تر است و در حق و بی گناه
بدان جانی که خواهد نصوحی علیه الرحمه کتابی بجز بجز کرده است با آنکه
شیما و ان گناه بواسطه تر است و در حق توبه نصوح و در حق حدیث سوره هم
در زیارت بعضی خوف اند که کند که ان در مقام نفع تمام دارد و سیم
نصوح مازود از صاحبست یعنی خاست و دو خوف جامه و مراد توبه نصوح
توبه است که با هر که با حق معصیت در جامه وین و شریعت بهم رسیده باشد
و با صلح آورد یا انکه کج که میان تائب و اولیاء الله جانی که با حق
یا از جامه و اسجادم آنکه نصوح صفت تائب باشد نه صفت توبه و استناد
توبه از روی عجز باشد حاصل معنی آیه والله اعلم انک ای ان که روی عجز ایمان از توبه

باشد که بکرا التوبه الاله و توبه
نگرد در زیارت کرده ام

توبه کنید انرا که انها خود بسوی خدا توبه کنید یا ایها الله توبه نصوحا
با انکه انان کنند بان به توبه نصوح و جزی خلیفه بیانی گناه شما از هر که
و انرا با کلیه اتمامه اعمال شما میقم کرد و ان غشود مکرر بکرا توبه نصوح
حضرت فرمودند و کرد و نخلت مناه و هیات انرا توبه نصوحا خود سوار اعمال
و حجاب جانی که سیرت کرده است شیخ ابو علی طبرسی در تفسیر آیه مذکور از امیر
المؤمنین علیه السلام که انرا توبه نصوحا است مصلح الایمان علی الاصح من الذنوب
الذاتة و الفعل یعنی الامارة و الطاعة و استحقاق النصوم و ان یعلم علی ان لا
تعود و ان تذب نصوحا طاعت الله کار نیستی و العاصی و ان تذب نصوحا طاعة
الطاعة کا اذقتها طاعة العاصی یعنی برستی که توبه نصوحا باید فراموش باشد
انرا شریعت بیما انرا که انان گناهان گناه و اعاده و ارض و واجبانی که انرا نیست
شده باشد در مقام و حلا و خواستن از دشمنان و دلها در بر آنکه دیگر
سر کراهی روی و انکه بکرا ان نصوح خود را طاعت خداست یا همچنانکه نصوح
او را در معصیت و انرا در طاعت عبادت همچنانکه نصوح او را در شریعت
که انان و سید محمد الدیر علیه الرحمه در کتاب فیه البلاء غده ذکر کرده است
که نصوح در جماعت است از المؤمنین علیه السلام گفت استغفر الله حضرت فرمودند
توبه نصوحا و انرا الاستغفار و الاستغفار در جماعت العیدین و هو اسم واقع علی
سائر الایمان و علی امضی الشان الغیر علی انک لا تعود الیه ابدا انان توبه
الانحاز وین حق توبه نصوحا علی الله سبحانه امیر علیه توبه نصوحا ان انود الکل
نویسه علیه نصوحا نصوحا حقها انان توبه نصوحا علی الله توبه نصوحا علی الله توبه نصوحا
با الاخر ان حق نصوحا باله بالقطر وینا و بینها حق جدید البادس ان توبه نصوحا
الطاعة کا اذقتها حلا و العصیة یعنی واد بر ای توبه نصوحا کذا یا سیدنا و الاستغفار

افینے

وضعم

حق توام که در دنیا بر آن بودی و عمل صالح تو که بعمل می آید از او با هر کلام صلیت
در آنکه جانبدار علی در این شاه بصورت جسم در آنجا اعتقاد میزد و آن را تألیف
و از حال من الدینا ارجل بصیغه امر حاضر است نه فعل ماضی و آنکه معروف عامل و برین
کلام فعل مضارع است نه فعل ماضی و دلالت سو ق کلام بر آن و دانسته و او حالتی بود
کلام آنست که فی الحال و الحال آنکه بعرض غاسل یعنی بر سر طاعت میکند پس تسبیح
آنکه پیش از شستن خود را و هو شستن دارد که بداند که غاسل او کیست و شستن
بعد که او را دانسته و او عطف باشد و جمله و آنکه لیعرف غاسل و عطف باشد بر شاه
الطیبه السری بر تقدیر احتیاج بقصدی و کلام منزه اهدا بود و بیانش حال
قال و الصحاح نثبت فلاحا لانه نثبتا ان اقله نثبتک الله ای انک الله
یعنی هر گاهی که گوید نثبت فلاحا دانسته باین معنی است که کفتم با و نثبتک
الله یعنی از تو درخواست می نمایم بخدای بخندان الارض بخندان یعنی خای نقطه را
و نثبت دال بر نقطه یعنی شکیان است قال و الصحاح خذ الارض و خذها شوقا
و الرعد القاصف رعدا و انز کردن و غریب است و قاصف یا خود است
یعنی قاصف یعنی شایسته و صلابت او از رعد قال و الصحاح و الرعد القاصف ای
شدید الصوت و من یبیک و یبای من جرات و ارج است که از امام او پرس
میکند و آنکه حضرت امیر علیه ذکر آن کرد و بدین شهرت است اشارت بر آنکه
شهرت آن بمرتبه است که احتیاج بدگر نیست و بواسطه رعایت کسب آنکه
خود سلام الله علیه و روایت کرده اند اتفاقا ما حیوان علیه کسب و وقت و من
نیت است و الله حقیق امیر المؤمنین علیه السلام رسول خدای صلی الله علیه
و آله بنفوی قدس صیغه شریفی است و ابووند و بعد از آن فرمودند انک انک جوی انک
انرا همان پرسیدند فرمودند که از امام او سوال میکردند و او میباید که در

آنچه گوید من سیاد او آدم و لغتم پس تو پس تو یعنی بگوئی که امام من بر سر علی
بر او طاعت است بنما حلیه بر من می تواند بود که هر دو بیا خوانده شود بصیغه
یعنی ثابت دارد خدایت را از بر چنینی که دوست مدارد از او و رضای او بان
مفروست و می تواند بود که بنا باشد بصیغه مخاطبه یعنی بر چنینی که دوست
توان چنین را و از آن داضی باشی و هو قول الله عز وجل لعلی ادرک خیر منکم
باشد بقول طین کینک الله الله بنما حلیه و بر منی خلف مضاف و تقدیر کلام
این باشد که هو دلجول قول الله عز وجل و امرت که عاید باشد بنیت و
دانشن خدایت را من و ابوالخیر جواب بلکین بان داده است و گفته است الله
دال الخیر یعنی بنیت و بر جای داشتن من بر آن جواب صدق قول خدا را
است در آن مجله جانبدار دلالت بر آن دارد الخیر رعایت شده است از غیر
صلوات الله علیه و آله که الحقیقت ذکر بقدر روح بنده من میگردند پس هر چه
شمار عباد روح و جبهه و یارینه مکان میماند و فرمود و یقولان که من یک
و ما و یک و من یک بقول الله و دینا الاسلام و بنی محمد و بنی ادی ساد من
الهاء ان صلیک مبدی فذلک قول الله تعالی نثبت الله الدین الاسلام
انک یعنی بعد از آنکه بقدر روح بنده من شد باز عود میکند روح او
بجسد و میباید نزد او و فرشته پس و نیت است از او در قیام و میگوید بر او
که گیت هر چه که در تو گیر بر پیش او تمام نموده و جیت در حق که بر آن است
و بنا برفته و گیت بفرست که بای ایمان او و بدین میگوید او در جواب که بر تو
دکار من حضرت عزت است تا او حده العز و در حق اسلامت و پیغمبری
صلوات الله علیه و آله پس خدا میکند مادی از ایمان که است گفت بنده من این
صدقا قول خدایت را است که نثبت الله الدین الاسلام انک یعنی

دین

الحمد لله الذي جعلنا من عباده
الذين هم

[illegible]

و اما ان پس و همان را با اعتقاد ایشان منکر و تکلیف بود و اینها یکی است
در زیاده و کم است که هر یک است و خواه آن فایده الهی باشد و وجه تسمیه علی و
انکه در کتب بعد و انتفا هر سه را که در آن شاعت و اخروی است که متنا
است اما ان که خطره فیض ان یا فخره بمنزله معراجیه یا خلق الله عز وجل
من دایره الاطلاق اما خطره الثقلین یا فخره بیاید و فقط احتیاجی و احتیاج
الف و نا و آخر هر جای فقط و در هر وضعیت از هر که افعال را و فی کثره یکدقت
و لاد است موضع حرکت میکند و هیچ آن یا فخره بیاید و در هر مصایح و منزه بکسر
میم و سکون را و فقط فخری فقط و در هر یا یکی فقط است یعنی عصای اهلین
و منزه خفیف است قال الصحاح الیه ته التی یکسرها الله فان قلتها با
الم خففت ثقلت المنزیه یعنی منزیه بتشدید بالجزیه که طریح و باب
مشکله و هرگاه بگویند از انیم یعنی قلب کنی هوم و ایم خفیف با خواهی خوانند و
بسیار در شرح کتاب مصایح که از مصنفات است میگویند یا باب حدیث منزه
بتشدید یا خوانند و در مصواب خفیف است و بار بتشدید کاهی باید خوانند که
بدان کنی میم یا فخره و لیکن صاحب قاموس بر تفسیر کرده است بانکه منزیه بتشدید
نیز آمده است و بانکه صاحب صحاح نقل کرده است اصلا متعوض شده و تذکره
نقطه در عین بنقطه از ذکر بعضی از الی احوذ است که مراد فخره است و در
ثقلین جن و انس است و بسیار که جن و انس را ثقلین گفته اند زیادتی سنان
نسبت بیا بر آید بهر دو زمین است از حیوانات زیرا که عرب کاهی که میخواهد فضا
و شان جبر را و انما یکد اسم ثقل بران الملاق می کند چنانچه در حدیث او آمده
فی ثقلین قاطعه و مترجم بآیه صاحب قاموس میگوید بر وجه جعل الله
و مع حدیث ثلث که بدین معنی که گذشتیم شده ام در میان شما بعد از خود ثقلین را

که کتاب خدا و فخره من اند بعد از ان با ایشان از ان که اند و ایشان را وسیله نبات
خود سازید و بعضی گفته اند ثقلین نامیدن جن و انس بواسطه نبات و کما
را و ایشان نظر بیا بر حیوانات و بعضی گفته اند بواسطه ثقل بودن ایشان
شکلیف شرعی و کویا حکمت خدا بکتابیان او از عذاب قبر داشتن بدست که اگر بشود
احوال آن نشاء ایشان را بدین خواهند شد و فایده تکلیف کاتبان و را ایشان
است در بندگی و تکلیف ایشان قریب فخری خواهد بود و احادیث بسیار بطریق شیعه
ست و در است که اشعار درین دارد که حیوانات عظیم او از عذاب قبر را میبندند
و احسان منایب و المجلد و ابیت شده است از امام محمد باقر علیه السلام که حضرت
فرموده اند قال النبی صلی الله علیه و آله و سلم انی کنت لانیظر الی الامم و الخلق انما
اراهما و لیس من بنی الا و علیهم العقم نکلت انظر الیها و فی تفسیر و الکلمه
ما حولها سنی تفسیرها حتی ندع فیها قول ما هذا و اعجمی جاء تفسیر
علیه السلام فقال ان الکافر یضرب به یا خلق الله شیئا الا سمعها و ید
عزها الا الثقلین یعنی بفرستادن صلوات الله علیه و آله و سلم بر او بدین معنی که او
من که میدیدم بسوی بعضی شیوان و کوسفندان و حال انکه در سبالی
ایشان میکردم و بنده است هیچ بفرستادن کوسفندان که بدین باشد پس
بودم من که نظر میکردم بسوی ایشان غمی و حجه بودند در کاری که دانستند
و در حوال ایشان جبر نبود که باعث تفرقه و مرهم کردن ایشان شود
دیدم که ناگاه مرهم کردند و متفرق شدند بدین دگر گفت ایا جبه جبر است
و حق میگردم تا انکه حیرت من امین علیه السلام بر من نازل شد و گفت یا
که کافر را در هر صحنی زدند که میافزید است خدا تعالی عجز و انکه انکه
او را از ان میبندد بسوی ثقلین یعنی جن و انس که حکمت الهی مقتضی شد و ا

از سوال و جواب که در خطا و غلطی است عینش بر می آید و در هر یک از اینها
و در بین مبادی و مآثر همان چنانکه است در این کتاب ظاهر شود که او را
اند و از آن حال تصور دارد و اصلاح دارد و عقول و غیره که در اینها
چون تصدیق توایم که در اینها و در میان دلالت بر خلاصان دانسته
باشد پس بیاید و است که نشیندن ماسوا و جواب قریب و نه بدین ملاحظا
و عکس از آنکه در عالم ملکوتی عالم مشاهده و عیان مانع نماید از حصول
باین حدیث حق اینها که در عالم ملکوت است یعنی عالم غیب و امر که در
خشم و قابلیت آن نیست که استماع مشاهده امور ملکوتی نماید بلکه او را
مذکور بود و در اینست غیر از اینها یعنی که مشاهده در میان الله علیه که
بسیار و غیره که الله علیه را استعجاب داشته اند باین آورده بودند که
نکه چنانکه باین حضرت تا از این و از آن آورده بودند باین حدیث
او میگویند و یا هم که میگویند و حال آنکه ایشان باین حدیث بودند او میگویند
و از آنکه ایشان از این حدیث که باین باین حدیث و در بعضی اصل باین
و در بعضی ملکوتی و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
کوشتن کن که از این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
شاهان چنین میگویند که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
شنود که است از این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
میت چنانکه ببیند و شنود که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
زادگان میگویند که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
نشسته اند و ببیند که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
یا جمیع اهل حق عذاب و در عذاب و عقاب بسیار و مبتلی داشته اند و بعضی

و از اینها و عقاب بسیار و میگویند و از اینها و عقاب بسیار و میگویند و از اینها
گاه است که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
بدین او بلز و شر و آزار عرق بر روی نشیند و حال آنکه میگوید که نزد او حاضر شده اند
میشوند و در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
بر این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
حالت آن حال و نشیند بر این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
وجود آن در عالم خیالات و در خارج تحقق ندارد و همه آنها حاجت است
که تحقق وجود آن در خارج بر این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
حیات و عقاب بسیار و باین حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
عالم عقاب بسیار و باین حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
از این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
نیز و میگویند و در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
و میات متفق علیه جمیع است و اکثر آنها باین حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
آن نکرده بلکه در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
آن مفقود است و اتحاد و تفریق مخالف و موافق در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
از این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
و از این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
شیخ صدوق و غیره و در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
و مصالح اهل حق است و نیز بسیار از این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
است مثل این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
نیز و میگویند و در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث
یعنی چنانکه در این حدیث و در بعضی که در این حدیث و در بعضی که در این حدیث

از زندگی و دنیا را در میان واقع شد و نام آن نبوه اندک حجت است که غرض ایشان
زنده گردانیدن نیست که ایشان را بسبب زیادتی ظلم الهی معلوم شد بپوش
و بر انگیزش ایشان و از هر جهت که بعد از آن گفتند و اعتراض نماید نویسنده
کردیم بکناهایی که بسبب آنکه بپوش ما حاصل است و مرده گردانیدن و در دنیا
ظاهر است که بر وجهی نیست که ایشان را مستحق معرفت مذکور بود باشد اما
بکناهای ایشان از سبب مذکور باید متوجه شوند و میرسد شریفی در شرح
موقف گفتار است بقیه این است بر وجه میان مفسرین شیعی عام دارند و
چنین از ایشان اشتباه یافته است بعد از آن گفته است و اما محلی میرانیدن
اول بر مخلوق شدن ایشان اجماع بر حیات و در وقت نظف و علقه بودن و
میرانیدن دوم بر میرانیدن که بعد از حیات دنیا است و محل زنده گردانیدن
اول بر حیات دنیا که بعد از آن موات فرزند گردانیدن و دوم بر حیات قیامت
است بلکه میرانیدن محقق ندارد مگر بعد از حیات و پیش از حیات نظف و
حیاتی بوده است و با آنکه باین محل قابل زنده ماندن کار کرده اند که مفسرین
و اعتماد بر قول اکثر است تا اینجا بود ترجمه کلام در شرح موقف و از این معلوم
که تقییر بر وجه اول را بعضی مشهور و قول اکثر دانسته و تقییر بر وجه دوم
شاذ و قول اکثر نقل و جایی میرسد که قضیه بر عکس اینست چه بعد از تقییر کلام
مفسرین ظاهر میشود که لفظ شاذ و قول اقل دانسته میانه ایشان مشهور است
و شیعی ایشان بیشتر از اهل تشیع و مشهور گفته شاد است و قول اقل و کلام
ابن حکم از مشهور است که بر قلم او مرده است زیرا که از تفاسیر مشهور که در میان
و مذکور است و عیال است که آن علامه مشهور است و معانی این العیال امام
حق داری که تقییر کبر است و دارد و معانی التشریح تقییر کبر میان اهل بیت

بنا مشهور است و معانی ایشان و جمیع الحاح شیخ ابو علی طبرسی علیه السلام و تقییر
و تقییر از این است که باقیه و معنی یکسان مفسرین مذکور تقییر این است که
اول بر وجهی دانسته اند بلکه اکثر ایشان وجه دوم را اختیار کرده اند و تقییر
بر وجه اول را بعضی نقل کرده اند و ترخیص کرده و بعضی بر وجه نقل آن اقتضای نبوه
را که ترجیح داده باشند و اگر آن شیعی و مشهور میبود میان ایشان جایزه سر
شریف و معنی کرده و بر وجهی میگویند و اما بواسطه تقییر مقام در حیات
کلام بعضی از ایشان در آمده میگویند صاحب کتاب است و تقییر است مذکور گفته است
از باب الامتیاز و تقییر معانی اول و اما تقییر عند انقضاء اجالهم و اما احیاء
الایة الاولیاء البیوت یعنی ابرو کرده است خدا تعالی و میرانیدن آفرین
ایشان اجماع بر وجه اول و اول نظیر و میرانیدن ایشان را حکام رسیدن اجلی است
و بدو فرزند گردانیدن زنده گردانیدن و در دنیا را تقییر و حیات بر اجماع مذکور
گردانیدن و در قیامت شیخ اسلام نقل و بعد از کلام مذکور عبارت ابرو کرده که
اشرف است اگر گویند چگونه صحیح باشد که آفریدن ایشان را اجماع بر وجه اول
نظف و علقه امانت و میرانیدن گویند و حال آنکه امانت و میرانیدن محقق است
مگر بعد از حیات و این است که جایزه صحیح است که کوفت سبحان من تقییر
البیوت و اگر جسم الفیض یعنی پاک یا میگویند که اگر چه گردانیدن جسم نیست و
و نیز که گردانیدن جسم بل و جانی میگویند که صاحب شریحه کند و میشود مشک
و حق حاد و فرج کردن باین است و حال آنکه در میان اهل نقل از زنده گردانیدن
نموده که سر کعب و در میان شافعی نقل از کوفی نقل از طبرسی نقل از طبرسی که مذکور
آفریدن و ساختن بران وجه است و وجهی دیگر از قول است که خدیو و بر وجهی
است که هر دو بر وجهی دارد شود یعنی جایز است که یکی از آن ساخته شود و جایز

کسبت را در قهر التوهم میرسد که در آن الم عذاب و لذت و سحت میباشد و انکه روح
 او عود کند پس از بخت شایسته که در معرض عبادت یا و در حجاب
 و شایسته که انداخته مجامعت شایع مقاصد در کتاب خود میگوید اتفاق
 کرده اند اهل حق بر آنکه خداست با نیکو اند و عبت نوع جانی که تواند باز داد
 الم و لذت نمود و لیکن توقف کرده اند در آنکه آیا روح در آن حال پدید است
 میگوید یا نه و آنچه بیهوش در آن که نمیتواند بود که شایسته که در آنکه روح پدید
 گیرد در معرض سحت زیرا که آن شایسته که کامل است که مانده است بر جمیع افعال و
 بیهوش میرسد نه در مطلق شایسته که در آنکه روح پدید است که روح پدید است
 تعلق میگیرد و الا و در مذهب بر جواب میگوید که در آنکه روح پدید است که روح پدید است
 تعلیق ضعیف شایسته که در آنکه روح پدید است که روح پدید است که روح پدید است
 از امام جعفر صادق علیه السلام در ضمن حدیثی که در آنکه روح پدید است که روح پدید است
 القبر و نیکو میگوید که روح الحقیقیه یعنی در آنکه روح پدید است که روح پدید است
 قبر یعنی نیکو میگوید که روح الحقیقیه یعنی در آنکه روح پدید است که روح پدید است
 نیست جمیع اموات عموم دارد و بعضی استبعاد کرده اند و در آنکه روح پدید است که روح پدید است
 روح را بداند که روح حیوانات درنده است یا سوخته باشد و خاک است
 بر باد رفته کا و حق است که هیچ استبعادی در آن نیست نظر بقدرت الهی بر آنکه روح پدید است
 از آنکه شایسته که در آنکه روح پدید است که روح پدید است که روح پدید است
 و از امامان ما علیهم السلام احادیث بسیار روایت شده است که دلالت
 دارد بر آنکه اجزای اصلیه صوبه برقرار میماند از آنکه روح پدید است که روح پدید است
 کرده است از آنکه بر عیون کلید در کتاب جنان از آنکه امام جعفر صادق
 علیه السلام که آنحضرت سوال کرد در آنکه روح پدید است که روح پدید است

درهم

نگارند که اجزای اصلیه صوبه بداند
 از آنکه شایسته که در آنکه روح پدید است که روح پدید است که روح پدید است
 انکه

میباشد حضرت فرمودند نعم حق لایق الحکم و لا عظم الاضيقه التي خلق منها
 فانها لا تلبس بل يوقى القبر من تدبيره حتى يخلق منها كالحق اول مرة یعنی با آنکه
 باشد و جان میشود که در کشته باقی میماند و نه استخوانی مگر طیف و سر
 او یعنی اجزای اصلیه که از آن مخلوق شده که آن از هم پاشیده میشود بلکه باقی
 میماند در قبر و کرده شده تا وقتی که خداست از آن جسد را باز آید و باز پدید جانی
 اولی حضرت او آورده شده بود **الباقی** باید دانست که گفته این حدیث دلالت
 بر آن دارد که علما در آن شاه بصورت جسم در آنند و در قبر و خشت و زیر و حلیش
 خود میباشد و بسیار از احادیث وارد است از طریق یق و مخالف و موافق
 الجمله حدیثی که اتفاقا ما در میان ما علیهم السلام روایت کرده اند از آنکه روح پدید است
 گفته است و از شدم با جماعه انما یفیه علیهم السلام و غیره و صلوات الله
 علیه و آله در آنکه روح پدید است و صلوات الله علیه و آله در آنکه روح پدید است
 بر آنکه روح پدید است و صلوات الله علیه و آله در آنکه روح پدید است
 نشان که در میان با آنها بر میسر و هدایت نمیشود از آنکه روح پدید است که روح پدید است
 رسول خدا علیه السلام و آنکه روح پدید است که روح پدید است که روح پدید است
 مومنان مع الله یا آخره و آنکه روح پدید است که روح پدید است که روح پدید است
 و آنکه روح پدید است که روح پدید است که روح پدید است که روح پدید است
 فان کان کریم الله فان کان کریم الله فان کان کریم الله فان کان کریم الله
 نشاء الا عنه و الا فله الاصل فان الله انما خلقه به و ان قد انما خلقه
 الا الله و هو ذلک یعنی او خدایست که با هر چیزی که خواهد هر چیزی را
 هست و بدین معنی که دنیا و آخرت و ربوبیت و بدین معنی که هر چیزی را که خواهد
 افزوده است نگاهبانی نعمت است و بر هر چیزی که خواهد هر چیزی را که خواهد

کذا بر این امری معترضه نوشته است بر طبق آن در لوح محفوظ که تصور می
آید راه غیبی است و بدین معنی که با جاست منزه از عقلی و معانی که با آن برین
در آید و حال آنکه از راه باشد و تو با او برین حال در آن حال آنکه تو برده باشی
ببر این صاحب بر کنوای باشد بر کنوای می کند ترا و اگر با کنوای باشد ناگه بشناسی
ترا و او حق و عینش و در هر مقام و مکان و وقت و نیز حق و عینش و مکان و او را برین
سوال نمی کند مگر آن یکی که فرقی از این مکان و او را مگر صالح و بدیده و بر آن که
اگر بدیده باشد با او من است خواهی گفت و از صحبت او محفوظ خواهی بود
ناشد و ناپسندیده باشد و حجت درینکه تو نخواهد بود مگر آنکه او را
تست در دیار او و بر این گفتی که فرقی از این مکان و او را مگر صالح و بدیده و بر آن که
بعضی آیات نظم در آید که هر یک کرده باشیم بخوانند آن بر وجهی که عرب گفته
ما می باشد و در خبر که در اینم از در ظاهرهای خود بر حضرت باخضا جنان
ثابت که اگر شمر آن دهان بود فرمان دادند و هنوز می آمد بود که در آن
نظم می کردند و بعضی از این حضرت داد سخن بعضی آیات نظم را و در یکی
ای سواضی از عین حق که بر این نظم چند در بعضی بر می داده است که گاه از
که موافق باشد با الله از راه شما و بر این اثر که گفته بودم بر این حضرت خواندم
نظم فی نظم من ذاک الله انما هو الحق والحق ما كان يفعل والابتداء هو
مر آن بعد از اینم می آید ای امری که فیضی **فان تدر شغلا بشی فلتان** یعنی
الشیء من حیثه الله تفضل فان یعیب الانسان من بعد موته من قبل الا ان
کانه فعل و چون ترجمه آیات مذکور در این نظم خوشتر می آید و در این آیات
ایراد یافت **شغل** فعل خوشتر می آید مگر بر اینی که باشد قریب یا نیکو جلیبی
جلیبی قریب و چون فعل است اگر آن ظاهر شود حال مالت بود و با جبار عطا کرد

یادش که باشد و منزه از شک که بر این کار کنی یا بدین جان کرده که باشد
از تو برده و از آن خود را بخیل در جهان بند بجز آن کش و ضا داد چنانند
که بعد از هر که پیش از هر که پیش باشد مراد از خبر فعل کارش و در خبر فعل
سابقه نیز در این نظم شدن اعمال در آن شاه و حجت مذکور شد که در آن درین
مقام یافت و بعضی از احکام و ادب و در این حال گفته اند که ما و معترضه بر اینی که در
و قیامت ظاهر می شود بعینه اعمال توحید و اخلاق تا نباشند و اعتقاد است با الله
و او را قاضی است که در آن شاه و با آن صورت در آید و بان لباس شریفی
جانبه روح و جان و حور و عین و صوره های بسته که بر یک گاه از خواهرها بود
اعمال صالحه و اخلاق حسنه و اعتقادات حقه و در این بندیده اثر است که در آن
شاه و بان **نظم** بر این بند و استای این اسما کردند زیرا که حقیقت واحدگاه است
اختلاف موالین و غیر موالین بصورت مختلفه و بنا صغیر بگوید در جانی در جانی در جانی
سبوق گرفت و گفته اند که اسم فاعل ذکر بریده **و انهم فیما بالکاف** یعنی
حجت که در این است که بدین معنی که بعضی محبط باشند خواهند شد در شاه آخر
مکان و آن با جبار است که با جبار هر نفسی ذکر کرده اند بلکه بر حقیقت خود را
بعضی حال نیز که با جبار اعمال و نام اخلاق و اعتقادات باطل که در این شاه و مانیان
محبط شده اند و بعد از این در آید جنت که ظاهر خواهد شد بر این در آن
بصورت آتش و جبار و عقاربند و بر این کن کلام حضرت عزت و جبار که
میفرماید که **الذین هم اسباب انکال** **الذین هم اسباب انکال** **الذین هم اسباب انکال**
اشد و حدیث هم سنی است و ذکر یافت و جبار که میفرماید **و انهم فیما بالکاف**
الذین هم اسباب انکال یعنی هر که میباید بر نفسی از جبار عمل آورده است از سخن
حاضر کرده شده چه مراد از اینست که جبار و عمل خود را بر سخن خود حاضر می باید بلکه

را می

هست

محمد بن ابی طالب زبان شکر بطنش باشد و کاهی اگر از جزئی که خود بپنداید از مرتبه
 جزئی بپنداید و یا از احوال علما در حقیقت روح بسیار است و از احوال
 الجذبه و شوق است چهارده قوت که در جلال جهاد هم از مجموع که در شوق
 است ذکر آن کرده ایم و البته از الجذبه و شوق ابی حقیق بر آن قرار گرفته است است
 که داخل بدن نیست بریزد که حرف بدن باشد یا در بدن طول کشد
 باشد بلکه از جوهر است بخود و از صفاتی که از آن جمعیت بری و از غواصان
 عادی و تعلقی که به بدن دارد چون تعلقی که در بدن است و سایر و از قول
 مختار اعظم حکایات و پندیده اکابر صوفیه و اشراقیه است و برای
 اکثر متکلمین امامیه نیز بر آن قرار گرفته مثل شیخ مفید و سید مرتضی و خواججه
 نصیر الدین طوسی و شیخ جمال الدین طبرسی و از اشاعره نیز جمعی ایشان در
 این قول موافقت کرده اند مثل ارباب صوفی و بعد از آن امام فخر رازی
 و ارباب فقه و غلبه و هیبت پندیده و تربیت شایسته که کتاب است
 بآن نازل است و احادیث مصطفوی و بیان ناطق و بدلائل عقیده و علمای حکمیه
 و کاشفات ذوقیه معاضد تعالی و الحینه طریقت اینجا بطریق مجاز است
 شبحی که روح بان تعلقی گرفته و الا جالبه مذکور شد در هیچ موجود و اینجا
 ندارد علی صور این خرم خرنایان و خدایست که خبر او و شوق الحینه است و کلام
 در بر تقدیر است که از روح المؤمنین و الحینه علی صور این خرم با حال است از حضرت
 در ظرف که فاعل هر وقت و کلام باین آیه که هم و الحینه حال که هم علی صور این خرم
 است که اگر گرفته اند و قیام دارند بر آن صوفی و ممکن است که علی معنی استعمال
 یافته باشد جالبه که گرفته **و قال الله تعالی و هو یومئذ یقول**
یا ایها الذین آمنوا انزلوا منکم رجلاً بر آن وجه و اقصی بنا بر الحینه و غیر

ذکر کرده اند و گفته اند که تشبیه شده است در زیاده بلاست تعلقی که بیان
 هست بلاست نظر و استعمال شده است علی کلام برای بلاست تعلقی موضوع است
 بلاست نظر بطریق استعاره و تشبیه که از تشبیه لعلقت فلان صغیر مذکور غایب در
 راجعت بصورت که در ضمن صورت مذکور است و چون صورت اینجا یعنی شیخ
 و مثال است صحیح است که صغیر و کبر راجع است با و مذکور واقع شود و از نظر
 صورت مونس است و صغیر و کبر راجع باشد با و میاید صغیر مونس باشد یعنی
 شیخ آن شیخ و مثال را هر آینه میگوید از فلان است یا با و ندا میگوید و میگوید و فلان
 جالبه در پیش او و مذکور شد و بر تقدیر او و الجذبه است از تقدیر مبتدا و بر تقدیر
 ثانی از تقدیر مفعول و کلام در تقدیر باشد که لعلقت فلان بالفت یا فلان
 زیرا که اگر تقدیر کنیم لفظ فلان مفعول خواهد ماند و مفعول نزد اهل عربیه صلاحیت آن را
 که حکمی قطعی واقع شود **و قال الله تعالی و هو یومئذ یقول** ظاهر قول امام علیه السلام در حدیث که از الله تعالی
 صغیر یا خرم لالتطیر بر آن که بهشت آن مخلوق و موجود است و هر کس که در
 بهشت آن نازل شده است موجود بودن و درخیز نیز قابل است پس موجود و بظاهر
 این حدیث بر موجود بودن آن نیز استدلال توان کرد و این بعضی بعضی موجود بودن
 بهشت و درخیز آن مذکور است از اهل سلامت و خواججه نصیر الدین طوسی
 سر در برید نیز از فقه جالبه اختیار کرده است و بعضی آیات قرآن را شاهد آن
 ساخته مثل قوله تعالی **و هو یومئذ یقول** که در باب بهشت نازل است و قوله تعالی **و هو یومئذ یقول**
یا ایها الذین آمنوا انزلوا منکم رجلاً و قوله تعالی **و هو یومئذ یقول**
 ترسان و درخیز حیوانات ماده شده است از برای کافران و مشرکان پس خبر داده است
 حضرت عزت از ماده شدن هر دو صیغه وافی و از برای آنست میکند با آنکه بعضی
 مخلوق و ماده بوده اند و الا لازم آید که کلام الهی برود و روح و کذب محمول شود

الله عن ذلك علواً كبيراً ^{ما} اهل کردن آن بر آنکه تغییر شده است از حق و متقبل بصیغه
بواسطه اشعار برحقق وقوع آن برگردانیدن کلامت اظهار خود بی آنکه
بآن قاضی باشد برین وجه استدلال کرده اند جمیع اشعار بر مطلق و مذکور
و اولد بر کواثر قیاس بر سر در مقام کلامت که حاصل آن اینست انطباق
این دلیل بر بعضی از کلامت که قابل شده اند بآنکه قرآن حادث است یعنی
پیدا شده بظاهر صورتی دارد اما بر مذهب اشعار که کلام نفس را قدیم میدانند
و میگویند کلام نفس مدلول کلام تعقل است منکر است زیرا که نیست و در
با اعتقاد ایشان حادث است پس حادث است ایشان که هر صیغه ماضی که در باب
نبشت و در قرآن واقع است بر بعضی مستقبل محال است تا در کلام
لادم نباید پس استدلال مذکور بذهبیان تمام نباشد و فاضل میرسد که
کلام اشعار را بر وجه توجیه توان کرد که مراد ایشان از کلام نبشت الی
اکثر مقرر بقتل عباد و افعالهم و قاضی علی الجبار و امثال ایشان که نبشت و در
الآن مخلوق میدانند و میگویند مقرر قیامت مخلوق خواهند شد بآنکه قرآن
میش ایشان حادث است و یا باشد که استدلال کرده باشند بر عطف مذکور
الهی از قصه آدم و حوا علی بنی و علیها السلام بآنکه ایشان ساکن نبشت بر روی
عز و شان ایشان در حضور نکند و حق خروج از آن شدند و با مرگ و نبشت
بر روی جبر که اگر نبشت مخلوق نباشد لادم و باید که اخبار مذکور از جانب خدا
مقرر نباشد بآنکه الله عن ذلك علواً کبیراً و این استدلال از بعضی ضعیف است
بعضی مقرر کرده اند که جبری که خدایتما از خروج آدم و حوا از آن خبر داده
باعنی از باغهای دنیا که ایشان از آن داشته بود و ایشان قدر نبشت را نشسته
خود را مستحق خروج از آن ساخته و امثالید صفت ایشان است حدیثی که مرقیات

شرح بر کلامی که بعضی ضعیف است از حق نبشت گفت سوال کردم از امام جعفر ^ص
علیه السلام از حقیقت نبشت آدم علی بنی و علیها السلام حضرت فرمودند که جنة
من جنان الدنيا تطلع فيها الشمس و القمر و لو كانت من جنان الاخرة لما خرج منها
ابداً یعنی نبشت آدم باقی بود از باغهای دنیا که در آن اقارب و عاه طالع میکرد و اگر
نبشت نبشت میبود هرگز از آن بیرون نمی شدند و اما آیه در شرح معاصد و غیر
جدید فرمودند که نبشت که قابل شدن بآنکه نبشت مذکور باقی بود از باغهای
مستحق تلاعب با آنکه در آن در مود نیست و مخالفت اجماع علیین از حلیات است
عاریت زیرا که تلاعب و باغها مود و کاهی لازم آید که عظیم مقرر نقل از آن
باشد و احادیثی بر بعضی آن وارد نباشد اما بعد از آنکه اکثر مقرر نقل از آن کرده
باشند و از آیه الطاهره ایشان نبشت سید باشد ظاهر است که نقل از حدیث
خواری بود و اجماع علیین که ایشان دعوی آن کرده اند ثابت بودن آن در مقرر
مستحق نقلی که **قال اصحابنا** یعنی اهل بیت ما آدم و حوا و طوار
و امثالین را که فرمودند در نبشت هم شما اصلاً و لا لای بر این نیست که نبشت
در بعضی از نبشت نبشته است زیرا که نقل کرده اند از بعضی برین دیگر نبشت
تا نبشت بعد از آنکه قوم موسی علی بنی و علیها السلام و از تکلیف کردند که از پر
خود بیرون و در خواست که به این و سلوای که از عطا ای آسانی بود سیر و بیاد و بعد
مخیر از این نبشت نبشت بآنکه ایشان خطاب رسیده که **ان تبتلوا فی الله**
و تبتلوا فی الله یعنی با بیدار بکیندن چیزی را
که به این نوع نبشت و خواست از نبشت که در بعضی از نبشت و میگویند نبشت
آید نبشت از نبشت ای از نبشت که به نبشتی که نبشت است در آن نبشت
خواست از نبشت نبشت که مراد به نبشت در نبشت است و نبشت از نبشت

شهر زانی شهر نه فرو و ملاک از عین زمین بر زمین نصرتش ظاهر قول خداست
 جانی که میفرماید **تَاللّٰهِ لَإِصْلَاحُ لِمُفْسِدِکُمْ اِنَّکُمْ فِیْ اَرْضٍ مَّکْرُومَةٍ**
الْحَیْ بیا باشد که دلالت کند بر آنکه هر دو ایشان از غیر زمین باشند یعنی
 زمین که نصرت است و الله اعلم انت که کفایت ما آدم و حوا و ط و س و ع و ا و ی و ی و ی
 که فرو در وی از زمین است بدینا بعضی از شما بعضی را دشمن و مرثی را است و مرثی
 قرارگاه و مقام نزدیکانی و بر خور داری تا هنگام رسیدن آجال و مرگ و
 اعمار و قتل **مهم کرد** و بعد تا امل در حیات بر سر وجود مذکور است که بشود
 بود که الف لام الاضرائ و لام عیال باشد نه الف و لام جنس و مراد هر
 همچنانها چند و ترجمانیات سابقه سبق ذکر یافت و معنی آیه و الله اعلم انزل
 که انتقال نماید از این نایغ بر زمین دیگر که سنا است در آن زمین قرارگاه و مقام
 نزدیکانی تا وقت رسیدن اجلها و شایسته این آیه را نیز دلالت بر دعای
 مذکور باشد و الله اعلم **باید دانست** که از این حدیث و در امور
 مقسود اولیا و مومنان نفس را حفظه انسان بعد از خرابی و از هر باشد و بدین
 امریت که اکثر عقل و عمل و حکما و اسفسران گرفته اند و انکار آن نموده مگر
 کرده اند که فعلی که حیوانها که اقبال شده اند بآنکه نفس مزاج انسانیت و امثال
 ایشان از جماعی که بخندان اعتبار و ایشان و محتاجان اقبال نیست و شواهد عقلی
 و نقلی بقای نفس بعد از مفارقت بدن بسیارست و کتاب مطالب العالی که
 از مصنف امام فخر رازی است بر بسیاری از ائمه اشکال دارد و کافیت در باب
 آیت کریمه **وَالْحَقِیْقَةُ النَّبِیِّ تَعْلُوْا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ اَمْوَالُکُمْ بِالْحَیْءِ عَلَیْکُمْ**
مَنْ یَّخْرُجُ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ اَمْوَالُکُمْ یُضَاعَفْ فَاُضَاعَفْ **مَنْ یَّخْرُجْ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ اَمْوَالُکُمْ**
مَنْ یَّخْرُجْ فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ اَمْوَالُکُمْ یُضَاعَفْ فَاُضَاعَفْ یعنی میزداید و خدا را باز که

بعد نیست گشته شده اند و راه خدای که ایشان مردگانند بکار ایشان دهند کا
 نزد پروردگار خود هر چه داده میشوند از قبضه هفت در جانی که شادمان و خوش
 اند باقیه عطا کرده است خدای تعالی ایشان از فضل خویش و شادمان میشوند به
 ثبوت بآنکه هفت در سیدانند بایشان از پس ایشان و امید دارند که بدین
 رسند و در کرامت بایشان شریک شوند یا شادمان میشوند بآنکه بر احوال
 آخر و یقین اخلا فاطلاع یافته یقین میکنند که هیچ ترس نیست بر ایشان از آله
 از پیش ایشان خواهند آمد و نخواهند بود و کاند و نمک شوند بر عافیت دنیا
 و آخرت و این گذارند نقل از ابن عباس که حضرت رسالت صلی الله علیه و آله
 صحابه را گفت چون بر دلان شاد و مزاج شد شهادت شد حضرت فرمود
 ایشان را در این حواله رفغان بنیال جای داد که در هوای هفت طریقه کنند و بر
 طوری آیه سازند و از خوابید و در سر آویز خورند و بوقت استراحت شریک
 خوابگاه و ایشان قادر بر این باشند و سینه بایه عرش آفرینند و ایشان
 میگویند خداوند اگر خبر دهد بر دلان و یادان ما را از این سعادت که با او هستیم
 تا وقت ایشان بجهاد و جهاد نبادت کرد و حق سبحانه برای تعریف حال ایشان
 تشریف آری است آنرا فرمود و بعضی گفته اند باینکه جابر انصاری که از شهدا بود
 خوشحال و خجسته که بر با زبیدی است تا دیگر باره شهادت بخشد و
 رسید که حکم بر این بر سر فچه رفته که ما کان از رجوع منع شد با شهادت
 با رضای از سعادت حال و نعمت بیرون که مراد داده یادان مرا خبر که این
 نازل شد و الله اعلم امر و مگر بعد از مفارقت بدن تعلقی میگردند بشی
 مثالی که در هیت و صورت مشابه بدنهای اهل باشد جایزه صوفیه و
 اشراق بر آن رفته اند و در حدیث سابقین شادمان بود و آنچه از اقا

شریت هم

کذا یأید اهل البيت علیهم السلام منقول است متعارف است که علی بن ابی طالب
مذکور در رجال بنی کربا بن موت و قیامت است خواهد بود و در صورتی که
مذکور است نخواهد داشت و احاسر الم و لفت خواهند بود تا قیام قیامت
از اشباح مذکور بدینها علی و در خواهند کرد همچنانکه در دنیا بودند
که خواهند شد و روایت کرده است شیخ بر کمالی که در بعضی کتب
جایز از کتاب کافی از امام جعفر صادق علیه السلام که آن را در و صفت لا
جاء و شیخ فی الزیة تعارف و سایل فاذا قلت الزیة علی تلك الیة
و هو انما لها قد اقبلت من هو اعظم ثم یسألونها ما فعل فلان و ما فعل فلان
فالتی هم لک حیا البقره ان قالت لهم و لک انما قد هو هو یعنی بدین
و حیا انانی بصف جملها ایشان در و خجالت در بخت یکدیگر ایشانند
و انیکه یک خبرها میسند بی چون و چو میانه بین معارف کرده بر ایشان
گویند یک از ایشان که بکذا لک لک امر که در این خبر که در این عظم
شده می آید و است بطلان آنرا میسند که ظاهری خبر کرده و فلا فی
اقدام میسند بر آن در جواب ایشان گویند او نیز نه که استقامت بآید و آن
و اگر گویند هلاک شد میگویند میسند و در وقت کفایت از آنرا فهم
و اصل شده اگر از اهل بیت مسود با ملحق میشد و هم در کتاب کافی از امام جعفر
صادق علیه السلام روایت شده است که آن را در المومنین فی حجرات الجنه
یا کون من طوعها و شربها و یقولون ربنا اقم لنا العترة و الخیر
ما وعدنا الحق اخبرنا با و لنا یعنی بدین که روحهای و منان در چوهای نیست
اند و انما هم بافت تا اول میسند و شرهای نیست او ایشانند و میگویند
بمعصوم که از قیام سبب بر اسطه مایات را و ما کن بر عده که با کرده و ملحق سازد

یا با باقی ما و سبب از او که از آن بر عده این روایت شده است یعنی روایت شده
که آنها در چوهای و شر خواهند بود و خبر ایشان طعام و شراب و در خجالت
و روایت کرده است شیخ بر کمالی که در بعضی کتب
الاجاز از امام جعفر صادق علیه السلام که آنرا در حضرت فرمودند بیونی
که ما یقول الناس فی ارجح المومنین یعنی مردم چه میگویند در باب
و حقیقت حال آن بعد از وفات بدن یون گفت میگویند و در جواب بر آن
خواهند بود و روایت کرده است که آنرا نیز در عترة است بی حضرت علی
فرمودند ربنا الله المومنین علی الله من ذلك انما جعل روحه و حوصل طاهر
اخضر و اویس المومنین و اقبض الله صیر و وح و قال کقابله و الدیة با کمالی
و شرب و غذا قدم علیهم القادیم عروه و تلك الصورة التي كانت فی الدنیا
میگویند که هیچ تقاضی ندارند که میگویند بر کمالی که در عترة
از آنکه روح او را در حبه و آن مرغ سبزی جای دهند و در این و در
صورتی شود میگویند آن حضرت عترة روح او را در قال میسند و آنرا که
و سبب از آنکه بکاه شده بر آن قالها میسند و بر ایشانند و چون
ازین و معارف کرده بر ایشان و در شده و میسند بجهان صورتی که
دارد و سبب از آن صورت بوده و امثال این حدیث در طریق شیعه اهل بیت
طهرت و در طریق اهل سنت نیز بعضی حدیث که در بعضی باین احادیث
تردیکت نقل شده است و الله اعلم بحقیقة الامر **باب** بعضی از
است که قابل شدن با آنکه از او را در بعد از وفات بدینها و اصل شیعه
مثالی ملحق میگویند چنانچه از حدیث مذکور فهم آن شد قابل شدن به سبب
سخت و ازین نوعیست بجا و خالیست باطل چه تا سنی که مسیح فرقه اسلام

کدر وجود عالم بقدر هست غیر عالم حتی که واسطه است بین عالم بر و او
 مادیانه بآن لطافت است و منه باین کثافت در آن عالم احاطه و انقیاد
 و انحراف حرکات و سکات و انزاهای و طوعها و بویها و غیر آن جمیعها و مثالی
 مستند که بذات خود فایزند و مخلوق دارند اما نه باده و آن عالمیت و وسیع
 و فراخ که ساکنان آن بر طبقا مختلف و مراتب متفاوتند در لطافت
 و کثافت و خوش و فزونی و قسوت و صوری و مادی از این دنیا و مثالی
 جوهری ظاهر و باطنی موجود است که باها ادراک یافت و نام میمانند
 و ازهم جدا و تر و جدا از انقیاد میبایند و مولانا قطب الدین محمد علامه
 شرح حکمت اشراقی قول بوجود دایر عالم را با دنیا و اولیا و بزرگان حکمت
 داده است و بالجلال که برهانی از برهین عقلی بر وجود آن قاسم نیست
 و لیکن بعضی ظواهر نقلی باید یافته است و را بایست عرفان و احاطه عالم
 و عواید آن بجهالات ذوقیه نموده اند و بمشاهدات کشفیه ای
 آن کرده و ظاهراست که از باب امرصاد و وحانی در درک مطالب
 و دریافت حقیقت اشیا باید باید تراصفت نداشت و اصحاب امرصاد
 جمعی از پیروان اخوندی و صدیق میانی از جماعت را در آن دعوی یافت
 از میمانند از تحقیقات عالم فلک ستر و امرانت که تصدیق عالم
 آن جماعت را نیز در آنجه خیر میدهند از آن اسرار عالم قوسی
 و ملکوتی و الله و کبیر علما بقول عالم الحقایق الامور
 من المنقول والعقول انه و الخیر و ملهم الصواب
 و بیکه معاشیه الابواب و هانا احتشام الکلام
 حامداً علی تو مشی الامام و مصلی علی رسول استبد

Blank page with faint, illegible markings and a large, dense, rectangular area of dark, irregular ink smudges or stains in the lower right quadrant.

